Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar

Ahmet Rıf'at

DEVHATÜ'N-NUKABÂ

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Hasan YÜKSEL M. Fatih KÖKSAL

Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar

Ahmet Rıf'at

DEVHATÜ'N-NUKABÂ

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Hasan YÜKSEL M. Fatih KÖKSAL

Sivas 1998

•

Sayfa Düzeni
Şeref BOYRAZ

•

ISBN
975-96154-3-6

•

1. Baskı
Temmuz 1998

•

Baskı
Dilek Matbaası
☎ : 0 346 221 19 63

•

İsteme Adresi: Doç. Dr. Hasan YÜKSEL
Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü 58140 SİVAS
☎ : 0 346 226 15 27 / 13 93

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VII

KISALTMALAR XIX

I. OSMANLI TOPLUMUNDA SÂDÂT-I KİRÂM 1

1. Ünvanları 4
2. Statüleri 7
3. Muafiyetleri 10
4. Müteseyyidler 12
5. Sâdâta Düşmanlık Besleyenler 14
6. Anadolu'daki Seyyidlerin Kökenleri 16
8. Nakibüleşrâflık Müessesesi 19
9. Nakibüleşrâf Kaymakamları 22
10. Seyyid ve Şeriflerin Cezalandırılmaları 23
11. Nakibüleşrâfların Portresi 24

II. AHMED RIF'AT EFENDİ'NİN HAYATI ve ESERLERİ 34

A. Hayatı 34
B. Eserleri 34

III. DEVHATÜ'N-NUKABÂ'NIN KAYNAKLARI 36

Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yol 45

BİBLİYOGRAFYA 47

M E T İ N 55

El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Mahmûd Efendi 61
El-Mevlâ'l-Fâzıl Taşkendî Muhterem Efendi 63

El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Hasan Efendi 64
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi 65
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Mîrzâ Mahdûm Efendi 66
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Yahyâ Efendi 68
El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Abdülkâdir Efendi 68
El-Mevlâ'n-Necîb Seyyid Mehmed Nakîb 69
El-Mevlâ Emîr Ali Efendi 70
El-Mevlâ Kâsım Gubârî Efendi 71
El-Mevlâ'l-Fâzıl Ve Sadrü'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi 72
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İbni Es-Seyyid Mehmed 74
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Emîr Efendi 76
El-Mevlâ Seyrek-zâde Yûnus Efendi 77
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Bin Es-Seyyid Mehmed 78
El-Mevlâ Abdurrahman Bin Ahmed Bin Emrullah 79
El-Mevlâ Şeyh Mehmed Bin El-Mevlâ Mehmed Kudsî 81
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd İbni El-Mevlâ Mehmed Es'ad Efendi 83
El-Mevlâ Es-Seyyid Ca'fer Efendi 84
El-Mevlâ Es-Seyyid Feyzullah Efendi 85
El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahman Efendi 86
El-Mevlâ Başmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi 87
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi 87
El-Mevlâ Es-Seyyid Osmân Efendi 88
El-Mevlâ Es-Seyyid Fethullah Efendi 88
El-Mevlâ Seyfî-zâde İbrâhim Efendi 90
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi 90
El-Mevlâ Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi 91
El-Mevlâ Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi 93
El-Mevlâ Ak Mahmûd Efendi-zâde Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi 93
El-Mevlâ Aftas Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi 94
El-Mevlâ İmâd-zâde Seyyid Ebû Saîd Efendi 95
El-Mevlâ Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi 96
El-Mevlâ Es-Seyyid Mahmûd Dede Efendi 97

Es-Seyyid Feyzullah Efendi 97
El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi 99
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi 100
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi 100
El-Mevlâ Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi 101
El-Mevlâ İdrîs-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi 101
El-Mevlâ Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi 102
El-Mevlâ Seyyid Abdullah Efendi 102
El-Mevlâ Karahisârî Es-Seyyid İbrâhîm Efendi 103
El-Mevlâ Dürrî-zâde Es-Seyyid Mehmed Ârîf Efendi 104
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Derviş Efendi 105
El-Mevlâ Seyyid Mehmed Kâmil Efendi 106
El-Mevlâ Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi 106
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi 107
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Atâullah Efend 108
El-Mevlâ El-Fazıl Râif İsmail Paşa-zâde 109
El-Mevlâ Dürri-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi 110
El-Mevlâ'l-Fâzıl Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi 111
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi 112
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Sıddîk Efendi 113
El-Mevlâ Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi 114
El-Mevlâ El-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet Beyefendi 118
El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi 119
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi 120
El-Mevlâ Es-Seyyid El-Hac Hasan Tahsîn Beyefendi 123
El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi 125
Nizâmüddîn İbni Es-Seyyid Şihâbüddîn Hazretleri 126

DİZİN 129

TIPKIBASIM 139

ÖNSÖZ

Osmanlı toplumu, gruplara, sınıflara, muhtelif tabakalara, meslek ve meşreplere göre renkli bir yapı arz etmektedir. Devlet de tabiî olan bu yapının bozulmamasına özen göstermiş, bunu sağlamak için de her grup, tabaka veya mesleğin hak ve yetkileri, giyim-kuşamından vergi sistemine kadar yasalar çerçevesinde belirlenmiştir. Ayrıca bu tabakaların hem daha iyi organize olmaları, hem de sıhhatli bir şekilde kontrol edilebilmeleri için bağlı bulundukları birer baş (reis) tayin edilmişti. Dolayısıyla devlet, oldukça renkli ve karmaşık bu sosyal yapı içerisinde ferdi muhatap almaz, her meslek, grup veya cemaatin başına atadığı kimseleri sorumlu, yetkili ve aynı zamanda muhatap kabul ederdi.

İşte bu gruplardan biri de "seyyid" ve "şerif"lerden oluşan "sâdât-ı kirâm"dır. Osmanlı, Hz. Peygamber neslinin devamı olarak bilinen ve bu sebeple de halktan oldukça büyük saygı gören "sâdât-ı kirâm"a da reis olarak en muvafık gördüğü kimseleri "nakibüleşrâf" adıyla tayin etmiştir.

Ahmed Nazîf Efendi (? - 1858/59), Riyâzü'n-nukabâ adını verdiği eserinde bu nakibüleşrâfların 56'sının biyografisini vermiş; kendisi de "sâdât-ı kirâm"ın bir ferdi olan Ahmed Rıf'at Efendi (? - 1876) de Devhatü'n-nukabâ'sını aynı doğrultuda, fakat selefinin eserine altı kişinin biyografisini daha ilâve etmek suretiyle hazırlamıştır.

Padişahların, vezirlerin, şeyhülislâmların, reisülküttâbların ve sair kimselerin biyografilerini toplayan tabakât kitapları cümlesinden bir eser olan Devhatü'n-nukabâ, matbû olmakla beraber mevcudu çok az olan ve ulaşılması zor bir kitaptır. Bu eseri; Osmanlı toplum yapısını daha iyi anlamak adına, önemli ve etkili bir sosyal tabaka kabul ettiğimiz seyyid ve şeriflerin ve onların teşkilâtı demek olan nikâbet müessesesinin ortaya konmasında faydalı olacağına ve aynı zamanda bu nakibüleşrâfların bir çoğunun şiir ve edebiyata ünsiyetleri cihetinden kültür ve edebiyat tarihi

araştırmalarına ışık tutacağına inandığımız için yeni Türk harflerine kazandırmayı düşündük.

Eseri yeni harflere aktarıp yayına hazırlarken giriş kısmında "sâdât-ı kirâm"a ve nakibüleşrâflık müessesine ilişkin genel bilgiler verdik. Eerin yeni harflere aktarılmasının yanı sıra, başta nakibüleşrâflar olmak üzere, eserde ismi geçen diğer kişiler hakkında daha geniş bilgilerin bulunabileceği temel müracaat kaynaklarını da dipnotlarda gösterdik. Ayrıca bu kitaptan istifade edeceklerin işlerini daha kolaylatırmak için, metnin sonuna özellikle bu tür çalışmalarda mutlaka bulunması gerektiğine inandığımız bir "indeks" koyduk. "İnceleme" ve "metin" olarak iki esas bölüm hâlinde ortaya çıkan bu çalışmamızın en sonunda da eserin tıpkıbasımına yer verdik.

Katkılarından dolayı Sayın Doç. Dr. Mehmet Arslan'a ve Sayın Doç. Dr. Saim Savaş'a teşekkür etmeyi borç biliriz.

Faydalı olmasını dilediğimiz bu çalışmamızda görülebilecek eksiklik ve hataların eleştirilmesi bizi ancak memnun edecektir.

KISALTMALAR

XIX. Yüzyılın İlk Yarısında...: İbrahim Yılmaz ÇELİK, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır (1790-1840)*, Ankara 1995.

a.g.e. : Adı geçen eser.

Âdâb-ı Zurefâ: *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, Haz.: Sadık ERDEM, AKM Yayını, Ankara 1994.

AKM: Atatürk Kültür Merkezi.

Âlimler ve Sanatkârları: Ahmed Refik, *Osmanlı Âlimleri ve Sanatkârları*, Sadeleştiren: Dursun GÜRLEK, Timaş Yayınları, İstanbul 1997.

b. : bin

Berber Bedirî'nin Günlüğü: *Şeyh Ahmet El-Bedirî El-Hallak, Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Önemli Bir Kaynak: Berber Bedirî'nin Günlüğü*, Arapça'dan Çev.: Hasan YÜKSEL, Sivas 1993.

Beyanî, **Tezkire**: Beyanî Carullah Efendi, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, İÜ Kütüphanesi, T.Y.Y. 568.

Bibl. : Bibliyografya.

bkz. : Bakınız.

BOA. : Başbakanlık Osmanlı Arşivi.

C. : Cilt.

Çev. : Çeviren.

d. : Doğum tarihi.

Def. : Defter.

Devha: Devhatü'n-nukaba.

Devhatü'l-meşayih: Müstakim-zade Süleyman Sa'deddin, *Devhatü'l-meşâyih*, (Tıpkıbasım), Çağrı Yayınları, İstanbul 1978.

Ebussuud Efendi'nin Fetvaları: Ertuğrul Düzdağ, *Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983.

Enîsü'l-müsâmirîn: Abdurrahman Hıbrî, *Enîsü'l-müsâmirîn,* Haz.: Ratip KAZANCIGİL, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yayını, Edirne 1996.

Esâmî: Muallim Nâcî, *Esâmî*, Mahmudbey Matbaası, İstanbul 1308.

Esmâü'l-müellifîn: Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifîn Esmâü'l-müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, MEB Yayını, İstanbul 1940.

Eş-Şakâyıku'n-nu'mâniyye: Taşköprülü-zâde İsâmüddîn Ebü'l-hayr Ahmed Efendi, *Eş-Şakâyıku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye*, Neşreden: Ahmed Subhi FURAT, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.

Fezleke: Kâtip Çelebi, *Fezleke*, (2 Cilt), İstanbul 1286.

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân: Bursalı İsmail Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*, Bursa 1302.

Gülşen-i Şuarâ: Ahdî, *Gülşen-i Şuarâ*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Nu. 1303.

Hadâyıkü'l-hakâyık: Nev'î-zâde Atâyî, *Hadâikü'l-Hakâyık fî Tekmileti'ş-Şakâyık* (*Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri*, C.2, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN. Çağrı Yayınları. İstanbul 1989).

Hadâyıkü'ş-şakâyık: Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâikü'ş-Şakâyık* (*Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri*, C.1 Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN Çağrı Yayınları İstanbul 1989).

Hadîkatü'l-cevâmi: Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Hadîkatü'l-cevâmi*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1281.

Hâtimetü'l-eş'âr: Fatîd Davud, *Hâtimetü'l-eş'âr*, İstihkâm Alayları Litoğrafya Destgâhı, İstanbul 1271.

Haz.: Hazırlayan.

Haz.lar: Hazırlayanlar.

Heşt Behişt: Edirneli Sehî, *Tezkire-i Sehî*, Matbaa-i Âmidî, İstanbul 1325.

İA.: Milli Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi.

İlmiye Sâl-nâmesi: *İlmiye Sâl-nâmesi*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1334.

İlmiye Teşkilatı: İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, TTK Yayını, Ankara 1984.

İÜ: İstanbul Üniversitesi.

İÜEF: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

Kâfile-i Şuarâ: Tevfîk, *Kâfile-i Şuarâ* , İstanbul 1290.

Kâmûsü'l-a'lâm: Şemseddin Sâmî, *Kâmûsü'l-a'lâm*, (6 Cilt) Mihrân Matbaası, İstanbul 1306-1316.

Keşfü'z-zünûn: Kâtip Çelebi, *Keşf el-zünûn* , (2 Cilt), MEB Yayını, İstanbul 1940.

Kınalı-zâde **Tezkire**: Kınalı-zâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, (2 Cilt) Neşreden: İbrahim KUTLUK, TTK Yayını, Ankara 1989.

Künhü'l-ahbâr: *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Haz.: Mustafa İSEN, AKM Yayını Ankara 1994.

Latîfî, **Tezkire**: Kastamonulu Latîfî, *Tezkire-i Latîfî*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1314.

Mecelletü'n-nisâb: Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin, *Mecelletü'n-nisâb fi'n-nisbi ve'l-künâ ve'l-elkâb*, Süleymaniye, Kütüphanesi Halet Efendi, Nu.628.

Mecmûa-i Tevârîh: Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, *Mecmûa-i Tevârîh*, Haz.lar: Fahri Ç. DERİN-Vahid ÇABUK, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.

Mekke-i Mükerreme: İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Mekke-i Mükerreme Emirleri, Ankara 1972.

Meşâirü'ş-şuarâ: Âşık Çelebi, *Meşâirü'ş-şuarâ (Meşâir üş-Şuarâ or Tezkere of Âşık Çelebi*, By. G. M. Meredith-Owens, London 1971).

Mu'cemü'l-müellifîn: Ömer Rızâ KEHHÂLE, *Mu'cemü'l-müellifîn*, (15 Cilt), Beyrut 1957.

Mucîb, **Tezkire**: Mucîb, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, İÜ Kütüphanesi TY.3913.

Nefahâtü'l-üns: Lâmiî Çelebi, *Nefahâtü'l-üns min Hadarâti'l-kuds* , İstanbul 1289.

Netayicü'l-Vukuat: Neşet ÇAĞATAY, *Netayicü'l-Vukuat: Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi*, (2 Cilt), Ankara 1979.

Nu. : Numara.

Nuhbetü'l-âsâr: İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-eş'âr*, Haz.: Abdülkerim ABDÜLKADİROĞLU, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara 1985.

Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: *Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: Kitab-i Müstetâb, kitab-i Mesâlihi'l-Müslimîn ve Menâfi'i'l-Mü'minîn, Hırzü'l-Mülûk*, TTK Yayını, Ankara 1988.

Osmanlı Müellifleri: Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, (3 Cilt). Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333-1342.

Osmanlı Şeyhülislâmları: Dr. Abdülkadir ALTINSU, *Osmanlı Şeyhülislâmları*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1972.

Osmanlı Tarih Yazarları: Franz BABINGER, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri,* Çev.: Coşkun ÜÇOK, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1982.

ö. : Ölüm tarihi.

Rıza, Tezkire: Es-Seyyid Rızâ, *Tezkire-i Rızâ*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1316.

Riyâzî: Bkz. **Riyâzü'n-nukabâ**.

Riyâzü'n-nukabâ: Ahmed Nazîf, *Riyâzü'n-nukabâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2275.

Riyâzü'ş-şuarâ: Riyâzî Mehmed Efendi, *Riyâzü's-şuarâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Nu.314.

S. : Sayı.

s. : Sayfa.

Safâyî, **Tezkire**: Safâyî, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2549.

Sâlim, **Tezkire**: Sâlim, *Tezkire-i Sâlim*, İkdâm Matbaası, İstanbul 1315.

Saltuknâme'de...: Kemal YÜCE, *Saltuknâme'de Tarihî Dinî-ve Efsanevî Unsurlar*, Ankara 1987.

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sicill-i Osmânî: Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî yahud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, (4 Cilt), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308-1311.

Son Asır Türk Şairleri: İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İNAL, *Son Asır Türk Şairleri*, Dergâh Yayınları (Tıpkıbasımı), İstanbul 1988.

Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları: Ertuğrul DÜZDAĞ, *Şeyhülislam Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983.

ŞS.: Şeriyye Sicilli.

TDK: Türk Dil Kurumu.

TDVİA.: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.

Tekmiletü'ş-Şakâyık: Fındıklılı İsmet Efendi, *Tekmiletü'ş-Şakâyık fî Hakk-ı Ehli'l-Hakâyık (Şakâyık-i Nu'mâniye ve Zeyilleri*, C.5, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).

Teşrifat ve Teşkilatımız: Ali Seydi Bey, *Teşrifat ve Teşkilatımız,* Haz.: Niyazi Ahmet BANOĞLU, Tercüman 1001 Temel Eser, Nu.17, Tarihsiz İstanbul.

TTK: Türk Tarih Kurumu.

Tuhfe-i Hattâtîn: Müstakim-zâde Süleyman Saâdeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn,* Devlet Matbaası, İstanbul 1928.

Türk Şairleri: Sadeddin Nüzhet ERGUN, *Türk Şairleri,* (3 Cilt), İstanbul Tarihsiz.

Üveysilikten Bektaşiliğe: Hasan YÜKSEL-Saim SAVAŞ, *Üveysilikten Bektaşiliğe: Kitab-ı Cebbar Kulu,* Sivas 1997.

Vakâyi'ü'l-fuzelâ (3 Cilt): Şeyhî Mehmed Efendi, *Vakâyi'ü'l-fuzelâ* (*Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri,* C.3-4, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989). Orijinali 3 Cilt olan bu eserin 1. Cildi Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri serisinin 3. Cildinde 2. ve 3. Ciltleri ise 4. Cildinde yayımlanmıştır. Dipnotlarda verilen cilt numaralarında okuyucuya kolaylık olması bakımından adı geçen serideki ciltler esas alınmıştır. Meselâ "Vakâyi'ü'l-fuzelâ, C.3" yazan bir nottaki bilgiler orijinal metnin 1. Cildine, adı geçen Şakâyık Zeyilleri serisinin ise 3. cildine tekabül etmektedir.

Vefeyât: Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, *Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhir-i Riçâl,* Haz.: Fahri Ç. DERİN, İÜEF Yayını İstanbul 1978.

VGMA.:Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi.

Yâdigâr-ı Şemsî: Mehmed Şemseddin, *Yâdigâr-ı Şemsî,* (2 Cilt) (*Bursa Dergâhları,* Haz.lar: Mustafa KARA-Kadir ATLANSOY, Uludağ Yayınları, Bursa 1997).

Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr: Ali Osman COŞKUN, *Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr Adlı Eseri,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1985.

Zübdetü'l-eş'âr: Kaf-zâde Fâizî, *Zübdetü'l-eş'âr,* Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murad Molla Nu.1065.

I. OSMANLI TOPLUMUNDA SÂDÂT-I KİRÂM

ve

NAKİBÜLEŞRÂFLAR

Bilindiği üzere Osmanlı toplumu askerî ve reaya sınıfı olmak üzere iki tabakadan müteşekkildi. Reaya, imparatorluğun üretici sınıfını oluşturan en geniş tabakadır; daha doğrusu yönetilen kitledir. Padişah adına ülkenin idarî, adlî ve eğitim hizmetleri ile güvenliğini sağlayan ve bu hizmetleri mukabilinde vergiden muaf tutulan sınıfa da askerîler denir. Bunlar da yaptıkları hizmetler bakımından ikiye ayrılır: Ehl-i örf ve ehl-i ilm. "Ehl-i örf" veya "ehl-i seyf" de denilen grup, padişah adına ülkede güvenliği ve asayişi sağlamaktaydı. "Ehl-i ilm" ya da "İlmiye" olarak anılanlar ise yine padişah adına şer'-i şerif üzere ülkede adaleti sağlayan ve eğitim hizmetlerini yürüten grubu oluşturmaktaydı. Ehl-i örfün ekseriyetini kul kökenliler, buna mukabil ilmiye sınıfının çoğunluğunu da Türk ve Müslüman menşe'liler meydana getiriyordu. Türk ve Müslüman tebanın askerî sınıfına katılabilmesi için ya medrese eğitimini tamamlaması veya padişahı memnun edici bir hizmette bulunması gerekiyordu; bunun tek istisnası, burada üzerinde durulan ve yaygın deyişiyle "sâdât-ı kirâm" denilen gruptur.

İşte bu nedenle sâdât-ı kirâma İslâm toplumunun aristokratları ve asilzâdeleri diyebiliriz. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, İslâm toplumunun asilzâdeleri diyebileceğimiz bu insanların asilzâdelikleri servete, tekebbüre, teffahhura, bencillik ve ceberrutluğa değil; zühde, tevazuya, erdeme, iffete, hakkaniyete ve doğruluğa dayanıyordu. En azından onlardan beklenen tutum ve tavır buydu. Diğer bir ifadeyle, onlardan İslâm ahlâk kitaplarında ideal insan olarak tanımlanan ve topluma benimsetilmeye çalışılan "insan-ı kâmil" modelindeki gibi davranmaları veya öyle olmaları beklenirdi. 17 Mart 632 (18 Zilhicce 10) tarihinde Veda Haccı'ndan dönen Hz. Peygamber'in (as.), "Size paha biçilmez iki şey bırakıyorum: Allah'ın kitabını ve ehl-i beytimi...Benden

sonra bunlara sarılırsanız asla sapıklığa düşmezsiniz", hadisi de bu beklentiyi pekiştirmektedir[1]. Bununla beraber İslâm inanç ve ahlâk kurallarına riayet etmeyenlerin ehl-i beytten de olsalar diğer kefereden bir farkları olmayacağı âl-i Resûl'ün İslâm'ın ahkamına riayet edenler olduğunu ve Hz. Nuh ile oğlu Ken'an'ın hikâyesini ünlü Osmanlı şeyhülislâmı Ebussuud Efendi bir fetvasında örnek olarak zikretmiştir[2]. Bir diğer fetvasında ise, "Sâdâttan ba'zı, 'bize hukûk-ı ibâd zarar eylemez, biz âhirette hukûk-i ibâddan mes'ul olmazız, âlâ külli hâl biz cennete dâhil oluruz' deseler, mezburlara ne lazım olur?" sorusuna, İslâmın getirmiş olduğu ibadetleri yapmaktan kaçınan böylesi evlâd-ı Resûl için verdiği cevapta "Eğer bunlar bu iddiaları üzerinde ısrar ederlerse zındık olurlar ve katlleri vacip olur" demektedir[3].

Gerçi İslâm'dan önce de Doğu ve Orta Doğu toplumlarında, toplumsal vicdanlarda kirliliğe bulaşmamış, gerektiğinde kendisine başvurulabilecek ve toplumun diğer bireylerine davranışlarıyla numûne olarak gösterilebilecek insanların saygı gördüğü ve bu tip insanları kendi aralarında eksik etmek istemedikleri de görülmektedir. Sözgelimi, İslâm'dan önce Mekke toplumundaki Hanifler ve Hindistan'daki Budist ve Zerdüşt dervişler gibi[4].

Bilindiği üzere Hz. Peygamber'in nesli, kızı Fatımatü'z-Zehra ile amca-zâdesi Hz. Ali'nin evliliğinden doğan Hasan ile Hüseyin'in

---

1. Ethem Ruhi FIĞLALI, *"Gadîr-i Hum"*, **TDVİA.**, C.13, s.279-280.

2. "480-Mesele..... Farazâ sıhhat-i nesebi mukarrer olsa dahi, bî-din olucak, sair kefereden farkı olmaz. Hazreti Resulullah'ın (asv) âli, şe'âir-i şer'i mübhini riâyet ve ahkâm-i metîni himâyet edenlerdir. Hazreti Nuh'un (as), Ken'an sulbi oğlu iken dini üzerine olmadığı için "ehlimdendir" deyü, necâtı için Rabb-i izzete du'a ettikte "innehü leyse min ehlike deyü buyurulup, sâir kefere ile bile ta'zîb ve iğrâk buyurulmuştur. ..." **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.109-110. Selçuklu dönemi tarihçilerinden Aksaraylı Kerimüddin Mahmud, Müsameretü'l-ahyar adlı eserinde, Seyyid Hamza adındaki birisinin zulümkârlığını anlatırken soyunun kendisine bir fayda vermeyeceğini, "bize zulüm edenler bizden değildir" diye Hz. Peygamber'e atfen bir hadis ve Hz. Nuh ile oğlunun hikayesini zikretmektedir. Bkz. **Selçukî Devletleri Tarihi,** Çev. M. Nuri GENÇOSMAN, Ankara, 1943, s.318-320.

3. **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.83

4. Bir lisansüstü çalışmada, seyyidlik kurumu İslâm tarihindeki hilafet mücadelelerinin sonucunda ortaya çıkan bir kurum olarak sunulmuştur. Burada müslümanların vaktiyle hak ettikleri yere koyamadıkları evlâd-ı Resûl'e karşı bu seyyidlik kurumunu oluşturarak vicdanî borçlarını ödedikleri görüşü hâkimdir. Bkz. Rüya KILIÇ, **Hilafet Mücadelelerinin İslâm Tarihinde ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplumsal Yapıdaki İzdüşümü: Seyyidler ve Şerifler**, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

soylarından gelenlerle devam etmektedir ve bu insanların itibarı Hz. Peygamber'in neslinden gelmiş olmalarındandır. Yoksa Hz. Ali'nin diğer eşlerinden doğan çocuklarından devam eden nesline de her ne kadar riayet ediliyorsa da kendilerine böylesi mukaddes bir itibar verilmemiştir[5]. Çünkü, İslâmî kaynaklara atfen yazılanlar, Hz. Peygamber'in ehl-i beytinin Hz. Ali ile Hz. Fatıma'dan olma İmam Hasan ile İmam Hüseyin'le devam ettiği ve bunların evlât ve ahfadıyla sınırlı olduğunu gösteriyor[6].

Buradaki amaç, bu tür tartışmalara girmekten ziyade, Osmanlı toplumunda yeralan sâdât-ı kirâmın serveti, statüsü, muafiyetleri, meslekleri, menşeleri, ünvanları vs. hususlardaki durumlarına ilişkin bazı bilgileri vermeye çalışmaktır.

---

5. Bu konuda merhum Ali Emirî'nin Yemen'de başında geçtiğini belirttiği bir anektodu kaydedelim:
"...İşte Yemen'in sâdât ve ulemâsıyla tarihe ve ensâba dair her zamân böyle istifâdeli bir sûrette konuşurduk. İstanbul'da ve Rumeli ve Anadolu'da sâdât olup olmadığını sorarlar ben de silsileleri müseccel pek çok sâdât-ı kirâm olduğunu söylerdim. Ben her söyledikçe efendim Fâtımî midirler? derlerdi. Benim birden bire Fâtımî tabirinden fikrim Mısır'da ve Mağrib-zeminde hukümet eden Fâtımîlere giderdi. Hiç münâsebet görmezdim. Bir gün dediler ki, efendim biz Fâtımî demekden maksadımız Hz. Fatımatü'z-Zehrâ'dır. Bir seyyid Fâtımî olmazsa biz imâmete kabûl etmeyiz. Hz. Ali efendimizin ondan ziyâde evlâd-ı kirâmı var idi. Bunlardan yalnız Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin efendilerimizin silsileleri Hz. Fâtıma vâsıtasıyla Nebiyy-i zî-şân efendimiz hazretlerine vasıl olur. Mesela, Hz. Ali'nin diğer vâlideden evlâdı Muhammed ibni Hanefî'ye hazretleri kibâr-ı Alevviyye'den olduğu halde onun evlâdı bile Yemen'de da'vâ-yı imâmet edemez. İmamlar ya Hasanî ya Hüseynî olmalıdır,dediler. Dedim, Hz. Fâtıma vâlidemiz nisvandandır, şu hâlde demek oluyor ki siz silsile-i sâdâtı nisvândan dahi kabul ediyorsunuz. Hay hay, nasıl kabûl etmeyiz? Silsileden maksad aksâ-yı cenâb-ı Resulullaha vâsıl olmakdır...", Ali Emiri, "Hâdim ve Hâfız-ı Emânât-i Mübâreke, Hülefâ-yı Celîle-i Osmâniyye'nin Şeref-i Silsile-i Siyâdetleri ve İlm-i Ensâbın Fevâidi", **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası**, S.13, Sene: 2, 31 Mart 1335, s. 427-428.

6. Ehl-i beyt hakkında. bir âyet-i kerimenin nüzûlu esnasında eşlerinden Ümmüseleme'nin evinde bulunan Hz. Peygamber, cübbesinin altına Hz. Fâtıma ile Hz. Ali ve iki torunu Hasan ile Hüseyn'i alıyor; işte ehl-i beytim, diyor. Bkz. Yaşar YÜCEL, **Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: Kitab-i Müstetâb, kitab-i Mesâlihi'l-Müslimîn ve Menâfi'i'l-Mü'minîn, Hırzü'l-Mülûk**, TTK Yayını, Ankara 1988, s.200.

1. Ünvanları

Kızı Hz. Fatıma'dan başka bütün çocukları hâl-i hayatında vefat eden Hz. Peygamber'in nesli, amcazâdesi Hz. Ali ile Fatıma'dan olma Hasan ile Hüseyin'den devam etmektedir. İslâm dünyasının her yanına yayılan bu sülale mensupları çeşitli zamanlarda ve mekânlarda muhtelif san ve ünvanlarla anılmışlardır.

İslâm toplumunda asalet ve sosyal statü bakımından tanınmış ünlü ailelerden birisine mensup olanlara "şerif" veya "eşrâftan" denilmekle beraber; bu şerif ve eşrâf ünvanı özellikle ilk yıllarda Hz. Peygamber'in ehl-i beytine mensup olanlara ve hatta Hz. Peygamber'in ceddi Haşim soyundan gelen Haşimîlere denilmiştir. Hicrî IV. (M. 900) yüzyılda Abbasîler zamanında oluşturulan "Ensab Nikabeti" isimli teşkilat ile şeriflik Ali b. Ebu Talib (İmam Ali evlâdı ve torunlarına) ve âl-i Abbas'a ünvan olmuştur[7]. Fatimîler zamanında (910-1171) Mısır'da şerif ünvanı Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin soyundan gelenlere mahsustu. Daha sonraları İmam Hasan evlâdına "şerif" ve İmam Hüseyin evlâdına "seyyid" denilmesi yaygınlaşmıştır[8]. Başlangıçta Ensab Nakibleri'nin Talibîlerle Abbasî ailelerinin secerelerini ayrı tuttukları ve Talibîlere nezaret ve defterlerini tutan nakibe Nakibü't-Talibiyyin, Abbasîler'inkine de Nakibü'l-Abbasîyyin denildiği[9] ve bu iki ensab nakibliğinin daha sonra birleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumu, Osmanlı nakibüleşrâflarının tutmuş olduğu defterlerde izlemek mümkündür. Bu defterlerde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin soyundan gelenlerin şecereleri ve isimleri kayıtlı olduğu gibi âl-i Abbas'tan (Hz. Peygamber'in amcasının torunları) gelenler de kaydedilmiştir[10].

Nakibüleşrâflık makamına bağlı olmasalar bile Benî Haşim, Benî Abbas ve diğer halifelerin soyları da dinî aristokrasinin saygınlığından ve imtiyazlarından yararlanmak için varlıklarını her fırsatta vurgulamışlardır. Sözgelimi 1700'lerde Suriye'de yaşamış olan Berber Bedirî'nin tutmuş olduğu günlükte Hz. Ömer'in soyundan gelen Farukîler'den ve Hz.

---

7. **İlmiye Teşkilatı**, s.162.
8. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.5.
9. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, aynı yer.
10. Bkz. **Nakibü'l-eşraf Defteri. Nu. 2 (Muhterem Efendi Defteri)**, s. 16 - **Beyân-ı Esâmî-i Abbâsiyân. Yekün nefer : 15 Fî 21 Recep 983**. Şeyh Hacı Cafer b. Şeyh Ramazan ez-evlâd-ı Pir Hasan Rezzâkî, Şeyh Pir Ali b. Şeyh Pir Taceddin min Kasaba-i Harput, Şeyh Mehmed b. Şeyh Ömer El-Abbasî, Şeyh Abdullah b. Şeyh Hüseyin El-Abbasî....".

Ebubekir'in soyundan gelen Sıddıkîler'den[11] sıkça söz edilmektedir. Aynı durumu Anadolu'nun muhtelif mıntıkalarında da izlemek mümkündür. Mesela, Siirt'in Tillo nahiyesinde Hz. Abbas'ın soyundan gelen kalabalık bir Abbasî topluluğuna, Cizre'de Haşimî soylulara ve Gümüşhane'nin yeni ismi Seyyid Baba olan Şiran kazasının Aluçlu karyesinde Hz. Ebubekir soyundan gelen Şeyh Yusuf bin Şaban'ın evlâdından Seyyid Nurullah Baba zaviyedar ailesine rastlanılmaktadır[12]. Hatta Osmanlılar devrinde diğer sahabelerin soyundan gelenlerin de dinî aristokrasiye dahil edildiği söylenmektedir[13].

Araplarda soy sop merakının çok yaygın olduğu bilinmektedir. İslâm toplumunda ortaçağdan beri ve hatta bugün bile dinî aristokrasiye mensup olmanın bir imtiyaz ve servet kaynağı olması, diğer halife ve sahabelerin soyundan gelenlerin de bu hususiyetlerini ihmal etmeyerek özenle korumalarını sağlamıştır. Bu durumu biraz da çağın bu anlayışı pekiştirmiştir. Mesela, Osmanlılar Mekke ve Medine halkından Anadolu'ya gelmiş olan ve evlâd-ı Resûl'e nisbeti olmayanlara bile kutsal topraklardan olmaları dolayısıyla gerekli yardım, ikram ve ihsanlarda bulunmuşlardır[14].

Kutsal topraklardan gelenlere gösterilen bu saygı[15], Araplar'ın Birinci Dünya Savaşı'ndaki bağımsızlık mücadelelerinden sonra Osmanlılar'ın da Arap topraklarını kaybetmeleri üzerine, savaşın getirdiği acılar ve hayâl kırıklığı ile beraber kaybolmuş ve hatta "kavm-i necîbden" diye istihza konusu olmuştur.

Hz. Peygamber'in soyundan gelenlerin seyyid, şerif ünvanlarının dışında Anadolu ve diğer Türk illerinde, tarihte ve bugün daha başka

---

11. **Berber Bedirî'nin Günlüğü**, s.67, 136, 137, 140, 141.

12. Şeyh Yusuf b. Şaban'ın Temmuz 1431 (Zilka'de 834) tarihli vakfiye suretinde bu zatın Hz. Ebubekir neslinden olduğu belirtiliyor: "İnne sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât Şeyhü'l-arifin kıdvetü's-salikin kutbu'l-muhakkikin Şeyh Yusuf ibnü'l-merhum el-mağfur Şaban kuddise sırrahu'l-aziz min nesli Ebibekr radiyallahu anh....", **Hasan Yüksel Kitaplığındaki Zilka'de 834 Tarihli Vakfiye Sureti.**

13. Bekrî Alaeddin, **Bir Çağın Öncüsü Abdulganî Nablusî: Hayatı ve Fikirleri**, Çev.: Veysel UYSAL, İnsan Yayınları, İstanbul 1995, s.30-31.

14. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.4. Ayrıca bkz., Münir ATALAR, **Osmanlı Devleti'nde Sürre-i Hümâyûn ve Surre Alayları**, Ankara 1991, s.10.

15. "XV. asrın ilk yarısında Anadolu'dan geçen Bertrandon de la Broquière, Mekke'den gelen bir kervanın önünde Kütahya'dan Bursa'ya gelirken kendisini hacı zanneden bazı Türklerin yolda elini ve elbiselerini öptüğünü süylüyor." Bkz. M. Fuat KÖPRÜLÜ, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu**, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1981, s.164.

farklı san ve ünvanlarla anıldıkları görülmektedir. Türkistan, Özbek ve Kazak Türkleri arasında Hz. Peygamber soyundan geldikleri kabul edillen aileler veya kimselere "Hoca" denilmektedir[16]. Ahmet Yesevî'nin Hoca ünvanıyla anılması da bu yüzdendir[17]. Bugün Iğdır, Kars, Ağrı ve Anadolu'nun diğer bazı yörelerindeki seyyidler de "Emir" veya "Mir" ünvanıyla anılmaktadır[18]. Tarihî kayıtlar da bu söylemlerin eskilere dayandığını, hatta bunların yeşil sarıklarına "emirî sarık" adı verildiğini göstermektedir[19]. Elazığ, Erzincan havalisindeki seyyidlere yörede "Evlâd-ı Resûl" denilmektedir[20]. Alevîlere ait bazı temel kaynaklarda "Evlâd-ı Muhammed" tabiri de kullanılmaktadır[21]. Sâdât'tan olan hanımlara da Iğdır gibi Anadolu'nun bazı bölgelerinde ve Azerbaycan'da "Begüm" denilmektedir[22]. Yine tarihî kayıtlarda seyyidlere "Alevî" denildiği ve eskiden seyyidlerın uzun saç bıraktıkları, buna telmihen de "Alevî saçlı" (uzun saçlı seyyid) deyiminin ortaya çıktığı ve hatta Sa'dî'nin Gülistân'ındaki bir hikâyede bunu açıkladığı belirtilmektedir[23].

XII. yüzyıldan itibaren Hz. Hasan soyundan gelenlere "Şerif" ve Hz. Hüseyin soyundan gelenlere de "Seyyid" demenin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Seyyid sülalesinden biri, bir şerifle veya bir şerif soylu, bir seyyid soylu ile evlendiğinde doğan çocuğa "Seyyid Şerif" denildiği Saltuknâme'deki tarihî kayıtlardan anlaşılmaktadır:

"..şerif başına iki alâmet eyledi. Bir kızıl kim Hasanîler tonıdır...zirâ şerif atadan Hüseynî ve anadan Hasanî idi"[24].

---

16. Aşirbek Kurbanoğlu MÜMİNOV, *"Mübeyyidiyye-Yeseviyye Alakası Hakkında"*, Kazakçadan Tercüme Eden: Aşur ÖZDEMİR, **Bir**, S.1 (1994), s.115-123.
17. Hoca Ahmet Yesevi'nin nesebi için bkz. Fuat KÖPRÜLÜ, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara 1984, s.61-86.
18. Mesela Iğdır'ın Evci Köyü'nde, yörede büyük tazim ve takdis gören Mir Muhtar Ağa lakaplı bir seyyid oturmaktadır. Iğdır'dan 25 yaşında hemşire Sefa Bağcı, 1996.
19. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.11.
20. Keban ilçesi Zırkıbaz köyünden 70 yaşlarında, okur-yazar Dursun Doğan, 1965.
21. **Üveysilikten Bektaşiliğe**, s.110-111.
22. Iğdır'dan 22 yaşında üniversite mezunu Özlem ARAS, 1995.
23. Külliyat-ı Sa'dî, Bombay, 1309, Gülistan, s. 47'den nakleden Abdulbaki GÖLPINARLI, **Velayetnâme: Menakıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli,** İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1990, s.143.
24. **Saltuknâme'de...**, s. 126.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı da, "Bir seyyid, şeriflerden bir kadın ile evlenirse onlardan doğan çocucuğa seyyid-i şerif denilirdi." ifadesiyle Saltuknâme'deki tarihî kaydı doğrulamaktadır.

Zaman zaman terkedilmiş olsa da Abbasîler'den itibaren seyyid ve şerifleri, toplumun diğer bireylerinden ayıran belirgin özellik, giyinmiş oldukları elbisenin veya takınmış oldukları sarığın renginin çoğunlukla yeşil olmasıdır[25]. Buna mukabil Abbasîler'in rengi siyahtır. Bundan dolayı edebî metinlerde siyahı ifade etmek için Abbasîler'in bayraklarının siyah renkli oluşundan telmihen "Abbasî alem" ve sarıklarının siyah olmasından da "Abbasî imâme" deyimleri üretilmiştir. Fakat Anadolu'da Hz. Hasan soyundan gelenlerin kırmızı rengi kendilerine alamet olarak aldıkları, yukarıdaki Saltuknâme'den yapılan alıntıdan anlaşılmaktadır[26]. Anadolu'da Hz. Ali'ye nisbeten kendilerine Alevî denilen kitleye "Kızılbaş" denilmesinin nedeni bu tarihi zeminde aranabilir. Osmanlılarda Mekke emiri, şerife gönderilen nâmelerin, keselerin, hil'atlerin ve havranîlerin yeşil renkli olduğu ve hatta yeşil renkte olmasına itina edildiği anlaşılmaktadır[27].

Abbasîler'den itibaren zaman zaman terkedilmiş olsa da sâdât-ı kirâma özgü olan bu yeşil rengi sarınmak için de müseccel seyyid olmak gerekiyordu. 10 Kasım 1577 (8 Ramazan 985) tarihli bir mühimme kaydındaki hükme göre, Şeyh Umur Karyesi'nde seyyidlik idddiasında bulunanların tahkik edilmesi ve seyyid olmayanların yeşil sarınmamaları için ilgili yerlerin kadılarına emir gönderilmiştir[28]. Keza, Ocak 1593 tarihli bir belgede, Kayseri kadısının, Derviş Çelebi ibni Gazi Çelebi adındaki birisine "Git nakibe hüccetini imzalat, ondan sonra yeşil sarın!" dediği görülmektedir[29].

2. Statüleri

Eşrâfın, diğer bir deyişle seyyid veya şerif oldukları ispatlanmış olan sâdâtın bulundukları çevrede başlıca iki imtiyazları vardı.

---

25. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.6.
26. **Saltuknâme'de...**, s.126.
27. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.6, dipnot: 2.
28. **BOA., Mühimme Def. Nu. 33**/76.
29. **Kayseri ŞS. Nu. 8, 5**/40.

Birincisi içinde yaşadıkları toplum tarafından kendilerine karşı beslenen dinî kaynaklı saygı, sevgi ve gördükleri itibardır[30]. Hilafet mücadelesinde Hz. Ali ve taraftarlarının yenik düşmesi ve ardından Kerbela Vak'ası ve daha sonra Emevî ve Abbasî hanedanlarının bunlara zulümleri, İslâm tarihinde ve dolayısıyla İslâm literatüründe ehl-i beyte karşı cünûn derecesine varan bir muhabbet ve şefkat oluşturmuştur. Öyle ki ehl-i beyte değil kötülük yapmak, onlara karşı duyulan anlık bir su-i zan bile dergâh-ı Hak'tan sürülmeye yeter bir sebeptir[31] Bu konuda Türk Edebiyatı'nda en güzel ürünleri Fuzûlî[32] (?- 1556) ve Kâzım Paşa(1821-1890) tarafından verilmiştir[33].

İslâm tarihinde bilinen bütün meşhur sofilerin ve tarikat önderlerinin -Hoca Ahmet Yesevi, Mevlâna Celâleddin-i Rumî ve daha başka bir çok Türk sofisi gibi- hemen hemen tamamının nesebi ehl-i beyte dayanır. Bunun böyle olması biraz da toplumun onları öyle görmek istemesinden kaynaklandığı intibını vermektedir.

Daha önce belirttiğimiz üzere sâdâtın asalet ve imtiyazı İslâm inanç ve itikadı üzere "insan-ı kâmil" olarak, bugünkü ifadeyle örnek bir Müslüman olarak yaşamasına bağlıdır. İslâm'ın ahlâk, inanç ve ibadet kurallarına uymayanlarların haklarında "...sâir kefereden farkı olmaz." hükmüyle kesin fetva verilmiştir[34]. Bulundukları toplumda kabul gören

---

30. Osmanlı da yazılı bir hüküm bulunmasa da bütün mahkemelerde ve divanlarda dâvâcılar arasında seyyid, şerif ve kadı varsa, öncelikle bunların dâvâlarına bakılırdı. Bkz. **İlmiye Teşkilatı**, s.168-169.

31. **Üveysilikten Bektaşiliğe**, s.110-112.

32. Fuzûlî, **Hadikatü's-Süeda**. İstanbul 1286; Kâzım Paşa, **Mekalid-i Aşk**, İstanbul, 1301.

33. Bu konu hakkında daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Arslan-İ. Hakkı Aksoyak, *"Gelibolulu Mustafa Alî'nin Kerbela Mersiyelerini Muhtevî Bir Risalesi: 'Subhatü'l-Abdâl'"*, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.2, Sivas 1996, s.49-67.

34. "Mes'ele: Reisleri Hazret-i Resulullah (Sav.) âlindendir, derler, öyle olucak nev'a şüphe olur mu? El-Cevap: Hâşâ yoktur. Ef'âl-i şenî'aları ol neseb-i tâhire alakaları olmamağla şehâdet ettiğinden gayri, sikâttan menkûldur ki babası İsmail ibtidâ-i hurûcunda, İmam Ali Er-Rızâ ibni Musa El-Kâzım meşhedinde ve sâir emâkinde olan sâdât-ı izâmı, kendinin nesebini Bahr-i Ensâba derc eylemeğe ikrâh edip, iftiraya cür'et edemeyenleri katl-i âm edincek, ba'zı sâdât katilden halâs için imtisâl suretin gösterip dediğin eylemişler. Amma bu miktar tedârik eylemişler ki, bunun nesebini ulemâ-yi ensâb-ı şerife mâ-beynlerinde akîm olup, aslâ nesli kalmamağıla ma'rûf bir seyyide müntehî kılmışlardır, ki nazar edenler hakikat-i hâle vâkıf olalar Farazâ sıhhat-i nesebi mukarrer olsa dahi bî-din olucak sâir kefereden farkı olmaz. Hazreti Resulullah'ın (Sav.) âli, şe'âir-i şer'-i mübini ri'âyet ve ahkâm-i metîni himayet edenlerdir. Hazreti Nuh'un (as.), Ken'an sulbi oğlu iken dini üzerine olmadığı için ehlimdendir deyü necâtı için Rabb-i izzete du'a ettikte 'innehu leyse min ehlike' deyü

sâdâta birçok keramet ve olağan üstülükler de atfedilir. "Hakiki seyyidin üstüne sinek konmaz"[35] veya "Seyyidler evliya kılıcı gibidir, üstüne basmadıkça kesmez"[36] gibi sözler de seyyidlere isnad edilen özellikler arasındadır. Kendilerine duyulan ihtiram ile sâdâtın toplumsal barışta önemli rol oynadığı bilinmektedir. Örneğin, eskiden Güneydoğu Anadolu'da aşiretler arasındaki çatışmalar esnasında sâdât-ı kirâm ellerindeki sancaklarını açıp çatışan taraflar arasına girip onları uzlaştırıyor, karşılığında da belli bir meta veya para alıyorlardı. Hatta 1960'lara kadar Urfa, Mardin, Batman, Siirt ve Hakkari gibi illerde sâdât-ı kirâmın bu işlevi sürmekte idi..

Bulunduğu bölgede veya içinde yaşadığı toplumda kabul gören sâdâta adak adandığı da anlaşılmaktadır. Iğdır'da bir dilekte bulunanların kudsiyet atfettikleri ve saygı duydukları herhangi bir seyyidin ceddine adak adamaları bugün de devam eden bir gelenektir[37]. Hatta bu geleneğin İslâm toplumu arasında yaşayan gayri müslimlerce de kabul gördüğü anlaşılmaktadır[38].

Bununla beraber toplumun içinde bazı kesimlerin sâdât-ı kirâma pek itibar etmedikleri, hatta devletin kendilerine tanıdığı vergi muafiyetinden rahatsız oldukları ve onların da diğerleri gibi vergi vermelerini istedikleri de görülmektedir. Mesela, Nisan 1778 (25 Rebiü'l-âhir 1192) tarihinde Sivas Şer'iyye Sicili'ne kaydedilen bir belgeye göre, Sivas ve Antep halkı, devlet tarafından kendilerinden istenen tekâlif-i şakkaya aralarında yaşayan seyyidlerin de katılmasını istemektedirler. Bu isteğe yerel sorumluların olumlu yaklaşması üzerine söz konusu yerlerde yaşayan sâdât tarafından konu İstanbul'a arz edilmiştir. Sonuçta sâdâttan tekâlif-i şakka alınmayacağı şeklinde karar çıkmıştır[39].

---

buyurulup, sâir kefere ile bile ta'zip ve iğrâk buyurulmuştur. Enbiyâ-i izâm (asv.) neslinden olmak dünyevî ve uhrevî azabtan necâta sebep olsaydı, Hazreti Adem nebî (as.) neslinden olmak ile, esnâf-ı kefereden bir kâfir olsa dünyada ve ahirette mu'azzeb olmazdı. Vallahu te'âlâ a'lem ve ahkem (A. 256a)" **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.109-110.

35. Maraş'tan 60 yaşında, emekli vaiz Halil ACAR, 1987.

36. Urfa'dan 35 yaşında, öğretmen Veysi DÖRTBUDAK, 1988.

37. Iğdır'dan 25 yaşında, hemşire Sefa BAĞCI, 1996.

38. "Mesele: Zeyd-i Yahudi eğer filan fi'li edersem, sâdâta şu mikdar akçe nezrim olsun, dedikten sonra fi'l-i mezburu işlese, emirler akçeyi alabilirler mi? El-Cevap: Alamazlar, kâfirlerin nezri batıldır, sıhhat-ı nezirde İslâm şarttır (B.87a)" **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.93.

39. **Sivas ŞS. Nu. 1**/55.

Örfî vergilerden muaf olan sâdâta, ne kadar fakir olursa olsun zekât almak da düşmezdi. Çünkü İslâm toplumundaki yaygın düşünceye göre zekât, ödenen malın kiridir ve sâdât-ı kirâm da sülale-i tahireye mensup olduğuna göre bunlara kirli bir mal reva görülemez. Bunların beytülmaldan istihkakları vardır. Bu konuda ünlü şeyhülislâm Ebussuud Efendi vermiş olduğu fetvada, fakir de olsa sâdâttan hiç kimseye zekat düşmeyeceğini ısrarla belirtirken sadece hile-i şer'iyye yöntemiyle dolaylı olarak cevaz vermektedir[40]. Ebussuud Efendi'den bir hayli sonra şeyhülislâmlık yapan Ali Efendi, "Sâdâttan olan Zeyd-i fakire zekât vermek câiz olur mu?" sorusuna, "Olmaz." cevabını vermekte ve Hz. Ali'nin soyundan gelen hiçbir Haşimî'ye de zekât düşmeyeceğini ilave etmektedir[41].

3. Muafiyetleri

Kendilerinden önceki Türk ve İslâm devletlerindeki yerleşmiş uygulama gibi, Osmanlı Devleti'nde de sâdât-ı kirâm askerî sınıfından addedilmiştir[42]. Örneğin, XVI. yüzyılda Hamid Sancağı'nda vergiden muaf olanlar arasında şerifzâde, âl-i Resûl ve seyyidlerin de yeraldığı görülmektedir[43] Ayrıca bunlar askerî sınıf mensupları gibi çiftbozan resminden de muaf tutulmuşlardır. Yani ziraatle uğraştıkları yerlerde ekip biçtikleri toprağın öşür ve resmini verirler, fakat istediklerinde tarımla uğraşmaktan vazgeçebilirlerdi[44].

Ne var ki, zaman zaman kimi yerel yöneticiler bunlara vergi tarh etmekte ve bazı mükellefiyetlere koştukları görülmektedir. Bu durum sık

---

40. "Mesele: Sâdâttan olan Zeyd, akrabasından Amr-ı fakire zekat ve sadaka vermek caiz olur mu? El-Cevap: Zekat verilmez, gayri sadaka verilmek meşrû'dur (B. 26a).
Mesele: Zeyd âl-i Resûl'den olup, fakir olup deyni olsa, deyni kadar ya dahi ziyâde zekât verilmek câiz olur mu? El-cevab: zekât verilmek yokdur. Meğer gönlü gani bir fakire verile. Ol dahi tiyb-i hâtır ile Zeyd'in deynini ödeye (B.27a)." **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları...**, s.82.

41. **Fetavâ-yı Ali Efendi**, C.1, Kostantıniyye 1245, s.16.

42. "...evlâd-ı askerî ve sâdât dahi külliyen askerîdir", **Ankara Nu. 9**/3050 (Evâil-i Ramazan 1013 tarihli ferman sureti, nakleden Özer ERGENÇ, **Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı : XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya**, Ankara Enstitüsü Vakfı, Ankara 1995, 214/3; krş. Halil İNALCIK, *"XV. Asır Türkiye İktisadî ve İctimaî Tarihi Kaynakları"*, **İktisat Fakültesi Mecmuası**, C.XV/1-4 (1954), s.53.

43. Zeki ARIKAN, **XV-XVI. Yüzyıllarda Hamid Sancağı**, İzmir, 1988, s.77-78.

44. Ömer Lütfi BARKAN, *"Tımar"*, **İA.**, C.XII/I (İstanbul 1979), s.307.

sık şikayet konusu olmuştur. Sözgelimi Antalya kadısına yazılan 1501 (H.906) tarihli bir hükümde, sahihü'n-neseb Kâsım, Mehmed ve Ali adındaki seyyidlerin diğer sıradan reaya gibi hizmete sürüldükleri ve kendilerinden avarız istendiği belirtilmektedir. Halbuki bunlar âl-i Resûl ve ehl-i berat olduklarından, diğer reaya gibi görmek doğru olmadığı ve kendilerini incitmemeleri ve zahmet vermemeleri konusunda emir verilmiştir[45].

Seyyidlerden resm-i arusâne ve başka bahanelerle akçe istenmemesi, besledikleri 150 koyuna kadar vergi alınmaması ve hatta korunmaları hususunda yetkililer uyarıldıkları hâlde XVIII. yüzyılda bunlardan usulsüz olarak mültezimlerin, amillerin, voyvodaların, sancakbeylerinin ve beylerbeyleri ile adamlarının ve diğer ehl-i örfün fetvalara aykırı olarak besledikleri 150 koyunları için vergi ve ulaklara vermek üzere de atlarını almışlardır. Bu durumun devam etmemesi için 1718'de bazı kadılıklara gönderilen fermanda, özetle, sâdât-ı kirâmdan olanların avarız-ı divaniyye ve tekâlif-i şakka ile rüsûm-i raiyyettten muaf olduklarını bunun için bütün yetkililerin bu hususa dikkat etmesi istenmektedir[46].

Sâdât-ı kirâma tanınan muafiyetlere halktan da bazı itirazların vaki olduğu ve bu itirazları bir kısım yerel yöneticiler fırsat bilip kendilerinden bir takım örfî vergi almaya kalkıştıkları da görülmektedir. Sözgelimi, Mart 1778 (Evâsıt-ı Safer 1192) tarihinde Sivas kadısı ve Antep naibine hitaben sadır olan bir fermanda sahihü'n-neseb sâdâttan olan müteveffa Seyyid Şeyh Cafer'in 12 oğlundan Sivas ve Antep kasabaları ahâlisi zuhur eden "Avarız ve hazariye ve sair evâmir-i şerîfe ile vârid olan tekâlifden siz dahi bizimle maan hisse verin." diye sıkıştırıldıkları ve yetkililerin (ehl-i örf'de) padişah emri olmadan bunlardan tekâlif-i şakka istedikleri belirtiliyor. Durumun İstanbul'a arz edilmesi üzerine sahihü'n-neseb seyyidler olduklarından kendilerinden sözkonusu vergilerin istenmemesi doğrultusunda hüküm çıkmıştır[47].

Nakibüleşrâf kaymakamlarının da bölgelerinde bulunan sâdât-ı kirâmın yerel yöneticilerin zulmünden korumaları için uyarıldıkları bilinmektedir. Örneğin, Şubat 1781 (Rebiü'l-evvel 1195) tarihinde Sivas, Han-ı Cedid, Yıldızeli, İlbeyli, Gelmüfad, Behrampaşa, Yakacık, Karahisar

45. İlhan ŞAHİN-Feridun EMECAN, **II. Beyazıt Dönemine Ait 906 Tarihli Ahkam Defteri**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1994, 24, Hüküm Nu. 80.

46. **Afyon ŞS. Nu. 32**/257; **Karaman ŞS. Nu. 282**/5.

47. **Sivas ŞS. Nu. 1**/55.

ve Akdağ Madeni kazalarında bulunan sâdât üzerine nakibüleşrâf kaymakamı olarak tayin edilen Seyyid El-Hâc Abdüllatif Efendi'ye atama beratında seyyidlerden cezalandırılmaları gerekenlerin ve onlardan şer'an tahsil edilmesi gereken paraların kendisi tarafından icra ve tahsil edilmesi, diğer yetkilileri onlara dokundurmaması, "tevcihiyye ve arusiyye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-merziyye" adıyla kendilerinden bir akçe alınmaması emredilmektedir[48].

Kısacası sâdât-ı kirâm, nisaba malik olan her müslümanın ödemekle mükellef olduğu şer'î vergiler dışında tekâlif-i örfiyye denilen, daha doğrusu padişahın iradesiyle konulan bütün kanunî vergilerden muaftılar.

4. Müteseyyidler

Sâdât-ı kirâmın avarız-ı divaniyye ve tekâlif-i şakka ile rüsûm-i raiyyet gibi örfî vergilerden muaf olmaları ayrıca kendilerine duyulan saygı ve atfedilen kudsiyet, toplumda kimilerini bunlara mensup olma veya kendisini bunlarla aynı menşeden geliyor gibi göstermek çabalarına sevketmiştir. Seyyid ve şerif olmayanların iştahını kabartan bu imtiyazları kullanmak için sâdât-ı kirâmın arasına sahte şecere ve hüccetlerle karışanlar olmuştur. Halbuki bu konuda, "La'netüllahi aleyhi ed-dahilü ve'l-haricü" (sahte bir biçimde kendisini bu nesebe dahil edenlere ve bu nesebe mensup olanları dışarıda tutanlara lanet olsun) şeklinde beddua içeren ve Hz. Peygamber'e atfedilen bir hadis dahi bulunmaktadır.

Seyyid olduklarını bile hissettirmekten özenle kaçınan gerçek seyyidlerdin bu müteseyyidlerden epey rahatsız oldukları anlaşılmaktadır. Bunun için bir seyyid sülalesi inkıraza uğradığında ailenin son ferdinin kimsenin eline geçmesin ve bununla sahte seyyidlik dâvâsına kalkışılmasın diye elindeki şecereyi suya attığı[49] veya yüksek bir yere gömdüğü[50] söylenmektedir.

Müteseyyidlerin (sahte seyyidlerin) sayılarının artması devletin vergi kaynaklarını azalttığından ülkede bulunan ve sâdât olduğunu iddia edenlerin tümü zaman zaman teftişe tâbi tutulmuştur. Meselâ, 1659

48. **Sivas ŞS. Nu. 1**/353.
49. Iğdır'da, kendisinden başka o sülaleden hayatta kimse kalmayan yaşlıca seyyide bir kadın, ölmeden önce elindeki secereyi bir akar suya atacağını söylemiştir. Iğdır'dan 25 yaşında hemşire Sefa BAĞCI, 1995.
50. Elazığ'ın Gökbelen Köyünden 60 yaşlarında Perüze YÜKSEL, 1990.

yılında Anadolu'ya teftişe gönderilen İsmail Paşa, seyyid olmadığı hâlde seyyidlik beratı (secere-i tayyibe) elde ederek vergi vermekten kaçınanları araştırırken Ereğli'de müseccel 200 seyyidden 20'den fazlası sahte seyyid olduğundan seyyidlik ünvanlarını geri almıştır[51]. Bu durum sadece Anadolu'ya özgü değildir. İmparatorluğun diğer bölgelerinde ve hatta en uç bölgelerinde bile seyyidlere de müteseyyidlere de rastlanılmaktaydı. Evliya Çelebi Şumnu'yu anlatırken "Buranın sâdât-ı kirâmı ve müteseyyidleri çokdur. La'ane'd-dâhilü ve'l-hâric hadîsindeki la'neti kabûl idüp seyyidlik taslayan Kalmuk Tatarı gözlü ve İznik çinisi gibi gök gözlü, zehr-i mâr sözlü, nûrsuz yüzlü, hâşâ emîrleri (seyyidleri) var" diyerek şöyle devam etmektedir: "Bir da'vâ sebebiyle Melek Ahmet Paşa huzuruna çıkan bir emîr 'Ceddim ruhiyçün bu ev benüm ata ve dedelerimden kalmışdır.' diyerek ceddine yemîn edip vakıf bir evi 'mülk-i mevrûsumdur' diye el koymak isteyince, Gınaî Efendi adında biri dönüp kendisine 'Siz yeni emîr olmuşa benzersiniz, çünkü müzevvir bir da'vâya yapıştınız' deyince sahte seyyid diyor ki, 'Be hey efendi, Sultan Osmân Hotin seferine gittiğinde buradan geçerken Nakibüleşrâf Gulamî Efendi'den 300 kile arpa verip emîr kapısına çıkıp on bir kişi şecere aldık. Hani benim gibi eski emîr?' diyince Paşa, 'Ya öbür emîr yoldaşların kandadır? Anları kanda bulalım?' didükde 'İşte bunlardur' diyü beş kişi gösterüp beşini dahi ve kendüyi aslâ söyletmeyüp habs idüp ve hânelerin basup sahte şecerelerin getirtüp başlarından destârların alıp ahâlî-i vilâyetten ahvâlleri suâl oldukda ikrârları üzre müteseyyidlikleri isbât olunup yedişer yıllık tekâlif-i örfiyyeyi virmek üzre akrabâ-yı taallukâtlarıyla kırk yedi nefer kimse hükmolunup izn-i şer'iyye destârları alınup sicill-i şer'-i mübîne reâyâ kaydolundular. Bu gûne müteseyyidi çok şehr-i Şumnu'dur. Hudâ ıslah ide" demektedir[52]

Sâdât-ı kirâma tanınan imtiyaz ve imkanların, müteseyyidlerin iştahını kabartıp sahte şecerelerle seyyid veya şerif olarak ortaya çıkması ve bunların gün geçtikçe artması üzerine nakibüleşrâf kaymakamları bu tür iddiada bulunanları dâvâ ederek gerçek saâdâtın haklarını korumaya ve

---

51. Joseph von HAMMER, **Devlet-i Osmaniyye Tarihi** (Ata Bey Çevirisi), C.11, s.55.

52. Evliya Çelebi, **Evliya Çelebi Seyahatname'si**, C.3, İkdam Matbaası, Dersaadet 1314, s.309-310. Bahaeddin Yediyıldız da 1455-1613 yılları arasında Ordu ve havalisi üzerine yaptığı araştırmada, Kuşcu-alanı adındaki bir köyün 1455 tarihli Tahrir Defteri'nde sâdâda ait herhangi bir kayıt yokken daha sonraki kayıtlarda bu köy halkının bir kısmı sâdât olarak kaydedilmiştir, demektedir. Bkz. Bahaeddin YEDİYILDIZ, **Ordu Kazası Sosyal Tarihi**, Ankara 1985, s.96.

böylece devletin vergi kaybını da önlemeye çalışmış oluyorlardı. Ne var ki nakibüleşrâf kaymakamları tarafından müteseyyid olarak dâvâ edilenlerin çoğu zaman "eb an ced sâdâttan" oldukları görülmüştür[53].

Devletin reayadan almakta olduğu bir takım örfî vergilerden ve diğer mükellefiyetlerden muaf olan sâdâtın bu imtiyazlarından yararlanmak gayesiyle ortaya çıkan müteseyyidlerin sâdât-ı kirâm arasına karışmaması için payitahtta oturan nakibüleşrâfın taşradaki sâdât üzerine atadığı naiblerinin (nakibüleşrâf kaymakamlarının) atama beratlarında, bu husus üzerinde ısrarla durdukları görülmektedir. Örneğin, Ocak 1702 tarihinde nakibüleşrâf Feyzullah Efendi'nin Kütahya Sancağı'nda bulunan sâdât üzerine nakibüleşrâf kaymakamı olarak atadığı Abdulbaki Efendi'nin nikâbet mektubunda özet olarak şöyle denmektedir: "Sizi Kütahya'daki sâdât üzerine nakibüleşrâf kaymakamı olarak atadık. Sahihü'n-neseb sâdâta ikrâm...ve sâir hükkâma müdâhale ittürmeyüp siyânet-i ırz-ı siyâdette takyîd-i tâm ve kezâlik alâmet vaz'ına bir ferde izin virmeyüp iddiâ-yı sıhhat-i neseb idenleri huzûrumuzda isbâta havâle idesin. Hülâsa-i kelâm bu bir emânet-i kübrâ ve vedî'a-i uzmâdır."[54]

5. Sâdâta Düşmanlık Besleyenler

Emîr, mîr, âl-i Resûl, evlâd-i Muhammed, evlâd-i Resûl, eşrâf, şerif, seyyid, hoca, begüm gibi sanlarla anılan sâdât-ı kirâma duyulan muhabbet kadar olmasa da, yer yer ve zaman zaman onlara karşı tepkiler de oluşmuştur. Sâdâta duyulan saygı, tanınan imtiyazlar ve muafiyetler, bulundukları çevrede onlara karşı kıskançlıkların ve tepkilerin oluşmasına da yol açmıştır[55]. Halbuki, Osmanlı İmparatorluğu'nda sâdât-ı kirâmın örgütlü ve bilinçli bir sınıf hâlinde hareketten uzak olduğu görülmektedir. Bunun tek istisnasının Şam (Dımışk) ve havalisinde yaşayan sâdât-ı kirâm olduğu görülmektedir[56]

---

53. **Diyarbekir ŞS. 590**/31; **Nu. 376**/71.

54. **Kütahya ŞS. Nu. 1**/884.

55. **Sivas ŞS. Nu. 1**/55.

56. **Berber Bedirî'nin Günlüğü**...; Halep'teki Sâdât (Şerif)-Yeniçeri çekişmeleri için bkz. André RAYMOND, *"Arap Eyaletleri (XVI.-XVII. Yüzyıllar)"*, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I: Osmanlı Devleti'nin Doğuşundan XVIII. Yüzyıl Sonuna,** Yayın Yönetmeni: Robert MANTRAN, Çev. Server TANİLLİ, İstanbul 1992, s.415-510.

Yeniçeriler Osmanlı İmparatorluğu'nda sâdâta düşmanlık etmeyi ve bunlarla çatışmayı alışkanlık hâline getiren grup olarak dikkat çekmektedir. Bunların ehl-i beyte düşmanlıklarını dile getiren Antepli Aynî (1776/77-1838/39) onlara lanet okumaktadır:

Cem' olmuş yetmiş iki fırkadan
Bir alay bî-mezhebân u pür-fiten

Düşmen-i âl-i Nebî'dir ol Yezîd
Lâyık-ı gûyende-i hel min mezîd

Ermenî-sîret Yehûdî-mel'anet
Rûm-hilkat kavm-i tersâ-menkabet

Bir alay mel'ûn u bî-îmân u dîn
Lâ'netullahi aleyhim ecma'în[57].

İmparatorluğun diğer bölgelerindeki yeniçerilerin sâdâta karşı tavırları ve tutumları hakkında bir şey söylemek mümkün görünmüyorsa da, Dımışk, Halep ve Antep vilayetlerinde bu iki grup arasındaki çatışmaların hiç eksik olmadığı ve büyük boyutlara vardığı görülmektedir. Şerifler (seyyidler), sülale-i tahirelerine nisbetle itibar görüyorlardı. Askerlerse, şeriflerle alay etmek gibi bir davranışı âdet edinmişlerdi. Hatta, bunlar Halep'te içi boş yeşil karpuzu herhangi bir köpeğin başına geçirip sokak ve caddelere salıyorlardı ve ardından birileri yürüyor ve bağırarak diyordu ki; "Seyyide yol verin!". Çünkü seyyidler yeşil sarık bağlıyorlardı[58].

1741-1762 yılları arasında Şam'daki gündelik olayları kaleme alan Berber Bedirî, bu dönemde sâdât-ı kirâm ile yeniçeriler arasındaki çatışmaları şöyle tasvir etmektedir:

"Bu sene (H. 1161/M.1748) Cemaziye'l-âhir ayının sonlarında, Salı günü Şerifler ile kapıkulları arasında çatışma (fitne) çıktı. Sebebi de, eşrâftan (sâdâttan) biri bir diğer şeriften bir tabanca aldı. Denemek için su kanalının yanına gelmişti ve burada silahını denemek için ateşleyince

57. Mehmet ARSLAN, *"Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair Edebî Bir Metin: Aynî'nin Manzum Nusretnâmesi"*, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.3, Sivas 1996, s.13-56.

58. **Berber Bedirî'nin Günlüğü**, s.93, dipnot:3.

kapıkulu ağası silah sesini duydu. Halbuki kapıkulu ağası bu sırada uyuyordu ve silah sesini duyunca korkuyla uyanmıştı. Adamlarına bu silahı sıkanı bana getirin, diye emretti. Adamları, gelip şerifi ve beraberindekileri yakalayıp ağalarına götürdüler. Herbirine 300 sopa vurmalarını emretti. Fena hâlde sopaladılar ve ölü gibi bıraktılar ve bu adamlar, dayaktan elbiselerinin içine işediler. Bunlara yapılan muamelenin haberi nakibüleşrâfa ulaşınca gelip onları alarak konağına geri döndü. Ertesi gün, eşrâflar (sâdât) ayağa kalkıp kapıkullarına hücum ettiler ve çarpışmaya başladlar. Eşrâftan üç kişi öldürüldü ve çoğu yaralandı, şehir sarhoşa döndü. Üçüncü gün Şam hakimi Esat Paşa'nın huzurunda bir divan oluşturuldu. Müfti, nakibler, ulemâ vs. gibi ayanlar toplandılar. Kapıkullarının, eşrâftan şehit olanların diyetlerini varislerine ödemelerine karar verdiler. Sonra paşa, halkın yiyecek alabilmesi için kapanan dükkanların açılmasını emretti. Olay günü eşrâftan (seyyidlerden) ikisi (birisi, kendisine bâb-ı musalli gençleri şeyhi denilen Seyyid Hasan, diğeri ise, Sinaniye Mahallesi'nden Seyyid Mehmed b. Dehhan) sopalarına davranarak kapıkullarına hücum ettiler.... iki gün sonra (Cumartesi günü ikindiden sonra idi) aralarında Mehmet b. Dehhan'ın da bulunduğu bir grup, su kanallarından geçerken kapıkullarından biri tabancayla Mehmet b. Dehhan'ı vurdu. Kurşun karnına saplandı. Seyyidler (eşrâf) ve şehir halkı ayağa kalkarak Esat Paşa'ya hücum edercesine vardılar ve olayı kendisine anlattılar. Esat Paşa, onlara dedi ki, eğer ölürse katilini öldüreceğim, ölmediyse de hakkından geleceğim. Vurulan adam (seyyid) öğleden sonra öldü. Eşrâf, paşaya vardı; paşa, katili yargılamak için, şahitleri getirmelerini emretti. Şahitlere vardılar, kimse katil aleyhinde şahitlik yapmak istemedi. Dediler ki, kim şahitlik yaparsa öldürülecektir... Netice olarak dâvâyı ispat edemediler. Eşrâfın kanının boşuna akmasına (heder olmasına) seyirci kalındı. Emir yüce Allah'ındır... Bundan sonra kapıkulları, bir şerifin (seyyidin) öldürülmesinin bedeli bir gümüş akçedir demeye başladılar."[59].

6. Anadolu'daki Seyyidlerin Kökenleri

İslâm tarihinde vukû bulan hilafet çekişmelerinde Hz. Ali'nin yenik düşmesi ve ardından oğlu Hz. Hasan'ın zehirletilmesi ve Hz. Hüseyin'in de Kerbela'da şehid edilmesinden sonra bu ailenin geriye kalanları Emevî ve Abbasî sultanlarının şerrinden emin olmak için İslâm

59. **Berber Bedirî'nin Günlüğü**, s.93-95.

Devleti'nin o günkü sınır bölgeleri olan Mağrib, Güney ve Doğu Anadolu, Maveraünnehir, Horasan, Taberistan, Yemen vs. gibi İslâm topraklarının uç bölgelerine çekilmişler ve zamanla buralarda hanedanlıklar kurmuşlardır. Sözgelimi, Fas'ta İdrisîler, Yemen'de Süleymanîler, İran'da Zeydîler gibi[60]. Bu bölgelere çekilen ehl-i beyt mensupları buralarda İslâm inanç ve itikadını öğretmekle meşgul olmuşlardır[61]. Daha sonra Yemen'de ve İran'da ortaya çıkan Şiî öğretiler ve Şiî iktidarlarının bu tehcirin ürünleri olması gerekir.

İran üzerinden Orta Asya'ya yayılan İslâm ile beraber bu bölgelere giden ve buralardaki yerel Türk nüfusla kaynaşan sâdât-ı kirâm, bu Müslüman Türk nüfusla birlikte Türkleşmiş olarak Anadolu'ya gelmiştir. Örneğin, 24 Ekim 1379 (21 Recep 781) tarihinde Tarsus'un Kızılmurad Mahallesi'nde bir vakıf kurmuş olan Eş-Şeyh Abdullah El-Mencekî, Kureyş sâdât-ı kirâmından olduğunu belirtiyor. Halbuki vakfiyesindeki diğer bilgilere ve nisbesine baktığımızda kendisinin Orta Asya'dan geldiği görülmektedir. Hatta vakfını da Türkistan, Özbekistan, Maveraünnehir, Taşkent, Düşenbe, Gürgantepe, Semerkant, Buhara, Hocend, Evliya Ata, Şaş, Akmescit, Davraz, Fergana, Urgenç, Hive, Belh, Badanşah, Kaşgar, Yarkent vs. gibi şehir ve kasabalardan Anadolu'ya gelecek olan eski hemşehrilerinin ağırlanması için tesis etmiştir[62]. 21 Ağustos 1380 (20 Cemaziye'l-evvel 782) tarihinde bir vakıf tesis etmiş olan Şeyh Ebu'l-kasım Gürgânî-zâde Mevlâna Beyce Şeyh Es-Seyyid Abdülgafur Vakfiyesi'ndeki bilgilere göre sâdât-ı kirâmdandır. Yine vakfiyedeki bilgilere göre Es-Seyyid Abdülgafur, aslen Buhara'nın kuzeyinde 20 günlük uzaklığındaki Gürgan vilayetinden olup, kendisiyle birlikte Anadolu'ya hicret eden bazı hemşerileriyle beraber Tarsus'un Ulaş nahiyesindeki İncipınar adındaki bir köye yerleşip zaviye kurmuştur[63]. Bu misaller artırılabileceği gibi daha erken tarihlileri de gösterilebilir.

---

60. Ahmet Yaşar OCAK, *"Alevî"*, **TDVİA.**, C.2, İstanbul 1989, s.368-369.

61. Emevî ve Abbasîler döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya sığınan ehl-i beyt hakkındaki bir makale için bkz. *"Fasıldan Fasıla: Kader-denk Çizgisinde Alperenler ve Kuddusîler"*, **Zaman Gazetesi**, *13 Temmuz 1996*, s.14.

62. **VGMA., Def. Nu. 594**/49.

63. **VGMA., Def. Nu. 594**/53.

7. Meslek Alanları

Tarihî kaynaklara bakıldığında, Anadolu'ya gelen ilk sâdât-ı kirâmın ulemâ veya meşâyıh sınıfından olduğu görülmektedir. Zaviyedarlık, müderrislik, kadılık, müftülük, imamlık, hatiplik ve benzeri dinsel nitelikteki meslekler Anadolu'daki bu seyyid ve şerif ailelerinin büyük oranda geçim alanı olmuştur. Ne var ki, sürekli nüfuslarının artması ve imparatorluğun toprak fütuhatının sona ermesi seyyid ve şerif aileleri dışındaki Müslüman ve Türk aile çocuklarının da ilmiye ve tarikat alanındaki mesleklere hucûm etmesi neticesinde, bunlardan büyük bir kısmının işsiz kaldığı anlaşılmaktadır.

İşte, işsiz kalan sâdât-ı kirâmın o güne kadar yapmadıkları ve sıradan insanlara özgü mesleklere yönelmeleri, XVII. yüzyıl Osmanlı aydınlarından birinin dikkatini çekmiştir. Bu konuda, Kitabu Mesâlihi'l-Müslimin ve Menafi'i'l-Mü'minîn adlı eserin ikinci bölümünde şunlar kayıtlıdır:

"Bâb iki: âl-i Resûllere müteallik olan ahvâlleri bildürür: Şol kimesneler ki, sahîh âl-i Resûl olalar. Ellerinde sahîh şecereleri ola. Revâ değildir ki bunlar katı zillet çeküp kimi dellâl ve kimi ma'cûncu ola. Sâyir san'atta olsalar revâdır. Eğerçi bunların fahrı fakrladır. Lakin hâkimü'l-vakt olanlar ta'zimen evkâflardan ve imâretlerden ki mahlûl nesne düşe hâllerine münâsib ola ki kendüler tâlib olalar. Bunlar varken gayriye vermek hîç revâ değildir. Zîrâ sipâhî tâifesinden bir kimesnenin nesebi ma'lûm olunsa fulan kişinin neslidir diyü terahhum olunup dirlik virilür. Pes âl-i Resûl olanlara niçün ta'zim olunmaya. Pes vezîr-i a'zam hazretlerinin zamanında ulemâya ve sâdâta böylece ikrâm olunacak âkibetleri hayr olmak mukarrerdir inşaallâh..."[64].

Bugünkü ifadeyle, gerçekten âl-i Resûl'den olanların tellallık, macunculuk gibi sıradan işlerle uğraşmaları ve sıkıntı çekmeleri bunlara reva değildir. Yetkililer, vakıflara ait boşalan kadrolara bunların atanması ve bunlar varken başkalarını atamanın doğru olmadığını söylemektedir; çünkü, herhangi bir sipahinin soyundan gelene öncelik ve kolaylık tanınıyor da, Hz. Peygamber'in neslinden gelene niçin hürmet ve ta'zim edilmesin, denmektedir.

---

64. Yaşar YÜCEL, **Osmanlı Devlet Düzenine Ait Metinler II: Kitabu Mesâlihi'l-Müslimîn ve Menâfi'i'l-Müminîn**, Ankara, 1980, s.6-7.

Sâdât-ı kirâmdan bazılarının Kanunî devrinde bile geçimlerini sağlamak için sıradan işler yaptıkları bu döneme ait fetvalardan anlaşılmaktadır[65].

Bütün bunlara rağmen, büyük bir çoğunlukla ilmiye sınıfı içerisinde cevelan alanı bulan sâdât-ı kirâmın bir takım örfî vergilerden muaf olmaları; zamanla mültezimlik gibi servet ve nüfuz gerektiren işlere girişmelerini sağlamıştır[66]. XVIII. yüzyılda ayanlığa yeltenen veya ayan denilen mütegallibe sınıfı arasında seyyid sanını taşıyan birçok kimselere rastlanıldığını da burada belirtmemiz gerekir[67].

8. Nakibüleşrâflık Müessesesi

Osmanlı Devleti'nde yaşayan seyyid ve şeriflerin silsilelerini ve secere-i tayyibe denilen soy kütüklerini kaydedip koruyan, aynı zamanda bunların reisleri olan görevliye nakibüleşrâf denir[68].

Davhatü'n-Nukabâ'da verilen bilgilere göre, Sultan Orhan ve I. Murad devrinden itibaren "sâdât-i kirâm ve meşâyîh-i ızâm-ı fezâil-intimâyı avâtıf-ı hüsrevâne ve mansıb-ı menâsıb-ı divâniyye ve atâyâ-yı seniyye-i mülûkâneleriyle taltîf ve ihyâya lutf u âtıfet buyurduklarından etrâf u eknâfdan nice esâtîn-i ilm ü irfân ve nice sâdât u meşâyih-i kerâmet-nişân" Osmanlı hanedanına ve devletine dua ederek aşli vatanlarını terk ederek Diyar-ı Rûm'a (Anadolu'ya) hicret ederek gelmişler ve bu sebeple Memâlik-i Osmâniye, ulemâ, fuzalâ ve sâdât-ı kirâm ile dolmuştu. Yıldırım Bayezid döneminde (1389-1402) Emir Sultan, diğer adıyla Seyyid Mehmed Buharî, Buhara'dan Anadolu'ya

---

65. "Mesele: Zeyd-i âl-i Resûl (sav) bir vakıf hamamı icâre ile tutup içinde dellâklık edip bi-hasebi'ş-şer' tazir lazım olsa..." **Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları**, s.82.

66. **Kütahya ŞS. Nu. 1**/899.

67. Yücel ÖZKAYA, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayanlık**, Ankara 1994; Ayrıca bkz., M. Çağatay ULUÇAY, **XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri**, İstanbul 1955, s.16.

68. Nakibüleşraflık kurumu hakkında bkz. Ali Emirî, **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası**, S.19 (İstanbul 1335), s.421-437; Osmanlı nakibüleşraflarının tutmuş oldukları defterler konusunda bkz. Cahit BALTACI, *"Osmanlılar Döneminde Nakibü'l-eşraflık Müessesesi ve Nakibü'l-eşraf Defterleri"*, **IV. Millî Türkoloji Kongresi**, 23 Ekim 1981'de sunulan tebliğ. Nakibü'l-eşraflık üzerine hazırlanan ve Türk Tarih Kurumu yayınları arasında yayınlanmayı bekleyen **Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakibü'l-eşraflık Müessesesi** (Murat Sarıcık,) isimli monografik çalışmaya maalesef ulaşamadık.

gelirken Bağdat'a uğramış ve burada evine misafir olduğu, Bağdat'ın saygın eşrâfından Seyyid Mehmet Bağdadî'nin torunu Seyyid Nattâ' ile Bursa'ya gelmiştir. Padişahın dikkatini çeken Seyyid Nattâ' sâdât-ı kirâma nâzır tayin olunmuştur[69].

Âşık Çelebi'nin babası Seyyid Pir Mehmet b. Ali diğer adıyla Seyyid Mehmed, meşin yemek sofrası dikmekle geçimini sağladığı için Seyyid Nattâ' lakabı ile tanınmıştır. Daha sonra Emir Buharî'yi damat edindiği gibi kendisi de Vezir İshak Paşa'ya damat olmuştur. Yıldırım Bayezid, Ebu İshak Tekkesi'ni Seyyid Nattâ' adına yaptırmış; tevliyetini de kendisine ve evlâdına tahsis etmiştir[70]. Seyyid Nattâ''nın ölümünden sonra kalan iki evlâdından Zeynelâbidin adındaki büyük oğlu, Fatih ve II. Bayezid döneminde nakibüleşrâflık yapmıştır[71].

Hammer, sâdât-ı kirâmın gözetim ve denetimi görevinin Çelebi Sultan Mehmed döneminde kurulup II. Mehmet zamanında kaldırıldığını ve II. Bayezid devrinde yeniden ihya edildiğini yazmaktadır[72].

Zeynelâbidin'in vefatından sonra bu makam uzun süre boş kalmış[73] ve 1494 (H. 900)'te Acem ve Arap memleketlerini dolaşarak İstanbul'a gelen Sultan Bayezıd'in hocası Kırımlı Molla Abdullah'ın yetişmesi Seyyid Mahmud ilk defa yevmî 20 akçe vazife ile nakibüleşrâf adıyla seyyid ve şeriflere nazır tayin edilmiştir[74]. Atâyî'nin verdiği bilgilere göre, gerek Seyyid Nattâ', gerekse oğlu Zeynelâbidin döneminde kendilerine nakibüleşrâf değil, "nâzır" denilmiştir. Söz konusu Seyyid Mahmud Suriye, Mısır ve Arabistan'da bulunanlara nakibüleşrâf

---

69. Ahmet Rıf'at, **Devhatü'n-Nukeba**, s.7.

70. 1402'de vukubulan Ankara Muharebesi'nden sonra Seyyid Ali Natta bir süre tutuklanmış ve serbest bırakılınca Hicaz'a gitmiştir. Bilahare tekrar Bursa'ya gelip eski görevine devam etmiştir. **Hadâyıkü'l-Hakâyık**, s.161; **Devhatü'n-Nukabâ**, aynı yer; **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9-10.

71. Faik Reşat, **Eslaf**, C.2, (İkinci Tab'), İstanbul 1312, s.89-93. Uzunçarşılı, bu bilgiyi sehven **Devhatü'n-Nukaba**'ya hamletmektedir. Bkz. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9.

72. Joseph von HAMMER, **Devlet-i Osmaniyye Tarihi**, C.4, s.91.

73. Mustafa Nuri Paşa, "Yıldırım Bayezid Han zamanında sâdâta yani peygamber soyundan olanlara ayrı bir sorumlu, yani bu işe bakan bir kişi atanmış iken, bu daire sonraları kendi başına bırakılmıştır. kanunî Sultan Süleyman Han zamanında gerçekten peygamber sülalesinden gelme ilmiye sınıfı mensubu 'nakibü'l-eşraf' atanmıştır." demektedir. Bkz. **Netayicü'l-Vukuat**, s.125-126.

74. **Hadâyıkü'l-Hakâyık**, s.176; **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9-10.

denildiğini görmüş olduğundan onun teklifi üzerine bu hizmet sahibine de bundan böyle aynı ünvan verilmiştir denilmektedir[75].

Başka bir görüşe göre, Memlük ve İlhanlı devlet teşkilatlarından esinlenerek kurulmuş olan[76] nakibüleşrâflık veya "nikâbet" kurumunun başındaki nakibüleşrâfın Osmanlı saray protokolündeki yeri konusunda bazı bilgiler, bu müessesenin anlaşılmasında yardımcı olacaktır:

Osmanlı padişahları tahta çıkışlarında (cülûs merasiminde) kendilerine ilkin nakibüleşrâfın biat etmesi kanun idi[77]. Osmanlı sarayındaki bayram törenlerine göre, "merasim vaktinin geldiği silahdar ağa vasıtasıyla hünkâra bilirilince padişah bulunduğu yerden kalkıp önce arz odasına gelir, biraz orada dinlenirdi. O sırada merasimin sonuna kadar kesmemek üzere mehter takımı çalmaya başlardı. Müteakiben hünkâr arz odasından çıkıp tahta oturur, bu arada nakibüleşrâf efendi bir dua ile bayram merasimini açardı"[78]. Buna mukabil padişah hazretleri, gerek sadrazamın ve gerek şeyhülislâmın ve nakibüleşrâfın geçişlerinde alkışlar tutardı[79].

Gerek padişahların cülûs törenlerinde ve gerek bayram tebriklerinde nakibüleşrâf tebrik ettiği sırada, padişah hürmeten ayağa kalkar ve divan çavuşları tarafından alkış tutulurdu. Resmî yazışmalarda nakibüleşrâflara özgü muayyen lakablar kullanılırdı[80].

Nakibüleşrâftan sonra seyyid ve şeriflerin en büyük âmiri olan ve "alemdar" ünvanı verilen bu görevli savaş sırasında saraydan çıkarılarak ordu ile beraber gidecek olan "sancağ-ı şerif"i taşımakla vazifeliydi. Sancağ-ı şerifin gidiş ve gelişinde nakibüleşrâf ile seyyid ve şerifler sancak merasimine katılarak sancağın etrafında tekbir alıp salavat getirirler

---

75. **Hadâyıkü'l-Hakâyık**, aynı yer; **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, aynı yer.
76. İlhanlılar (Garp Moğolları) İslâmiyeti kabul ettikten sonra Gazan Mahmut Han zamanında (1295-1304) sâdâta nezaret etmek üzere nakib-i nukabâ-yı sâdât adıyla bir görev ihdas edilmiş ve her vilâyette Darü's-siyâde ismiyle seyyid ve şeriflere özgü birer daire oluşturmuştur. Bu dâiredeki nakibler, nakibü'n-nukabâya bağlı olarak seyyid ve şerîflerin defterlerini tutarlar ve bunlara nezâret ederlerdi. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.7, dipnot: 1.
77. Ali Seydi Bey, **Teşrifat ve Teşkilatımız**, s. 31.
78. Ataullah Ahmed, **Tarih-i Atâ**, C.1, s.223-226; **Teşrifat ve Teşkilatımız**, s.29.
79. **Teşrifat ve Teşkilatımız**, s.31.
80. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.12.

ve kanun mucebince nakibüleşrâf sancağ-ı şerif yakınında yürüyüp seyyid ve şerifler tuğ-ı humâyûn dışında yürürlerdi[81].

Yıldırım Bayezid döneminde sâdâtın işlerine bakan bir sorumlu atanmış iken bu daire sonraları kendi başına bırakılmıştır. Kanunî zamanında gerçekten âl-i Resûl'den gelme ilmiye mensubu nakibüleşrâf atanmış ve evlâd-ı Resûl'ün soy kütükleri "nakib efendi defteri"ne kaydettirilip cezalandırılması gereken şerifler, nikâbet dairesinde hapsolunarak öteki halk tabakasından ayrılmışlardır[82].

9. Nakibüleşrâf Kaymakamları

Osmanlı merkez brokrasisi içinde yer alan nakibüleşrâfın taşradaki temsilcisine "nakibüleşrâf kaymakamı" denirdi. Bunlar nakibüleşrâfın mektubuyla, genel olarak bir seneliğine- taşrada bulundukları bölgedeki sâdâtın işlerine bakmak üzere atanırlardı[83]. Diğer bir ifadeyle, imparatorluk merkezinin dışındaki yerleşim birimlerinde bulunan seyyid ve şeriflerin işlerine bakan, doğumlarını kaydeden, ahlâka mugayir davranışlarda bulunmamalarına dikkat eden ve aykırı harekette bulunanları cezalandıran görevliler nakibüleşrâf kaymakamları idi. Bunların azil ve tebdili nakibüleşrâfın işaretiyle gerçekleşirdi[84].

Nakibüleşrâf kaymakamlarının atama mektupları doğrudan kaymakam olarak atanan kişiye hitaben yazılıyordu ve bu mektup ilgili kazanın şer'î siciline kaydedildikten sonra resmi nitelik kazanmış oluyordu[85].

Nakibüleşrâf kaymakamlarının atama mektuplarına bakıldığında sadece bir kazadaki sâdât üzerine atanmadıkları ve daha çok biribirine yakın aynı bölgede bulunan bir kaç yerleşim birimindeki seyyid ve

81. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, aynı yer.

82. **Netayicü'l-Vukuat**, s.125-126. Memlüklerdeki nakibüleşraf ise bu sülale-i tahireden geldiğini söyleyenlerin haseb ve nesebini araştırıp öğrenir, aralarındaki anlaşmazlıkları giderir ve onları İslâm ahlâkına aykırı bir hareketten bulunmaktan alıkoyardı. Ayrıca, başkanlığı altında Hz. Peygamber'in soyundan gelenlerin şecerelerini tutmak vazifesiyle görevlendirilmiş bir de divan vardı. Bkz. İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, **Osmanlı Devlet Teşkilatına Methal**, TTK Yayını, Ankara 1984, s.388-389.

83. Yücel ÖZKAYA, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1985, s.228.

84. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.9.

85. **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında...**, s.239-240.

şeriflerin üzerine birden atandıkları görülmektedir. Örneğin, Şubat 1781(Gurre-i Rebiü'l-evvel 1195) tarihinde yeniden nakibüleşrâf kaymakamı olan Seyyid El-Hac Abdullatif Efendi'nin atama mektubunda Sivas, Han-ı Cedid (Yenihan), Yıldızeli, İlbeyli, Gelmüfad, Behramşah, Yakacık, Karahisar ve Akdağ kazalarında olan sâdât üzerine nakibüleşrâf olarak atandığı belirtilmektedir[86]. Benzer şekilde Aralık 1740 tarihinde Konya, Eskiil, Belviran, Ladik, Saidili kazalarındaki seyyidler üzerine Yeğen-zâde Mehmet Ârif Efendi nakibüleşrâf kaymakamı olarak atanmıştır[87].

Nakibüleşrâf kaymakamları atanmış bulundukları kazalarda oturan seyyid ve şeriflere kimsenin dokunmaması, muaf oldukları örfî vergi talebinde bulunmaması, kendilerine hürmet edilmesi ve müteseyyidlere fırsat verilmemesi ve sair haklarının koruması hususunda vazifeliydiler[88]. Ayrıca bu nakibüleşrâf kaymakamlarının da kimseye seyyidlik işareti ve iznini vermemeleri; seyyidlik iddiasında bulunanların İstanbul'a (nakibüleşrâfa) bildirmeleri ve bunlardan müteeeseyyidlere gereken cezanın verileceği bildiriliyordu[89].

Nakibüleşrâf kaymakamları gördükleri bu vazifelerin yanısıra bulundukları kazalarda oldukça önemli bir toplumsal konumda yer alıyorlardı. Sözgelimi payitahta yazılan arz ve şikayetlerde nakibüleşrâf kaymakamlarının isim ve imzaları hemen hemen her zaman bulunmaktaydı[90].

10. Seyyid ve Şeriflerin Cezalandırılmaları

Sâdât-ı kirâmdan kusur ve kabahati olanları nakibüleşrâf cezalandırırdı. Bu iş için nakibüleşrâf maiyetinde ağa ve çavuşlar bulunuyordu. Ayrıca nakibüleşrâfların konaklarında, suçlu olan seyyid ve şeriflerin tutuklanması için tevkifhaneleri vardı. Bu tevkifhane, nakibüleşrâf başçavuşunun sorumluluk ve denetiminde bulunuyordu.

---

86. **Sivas ŞS. Nu. 1**/33
87. **Ankara ŞS. Nu. 154**/145.
88. **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında..**, s.239-240.
89. **Konya ŞS. Nu. 55**/2.
90. **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında...**, s.240.

Sâdâttan suçlular, borçlular ve tutuklanmalarını gerektirecek bir konuda yargılananlar burada tutuklu kalırdı[91]..

Seyyid ve şeriflerden biri cezalandırılacaksa evvela başındaki emirlik alâmeti olan yeşil sarık alınır ve öpülür, sonra suçlu yatırılıp dayak atılırdı. İdama mahkûm olanlar da ancak nakibüleşrâfın emriyle idam olunurdu[92].

Osmanlı İmparatorluğu üzerine gözlemlerde bulunmuş olan Paul Rycaut, kitabında seyyidlerden sözederken peygamber neslinden gelmelerine rağmen bunların suistimallerine Türklerin, kesinlikle göz yummadıklarını ve bunlardan biri cezalandırılacağı zaman başından koyu yeşil sarığını çıkarıp, daha sonra acımadan dövdüklerini anlatmaktadır[93].

Taşradaki seyyid ve şeriflerden biri suç işlediğinde yine yerel yöneticiler ve kadılar karışamazdı. Bunları orada görevli bulunan nakibüleşrâf kaymakamları yargılar ve cezalandırırdı[94]..

Taşradaki seyyid ve şeriflerin suç işlememeleri ve o sülale-i tahireye mensup olma duygusuyla İslâm ahlâk ve ananesine mugayir hareket etmemelerine dikkat etmekle görevli bununan nakibüleşrâf kaymakamlarının da zaman zaman görevleri dışında işlerle uğraştıkları, siyasete bulaştıkları[95] görülmektedir. Kayseri nakibüleşrâf kaymakamı Mollaoğlu Osman'ın kendi hâlinde durmadığı ve fukaradan zorla para almak gibi zulümlerde bulunduğundan dolayı 1810 (H. 1224) tarihinde Tokat'a sürüldüğü bnun tipik bir örneğidir[96].

11. Nakibüleşrâfların Portresi

Osmanlı toplumunda dinî, hukukî, sosyal ve kültürel olarak sınıfların ve grupların giyim-kuşam ve yaşama biçimleri belirgin çizgilerle biribirinden ayrılır. Bu ayırım devletin koymuş olduğu yasalar ve kültürel

---

91. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.11-12.
92. **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, s.12.
93. **The Present State of the Ottoman Empire**, London 1668, s.111.
94. Musa ÇADIRCI, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Ankara 1991, s.93.
95. Cemil Cahit GÜZELBEY, **Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri**, Fasikül: 3, Gaziantep 1966, s.30-31.
96. Halis Turgut CİNLİOĞLU, **Osmanlılar Zamanında Tokat**, Üçüncü Kısım, Tokat Matbaası, Tokat 1951, s.56.

farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Sözgelimi bir müslim ile gayri müslimin giyim kuşamı arasında belirgin bir fark olduğu kadar, Müslüman kitlenin kendi içindeki meslek, mezhep, tarikat ve etnik kimliğinden kaynaklanan farklılıklar da belirgin bir renklilik gösterir. Kısacası, sokakta karşılaşan iki insan karşısındakinin mesleğini, dinini, mezhebini, tarikatını ve etnik kimliğini sormadan tanır ve ona göre tavır alır.

Ne var ki bütün bu belirginliklere rağmen, Osmanlı toplumu üzerine yapılan çalışmalarda henüz bu renkli toplumun muhtelif katmanlarında yeralanların portrelerine (tipolojilerine) ilişkin -görebildiğimiz kadarıylapek fazla bir araştırma yapılmamıştır.

Osmanlı toplumu içerisinde yeralan sâdât-ı kirâma dair yukarıdan itibaren verilen bilgilerden hareketle dıştan kaba hatlarıyla bu grubun ortak bir portresini tasavvur etmek mümkündür[97]. Bununla beraber bu portrenin içboyutunu yakalayamıyoruz. Bunun için bugün de aynı soydan geldiklerini iddia edenlerle yapılacak mülakat veya anketler bunların iç dünyasına dair bilgileri tespit etmemizi sağlayacaktır. Sözgelimi, Iğdır'daki ortak kanaat, seyyidlerin sinirli oldukları yönündedir[98].

Nakibüleşrâflarla ilgili ortak bir portre çizmek ise daha kolay olacaktır. Çünkü elde 62 nakibüleşrâfın -pek sistematik ve yeterli düzeyde olmasa da- biyografileri bulunmaktadır. Devhatü'n-nukabâ ve onun gibi yine nakibüleşrafların hâl tercümelerini veren Riyâzü'nnukabâ'dan başka, bibliyografik künyelerini çalışmamızın "Metin" kısmında verdiğimiz diğer bir çok biyografik eserde de nakibüleşrâflara dair bilgilere rastlanılmaktadır.

İşte ikinci bölümde yeni harflerle metnini verdiğimiz Devhatü'nnukaba'dan başka bu muhtelif kaynaklardan derlenen bilgilere

---

97. Bu grubun tam bir portresini çıkarabilmek için Osmanlı dönemine ait daha başka vesikalara da bakmak gerekir. Örneğin bir vakfiyede, " ...şöyle şart eylediler ki, meblağ-ı mezbûr her sene onu on bir hisâbı üzre simâlarında âsâr-ı emâneti zâhir ve büşrelerinde envâr-ı istikâmeti bâhir olan tüccâr-ı kaviyyü'l- iktidâr ve ahâlî-i servet ü yesârdan olanlar ile muâmele olunup ve eshâb-ı câh ve zümre-i cünûd-i sipâh ve fırka-i nisâ ve sâdât ve eshâb-ı muhâlâta ve siyyü'l-muamelât ile murâbâha olunmaya...." denmektedir. Yani güvenmediği insanlar arasına seyyidleri de katmaktadır. Bkz., 1014 Tarihli, Abdussamed b. Merhum Şeyh Abrurrahim Efendi Vakfı, **VGMA., Def. Nu. 605**/111-112.

98. Iğdır'dan 25 yaşında, hemşire Sefa Bağcı, 1996.

dayanarak hazırlanan aşağıdaki tabloda bu 62 nakibüleşrâfın memleketi, doğum yeri, mesleği, edebî ve tasavvufî yönü, baba meslekleri sorgulanarak tespit edilmeye ve buradan hareketle bazı sonuçlara varılmaya çalışılmıştır.

Tabloda yeralan bu bilgilerin ışığında Osmanlı nakibüleşrâflarının ortak portrelerine ilişkin ana hatlar şöyle sıralanabilir:

Doğum yeri ve memleketlerine göre menşelerine bakıldığında Seyyid Muhterem Taşkendî, Mirzâ Mahdûm Tebrizî ve Seyyid Hasan Bağdadî gibi ilk dönem Osmanlı nakibüleşrâflarının Orta Asya, İran ve Orta Doğu bölgelerinden geldikleri görülmektedir. % 29'u başta Bursa olmak üzere Bolu, Isparta, Ankara ve Kayseri gibi İç ve Batı Anadolu şehirlerinden, % 8'i Erzurum, Diyarbakır, Erzincan gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu şehirlerindendir. Nakibüleşrâfların memleketlerinde asıl ağırlık tahmin edileceği gibi İstanbul'dadır. İstanbullu nakiblerin oranı % 40'ı bulmaktadır. % 16'sının memleketi ve doğum yerine ilişkin bilgi bulunamamıştır. Ancak bunların da çoğunun İstanbul doğumlu olması gerektiği kanaatindeyiz. Yukarıda memleketleri belirtilen ilk nakibüleşraflara ilaveten, nakibüleşrâfların ikisinin Kırım, birinin de Kıbrıslı (Lefkoşe) kökenli olması da Bugünkü Türkiye coğrafyası dışında kalan bölgelere göre bir tespit olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nakibüleşrâfların memleketlerine göre dağılımı da şu şekildedir:

İstanbul	: 25
Bursa	: 5
Ankara	: 4
Isparta	: 4
Kayseri	: 2
Erzurum	: 2
Bağdat	: 2
Erzincan	: 1
Diyarbakır	: 1
Bolu	: 1
Giresun	: 1
Kıbrıs	: 1
Taşkent	: 1
Tebriz	: 1
Kırım	: 1

Buradan şu anlam çıkmaktadır: Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişmesi aşamasında Anadolu'ya akan Türk ve Müslüman nufûs belli bir doyum noktasına ulaşıncaya kadar, nakibüleşrâflık makamı dışarıdan gelenlerce doldurulmuş; fakat daha sonra bu makam, ilkin Anadolu'da ve bir süre sonra ise, sadece İstanbul'da ikamet edenlere tahsis edilmiştir.

Osmanlı nakibüleşrâflarının tamamına yakını müderris ve kadılıktan bu makama gelmiş kimselerdir. Bunların yarısının kazaskerlik ve %25'inin kazaskerliğin yanı sıra şeyhülislâmlık gibi ilmiye sınıfının en yüksek mevkîlerini de işgâl ettiklerini görüyoruz. Çok az bir kısmı kazaskerlik ve şeyhülislâmlık makamına nakibüleşraflıktan sonra gelmekle beraber büyük ekseriyeti önce nakibüleşraf, bilâhere kazsaskerlik ve nihayet meşîhat makamına gelmişlerdir. Zaten yukarıda belirttiğimiz üzere sâdâtın ekseriyetinin cevelan alanı ilmiye sınıfına has meslekler ve tarikat şeyhliği idi.

62 nakibüleşrâftan 20'sinin, yani % 32'lik bir oranın şair olması da edebiyat tarihimiz için değerlendirilmesi gereken bir sonuçtur. Bu oranın genel olarak ilmiye sınıfında görülen şiire ilgiyle alakalı ve doğru orantılı olduğu söylenebilir. Bu şair nakibüleşrâflardan 10'unun "dîvân" sahibi olduğu da hesaba katılırsa şiirin ilgi alanlarına ne denli girdiği de anlaşılır. Ayrıca, Türk edebiyatının en önemli kaynakları arasında yer alan şuarâ tezkirelerinden ikisinin yazarı olan Bağçe-i Safâ-endûz sahibi Es'ad Efendi ile Tezkiretü'ş-şuarâ sahibi Şeyhülislâm Ârif Hikmet'in de bu nakibler arasında bulunduğunu da burada kaydetmek gerekir.

Bazı nakibüleşrâfların güzel sanatlarla da uğraştıkları anlaşılmaktadır. Şerif-zâde Mehmet Şerif ve Diyarbakırlı Kâsım Gubarî hattatlıklarıyla bilinen nakibler arasındadır.

Nakibüleşrâfların % 8'inin de herhangi bir tarikate mensup olduğu, daha doğrusu sofî meşrep oldukları tespit edilmiştir. Tasavvufla ilgisi bulunan 5 nakibden 3'ünün Nakşibendî, birinin Kadirî tarikatine mensup olduğu görülmektedir. İlk nakibüleşrâf Seyyid Mahmud Efendi'nin tasavvufla ilgisi bilinmesine rağmen mensubiyetinin bılinmemektedir.

Baba mesleklerine bakıldığında ise % 99'a varan oranda yine ilmiye sınıfıyla karşılaşmaktayız. Birinin mütesellim ve birisinin de -her ne kadar ilmiye sınıfından gelenlerin ihraz ettikleri bir meslek ise de- reisülküttab ve vezir rütbelerini haiz oldukları görülmektedir.

Nakibüleşrâflar; memleketleri, meslekleri, babalarının meslekleri, tasavvufla ilişkileri ve şairlik yönleriyle incelendiklerinde şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır[99]:

Adı, Doğum-Ölüm Tarihi	Memleketi	Mesleği	Tasavvufî Yönü ve Şairliği	Babasının Mesleği
1.Seyyid Mahmûd Efendi (?-1537/38)	Bursa	____	sofi-şair (Emîrî)	müderris
2. Taşkendî Muhterem Efendi (?-1572)	Taşkent	____	sofi (Nakşîbendî)	?
3.Seyyid Hasan Efendi (?-1578)	Bağdat	müderris	____	kadı
4.Seyyid Mehmed Efendi (1533/34-1584)	?	şeyhülislâm	____	kazasker
5.Mîrzâ Mahdûm Efendi (?-1587)	Tebriz	kadı	divan sahibi şair (Mîrzâ Mahdûm)	?
6.Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi (?-1599)	Bursa	müderris, kadı	şair (Mîrî)	müderris
7.Abdülkâdir Efendi (?-1604)	Kayseri	kadı	şair (Kadrî)	?
8.Seyyid Mehmed Nakîb (?-1605)	Bursa	müderris, kadı	şair (mahlası belirtilmiyor)	?
9.Emîr Ali Efendi (?-1616)	Bursa	müderris, kadı	____	müderris

99. Bu tabloda yer aldığı hâlde Devhatü'n-nukabâ'da bulunmayan bazı bilgiler, çalışmamızın "Metin" kısmında ilgili dipnotlarda gösterilen kaynaklardan istifade ile elde edilmiştir.

10.Kâsım Gubârî (?-11624/25)	Diyarbakır	müderris, kadı, (hattat)	____	?
11.Seyyid Mehmed Efendi (1553-1630/31)	Eğridir	kadı	şair (Şerîfî)	kadı
12.Seyyid Mehmed Efendi (?-1635)	Eğridir	müderris, kadı	divan sahibi şair (Şeyhî)	kadı
13.Mehmed Es'ad Emîr Efendi (?-1647)	Ankara	kadı	____	?
14.Seyrek-zâde Yûnus Efendi (?-1652)	?	müderris, kadı	____	müderris, kadı
15.Seyyid Mehmed bin Mehmed Efendi (?-1668)	Ankara	kadı	____	kadı, nakibüleşrâf
16.Abdurrahman bin Ahmed bin Emrullah (?-1674)	?	kadı	____	?
17.Şeyh Mehmed bin Mehmed Kudsî Efendi (1600/01-1674)	?	kadı	şair (Şeyhî)	kazasker
18.Mehmed Saîd İbni Mehmed Es'ad Efendi (1619-1686)	Ankara	müderris, kadı	şair (Sa'di-Safhî)	müderris, kadı
19.Ca'fer Efendi (?-1697)	Isparta	müderris, kadı	____	kadı
20.Feyzullah Efendi (1630/31-1703)	Erzurum	kazasker, şeyhülislâm	____	müftü
21.Abdurrahman Efendi (?-1696)	Ankara	müderris, kadı	divan sahibi şair (Vâlî)	imam, hatip

22. Başmakçı-zâde Ali Efendi (1639-1712)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	____	kadı
23.Mehmed Efendi (?-1696)	?	kazasker	____	müderris, kadı
24. Osmân Efendi (?-1700)	?	kazasker	____	kazasker
25.Fethullah Efendi (?-1703)	Erzurum	kazasker	____	nakibüleşrâf, şeyhülislâm
26.Seyfî-zâde İbrâhîm Efendi (1639/40-1711)	Kayseri	müderris, kadı	____	müderris, kadı
27.Mehmed Efendi (1640/41-1717)	Isparta	müderris, kadı	____	kadı
28.Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi (1657/58-1726)	?	kazasker	şair (Nesîb)	kazasker
29.Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi (1680/81-1732/33)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	____	kazasker, şeyhülislâm
30.Ak Mahmûd-zâde Zeynelâbidîn Efendi (1667-1751)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	sofi (Kadîrî)	kazasker
31.Aftas Zeynelabidîn Efendi (?-1744)	Erzincan	kazasker	____	kazasker
32.İmâd-zâde Seyyid Ebû Sa'îd Efendi (?-1732/33)	İstanbul	kazasker	____	kadı

33.Bolevî-zâde Mehmed Emîn Efendi (?-1748)	Bolu	kazasker	____	kazasker, şeyhülislâm
34.Mahmûd Dede Efendi (?-1744)	İstanbul	müderris, kadı	____	?
35.Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi (?-1745/46)	?	müderris, kadı	____	nakibüleşrâf kazasker
36.Mehmed Saîd Efendi (?-1752)	?	müderris, kadı	____	?
37.Mehmed Rızâ Efendi (?-1756)	Kırım	müderris, kadı	şair (mahlası belirtilmiyor)	?
38. Şerîf-zâde Mehmed Şerîf Efendi (1703/04-1779)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm , (hattat)	____	müderris, kadı
39. İdrîs-zâde Mehmed Emîn Efendi (?-1761/62)	İstanbul	müderris, kadı	____	müderris, şeyhülislâm müfettişi
40. Mîrzâ-zâde Mehmed Saîd Efendi (1710/11-1774)	İstanbul	kazasker	____	kazasker, şeyhülislâm
41. Seyyid Abdullah Efendi (?-1770)	İstanbul	kazasker	____	kazasker, şeyhülislâm
42. Karahisârî İbrâhîm Efendi (1701/02-1778)	Şebinkarahisar	kazasker, şeyhülislâm	____	kadı
43. Dürrî-zâde Mehmed Ârîf Efendi 1740/41-1800)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm		kazasker, şeyhülislâm
44. Seyyid Mehmed Dervîş Efendi (?-1790)	İstanbul	kadı	____	nakibüleşrâf

45. Seyyid Mehmed Kâmil Efendi (1728/29-1801)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	____	kazasker
46. Yahyâ Tevfîk Efendi (1715-1791)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	şair (mahlası belirtilmiyor)	müderris
47. Mehmed Fâiz Efendi (?-1794)	İstanbul	müderris, kadı	şair (Safhî)	müderris
48. Mehmed Atâullah Efendi (1760-1811)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	divan sahibi şair (Atâ)	şeyhülislâm
49. Râif İsmâîl Paşa-zâde İbrâhîm İsmet (1750-1807)	İstanbul	kazasker	divan sahibi şair (İsmet) sofi (Nakşibendî)	reisülküttâb, vezir, vali
50. Dürrî-zâde Abdullah Efendi (?-1828)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	____	şeyhülislâm
51. Zeynelâbidîn Efendi (1749/1750-1824)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	____	kadı, hekim
52. Mehmed Emîn Efendi (?-1818)	İstanbul	müderris, kadı	____	nakibüleşrâf
53. Mehmed Sıddîk Efendi (1764-1826)	İstanbul	kazasker	____	nakib, şeyhülislâm
54. Abdülvehhâb Efendi (1758/59-1834)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	____	ulemâdan
55. El-Hâc Mehmed Ebülhayr Efendi (1774/75-1823)	İstanbul	müderris, kadı	____	nakibüleşrâf, şeyhülislâm
56. Ahmed Reşîd Efendi (1762-1839)	İstanbul (ataları Kırımlı)	kazasker	şair (Reşid)	kazasker

57. El-Hâc Ârif Hikmet Beyefendi (1786-1859)	İstanbul	kazasker, şeyhülislâm	divan sahibi şair (Hikmet)	kazasker, nakibüleşrâf
58. Abdurrahîm Efendi (?-1851	Bursa	kazasker	____	müderris, kadı
59. Mehmed Es'ad Efendi (1786/87-1848)	İstanbul	kadı, kazasker	divan sahibi şair (Es'âd)	müderris, kadı
60. El-Hâc Hasan Tahsîn Beyefendi (?-1861)	Kıbrıs (Lefkoşe)	kadı, kazasker	sofi (Nakşî)	müteselliim
61. Mehmed İlmî Efendi (1821-1872)	İstanbul	kadı, kazasker	____	nakîb, şeyhülislâm
62. Nizâmüddîn ibni Şihâbüddîn Hazretleri* (?-1548-49	Bağdat	?	sofi	şeyh

*. Ahmed Rıf'at, Seyyid Nizâmüddîn ibni Şihâbüddîn'in nakibüleşraf olup olmadığı tam olarak belli olmadığından konuya ihtiyatla yaklaşarak ve biyografisini en sond vermektedir. Bu nakibin kronolojik sıralamaya aykırı oluşu, tablodaki sıralamad Devhatü'n-nukabâ'daki sırayı takip edişimizdendir.

II. AHMED RIF'AT EFENDİ'NİN HAYATI ve ESERLERİ

A. Hayatı

Ahmed Rıf'at Efendi'nin hayatı hakkındaki bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Hakkında bilgi veren bir kaç kaynaktaki malûmâta göre[100] yazar İstanbulludur. İsmail adlı birinin oğludur. Tarih ve hâl tercümesine düşkün olan Ahmed Rıf'at Efendi, biraz aksadığı için Topal Rıf'at Efendi namıyla tanınırdı. Gümrük memuru olan Ahmed Rıf'at Efendi 1280 (1863)'de rüsûmât muhasebecisi, sonra Bursa defterdarı olmuştur. Bu görevden azlinden sonra 1293 (1876) senesinde vefat etmiştir. Edirnekapısı haricinde medfundur.

B. Eserleri

Ahmed Rıf'at'in çalışmamıza konu olan Devhatü'n-nukabâ'dan başka şu eserleri vardır:

a. Devhatü'l-meşâyîh mâ-zeyl: Müstakim-zâde Süleyman Efendi (1717-1787)'nin Osmanlı şeyhülislâmlarının hâl tercümelerini ihtiva eden Devhatü'l-meşâyîh adlı eserinin zeylidir. Mehmed Münîb (ö. 1823)'in 1221/1806'ya, Süleyman Fâik (1783-1837)'in 1248/1832'ye, Mektûbî-zâde Abdülazîz (ö. 1862)'in 1279/1862'ye kadar devam ettirdikleri şeyhülislâmların hâl tercümeleri, Ahmed Rıf'at Efendi tarafından da 108. Osmanlı şeyhülislâmı Ömer Hüsâmeddîn (1799-1871)'e kadar düzenlenmiştir.

Eser büyük boy, 136 sayfa halinde taş baskıyla İstanbul'da basılmıştır. Üzerinde baskı tarihi ve yeri yoktur.

---

100. Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.408; Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.62; Franz BABINGER, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev.: Prof. Dr. Coşkun ÜÇOK, Kültür Bakanlığı Yayını, Mersin 1992, s.394-395; Âgah Sırrı LEVEND, **Türk Edebiyatı Tarihi I**, TTK Yayını, Ankara 1988, s.367-368.

b. Verdü'l-hakâik: Osman-zâde Tâib (ö. 1724)'in Osmanlı sadrazamlarının hâl tercümelerini anlatan Hadîkatü'l-vüzerâ adlı eserinin 3. zeylidir. Şehrî-zâde Mehmed Saîd (1730-1764)'in Gül-i Zîbâ'sında 1115/1703'den 1170/1756'ya, Câvid Ahmed (ö. 1803)'in Verd-i Mutarrâ'sında Mehmed Saîd'in bıraktığı yerden 1220/1805'e kadar getirdikleri sadrazam biyografilerini Ahmed Rıf'at da Câvid Ahmed'in bıraktığı yerden 1279/1863'e kadar getirir. Dolayısıyla eser Verd-i Mutarrâ'nın zeyli durumundadır.

Verdü'l-hakâik'da Yusuf Ziya Paşa'nın ikinci sadâretinden Yûsuf Kâmil Paşa'ya kadar 24 sadrazamın biyografisi yer almaktadır.

Eser büyük boy, 76 sayfa olarak taş baskıyla basılmıştır (İstanbul 1283). Üzerinde baskı yeri ve tarihi bulunmamaktadır.

c. Ravzatü'l-azîziye: Hz. Muhammed'in ailesinden başlayarak en önemli İslâm hükümdar sülâlelerinin ve Hicrî 13. yüzyılın 80. yıllarına kadar gelmiş olan Osmanlı rütbe sahiplerinin kronoloji sırasına göre dizilmiş listeleri ve Osmanlısultanları, sadrazamları, şeyhülislâmları, kaptanpaşaları ve Mısır hidivlerinin muhtasar biyografilerinden oluşan bir eserdir.

Bir yangın sırasında basıldığı matbaa yandığı için bu eser tamamıyla yayımlanamamıştır. Ancak taş baskısından bazı formalar mevcuttur[101].

d. Mir'âtü'l-makâsıd fî def'i'l-mefâsid: Yazarın Bektâşî tarikatine mensup olduğunu gösteren bu eseri, bu tarikatle ilgili bilgilerin verildiği ve Bektaşîliğin müdafaa edildiği ir eserdir. Bektaşi edebiyatında bu eserin önemli bir yeri vardır.

Eser basılmıştır (İstanbul 1293).

---

101. Biz bu formaları göremedik. Babinger, 1-16, 25-48, 81-88, 97-216. sayfaları ihtiva eden formaları gördüğünü ifade ederek bunlardan 165-183. sayfalar arasında biraz hakikate uyma[ma]kla birlikte Osmanlı tarih yazarlarının, özellikle vak'anüvislerin bir listesi bulunduğunu, 181-183. sayfalarda da yazarın kendisinden bahsettiğini bildirmemketir.

III. DEVHATÜ'N-NUKABÂ'NIN KAYNAKLARI ve RİYÂZÜ'N-NUKABÂ

Riyâzü'n-nukabâ'nın mütemmimi durumunda bir eser olan Devhatü'n-nukabâ 6 ilâveyle birlikte Riyâz'daki 56 nakîbüleşrafın biyografisini vermesine rağmen, verdiği bilgilerin Riyâz'dan ziyâde başka kaynaklara dayanmasıyla dikkat çekmektedir.

Yazarın müracaat kaynaklarına geçmeden önce, 1/3 gibi oldukça yüksek bir oranı şair olan nakibüleşrâfların hayatları hakkında bilgi yahut şiirlerinden örnekler verilirken şairlerin hâl tercümeleri konusunda ilk akla gelen eserler olan şuarâ tezkirelerinden hiç istifade etmemiş olmasını önemli bir eksiklik olarak kaydetmek gerekir. Eserde bazı nakib şairler için yer yer gördüğümüz "eş'âr-ı belâgat-şiârları Tezkiretü'ş-şuarâ'da mezkûrdur." kabilinden ifadeler ise sadece -menşeini ileride göstereceğimiz- diğer kaynaklardan aynen aktarılmış bölümlerdir.

Devhatü'n-nukabâ'daki biyografilerin orijinal olduğunu söylemek mümkün değildir. O kadar ki, eserdeki hâl tercümelerinin sadece bilgileri değil, ifadelerinde de yazarın şahsına özgülüğü bulabilmek neredeyse imkânsızdır. Ahmed Rıf'at eserinin hazırlarken bir kaç kaynak kullanmış; ancak bu kaynakları her madde başı için bir kaç kaynak olarak değil, genellikle her maddeyi bir kaynaktan istifade etmek, daha doğru bir ifadeyle "aktarmak" suretiyle kullanmıştır. Hatta bazen bu aktarmalar, aşağıya örnek olarak aldığımız Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi maddesinde görüleceği gibi esas aldığı eserdeki imlâ veya ifade bozukluklarını da geçirecek kadar aynîlik arz etmektedir. Devhatü'n-nukabâ'nın asıl önemi adı geçenler hakkındaki bilgilerin derli toplu bulunabileceği meslekî tabakât kitapları cümlesinden bir eser oluşudur. Nitekim Babinger, onun biyografik eserleri için, "Ahmed Rıf'at bugün bile faydalı müracaat kitabı olarak değerlerini koruyan bir çok biyografya mecmualarını, tarif

edilmez güçlüklere katlanarak yazmak suretiyle Osmanlı tarihine büyük hizmetlerde bulunmuştur."[102] demektedir.

Devhatü'n-nukabâ'ya kaynaklık eden eserler olarak tespit edebildiklerimiz şunlardır:

1. Mecdî Mehmed Efendi: **Hadâyıku'ş-şakâyık**. İlk nakibüleşrâf olan Seyyid Mahmud Efendi hakkındaki bilgilerin kaynağı Mecdî Mehmed Efendi'nin eseridir.

2. Nev'î-zâde Atâyî: **Hadâyıku'l-hakâyık fî Tekmileti'ş-şakâyık**. Eserde en çok yararlanılan kaynakların başında gelmektedir. Eserin mukadimesi diyebileceğimiz kısmındaki bilgilerin çoğu Atâyî'nin zeylinden (s.176) aktarılan bilgilerdir. Yukarıda değinildiği gibi şeyhülislâm olduğu için hayatı hakkında çok kısa bilgi verilen 4. nakib Ma'lûl-zâde Mehmed Efendi hariç ilk on sıradaki nakibüleşrafların biyografileri Atâyî'nin zeylinden alınmıştır. Atâyî'de, diğer Şakâyık zeyillerinde olduğu gibi haklarında bilgi verilen zâtların devlet kademelerinde aldığı görevler bütün ayrıntılarıyla verilirken Ahmed Rıf'at bunları çok özetleyerek aktarmıştır. Sadece doğum yeri, tarihi, babasının adı, medreseyi tamamladığı tarih, nikabete tayin tarihi ve ölüm yeri ile tarihi gibi temel bilgiler verilmiş, bunların dışındaki diğer tayinler, aziller gibi teferruatı elemiştir.

3. Şeyhî Mehmed Efendi: **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**. Yaklaşık olarak Atâyî'nin bıraktığı yerden itibaren başlayan Şeyhî Mehmed Efendi'nin eserinin Devhatü'n-nukabâ'ya kaynaklığı da aynı yerden itibaren başlamaktadır. Vakâyi'ü'l-fuzalâ'dan bazı bilgi ve ibareler aynen aktarılırken bazı bilgiler ise değişiklik olmaksızın ifadelerin farklılaştırılarak alındığı görülmektedir. Allâme Şeyhi Mehmed Efendi'nin ve onu takip eden bir kaç nakibin biyografilerinde görülen bu durum, airin adı geçen nakiblerin hâl tercümelerini verirken Riyâzü'n-nukabâ'dan da kısmen istifade etmesinden kaynaklanmaktadır. Bunu açıkça gösterebilmek için sözü edilen nakiblerin biyografilerinden bazı kesitlerin her üç eserde (Vakâyi'ü'l-fuzalâ, Riyâz, Devha) nasıl ele alındığını aşağıda üç sütunlu tablo halinde sunduk.

Yazarın Vakâyi'ü'l-fuzalâ'nın ilk cildinden (A. ÖZCAN neşrinde Şakâyık Zeyilleri'nin 3. Cildi) hemen her nakibüleşrâf'ın biyografisinde faydalandığı hâlde 2. ve 3. ciltlerini (A. ÖZCAN neşrinde 4. Cilt) hiç

---

102. Franz BABINGER, **a.g.e.**, s.394.

değerlendirmediğini de tespit ettik. Nitekim nakiblerin doğum-ölüm ve nakiblikleriyle ilgili tarihlerde metnin dipnotlarında görülen farklılıklar da bu bundan dolayıdır.

4. Müstakîm-zâde Sadeddin Efendi: **Devhatü'l-meşâyîh**. Yukarıda zikredildiği üzere Ahmed Rıf'at, Sadeddin Efendi'nin Devhatü'l-meşâyîh'ında hâl tercümeleri yer alan zâtların hayatlarını çok kısa tutmuş ve adı geçen esere gönderme yapmakla yetinmiştir. Ancak kısa tutulan bu bölümlerde de Devhatü'l-meşâyîh'dan hem bilgi, hem de ifadelerin aynen alınması tarzında aktarmalar yapılmıştır. Ancak yazarın bu kaynaktan istifadesi, şeyhülislâmlık yapan nakibüleşrâfların eserde işgal ettikleri yerle orantılı, yani oldukça azdır.

5. Sahhaflar Şeyhi-zâde Ahmed Nazif Efendi: **Riyâzü'n-nukabâ**. Ahmed Nazif Efendi'nin Devhatü'n-nukabâ'yla aynı amaçla yazılan gayr-ı matbû eseri de Devha'nın kaynakları arasındadır. Ancak yazar, Ahmed Nazif Efendi'nin eserinden yukarıdaki eserler kadar faydalanmamıştır. Esasen Devha'nın önsözünde böyle bir ibare, hatta bu esere atıf dahi bulunmamakla beraber yazarın Riyâz'ı görmemiş olması mümkün değildir. Böyle bir şeyin "Zikr-i Dîbâce" belirtilmemesine rağmen herhâlde yazarın eserini Riyâz'ı yeterli görmemiş olmasından dolayı kaleme almış olmalıdır. Dolayısıyla kaynak olarak Riyâz'dan çok az faydalanmış olması tabiîdir.

Riyâzü'n-nukabâ'da biyografisi yer alan nakibüleşrâflar şunlardır[103]:

Muhterem Efendi (8a-9a); Şeyhülislâm Malûl-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi (9b-10a); Mîrzâ Mahdûm Es-Seyyid Muînüddîn Efendi (10a-12a); Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi (12a); Es-Seyyid Abdülkâdir Efendi (12a-b); Es-Seyyid Yavuz Çelebi (12b); Es-Seyyid Ali Efendi (12b-13a); Kâsım Gubârî (13a-b); El-Mevlâ Es-Seyyid Şerîf Mehmed b. Mehmed Hamîdî (13b-14a); Es-Seyyid Mehmed Şeyhî b. Es-Seyyid Mahmûd (14b-16a); Ankaravî Es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi (16a-b); El-Mevlâ Seyrek-zâde Yûnus (16b-17a); El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed b. Es-Seyyid Mehmed Ankaravî (17b-18a); Seyrek-zâde Abdürrahman Efendi (18a-19a); Kudsî-zâde Şeyh Mehmed Efendi (19a-21b); El-Mevlâ Es'ad-zâde Sey. Mehmed Saîd (21b-22b); Es-Seyyid Ca'fer Efendi b. Kemâl (22b-23a); Es-Seyyidü'ş-şehîd Şeyhülislâm Feyzullah

103. Varak numaraları ve sıralama, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2275 nüshasına göredir.

Efendi (23a-25a); Nefes-zâde Es-Seyyid Abdurrahman Efendi (25a-b); Şeyhülislâm Başmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi (25b-27a); Fenârî-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi (27a-b); Hâce-zâde Es-Seyyid Osmân Efendi (27b-28a); Es-Seyyidü'ş-şehîd Fethullah (28a-b); Seyfî-zâde İbrâhîm Efendi (28b-29a); Sahhâf Şeyh-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi (29a-b); Uşşâkî-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi (29b-30b); Başmakçı-zâde Abdullah Efendi (30b-31a); Ak Mahmûd Efendi-zâde Şeyhülislâm Seyyid Mehmed Zeynelâbidîn Efendi (31a-b); Aftas Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi (32a-b); İmâd-zâde Seyid Ebu's-saîd Mehmed Efendi (33a); Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi (33a-b); Aftas Es-Seyyid Mahmûd Efendi (33b); Es-Seyyid Ömer Efendi (34a); Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi (34a-b); Kırımî Es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi (34b-35a); Şeyhülislâm Şerîf Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi (35a-b); İdrîs-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi (35b); Şeyhülislâm Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi (36a-b); Es-Seyyid Abdullah Efendi (36b-37a); Şeyhülislâm Es-Seyyid İbrâhîm Efendi (37a-b); Şeyhülislâm Dürrî-zâde Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi (38a-b); Seyyid Abdullah Efendi-zâde Sey. Mehmed Dervîş Efendi (38b-39a); Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Kâmil Efendi (39a-b); Şeyhülislâm Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi (39b-40b); Bıçakçılar İmâmı Hafîdi Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi (40b); Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi (40b-42b); Mîr Es-Seyyid İbrâhîm İsmet Efendi (42b-45b); Şeyhülislâm Dürrî-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi (45b-47a); Şeyhülislâm Es-Seyyid Mehmed Zeynelâbidîn Efendi (47a-49a); Abdullah Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi (49a-b); Es-Seyyid Mehmed Sıddîk Efendi (49b-51a); Şeyhülislâm Es-Seyyid Abdulvehhâb Efendi (51a-53a); Es-Seyyid El-Hâc Mehmed Ebu'l-hayr Efendi (53a-54b); Es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi Hazretleri (54b-56a); Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet Beg Efendi Hazretleri (56a-58a); Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi Hazretleri (58a-60a).

Riyâzü'n-nukabâ'daki bu 56 nakibüleşrâfın hayat hikâyesine Devhatü'n-nukabâ'da 6 kişi daha eklenerek sayı 62'ye çıkarılmıştır. Ancak ifade ettiğimiz gibi her iki eserde de yer alan kimselerle ilgili bilgilerde, Riyâzü'n-nukabâ'nın tekrar edilmediğive mümkün olduğunca farklı kaynaklara gidildiği görülmekte hatta tarihlerde ve sair bilgilerde de önemli farklılıkların bulunduğu gözlenmektedir.

Ahmed Rıf'at'ın eserini hazırlarken istifade ettiği bu kaynaklarla eseri arasındaki benzerlikleri işaret edebilmek için bazı örnekler gösteriyoruz.

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (S.11)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sultân Bâyezid Han-ı Gâzî -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- Hazretleri'nin hâcesi Abdullah Efendi'nin ferzendidir. Müşârün ileyh Abdullah Efendi bu âlem-i tengnâ-yı kevn ü fesâddan nüzhet-fezâ-yı âlem-i a'lâya intikâl eyledikde yetîm kalup ba'zı sulehânın havza-i havme-i terbiyyetinde neşv ü nemâ bulmuş idi. *(...)* Şiir:

Hasîb ü nesîbest û zân sebeb
Şehenşâh-ı âlem nikâbet süpürd
Be-çevgân-ı rüchân zi-meydân-ı fazl
Zi-akrân-ı hod gûy-ı iclâl bürd

Hicret-i nebeviyyeden 943 senesine değin mansıb-ı nikâbetde sâbit-kadem olup sene-i mezkûrede tengnâ-yı zevâyâ-yı fenâdan hayât-ı ebedî ve bekâ-yı sermedîyi mütekeffil olan fezâ-yı füshat-âbâd-ı kudse revân oldular...

HADÂYIKÜ'Ş-ŞAKÂYIK (S.342)

(Seyyid Mahmûd Efendi)

Mezkûrun pederi Sultân Bâyezid Han Hazretleri'nin hâcesi idi. Kahhâr-ı cebbâr-ı âlemün emriyle tengnâ-yı kevn ü fesâddan intikâl idüp vefât eyleyicek fâzıl-ı mumâ ileyh yetîm kalup ba'zı sulehânın havza-i havme-i terbiyyetinde neşv ü nemâ buldı. Ol nihâl-i bâğ-ı rüşd... *(...)* Şiir:

Hasîb ü nesîbest û zân sebeb
Şehenşâh-ı âlem nikâbet süpürd
Be-çevgân-ı rüchân zi-meydân-ı fazl
Zi-akrân-ı hod gûy-ı iclâl bürd

Hicret-i nebeviyyeden 943 senesine değin mansıb-ı nikâbetde sâbit-kadem olup sene-i mezkûrede tengnâ-yı zevâyâ-yı fenâdan hayât-ı ebedî ve bekâ-yı sermedîyi mütekeffil olan fezâ-yı füshat-âbâd-ı kudse revân oldılar...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.11-12)

(...)
Nakşbendiyye'nin gavvâs-ı bihârı Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri diyâr-ı Rûm'a şeref-kudûm-ı erzânî kıldıkda huzûr-ı Hazret-i Süleymân Hanî'de müşârün ileyh Abdullah-ı Berzeş-âbâdî neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdir diyü hüsn-i şehâdet eyleyüp mahdûmumuzdur mahzan anları ziyâret kasdıyla tahrîk-i şehbâl-i azîmet itmişiz dimekle pâdişâh-ı kadrdân yanında kadri âlî ve ulûfesi bâliğ-i rütbe-i mevâlî olmuş idi. Evâhir-i devlet-i Süleymânî'de tekrâr hacc idüp...

HADÂYIKÜ'L-HAKÂYIK (s.175)

(Taşkendî Muhterem Efendi)

(... Baş kısımlardaki ifadeler farklı)
Nakşbendiyye'nin gavvâs-ı bihârı Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri diyâr-ı Rûm'a şeref-kudûm-ı erzânî kıldıkda huzûr-ı pâdişâhîde merhûmı terbiyyet ve Abdullah-ı Berzeş-âbâdî neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdir diyü hüsn-i şehâdet eyleyüp mahdûmumuzdur mahzan anları ziyâret kasdına tahrîk-i şehbâl-i azîmet itmişizdür dimekle pâdişâh ve vezîr yanında kadri âlî ve ulûfesi bâliğ-i rütbe-i mevâlî olmuş idi. Evâhir-i devlet-i Süleymânî'de tekrâr hacc idüp ...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.15) **HADÂYIKÜ'L-HAKÂYIK** (s.431-432)

(Kiçi Mîrzâ-zâde Yahyâ Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Kiçi Mîrzâ-zâde dimekle meşhûr-ı enâm olan seyyid-i sâdât-ı kirâm(dan)dır. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve tekmîl-i pîrâye-i mantûk u mefhûm idüp Hasan Beyefendi merhûmdan mülâzım ve tarîk-i tedrîse âzim olarak devr-i medâris ve akd-i mecâlis iderek Edirne'de dârü'l-hadîs pâyesine sâye salmış idi. *(...)* mübtelâ-yı sarsar-ı fenâ ve berg-rîz-i hazân-i mergle bî-berg ü nevâ olmuşlardır. Tophâne'de Fındıklı Çarşusu'nda Ca'fer Efendi Tekyesi'nde Arab Ahmed Türbesi'nde medfûndurlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü maârif ile meşhûr kerîmü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râk nazîf ü latîf bir zât-ı Şerîf olup Mîrî mahlası ile iş'ârı ve Tezkiretü'ş-Şuârâ'da ba'zı eş'ârı vardır. Assâr'ın Mihr ü Müşterî'sini terceme itmiştir. Rahmetullahi aleyh.

Kiçi Mîrzâ-zâde dimekle meşhûr-ı enâm olan seyyid-i sâdât-ı kirâm(dan)dır. Halk-ı âlem galat idüp Geçmîrzâ-zâde dirler idi. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve tekmîl-i pîrâye-i mantûk u mefhûm idüp Hasan Beyefendi merhûmdan mülâzım ve tarîk-i tedrîse âzim olup devr-i medâris ve akd-i mecâlis iderek kırk akçe medreseden ma'zûl iken 984 Cemâziye'l-âhiresi'nde Ahî-zâde İbrâhîm Efendi yerine *(...)* mübtelâ-yı sarsar-ı fenâ ve berg-rîz-i hazân-ı mergle bî-berg ü nevâ oldı. Tophâne'de Arab Ahmed Türbesi'nde medfûndur. Mansıb-ı nikâbet Abdülk^dir Efendi'ye inâyet olındı. Mevlânâ-yı mezbûr ilm ü maârif ile meşhûr kerîmü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râk nazîf ü latîf zât-ı Şerîf idi. Mîrî mahlası ile şi'ârı ve Tezkiretü'ş-Şuârâ'da ba'zı eş'ârı vardır. Assâr'ın Mihr ü Müşterî'sini terceme itmiştir.

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.17) **HADÂYIKÜ'L-HAKÂYIK** (s.693)

(Kâsım Gubârî Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhin vücûd-ı kesirü'l-mehâmidi belde-i Âmid'den bedîdâr ve hoş-nüvislikde nâdire-i edvâr olup be-tahsis-i rikkat-ı hatt-ı gubârîyle la'l-i cânân gibi pür-iştihâr olmağın Gubarî mahlasıyla şöhret-şi'âr olmuş idi. Oradan Der-i Aliyye'ye âzim ve...

Vücûd-ı kesirü'l-mehâmidi belde-i Âmid'den bedîdâr ve hoş-nüvislikde nâdire-i edvâr olup be-tahsis-i rikkat-ı hatt-ı gubârîyle la'l-i cânâne gibi pür-iştihâr olmağın Gubarî mahlasıyla şöhret-şi'âr olmuş idi. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a geldükde... *(ileride ifade değişiyor ama aynı bilgiler var)*

DEVHATÜ'N-N.(s.20) **VAKÂYİÜ'L-FUZ.** (s.18) **RİYÂZÜ'N-N.** (v. 15a)

(Allâme Şeyhî Seyyid Mehmed Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh nahl-i ser-sebz-i çemenzâr-ı siyâdet serv-i sâbit-kadem-i bûstân-ı saâdet hâîz-i haseb ü neseb ve fâîz-i mehâsin-i mevrûs u mükteseb Mevlânâ Mehmed Efendi'dir ki âftâb-ı vücûd-ı pür-cûdu Vilâyet-i Hamid'de Eğridir nâm kasabadan bürûz u zuhûr ve Allâme Şeyhî Efendi dimekle tanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhûr ve silsile-i nesebleri Seyyid Şeyh Burhâneddîn Hazretleri'ne vâ-beste ve...

... Seyyid Mehmed Efendi hizmetleridür ki silsile-i nesebleri Tarîka-i Zeyniyye meşâyîhından Seyyid Burhâneddîn Efendi cenâblarına vâ-bestedür. Âfitâb-ı vücûd-ı pür-cûdı Vilâyet-i Hamîd'de Eğridir nâm kasaba matlaından bürûz u zuhûr ve Allâme Şeyhî Efendi unvânıyla tanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhûr olup sinn-i temyîze resîde olduklarında...*(Buradaki biyografi çok daha uzun ve ayrıntılı olduğu gibi şiirlerinden de bolca örnek verilmiştir.)*

Tercemesi güzârân iden Şerîf Efendi merhûmun amm-zâde-i nîkû-nihâd ve dâmâd-ı âlî-nijâdlarıdır. Âftâb-ı vücûd-ı pür-cûdu Vilâyet-i Hamid'de Eğridir nâm kasaba matla'ından bürûz u zuhûr ve Allâme Şeyhî Efendi unvânıyla tanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhûr olmuşdur. Sinn-i temyîze resîde olduklarında...

DEVHATÜ'N-N.(s.21) **VAKÂYİÜ'L-FUZ.** (s.135) **RİYÂZÜ'N-N.** (v. 16a)

(Mehmed Es'ad Emîr Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhin nükre-i vücûdı hâk-ı pâk-i Ankara'dan bedîdâr olmağla Ankaravî Emîr Efendi dimekle şöhret-şi'âr olmuşdur. Nukûd-ı ilm ü irfânıyla kesb-i vicâhet ü şân ve kemâ yenbağı tahsîl-i unvân itdikden sonra tarîk-i kazâya âzim...*(ifade tarzı değişiyor)*

Vücûdı hâk-ı pâk-i Ankara'dan bedîdâr ve Ankaravî Emîr Efendi unvânıyla şöhret-şi'âr olmış idi. Nukûd-ı ilm ü irfânıyla kesb-i vicâhet ü şân ve kemâ yenbağı tahsîl-i unvân itdükden sonra nakîb-i sâdât-ı kirâm...

Nahl-i ser-sebz-i vücûdı hâk-ı pâk-i Ankara'dan bedîdâr ve Ankaravî Emîr Efendi unvânıyla şöhret-şi'âr olmuş idi. Nukûd-ı ilm ü irfânıyla kesb-i vicâhet ü şân ve kemâ yenbağı tahsîl-i unvân itdikden sonra tarîk-i kazâya âzim...

DEVHATÜ'N-N.(s.22)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh tabaka-i Sultân Mehmed Han-ı Sâlis'de zîver-i Zeyl-i Şakâ'ik ve nûr-ı nev-nehâr-ı hadâik olan Seyrek-zâde Emrullah Efendi'nin [mahdûm]-ı kihteridir. Unfuvân-ı şebâbında tahsîl-i sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı mantûk u mefhûm idüp...

VAKÂYİÜ'L-FUZ. (s.201)
(Seyrek-zâde Yûnus Efendi)

Tabaka-i Sultân Mehmed Han-ı Sâlis ulemâsından olup tercemeleri Zeyl-i Atâyî'de mestûr olan Seyrek-zâde Emrullah Mehmed Efendi'nin mahdûm-ı kihteri ve ahd-i Sultân Ahmed Han-ı Evvel'de yine tercemesi Zeyl-i mezkûrda sebk iden Seyid Mehmed Efendi'nin birâder-i sa'd-ahteri nakîbü'l-eşrâf seyid Yûnus Hazretleri'dür. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı mantûk u mefhûm eyleyüp..

RİYÂZÜ'N-N. (v. 16b)

Tabaka-i Sultân bin Sultân Sultân Mehmed Han-ı Sâlis ulemâsından olup Seyrek-zâde Emrullah Mehmed Efendi'nin mahdûm-ı kihteri ve Seyid Mehmed Efendi'nin birâder-i sa'd-ahteridir. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı mantûk u mefhûm eyleyüp...

DEVHATÜ'N-N.(s.25)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sudûr-ı asr-ı Sultân Osman Han-ı Sânî -aleyhi'r-rahmeti ve'l-meğâzi- den Kudsî Mehmed Efendi' nin mahdûmu ve Emîr Buhârî -aleyhi rahmete'l-bârî- Hazretleri'nin damâdı ve halife-i irşâdı Eş-Şeyh Mahmûd Efendi 'nin kerime-zâdesi Nişancı-zâde Ahmed Efendi'nin nebîre-i nezâhet-rüsûmudur. Vilâdetleri 1009 senesinde vâki' olup bâliğ-i sinn-i şu'ûr oldukdan sonra hasbe'l-istitâ'a vâlidi terbiyyeleriyle tahsîl-i ma'ârif ü fezâ'île sâ'î ve tekmîl-i âdâb u rüsûma murâ'î olup Hâce-i Padişâhî Ömer Efendi'den vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet ve devr-i mu'tâde-i medâris ile...

VAKÂYİÜ'L-FUZ. (s.409)
(Kudsî-zâde Şeyh Mehmed Efendi)

Ulemâ-yı devlet-i Sultân Osman Hanî'den tercemesi Zeyl-i Atâyî'de mestûr olup 1030 şevvâlinde cisr-i fenâdan ubûr eyleyen Kudsî Mehmed Efendi'nin mahdûm-ı fezâil-perveri ve nev-bâve-i hadîka-i hakâik-güsteri Şeyhî Mehmed Efendi hıdmetleridür. 1009 târîhinde tayy-ı merâhil-i vücûd iderek vâsıl-ı sermenzil-i şühûd olup vâlid-i mâcidleri terbiyyeleriyle tahsîl-i ma'ârif ü fezâ'île sâ'î ve tekmîl-i âdâb u rüsûma murâ'î olmağla Hâce Ömer Efendi'den vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet ve ba'dehu ...

RİYÂZÜ'N-N. (v. 19a)

Ulemâ-yı devlet-i Sultân Osman Hanî'den tercemesi Zeyl-i Atâyî'de mestûr olup 1030'da merhûm olan Kudsî Mehmed Efendi' nin mahdûm-ı fezâil-perver ve nev-bâve-i hadîka-i hakâik-güsteridir. 1009 târîhinde vâsıl-ı sermenzil-i şühûd olup vâlid-i mâcid terbiyyeleriyle tahsîl-i ma'ârif ü fezâ'île sâ'î ve tekmîl-i âdâb u rüsûma murâ'î olmağla Hâce Ömer Efendi'den vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet ve ba'dehu ...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.20)

(Baş taraftaki ifadelerle beraber bazı bilgilerde de farklılık görülmekte, ancak son kısım görüldüğü gibi fazlaca benzerlik arz etmektedir.) Bir sene mürûrunda ya'ni 112 hilâlinde ol arz-ı mübârekede hayat-i müste'ârdan nefret ve likâ-yı zindegânî-i câvidânîye can-fedâ-yı rağbet idüp medfûn-i türâb-i rahmet oldular. Revvehe'llahu rûhahu ve a'lâ futûhahu

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ (v. 28a)

(Seyyid Osmân Efendi)

Bir sene mürûrunda ya'ni 112 hilâlinde ol arz-ı mübârekede hayat-i müste'ârdan nefret ve likâ-yı zindegânî-i câvidânîye can-fedâ-yı rağbet idüp medfûn-i türâb-i rahmet oldular. Revvehe'llahu rûhahu ve a'lâ futûhahu....

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.47)

...âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî Divân-ı mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etrâf-ı ketebe ta'lîkâtı ve Zemahşerî'nin Esâsü'l-Belâga nâm kitâbdan Mücâzât'ını Tecrîd ile İ'câzü'l-îcâz kitabı ve *dört yüz* mikdârı müdevven inşâsı ve sâ'îr tekârîz-i belîgası ve gâyetle hûb hattı vardır.

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ (v. 44b)

(İbrâhîm İsmet Efendi)

...âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî Divân-ı mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etrâf-ı ketebe ta'lîkâtı ve Zemahşerî'nin Esâsü'l-Belâga nâm kitâbdan Mücâzât'ını Tecrîd ile İ'câzü'l-îcâz nâm kitabı ve *dört cüz* mikdârı müdevven inşâsı ve sâ'îr tekârîz-i belîgası vardur. Şikest sûretinde gâyetle hûb hattı vardır.

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.56)

...burc-ı eshâb-I fazl u irfân olan mahrûse-i Burusa hânedân-i ulemâsından ve mevâli-i devriyeden olup ahd-i Sultân Selîm Han-ı Sâlîs -aleyhi rahmeti ve'l-bâ'is-de intikâl-i dâr-i bekâ iden Selîm Molla merhûmun ferzendidir. *(...)*

RİYÂZÜ'N-NUKABÂ (v. 58b))

(Abdurrahîm Efendi)

...burc-ı eshâb-I fazl u irfân olan mahrûse-i Burusa hânedân-i ulemâsından ve mevâli-i devriyeden olup ahd-i Selîm Han-ı Sâlîs -aleyhi rahmete'l-vüdûd ve'l-bâ'is-de intikâl-i dâr-i bekâ iden Selîm Molla merhûmun ferzendidir. *(...)*

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.43) **DEVHATÜ'L-MEŞÂYÎH** (s.109)

(Dürrî-zâde Mehmed Ârif Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Şeyhülislâm-ı sâmî-makâm Dürrî-zâde Mustafa Efendi'nin mahdûm-ı maârif-rüsûmlarıdır. Hâricden mahrece varınca terakkiyât-i merkât-i medârisi ba'de't-te'sîs 1188'de Mahrûse-i Burusa'ya ve 1194'de...

Mevlânâ-yı müşârün ileyh üç defa şeyhülislâm olan Dürrî-zâde Mustafa Efendi'nin mahdûm-ı maârif-rüsûmlarıdır. Hâricden mahrece varınca terakkiyât-i merkât-i medârisi ba'de't-te'sîs 1188'de Mahrûse-i Burusa'yı şer'-i müstahsen...

DEVHATÜ'N-NUKABÂ (s.43) **DEVHATÜ'L-MEŞÂYÎH** (s.109)

(Abdülvehhâb Efendi)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sinob'da defîn-i hâk-i ıtırnâk olan Seyyid Bilâl -kuddise sırruhü'l-müte'âl- hazretinin sülâle-i tâhirelerinden Aya Sofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi'nde Yasin-hân olan Es-Seyyid Mustafa Efendi'nin mahdûmu ulemâ-i asr-ı Selîmiyye'den Osmân Efendi'nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir.

Mevlânâ-yı müşârün ileyh Sinob'da defîn-i hâk-i ıtırnâk olan Seyyid Bilâl -kuddise sırruhü'l-müte'âl- hazretinin sülâle-i tâhirelerinden Aya Sofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi'nde Yasin-hân olan Es-Seyyid Mustafa Efendi'nin mahdûmu ulemâ-i asr-ı Selîmiyye'den Osmân Efendi'nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir.

Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yol

Devhatü'n-nukabâ'nın metninin neşrinde transkripsiyon (çeviriyazı) sistemi kullanılmadığı için yer ve şahıs adlarında "Medînetü'r-Resûl", "Abdu'r-Rahman, Muhyi'd-dîn" değil, okunduğu şekliyle "Abdurrahman, Muhyiddîn" imlâları tercih edildi. Aynı şekilde "nakîbü'l-eşrâf", "şeyhü'l-islâm" gibi çok geçen cins isimleri "nakîbüleşrâf", "şeyhülislâm" şeklinde yazıldı.

Transkripsiyon sistemi kullanılmamakla beraber orijinal metne sadâkatte azami dikkat göstermeye gayret ettik. Orijinal metindeki şekliyle anlam veremediğimiz bazı noktalar ile metin üzerindeki -çok az sayıda- şahsî tasarruflarımız, köşeli parantez [ ] işareti içinde belirtildi. Yine metni mümkün olduğunca tam yansıtabilmek gayesiyle bütün uzun sesliler gösterildi.

Sonu şeddeli olan "hacc", "berr" gibi kelimeler ek almıyor veya kendisinden sonra sesli bir harf geliyorsa "hacc, hacca; berr, berri"; kendisinden sonra gelen harf sessiz ise "hacda, berden" şeklinde şeddesiz yazıldı.

"Mecmû'a", "fezâ'il", "ma'ârif" gibi iki seslinin arka arkaya geldiği "ayın" veya "hemze"li kelimeler "mecmûa", "fezâil", "maârif"; ayın harfinin kelime başında bulunduğu "'azl", "'akd", "'ibâd" gibi kelimeler de yine ayın işareti gösterilmeksizin "azl", "akd", "ibâd" şeklinde yazıldı. Ayın'ın kelime ortasında bulunduğu "i'dâm" "def'a" gibi kelimelerle sonda bulunduğu "kat', sun'" gibi kelimelerde ise ayın gösterilerek "i'dâm" "def'a"; "kat', sun'" imlâları tercih edildi. Transkripsiyon kullanılmadığı için ayın (') da hemze (') de kesme " ' " işaretiyle gösterildi.

Osmanlıca imlâsı "gördi", "olduğı" vb. şeklinde olan kelimeler ses uyumuna ve devrinin diline uygun olarak "gördü", "olduğu" şeklinde yazıldı.

Yazarın ihtirâm gösterdiği kimseler için isimlerinden sonra kullandığı duâ ibâreleri iki çizgi arasında gösterildi: "Civâr-ı Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî -radiyallahu anhü'l-Bârî- de medfûndurlar." gibi.

Sayıların yazımında ise okuyucunun aradığı bir tarihi daha rahat bulabilmesi için Arap harfli metinde yazıyla olan yıllar rakamla, günler ise yıllarla karıştırılmaması için metnin orijinalinde olduğu gibi yazıyla gösterildi. "1174 Zi'l-hiccesi'nin on üçüncü günü" gibi.

Orijinal metinde sayfa kenarında bulunan her türlü düzeltmeler ve eklemeler (*) işareti referansıyla dipnotlarda gösterilerek diğer dipnotlardan ayrıldı. Orijinal metindeki sayfa numaraları da / / işaretleri arasında ve koyu dizilmek suretiyle gösterildi.

Şahıs adları; ülke, şehir, kasaba, köy, mahalle gibi yer adları; cami, medresi vs. gibi kurum adları ve eser adları ile tarihî olayların adları da dikkat çekmek ve okuyucunun bulmasında kolaylık sağlamak maksadıyla koyu dizildi.

BİBLİYOGRAFYA

A-Arşiv Belgeleri

Nakibüleşrâf Defteri Nu. 2 (Muhterem Efendi Defteri), s. 16.
Şeyh Yusuf b. Şaban'ın Temmuz 1431 (Zilka'de 834) tarihli vakfiye, Hasan Yüksel Kitaplığındaki Suret.
BOA., Mühimme Def. Nu. 33/76.
Ankara ŞS. Nu. 154/145.
Afyon ŞS. Nu. 32/257.
Kütahya ŞS. Nu. 1/884, 899.
Konya ŞS. Nu. 55/2.
Karaman ŞS., 282/5.
Kayseri ŞS. Nu. 8, 5/40.
Sivas ŞS. Nu. 1,33, 55, 353.
Diyarbakır ŞS., 590/31; Nu. 376/71.
VGMA., Def. Nu. 594/49, 53.
VGMA., Def. Nu. 605/ 111-112.

B- Kaynaklar ve Araştırmalar

Abdurrahman Hıbrî, **Enîsü'l-müsâmirîn**: Hazırlayan: Ratip KAZANCIGİL, Edirne Kütüphaneciler Derneği Yayını, Edirne 1996.

Ahdî, **Gülşen-i Şuarâ**, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine, Nu. 1303.

Ahmed Atâullah Tayyâr-zâde, **Târîh-i Atâ**, C.3, Şeyh Yahya Efendi Matbaası, İstanbul, tarihsiz.

Ahmed Nazîf, **Riyâzü'n-nukabâ**, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2275.

Ahmed Refik, **Âlimler ve Sanatkârlar** (Osmanlı Âlimleri ve Sanatkârları, Sadeleştiren: Dursun GÜRLEK, Timaş Yayınları, İstanbul 1997).

AKSARAYLI, Kerimüddin Mahmud, **Selçukî Devletleri Tarihi,** Çev.: M. Nuri GENÇOSMAN, Ankara, 1943.

ALGÜL, Hüseyin -Nihat AZAMAT, *"Emîr Sultan"* , **TDVİA.**, C.11, s.146-148.

Ali Emirî, **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası**, S. 19, (İstanbul 1335), s. 421-437 (Aynı yazı s.427-428'de *"Hadım ve Hafız-ı Emânât-i Mübareke, Hülefa-yi Celile-i Osmaniyye'nin Şeref-i Silsile-i Siyâdetleri ve İlm-i Ensâbın Fevâidi"* sulunmaktadır).

Ali Seydi Bey, **Teşrifat ve Teşkilatımız**, Haz.: Niyazi Ahmet BANOĞLU, Tercüman 1001 Temel Eser, Nu.17, Tarihsiz, İstanbul.

ALTINSU, Abdülkadir **Osmanlı Şeyhülislâmları**, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1972.

ARIKAN, Zeki, **XV-XVI. Yüzyıllarda Hamid Sancağı**, İzmir, 1988.

ARSLAN, Mehmet, *"Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair Edebî Bir Metin: Aynî'nin Manzum Nusretnâmesi"*, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.3, Sivas 1996, 13-56.

ARSLAN, Mehmet-İ. Hakkı, AKSOYAK, *"Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbela Mersiyelerini Muhtevî Bir Risalesi: 'Subhatü'l-Abdâl"*, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.2, Sivas 1996, 49-67.

Âşık Çelebi, **Meşâirü'ş-şuarâ** (Meşâir üş-Şuarâ or Tezkere of Âşık Çelebi, By. G. M. Meredith-Owens, London 1971).

ATALAR, Münir, **Osmanlı Devleti'nde Sürre-i Hümâyûn ve Sürre Alayları**, Ankara 1991

BABINGER, Franz, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev.: Coşkun ÜÇOK, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1982.

Bağdatlı İsmail Paşa, **Hediyyetü'l-ârifîn Esmâü'l-müellifîn ve Âsârü'l-musannifîn**, MEB Yayını, İstanbul 1940.

BALTACI, Cahit *"Osmanlılar Döneminde Nakibüleşrâflık Müessesesi ve Nakibüleşrâf Defterleri"*, **IV. Millî Türkoloji Kongresi**, 23 Ekim 1981'de sunulan tebliğ.

BARKAN, Ömer Lütfi, *"Tımar"*, **İA.**, C.XII/I (İstanbul 1979).

BAYRAKTUTAN, Lütfi **Şeyhülislâm Yahya Divanı'ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.

BEKRİ, Alaeddin, **Bir Çağın Öncüsü Abdulganî Nablusî: Hayatı ve Fikirleri**, Çev.: Veysel Uysal, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.

Beyânî Cârullah Efendi, **Tezkiretü'ş-şuarâ**, İÜ Kütüphanesi, TY.1568.

BİLGE, Mustafa L. *"Ârif Hikmet Bey, Şeyhülislâm"* , **TDVİA.**, C.3, s.365-366.

Bursalı Mehmed Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, (3 Cilt). Matbaa-i Âmire İstanbul 1333-1342.

CİNLİOĞLU, Halis Turgut, **Osmanlılar Zamanında Tokat**, Üçüncü Kısım, Tokat Matbaası, 1951, s.56.

COŞKUN, Ali Osman **Seyrek-zâde Mehmed Âsım'ın Hayatı ve Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr Adlı Eseri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1985.

ÇADIRCI, Musa, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Ankara 1991.

ÇAĞATAY, Neşet, **Netayicü'l-Vukuat I-II: Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi**, Ankara 1979.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, *"Bâkî"*, **TDVİA.**, C.4, s.537-540.

ÇELİK, İbrahim Yılmaz, **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır (1790-1840)**, Ankara 1995.

DÜZDAĞ, Ertuğrul, **Şeyhülislam Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1983.

Edirneli Sehî, *Tezkire-i Sehî*, Matbaa-i Âmidî, İstanbul 1325.

ERGENÇ, Özer, **Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı : XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya**, Ankara Enstitüsü Vakfı, Ankara 1995.

ERGUN, Sadeddin Nüzhet **Türk Şairleri**, (3 Cilt), İstanbul Tarihsiz.

Es-Seyyid Rızâ, **Tezkire-i Rızâ**, İkdâm Matbaası, İstanbul 1316.

Evliya Çelebi, **Seyahatname**, C.3, İkdam Matbaası, Dersaadet 1314.

Faik Reşad, **Eslaf**, (2 Cilt), İstanbul, 1312.

Fasıldan Fasıla: Kader-denk Çizgisinde Alperenler ve Kuddusîler", **Zaman Gazetesi**, 13 Temmuz 1996, s.14.

Fatîn Davud, **Hâtimetü'l-eş'âr**, İstihkâm Alayları Litoğrafya Destgâhı, İstanbul 1271.

Fetavâ-yı Ali Efendi, I, Kostantiniyye 1245.

FIĞLALI, Ethem Ruhi, *"Gadîr-i Hum"*, **TDVİA.**, C.13, s.279-280.

Fındıklılı İsmet Efendi, **Tekmiletü'ş-Şakâyık fî Hakk-ı Ehli'l-Hakâyık** (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.5, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).

Fuzulî-i Bağdadî, **Hadikatü's-Süeda**, İstanbul 1286.

Gelibolulu Âlî, **Künhü'l-ahbâr** (Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı, Haz.: Mustafa İSEN, AKM Yayını Ankara 1994).

GIBB, E. J. W. **A History of Ottoman Poetry**, (5 C.), London 1900-1907

GÖKYAY, Orhan Şaik, **Molla Lutfi**, Ankara 1987.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Velayetnâme: Menakıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1990.

GÜZELBEY, Cemil Cahit, **Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri**, Fasikül: 3, Gaziantep 1966, s.30-31.

Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, **Hadîkatü'l-cevâmi** (2 Cilt), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1281.

Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, **Mecmuâ-i Tevârîh**, Haz.lar: Fahri Ç. DERİN-Vahid ÇABUK, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.

Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, **Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhir-i Ricâl**, Haz.: Fahri Ç. DERİN, İÜEF Yayını İstanbul 1978.

HAMMER, Joseph von, **Devlet-i Osmaniyye Tarihi** (Ata Bey Çevirisi), C.11.

İlmiye Sâl-nâmesi, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1334.

İNAL, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl, **Son Asır Türk Şairleri**, Dergâh Yayınları (Tıpkıbasım), İstanbul 1988.

İNAL, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl, **Son Hattatlar**, MEB Yayını, İstanbul 1970.

İNALCIK, Halil, *"XV. Asır Türkiye İktisadî ve İçtimaî Tarihi Kaynakları"*, **İktisat Fakültesi Mecmuası**, C.XV/1-4 (1954).

İPEKTEN, Haluk-Mustafa İSEN-Recep TOPARLI-Naci OKÇU-Turgut KARABEY, **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara 1988.

İsmail Belîğ, **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, Bursa 1302.

İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-eş'âr*, Haz.: Abdülkerim ABDÜLKADİROĞLU, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara 1985.

Kaf-zâde Fâizî, **Zübdetü'l-eş'âr**, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murad Molla Nu.1065.

KARA, Mustafa, *"Emîr Buhârî"* , **TDVİA.**, C.11, s.125-126.

Kastamonulu Latîfî, **Tezkire-i Latîfî**, İkdâm Matbaası, İstanbul 1314.

Kâtip Çelebi, **Fezleke** (2 C.), İstanbul 1286.

Kâtip Çelebi, **Keşf el-zünûn** , (2 Cilt), MEB Yayını, İstanbul 1940.

Kâzım Paşa, **Mekalid-i Aşk**, İstanbul, 1301.

KILIÇ, Rüya, **Hilafet Mücadelelerinin İslâm Tarihinde ve Osmanlı İmparatorluğu'nda Toplumsal Yapıdaki İzdüşümü: Seyyidler ve Şerifler**, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

Kınalı-zâde Hasan Çelebi, **Tezkiretü'ş-şuarâ** (2 Cilt), Neşreden: İbrahim KUTLUK, TTK Yayını, Ankara 1989.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu**, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1981, s.164.

KÖPRÜLÜ, Fuat, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara 1984

KÜLEKÇİ, Numan **Ganî-zâde Mehmet Nâdirî, Hayatı, Edebî kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâme'sinin Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1985.

KÜTÜKOĞLU, Bekir,*"Şah I. Tahmasb"*, **Vakâyinüvis-Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayını, İstanbul 1994, s.297-317.

Lâmiî Çelebi, **Nefahâtü'l-üns min Hadarâti'l-kuds** , İstanbul 1289.

LEVEND, Âgâh Sırrı, **Türk Edebiyat Tarihi I**, TTK Yayını, Ankara, 1988.

MAHİR, Aydın *"Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyefendi"*, **TTK Belleten**, C.LIV, S.209 (Nisan 1990), s.245-260.

Mecdî Mehmed Efendi, **Hadâikü'ş-Şakâyık** (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.1 Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).

Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî yâhud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye**, (4 Cilt), Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308-1311.

Mehmed Şemseddin, **Yâdigâr-ı Şemsî-Bursa Dergâhları**, Haz.lar: Mustafa KARA Kadir ATLANSOY Uludağ Yayınları Bursa 1997.

Muallim Nâcî, **Esâmî**, Mahmudbey Matbaası, İstanbul 1308.

Mucîb, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, İÜ Kütüphanesi TY.3913.

Mustafa Nuri Paşa, **Netayicü'l-Vukuat: Kurumları ve Örgütleriyle Osmanlı Tarihi**, Haz. Neşet Çağatay, **I-II**, Ankara 1979.

MÜMİNOV, Aşirbek Kurbanoğlu, "Mübeyyidiyye-Yeseviyye Alakası hakkında", Kazakçadan Tercüme Eden: Aşur ÖZDEMİR, Bir, S.1 (1994), 115-123.

Müstakim-zâde Süleyman Sa'deddin, **Devhatü'l-meşâyıh**, (Tıpkıbasım), Çağrı Yayınları, İstanbul 1978.

Müstakim-zâde Süleyman Sa'deddin, **Tuhfe-i Hattâtîn**, Devlet Matbaası, İstanbul 1928.

Müstakim-zâde Süleyman Sa'deddin, **Mecelletü'n-nisâb fi'n-nisbi ve'l-künâ ve'l-elkâb**, Süleymaniye, Kütüphanesi Halet Efendi, Nu.628.

Nev'î-zâde Atâyî, **Hadâikü'l-Hakâyık fî Tekmileti'ş-Şakâyık** (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.2, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN. Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).

OCAK, Ahmet Yaşar, *"Alevî"*, **TDVİA.**, C.2 (İstanbul 1989), s.368-369

Ömer Rîzâ KEHHALE, **Mu'cemü'l-müelliffîn**, (15 Cilt), Beyrut 1957.

ÖZKAYA, Yücel, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Ayanlık,** Ankara 1994.

ÖZKAYA, Yücel, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1985

Râmiz, **Âdâb-ı Zurafâ** (Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı, Haz.: Sadık ERDEM AKM Yayını Ankara 1994).

RAYMOND, André, *"Arap Eyaletleri (XVI.-XVII. Yüzyıllar)"*, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I: Osmanlı Devleti'nin Doğuşundan XVIII. Yüzyıl Sonuna**, Yayın Yönetmeni: Robert MANTRAN, Çev.: Server TANİLLİ, İstanbul 1992.

Riyâzî Mehmed Efendi, **Riyâzü'ş-şuarâ**, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Nu.314.

RYCAUT, Paul, **The Present State of the Ottoman Empire**, London 1668.

Safâyî, **Tezkiretü'ş-şuarâ**, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Nu.2549.

Sâlim, **Tezkire-i Sâlim**, İkdâm Matbaası, İstanbul 1315.

ŞAHİN, İlhan-Feridun EMECAN, **II. Beyazıt Dönemine Ait 906 Tarihli Ahkâm Defteri,** Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1994.

Şemseddin Sâmî Kâmûsü'l-a'lâm (6 Cilt) Mihrân Matbaası İstanbul 1306-1316.

Şeyh Ahmet El-Bedirî El-Hallak, **Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Olaylar: Berber Bedirî'nin Günlüğü**, Arapça'dan Çev.: Hasan YÜKSEL, Sivas 1993

Şeyhî Mehmed Efendi, **Vakâyi'ü'l-fuzalâ** (3 Cilt), (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, C.3-4, Neşreden: Doç. Dr. Abdülkadir ÖZCAN, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989).

Taşköprülü-zâde İsâmüddîn Ebü'l-hayr Ahmed Efendi, **Eş-Şakâyıku'n-nu'mâniyye fî Ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye**, Neşreden: Ahmed Subhi FURAT, İÜEF Yayını, İstanbul 1985.

TAYŞİ, Mehmet Serhan, *"Feyzullah Efendi, seyyid"*, **TDVİA.**, C.12, s.527-528,

Tevfîk, **Kâfile-i Şuarâ**, İstanbul 1290.

TOLASA, Harun, *"Bâkî"*, **Dergâh Yayınları Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C.1, s.301-303.

ULUÇAY, M. Çağatay, **XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri**, İstanbul, 1955.

URAZ, Murat **Şeyhülislâm Yahyâ**, İstanbul 1944.

UZUN, Mustafa *"Ganî-zâde Mehmed Nâdirî"*, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C.13, s.355-356.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Mekke-i Mükerreme Emirleri**, Ankara 1972.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı**, TTK Yayını, Ankara 1984.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devlet Teşkilatına Methal**, TTK, Ankara 1984.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, **Ordu Kazası Sosyal Tarihi**, Ankara 1985.

YILMAZER, Ziya,*"Esad Efendi, Sahaflar Şeyhizâde"*, **TDVİA.**, C.11 (İstanbul 1995), s.341-345.

YÜCE, Kemal, **Saltuknâme'de Tarihî Dinî ve Efsanevî Unsurlar,** Ankara 1987.

YÜCEL, Yaşar, **Osmanlı Devlet Teşkilâtına Dair Kaynaklar: Kitab-i Müstetâb, kitab-i Mesâlihi'l-Müslimîn ve Menâfi'i'l-Mü'minîn, Hırzü'l-Mülûk**, TTK. Ankara 1988

YÜKSEL Hasan -Saim SAVAŞ, **Üveysilikten Bektaşiliğe: Kitab-ı Cebbar Kulu**, Sivas 1997.

METİN

Devhatü'n-Nukabâ

Zikr-i Dibâce*

Bismillahirrahmanirrahîm

Hamd u senâ-yı bî-şümâr ol Hâlık-ı bî-çûn u bî-zevâle sezâvârdır ki cümle-i mahlûkâtından nev'-i benî âdemi cevher-i akl u hikmet ve şeref-i ilm ü siyâdetle müstesnâ ve bî-kem ü kâst vekâyi'-i rûzgâra ıttılâ' u idrâk içün ihsân-ı kuvve-i kâbiliyyet ü meleke ile ser-efrâz buyurmuşdur. Ve salavât-ı zâkiyât ve teslimât-ı vâfiyât ol seyyidü'l-mürselîne ahrâdır ki dîbâce-tırâz-ı cerîde-i rüsül ü enbiyâ ve şefî'-i müşfi'-i rûz-ı cezâdır. Ve tahiyyât-ı bî-hisâb ol eşref-i kâinâtın âl ü ashâb-ı kirâm ve hulefâ-yı benâmına revâdır ki her biri şecere-i sâbitü'-asl dîn-i mübîn-i Ahmedî'nin bir fer'-i saâdet-eseri ve minhâc-ı hidâyet-karînin necm-i ezheridir. Ammâ ba'du âşinâyân-ı kütüb-i tevârîh ü âsâr ve dîbâce-bendân-ı vekâyi'-i rûzgâra pûşîde degildir ki dîvân-ı eyvân-ı ezelde nâm-ı nâmîleriyle teşrîf "innâ caalnâke halîfeten fi'l-ardi" ile is'âd olunan hânedân-ı âlî-şân-ı selâtîn-i Osmâniye'den **Yıldırım Bâyezid Han** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân- Hazretleri'nin ahd-i hilâfetlerine degin sâdât-ı kirâm içün nâzır u zâbıt ta'yîn olunmamış idi. Ancak mazmûn-ı meymûn "inne'l-arda yürisühâ men yeşâ'" unvân-ı menâşîr-i iclâlleri ve tevkî'-i refî'-i "tü'ti'l-mülke men teşâ'" pîrâye-i saâdet-hâlleri olan dûdmân-ı celîlü'ş-şân-ı Osmaniyân'ın akdemi ki imâme-i subha-i saltanat ve tarh-efgen-i bünyân-ı **/7/** şevket şehriyâr-ı sâhib-i miknet **Osmân Han-ı Evvel-i Gâzî** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- Hazretleri te'sîs-i mebânî-i hilâfet buyurduklarından sonra necl-i necîlleri **Sultân Orhan** ve ba'dehu **Sultân Murâd Han** -aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân- hazerâtı dahi bir yandan tevsî'-i dâire-i saltanat u şehriyârî ve tekmîl-i esbâb-ı miknet ü cihândârîye himmet ve diğer cânibden dahi teşyîd-i eyvân-ı hikmet ü

---

* Nakîbüleşrâf, âl-i Peygamber Hazretleri'nin defterini tutup ahvâl-i sâirelerini zabt u rabtına me'mûr olan zâta ta'bîr olunur.

diyânet ve te'yîd-i erkân-ı şerîat niyyet-i hayriyyesiyle zümre-i ulemâ vü sulehâ ve siyyemâ sâdât-ı kirâm ve meşâyîh-i ızâm-ı fezâil-intimâyı avâtıf-ı hüsrevâne ve mansıb-ı menâsıb-ı divâniyye ve atâyâ-yı seniyye-i mülûkâneleriyle taltîf ü ihyâya lutf u âtıfet buyurduklarından etrâf u eknâfdan nice esâtîn-i ilm ü irfân ve nice sâdât u meşâyîh-i kerâmet-nişân. Şi'r

Tâ ebed pâyende bâdâ Devlet-i Osmâniyân
Tâ kıyâmet bâd kâim izzet-i ân hânedân

duâsını gûyân ve mavtın-ı aslîlerin terk ile bilâd-ı şeref-nihâd-ı **Rûm**'a hicret ü rıhlete şitâbân olarak sâye-i hümâ-v[â]ye-i ehl-i perverîlerinde müstazıll-ı emn ü huzûr oldüklarından başka her birleri menâsıb-ı âliye ile tevkîr ü taltîf ve teşrifât-ı seniyye vü atâyâ-yı mülûkâneleriyle teşrîf buyurduklarından memâlik-i Osmâniye ulemâ vü fuzelâ ve sâdât-ı kirâm-ı saâdet-intimâ ile dolmuş idi. Bu gurûh-ı saâdet-şukûhdan olup **Burusa**'da mütevârî-i hâk-i ıtırnâk olan **Emîr Sultân** ya'ni **Seyyid Mehmed Buhârî** Hazretleri (ö. 833)[1] dahi merhûm ve mağfûrun leh **Yıldırım Bâyezid Han** asırlarında dârü'l-mülk-i **Buhârâ**'dan âheng-i **Rûm** idüp esnâ-yı râhda **Bağdâd**-ı behişt-abâda atf-ı şeref-i kudûmla beyt-i mükerremlerine mihmân olarak câzibe-i mahabbetleriyle inân-gîr-i azîmet ve **Burusa**'ya hatt-ı rahl-i ikâmet iden **Seyyid Ali Nattâ**'[2] ki cedd-i a'lâları **Seyyid Mehmed**[3] dârü's-selâm-ı **Bağdâd**'da ta'dâd olunan eşrâfdan idi. Manzûr-ı nazar-ı pâdişâh-ı mekârim-iktinâh oldukda tâife-i aliyye-i sâdâta zâbit ü nâzır ta'yîn birle kendüleriçün **Ebû İshak Zâviyesi** binâ ve tevliyyeti evlâd u ahfâdına şart kılınup haklarında ihtirâmât-ı lâzıme ve tevkîrât-ı îcâbiyyeyi îfâ buyurmuşlar idi. **Timur Vak'ası**'nda **Molla Fenârî** (ö. 834)[4] ve **Şeyh Mehmed El-Cezerî** (25

---

1. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.54-55; **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.76-77; **Nefahâtü'l-üns**, s.465-470; **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, s.69-79; **Yâdigâr-ı Şemsî**, s.35-41; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.195-196; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1041; . Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Hüseyin ALGÜL-Nihat AZAMAT, *"Emîr Sultan"* , **TDVİA.**, C.11, s.146-148.
2. **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, s.488; **Yâdigâr-ı Şemsî**, s.273; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.159-160.
3. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.103.
4. **Hadâiku'ş-şakâyık**, s.47-50; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.3-5; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.390-392; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.188-189; **Esâmî**, s.250; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3436; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.9, s.272.

Ramazân 751-25 Rebîü'l-evvel 833)[5] ile habse mübtelâ olup ba'de'l-halâs edâ-yı farîza-i hac ve menâsik-i acc u secc eyleyüp hîn-i kufûlde **Şehzâde Sultân Mehmed Han** ki fâtih-i **Kostantınıyye**'dir cem'iyyet-i hitânı esnâda bisât-ı inbisât gibi hâtır-nişîn bir simât-ı **/8/** münakkaş-ı rengîn işleyüp ol zamâna dek me'lûfü'l-isti'mâl olmamağla makbûl-i tab'-ı **Murâd Han**-ı deryâ-nevâl olarak âhir-i ömrüne değin manzûr-ı nazar-ı ikrâm ve mazhar-ı i'zâz u ihtirâm olduğu halde imrâr-ı eyyâm ile mükerremen irtihâl idüp yerlerine ferzend-i dil-pesendi **Es-Seyyid Zeynelâbidin Efendi** (ö. 900)[6] be-kâm ve saltanat-ı Murâdiyye ve Fâtihiyye'de nâzır-ı sâdât-ı kirâm olup anlar dahi intikâl eyledikden sonra mansıb-ı mezbûr nice zamân hâlî kalmış idi. Akd-ı tâsi' ki hicret-i nebeviyyenin dokuz yüzüncü senesi ve **Bâyezid-i Velî Han-ı Gâzî** Hazretleri'nin asr-ı şâhâneleridir seyyid nâmına zuhûr eden bazı müteseyyidlerin te'dîbi lazım gelmekle ve **Şakâyık-ı Nu'mâniyye**'de menâkıbı mestûr ve **Tezkiretü'ş-şuarâ**'da **Emîrî** mahlası ile mezkûr olan **Monlâ Kırımî** (ö. 879)[7] [a]krabası **Seyyid Mahmûd Efendi**[8] **Arab** ve **Acem** seyâhatin bi't-tekmîl ol vakt **Rûm**'a gelmiş bulunmağla ittifâk-ı a'yân u cumhûrla sâdât-ı kirâma nâzır ta'yîn ve diyâr-ı **Arab**'da nâzır-ı sâdât olan zât nakibüleşrâf unvân-ı dil-pezîri ile şöhret-kesîr olduğundan müşârün ileyhin menşûr-ı nikâbeti dahi unvân-ı mezkûr ile tezyîn olunarak işbu ta'bîr-i celîl ibtidâ kendülere bâis-i tebcîl ve yirmi beş akçe vazife ve ba'dehu terekkiyât ile esbâb-ı maişeti tekmîl olunmuş idi. Müşarün ileyhden sonra bâis-i asâyiş-i dîn ü millet ve sebeb-i efzâyiş-i kadr-i saltanat olan pâdişâh-ı dâdger ve şehin-şâh-ı ma'delet-güster mâlikü'l-berreyn ve'l-bahreyn hâdimü'l-harameyni'ş-şerîfeyn ve hüve **Es-Sultân bin Es-Sultân [bin] Es-Sultân Abdülaziz Han bin Es-Sultân El-Gâzî Mahmûd Han-ı Adlî** -caalallahu ömrehü [ve] atvale'l-a'mâr ve ebbede hilâfetehü mâ te'âkaba'l-leylü ve'n-nehâr- pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin asr-ı bâhirü'n-nasr-ı şâhânelerine gelinceye değin sâdât-ı **Hâşimiyye**'den sîmâ-yı sîretlerinde "el-ulemâü veresetü'l-enbiyâ" sırrı nümâyân ve nâsiye-i beyzâ-yı fazîletlerilerinde "sâdâtü'l-ümmeti el-fukahâü" şerâfeti ayân olan ebrâr-ı fezâil-âsârdan birer fâzıl-ı

---

5. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.36-44; **Hadâiku'ş-şakâyık**, s.59-62; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.187-188; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1802; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.11, s.291.
6. **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.432.
7. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.82-83; **Hadâiku'ş-şakâyık**, s.101-102; **Keşfü'z-zunûn**, C.1, s.192, C.2, 1146, 1545, 1546; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.397, **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.1, s.297.
8. Bkz. "El-Mevlâ'l-Fâzilü'l-Kâmil Seyyid Mahmûd Efendi" maddesi.

vâlâ-haseb ve seyyid-i sahîhü'n-neseb mansıb-ı mezkûrla müşerref oldukları gibi bunların nuhbe-i ahvâli dahi kütüb-i tevârîh ü âsârda muharrer ü mezkûr olup lâkin şimdiye kadar cümlesinin ahvâlini mütekeffil sırasıyla yazılmış mükemmel bir mecelle-i mahsûsası olmadığına ve **Devlet-i Aliyye**'nin bu gibi menâsıb-ı celile ve me'mûriyyet-i mühimmesinde istihdâm olunan zevât-ı kirâmın terceme-i hâl ve menâkıb-ı cemîleleri **/9/** sırasında silk-i tahkîke çekilüp etbâk ve evrâk-ı rûzgâra zîver-bahş olmasına binaen bu bende-i âcizî-i bî-iktidâr **Es-Seyyid Ahmed Rıf'at** kem-bizâa vü perîşân-güftâr dahi mücerred **Devlet-i Aliyye**-i ebed müddetin sadâkat ve istikâmet-şi'ârı olan bendever-i a'yânı hakkında ale'd-devâm kerem ü inâyet ve mün'âm-ı müteâkibü'l-vukû' olduğunu i'lân u ifhâma ve imtidâd-ı ömr-i devlet ve izdiyâd-ı şân u şevket ü saltanat-ı şehin-şâhî içün isticlâb-ı da'vât-ı icâbet-âsâra ve bunlardan irtihâl-i dâr-ı bekâ idenlerin rahmetle yâd ve ber-hayât bulunanların tûl-i ömre mukârenetle hemîşe mazhar-ı iltifât-ı şehriyâr-ı ma'delet-âsârla mesrûrü'l-kalb olmalarına bir vesile-i hasene olmak niyyet ve ârzûsuyla mevlânâ-yı müşârün ileyh **Mahmûd Efendi**'[9]den bed' ile hâlâ nakîbü's-sâdât bulunan Mevlânâ **Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi** Hazretleri'[10]ne gelinceye değin mansıb-ı mezkûrla müteşerrif olan olan sâdât-ı ulemâ-yı ızâm hazerâtının terceme-i hâl ve menâkıb-ı celîlelerin sırasıyla cem' ve telkîn ve kalem-i perîşân-rakamla zeyl ü tensîk iderek nâmını **Devhatü'n-Nukabâ** ile tezyîn eyledi. Eğerçi işbu nüsha-i letâif-i masnûa ve zerâif-i matbûa her ne kadar kendi ihtirâım degil ise de iktidâr-ı mevcûdeyi sarf ile bunca tevârîh ü âsârdan kemâ-yenbağî tahkîk ü tedkîk ile silk-i imlâya çekmiş olduğumdan ve bir kitâb ki her ne kadar şîrîn-hitâb olsa manzûr-ı bâlişâh-ı ma'delet-âyîn buyrulmadıkça erbâb-ı fezâil ve ashâb-ı irfân ve emâsilin ana nazar itmedikleri derkâr ve külliyât-ı letâif ü maârîf olursa dahi mazhar-ı iltifât-ı hüsrevî-i vâlâ-cenâb olmadıkça el üzre tutmadıkları bedîdâr olduğundan binâen alâ-zâlik iltifât-ı mülûkânelerini erzânî görüp enzâr-ı şeref-âsâr-ı hilâfet-penâhîleriyle me'sûr olarak sâir kütüb ü tevârîhin bâgât-ı âleme zîb ü zîver verdiği gibi bunun dahi vekâyi'-i rûzgâra zînet-bahş olması ümîdiyle takdîm-i atebe-i felek-mertebe-i hilâfet ü saltanat ve bârgâh-ı bâlişâh-ı bülend-menkabet kılındı. Cenâb-ı münezzilü'l-kitâb takaddese zâtuhu ani'l-ezdâdi hazretlerinden mütevekki' ve mutazarrı'dır ki karîn-i hüsn-i nazar-ı saâdet-makrûn ve rehîn-i kabûl-i cenâb-ı saltanat-merhûn

---

9. Bkz. "El-Mevlâ'l-Fâzilü'l-Kâmil Seyyid Mahmud Efendi" maddesi.
10. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi" maddesi.

olup bu meymenet ile miyân-ı suhanverân-ı nazm u nesr ve hünerverân-ı fazl u şi'rde zellât u hatâsı dâmen-i afv ile mestûr olarak[11] makbûl u mu'teber ola. Âmîn yâ Mu'în. **/10/**

1. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Mahmûd Efendi[12] (ö. 943)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh* **Sultân Bâyezid Han-ı Gâzî** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- Hazretleri'nin hâcesi **Abdullah Efendi**[13]'nin ferzendidir. Müşârün ileyh **Abdullah Efendi**[14] bu âlem-i tengnâ-yı kevn ü fesâddan nüzhet-fezâ-yı âlem-i a'lâya intikâl eyledikde yetîm kalup ba'zı sulehânın havza-i havme-i terbiyyetinde neşv ü nemâ bulmuş idi. Zamânesi ulemâsından telemmüz itdiği sadedde **Mevlânâ Lutfî** (ö. Rebîü'l-âhir 900[15])[16] ve **Mevlânâ Birgivî-zâde** (ö. 919)[17]'nin hızmetlerinde tahsîl-i melekât ve tekmîl-i kemâlât eyledikden sonra meslek-i tasavvufa sâlik olmuş idi. Seyâhat tarîkiyle **Arab** ve **Acem**'i bi'd-devr akd-i tâsi' evâilinde diyâr-ı **Rûm**'a avdet idüp ol hengâmda seyyid nâmıyla zuhûr iden bazı müteseyyidlerin vukû'a getirdikleri evzâ'-ı nâ-be-câdan dolayı terbiyyeleri lâzım gelmekle 901 târîhinde yevmî yirmi beş akçe vazîfe ile mansıb-ı nikâbetle müteşerrif olup sâdât-ı

---

11. Metinde ق بله şeklindedir.

12. **Heşt Behişt**, s.48-49; **Hadâyıku'ş-şakâyık**, s.342; Latîfî, **Tezkire**, s.96-97; **Meşâirü'ş-şu'arâ**, v.49b-51a; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s185-186; **Künhü'l-ahbâr**, s.152; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.9b-10a; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1041; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.311.

*. Müşârün ileyh diyâr-ı Arab'da nakîbü'l-eşrâf lakabın görmekle ashâb-ı devlete arz eyleyüp menşûruna nakîbü'l-eşrâf yazdırarak ol unvân-ı celîl ibtida kendülere bâ'is-i tebcîl olmuş idi.

13. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.361-362.

14. Bibl. yukarıda verildi.

15. Âşık Çelebi'ye göre 874 (**Meşâirü'ş-şu'arâ**, v.106a).

16. **Heşt Behişt**, s.41-42; Latîfî, **Tezkire**, s.295-297; **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.279-283; **Meşâirü'ş-şu'arâ**, v.105b-106a; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.827-830; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.295-300; Beyânî, **Tezkire**, v.74b-75a; **Riyâzü'ş-şu'arâ**, v.118b-119a; **Mecelletü'n-nisâb**, v. 409b; **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.2, s.8; **Esâmî**, s.303; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.90-91; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3992-3993; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.382; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.839-840; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.8, s.154. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Orhan Şaik GÖKYAY, **Molla Lutfi**, Ankara 1987.

17. **Şakâyıku'n-nu'mâniyye**, s.295; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.311-312.

siyâdât-âyâtın tashîh-i ensâb ve tenkîh-i ahsâbı ahvâline mutâbık umûr "ve laanallahu ed-dâhilü ve'l-hâricü" fehvâsınca duhûl ve hurûcu mûris-i la'net olan husûsa mürtebit-i mesâlih kendülere tefvîz olunmuş idi. Şi'r:

Hasîb ü nesîbest û zân sebeb
Şehenşâh-ı âlem nikâbet süpürd
Be-çevgân-ı rüchân zi-meydân-ı fazl
Zi-akrân-ı hod gûy-ı iclâl bürd

Hicret-i nebeviyyeden 943 senesine değin mansıb-ı nikâbetde sâbit-kadem olup sene-i mezkûrede tengnâ-yı zevâyâ-yı fenâdan hayât-ı ebedî ve bekâ-yı sermedîyi mütekeffil olan fezâ-yı füshat-âbâd-ı kudse revân oldular. Müşârün ileyhin zât-ı mahmidet-simât u mekrimet-sıfâtı zîver-i siyer-i şâyeste ve pîrâye-i hulk-ı hamîd-i pâ-beste ile mâlî olup cemî'-i umûrunda tarîka-i mahmûde-i mes'ûdeye ve sîret-i marziyye-i raziyyeye sâlik idi. Şi'r:

Fî-bâbihi şerefü'l-ikbâli ve'd-düvel
Fî-şânihi âyetü'l-ahlâki ve's-siyer

hüsn-i akîde ve sıhhat-i i'tikâda mâlik olup selîmü't-tab' halîmü'n-nefs mütevâzı' ve müteşerri' ve müteverri' zât-ı fezâil-simât idi. Nîrû-yı bâzû-yı cûd u sehâ ile izhâr-ı yed-i beyzâ idüp dest-i lutf u ihsânla fukarâ ve zuafânın gönlünü ele alur ve müddet-i ömründe sıgâr u kibârın ahvâline taarruz itmeyüp kendi maslahatlarıyla mukayyed ü meşgûl ve esnâ-yı musâhabetde mâ-beynden teklîfi tarh eyleyüp **/11/** hîn-i muhâvere ve muhâzar[a]da letâif-i latîfe söyler idi. Mengûş-ı kabûl olmağa sezâvâr dürer-i gurer-i eş'âr isdâr eyleyüp zebân-ı **Türkî**'de kasâyid-i latîfe ibdâ' u ihtirâ' eyledi. Şi'r :

Çün konem vasf-ı kitâbet ki dü rîst (?) varak
Çün dehem şerh-i tu-râ çün dü-zebânest kalem

Rahmetullahi aleyh.

2. El-Mevlâ'l-Fâzıl Taşkendî Muhterem Efendi[18] (ö. 22 Safer 980[19])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Abdullah-ı Berzeş-âbâdî**[20] neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdir. Diyâr-ı **Taşkendî**'den zuhûr idüp tahsil-i ilm ü kemâl eyledikden sonra sebük-pâ gibi azm-i seyâhat ve pergâr-ı pây-ı himmet ile rûy-ı zemîni mesâhat idüp ba'de edâü'l-hacc **Dersaâdet**'de ilkâ-i rehel-i ikâmet itmiş idi. 943 târîhinde[21] avâtıf-ı hüsrevânîden yetmiş akçe vazife ile nakîbüleşrâf ve arsa-i câh u şevketi baîdü'l-etrâf kılınup lâkin emr-i nesebi ta'n-ı mevâlîden hâlî değil iken 960 senesinde esrâr-ı **Nakşbendiyye**'nin gavvâs-ı bihârı **Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî** Hazretleri (ö. 963) [22] diyâr-ı **Rûm**'a şeref-kudûm-ı erzânî kıldıkda huzûr-ı **Hazret-i Süleymân Hanî**'de müşârün ileyh **Abdullah-ı Berzeş-âbâdî**[23] neslinden seyyid-i sahîhü'n-nesebdir diyü hüsn-i şehâdet eyleyüp mahdûmumuzdur mahzan anları ziyâret kasdıyla tahrîk-i şehbâl-i azîmet itmişiz dimekle pâdişâh-ı kadrdân yanında kadrî âlî ve ulûfesi bâliğ-i rütbe-i mevâlî olmuş idi. Evâhir-i devlet-i **Süleymânî**'de tekrâr hacc idüp ol vakt livâ-i **Kütahya**'ya sâye-efgen-i iclâl ve bâl-güşâ-yı ikbâl olan **Sultân Selîm-i Kerîm** Hazretleri'ne mülâkî oldukda kendülerin saltanat ile tebşîr ve intikâl-i vâlid-i mâcidlerin hüsn-i ta'bîrle ifhâm idüp ol esnâda serîr-i saltanat u devlet pâdişâh-ı heft iklîm müşârün ileyh **Sultân Selîm Han** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân-Hazretleri'ne intikâl itmesiyle kendülere hüsn-i i'tikâd ve nazm-ı rivâyet-i mukarreresini müstezâd eyleyüp nahl-i ümîdi rîşedâr ve ser-rişte-i emeli zülf-i havrâ gibi keşîde târ olup kendülerin reîs-i âl-i abâ zî-ulemâ olan mücevveze ve sûf-ı dırâz âstîn ile müşerref ü ser-firâz ve rahş-ı rahşânî saçaklı abâyî ile edhem-çeşm ve rişte-i atebe ser-rişte-i perde-i ahdâk gibi harîr-tırâz kılmışlar idi. Servet-i vâfire **/12/** ve şevket-i mütekâsire sâhibi olmuş ve 40 sene mikdârı mansıb-ı nikâbetde karâr itmiş iken müddet-i ömrü encâma resîde olarak 980 Saferi'nin yirmi altıncı günü nehâr-ı erbaada intikâl idüp **Ayasofya** kurbunda dârları civârında defîn-i hâk-i karâr-ı mezâr oldu. Müşârün ileyh sıhhat-i neseb ve izzet-i nefs ile

---

18. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.175-176; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.8a-9a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.98.
19. Sicill-i Osmânî'ye göre 22 Safer 999'da (C.4, s.98).
20. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.72, 175
21. Sicill-i Osmânî'ye göre 940'da (C.4, s.98).
22. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.2, s.72; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.359.
23. Bibl. yukarıda verildi.

meşhûr deryâ-yı ibrâzü'l-ensâba kemâl-i nizâm virüp duhûl-i bîgâneden sâf ve mahrûsü'l-etrâf ve temessükâtını düstûrü'l-ameli'l-eşrâf [u] ahlâf itmiş ve mansıb-ı nikâbetin i'zâzına bâdî seyyid-i eyd-i kesîrü'l-eyâdi olmuş idi. Şöyle ki izzet-i nefsi hadden ziyâde tekebbür ve tecebbür mertebesine bâliğ idi ki mecâlis ü mehâfilde sudûren ulemâya belki şeyhülislâm hazretlerine takaddüme himmet ve bizâa-i müzcâtla da'vâ-yı fazîlet ider imiş. 30.000 adet zer-i kâmilü'l-ayâr ve hadd u ihsâdan bîrûn cins ü akar terk eyleyüp bazı hayrât inşâsına **Emîr Şa'bân** (ö. 14 Rebîü'l-evvel 1002)[24] nâm seyyid-i meşhûru vasiyy-i muhtâr nasb idüp emîr-i mezbûr haslet-i imsâk ve nisbet-i hissetde **Taşkendî** olmağla mâl-i merkûmu irbâ eyleyüp öşri emsâl itmiş iken iz'âfla istiğlâl tamaına düşerek ol vakt **Eflâk** voyvodası bulunan **Mihâl**-i bed-fi'âle ikrâz eylemiş idi. 1002 târîhinde voyvoda-i mûmâ ileyh isyân eyleyüp nice müslümân ile seyyid-i mezbûru def'aten şehîd ve emvâl-i ehl-i ribâyı kîse-i müşa'bid gibi nâ-bedîd eyleyüp muktedâ hırs-ı şûm-ı temettu'dan mahrûm eylediği **Zeyl-i Şakâyık**'da mezkûrdur. Rahmetullahi aleyh.

3. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Seyyid Hasan Efendi[25] (ö. Muharrem 986)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Bağdâd Kadısı Yûsuf Efendi**[26]'nin ferzend-i fürûzende-ahteridir. Ulemâ-i asrdan **Hâfız-ı Acem** (ö. 957)[27] hızmetlerinde müddet-i medîde iştigâl ba'dehu **Kadrî Efendi Âstânesi**'ne ittisâl eyleyüp **Rûmili**. Sadrı iken **Muhyiddin Efendi** (ö.952)[28]'den mülâzım ve tarîk-i tedrîse âzim olmuş idi. Evvelâ yirmi beş akçe ile **Dimetoka**'da **Abdülvâsi' Efendi Medresesi**'ne müderris olup ba'dehu terakkiyât ile devr-i medâris ve 967 Zi'l-ka'desi'nde seksen akçe ile **Mağnisa Fetvâsı**'na terfi' olunmuş iken 70 Ramazânı'nda **Şehzâde Sultân Murâd** arzı ile azl olunup bir müddet mürûrunda Sadr-ı

---

24. **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.371-372 ; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.148.
25. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.247-248; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.122;
26. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.313; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.654; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3549.
27. **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.449-451; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.98; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1914.
28. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.432; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.427-429; **Keşfü'z-zünûn**, s.1034, 1287; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.238; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.344; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.9, s.120.

Rûm olan **Hamîd Efendi** (ö. 985)[29] himmetiyle altmış akçe vazîfe-i tekâ'ud ta'yîn kılınmış idi. Bu hâl ile mahrûse-i **Burusa**'da **/13/** kûşe-nişîn-i ferâğ olduğu hâlde 980 Saferi'nde mansıb-ı celîl-i nikâbet ile ihtirâm olundu. 84 Rebîü'l-âhiri'nde za'f-ı pîrî ve herim istîlâsıyla isti'fâ idüp yüz seksen akçe vazîfe ile yine mahrûse-i **Burusa**'da sâkin-i künc-i hamûl ve tâat ü ibâdâta meşgûl iken 986 Muharremi'nde kebûter-i cânı tahrîk-i şehbâl-i himmet ve âşiyân-ı kadîmine avdet eyledi. Müşârün ileyh sıhhat-i neseb ve şeref-i haseb ile meşhûr hüsnü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râf pîr-i nûrânî [ile] muammer vücûd-ı pâki salâh u nezâhetle muhammer olup hattâ intikâlinden bir kaç gün mukaddem **Hazret-i İmâm Hasan** -rıdiyallahu Te'âlâ anhu- Hazretleri'ni vâkıalarında görüp kendülerini da'vet ve izhâr-ı mahabbet-i übüvvet iderler. Seherî edâ-yı düyûn u vasıyyet ve tehiyye-i[30] esbâb-ı sefer-i âhiret eyleyüp ol esnâda rıhlet itmişlerdir. Rahmetullahi aleyh.

4. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi[31] (940-12 Muharrem 992[32])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sudûr-ı devlet-i Süleymânîye'den ma'lûl **Emîr Efendi**'[33]nin mahdûm-ı mükerremleri olup 984 Rebîü'l-âhiri'nde mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf hil'at-i bâlâ-yı emânetleri kılınmış ve 88 Rebîü'l-âhiri'nde şeyhülislâm ve hallâl-i müşkilât-ı enâm olmuşlar idi. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında tafsîlen silk-i tahrîre geçirilmiş olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh* .

---

29. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.242-243; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.104.
30. Metinde "tehî-i".
31. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.281-282; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.95; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.29-30; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.9b-10a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.125; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4329; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.399-401; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.39.
32. Sicill-i Osmânî'ye göre Muharrem 993 (C.4, s.125).
33. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.114.

* . Meşîhatle nikâbet müşârün ileyhde birleşerek âhir-i ömrlerine değin mansıb-ı nikâbet uhdelerinde kalmışdır **Derkenar**.

5. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Mîrzâ Mahdûm Efendi[34] (ö. 995)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh* **Muînüddîn Eşref** Hazretleri'dir ki **Mîrzâ Mahdûm** lakabıyla mevsûmdur. Peder-i vâlâ-gevheri **Mîr Abdülbâkî**[35]'dir ki silsile-i nesebi **Seyyid Şerîf Cürcânî** Hazretleri' (740-814[36])[37]ne vâbeste ve taraf-ı mâderinden **Kadı-i Cihân** ve **Mîr Gıyâseddîn Mansûr** (ö. 957[38])[39] cenâblarına peyvestedir. Şehr-i dil-âvîz-i **Tebrîz**'de ulûm-ı akliyye vü nakliyyeyi tahsîl ve fünûn-ı mesnûne ve riyâziyyeyi tekmîl idüp **Îrân** şehzâdelerinden **Şâh İsmâîl-i Sânî**'ye muallim olmuş idi. 953 târîhinde seyr ü seyâhat tarîki ile **Dersaâdet**'e gelüp ol vakt **Rûmili** kadıaskeri bulunan **Çivi-zâde Efendi** (ö. 4 Şa'bân 954)[40] huzûrunda tahannüf ve terk-i tarîk-i taassub ve taassuf itmişler idi. Ba'dehu **/14/** makarr-ı saâdetlerine avdet idüp şâh-ı müşârün ileyhin yerine şehzâdesi **Şâh Tahmas** (26 Zi'l-hicce919-15 Safer 984)[41] hüsrev-i **Îrân**-zemîn oldukda müşârün ileyhin dâire-i şevketi baîdü'l-etrâf ve sadr-ı ulemâ ve seyyidü'l-eşrâf olmuş idi. Ol esnâda diyâr-ı **Îrân**'da zâhir olan telâtum-ı emvâc-ı fitne vü fesâd ve intişâr-ı şerâr-ı şerr-i zındıka vü ilhâd sünniyyü'l-i'tikâd olanlara huzûr koymamak mülâbesesiyle ol şâh-ı saîdi şehîd ve gark-ı rahmet-i Rabb-ı mecîd itdikleri esnâda bunlar dahi mübtelâ-yı habs u tazyîk ve hem-hâl-i **Yûsuf-ı Sıddîk** olmuşlar idi.

---

34. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.297-299; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.936-943; Beyânî, **Tezkire**, v.87a-b; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.10a-12a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.504.

* Kendüleri cânib-i Hicâz'a rû-mâl oldukda şürefâdan Seyyid Hasan'ı dâmâd idüp nikâbete tevkîl itmekle vefâtlarına değin emr-i nikâbeti mûmâ ileyh Seyyid Hasan idâre itmişdi.

35. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.297.

36 Mecdî Mehmed Efendi 816'da öldüğünü söyleyenlerin de olduğunu kaydetmektedir. Bkz. **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.42.

37. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.16, 18, 19, 24; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.41-42; **Esmâü'l-müelliffn**, C.1, s.728; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2857.

38. Sicill-i Osmânî'ye göre 985 (C.3, s.621).

39. **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.511; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.621; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3316.

40. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.446-447; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.446-448; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.19; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.344-345; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.268-269; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1902; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.361-363; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.22-23.

41. Ayrıntılı bilgi ve bibliyografya için bkz. Bekir KÜTÜKOĞLU, *"Şah I. Tahmasb"*, **Vekâyinüvis-Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayını, İstanbul 1994, s.297-317.

Ba'de'l-halâs ol târîhde ehl ü ıyâlle şehr-i **Zor** vâlîsi bulunan **Şemsî Paşa-zâde Mahmûd Paşa** (ö. 998)[42]'nın sâye-i re'fetine ilticâ idüp paşa-yı müşârün ileyh nâme-i mahsûs ile vâlid-i mâcidlerine irsâl anlar dahi arz-ı pâye-i serîr-i Süleymanî kılup pâdişâh-ı ahâlî-nevâz teşrîf-i mihmân-ı kerîmden âgâh oldukda cevâiz-i pâdişâhâneleriyle i'zâz olunmuş akçe vazîfe[43] ve rütbe-i tekâüd-i ulemâ ile ikrâm itmişler idi. 973 senesinde edâ-yı farîza-i hacc ve îfâ-yı levâzım-i acc u secc eyledikden sonra avdet ve **Sultân Murâd Han-ı Sâlis** Hazretleri'nin kemâl-i ni'met ü nevâlleriyle perverde olup manzûme-i rivâyèt-i aliyyeleri müstezâd kılınmış idi. 86 senesinde mevleviyyet ile **Âmid** kazâsına ve 87 Recebi'nde **Bağdâd**-ı behişt-âbâd ve sene-i mezbûrede **Trablusşam** kazâları kadılığı ve 89 Şevvâli'nde **Medîne**-i münevvereve sene-i merkûme Rebîü'l-evveli'nde **Mekke**-i mükerreme ile tekrîm ve tebcîl olunmuşlar idi. 93 Muharremi'nde mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa sâye-resâ ve 94 Muharremi'nin yevm-i âşûrâsında **Dârü's-Saltanat-ı Seniyye** kadılığına şeref-bahşâ olup ol târîhde vâlidelerinin vefâtı kemâl-i tè'sîrlerini mûcib olarak terk-i mansıb u câh ve azm-i cânib-i kıblegâh eylediklerinde **Mekke kadısı Seyfî Efendi** (ö. 994)[44]'nin haber-i vefâtı gelüp **Rûmili Sadâreti** pâyesi ile mükerreren hâkim-i belde-i harâm ve şeyhü'l-harâm-ı vâcibü'l-ihtirâm olmuşlar idi. Vâlidelerinin meyyitini deryâdan **Medîne**-i Münevvere'ye îsâl içün kendiler cânib-i berden müteveccih olup mücâveret itmişler idi. 95 senesi evâhirinde ol arz-ı mukaddesede irtihâl itmişlerdir. Mevlânâ-yı müşârün ileyh mecmûa-i fezâil ü maârif ve cerîde-i şerâif ü letâif latîf-i mücessem bir mahdûm-ı mükerrem idi. Taâm u libâsda tekellüfe mâil esbâb-ı ihtişâm ve riâyet ü ihtirâm süfte-dil nukûd-ı bî-şümârı evzâ' u etvârı gibi perişân gâhî gedâ-yı bî-nevâ gâhî pâdişâh-ı âlî-şân idi. **/15/** Fenn-i nücûma muttali' olduklarından 94 târîhinde hacca gidüp ol zemîn-i mübârekde karâr ideceklerin kendü hatlarıyla zabt u tahrîr eyledikleri târîhde mestûr ve dürer-bârlarından sudûr iden eş'âr-ı belâgat-şiârları **Tezkiretü'ş-şuarâ**'da mezkûrdur. Mervîdir ki nakîb oldukları sene ki 93 Muharremi'ne musâdif olup ol esnâda kaht-ı bârândan ahâlî-i **Dersaâdet** sıkılarak istiskâ içün **Ok Meydanı**'na çıkdıkları gün kendülerinin **Dersaâdet**'e vâsıl oldukları gün olup sâdât-ı kirâm ile berâber doğru ol mahalle nâzil ve ebr-i rahmet gibi vâsıl olup niyâz-ı girye-hîzle pür-tâb duâ itdiklerinde te'sîr-i enfâs-ı müteberrikeleri fî'l-hâl nümâyân olup

42. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.314.
43. Burada "akçe" kelimesinden önce 25, 40 vs. gibi bir sayı bulunması gerekir.
44. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.287-288.

gırbâl-i ebr-i bârânda âlemi sîr-âb u reyyân eylemişdir. Rahmetullahi aleyh.

6. El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Yahyâ Efendi[45] (ö. Rebîü'l-âhir 1008[46])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Kiçi Mîrzâ-zâde** dimekle meşhûr-ı enâm olan seyyid-i sâdât-ı kirâm[dan]dır. Tahsîl-i sermâye-i ulûm ve tekmîl-i pîrâye-i mantûk u mefhûm idüp **Hasan Beyefendi**[47] merhûmdan mülâzım ve tarîk-i tedrîse âzim olarak devr-i medâris ve akd-i mecâlis iderek **Edirne**'de dârü'l-hadîs pâyesine sâye salmış idi. 95 Zi'l-hiccesi'nde **Mîrzâ Mahdûm**'[48]'un **Mekke**'den vefâtı haberi gelüp nakîb-i sâdât-ı kirâm oldular. Bu sûretle bir kaç medâris dahi devr idüp nihâyet 1002 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Galata** ve 1003 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Üsküdâr** kazâlarına kadı olup 1008 Rebîü'l-âhiri'nde rebî'-i hayâtı âhir mübtelâ-yı sarsar-ı fenâ ve berg-rîz-i hazân-ı mergle bî-berg ü nevâ olmuşlardır. **Tophâne**'de **Fındıklı Çarşusu**'nda **Ca'fer Efendi Tekyesi**'nde **Arab Ahmed Türbesi**'nde medfûndurlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü maârif ile meşhûr kerîmü'l-ahlâk tayyibü'l-a'râk nazîf ü latîf bir zât-ı Şerîf olup **Mîrî** mahlası ile iş'ârı ve **Tezkiretü'ş-Şuârâ**'da ba'zı eş'ârı vardır. **Assâr**'ın **Mihr ü Müşterî**'sini terceme itmiştir. Rahmetullahi aleyh.

7) El-Mevlâ'l-Fâzılü'l-Kâmil Abdülkâdir Efendi[49] (ö. Cemâziyye'l-evvel 1013)

/16/ Medîne-i **Kayseriyye**'de sıhhat-i neseb ile be-nâm olan sâdât-ı kirâmdandır. **Bahâeddin-zâde Efendi**'den ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp sâlik-i semt-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i hükm ü imzâ olmuş idi. Beldesi olan **Kayseriyye** kazâsından munfasıl ve künc-i ibâdetde münzevî

45. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.431-432; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.944-946; Beyânî, **Tezkire**, v.88a; **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, s.504; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.634.

46. Sicill-i Osmânî'ye göre 1008 Şevvâli (C.4, s.634).

47. Hadâyıkü'l-hakâyık'da Hasan Bey adlı; biri 984 Muharremi'nde, öteki 996 Recebi'nde vefat eden iki müderris görünüyor.

48. Bibl. yukarıda verildi.

49. **Hadâiku'l-hadâik**, s.497; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1311, s.345.

vü mütebettil iken 1008 Rebîü'l âhiri'nde bâ-emr-i Şerîf **Dersaâdet**'e gelüp nikâbet-i sâdât-ı kirâm savâb-dîd-i şeyhülislamî ile kendülere in'âm olundu. Ol meşgale-i celîle ile sübha-şümâr-ı eyyâm iken 1013 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda intikâl ve âlem-i kudse isti'câl eylediler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh seyyid-i eyd-i nezâhet- rüsûm kemâl-i diyânetle yegâne istikâmette elif gibi müfred-i zamâne olup ilm ü ma'rifetle şiârı ve **Kadrî** mahlası ile eş'ârı vardır. Rahmetullahi aleyh.

8. El-Mevlâ'n-Necîb Seyyid Mehmed Nakîb[50] (ö. Şevvâl 1013)

Mevlânâ-yı Müşârün ileyh **Burusevî Seyyid Ahmed Çelebi**'nin mahdûm-ı kerîmidir. Amm-i büzürgvârları **Mîr Hasan Çelebi**' (ö. 957)nin oğlu **Es-Seyyid Mehmed Efendi** (ö. 1012) [51] **Yavaş Çelebi** lakabıyla meşhûr olmağın bunlar dahi **Yavuz Çelebi** dimekle zebân-zed-i cumhûr idi. Tahsîl-i şerâif-i ilm ü irfân ve tekmîl-i letâif-i tahkîk u îkân eyleyüp bi-hasebi'l-âde devr-i mecâlis-i ifâde itdikten sonra sâlik-i semt-i kazâ ve ba'zı bilâd-ı cesîmede fermân-revâ-yı hükm ü imzâ olmuşlar idi. Ba'dehu tarîk-ı tedrîse dâhil ve kırk akçe vazîfe ile **Burusa**'da **Emîr Sultân Medresesi**'ne vâsıl olup 1000 Rebîü'l-âhiri'nde huzûr-ı sadreynde **Hidâye**'nin **Kitâb-ı Cihât**'ından imtihân olunup sene-i mezbûre Recebi'nde **Kâsımpaşa Medresesi** inâyet olunmuş idi. Bu sûretle devr-i medâris iderek 1013 Saferi'nde **Eyyûb** kazâsıyla mukzıyyü'l-merâm ve sene-i mezbûre Cemâziyye'l-ûlâsı'nda nakîb-i sâdât-ı kirâm olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Şevvâli'nde terk-i alâyık-ı fâni ve azm-i hadâyık-ı câvidânî eylediler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh nahl-i ser-sebz-i çemenzâr-ı ulûm şîr-i gurrân-ı bîşe-i irfân bahr-ı cûşân-ı dâniş-i iz'ân olup dâmen-şâhid-i câme-i zîb ü fazl u edebi gubâr-ı nakâyısdan pâk idi. Bu eş'ârları dâniş-i irfânların iş'âr ider. Mısra':

Yavuz güzel değil midir ol şâh-ı hışmnâk

Rahmetullahi aleyh

---

50. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.498-499; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.138.

51. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.499; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.137.

9. /17/ El-Mevlâ Emîr Ali Efendi[52] (ö. Cemâziyye'l-evvel 1025)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh mahrûse-i **Burusa**'da beydâ ve peydâ-i şühûdda cilve-nümâ olup evâil-i hâlinde tarîk-i saâdet-refîk-i ilme sülûk ve kurs-ı iştihârın sikke-i sultân-ı ulemâ ile meskûk itdikde **Hâce Sa'deddin Efendi** Hazretleri' (943-12 R.evvel 1008)[53]nden mülâzım ve azm-i râh-ı tedrîse câzim olup kırk akçe ile **Burusa**'da **Îsâ Bey Medresesi**'ne nâil ve bu sûretle devr-i medâris idüp nihâyet 1010 Muharremi'nde **Âmid** ve 11 Saferi'nde **Yenişehir** kazâları ile be-kâm ve 13 Şevvâli'nin evâsıtında nikâbet-i sâdât-ı kirâm ile ikrâm olundular. Mansıb-ı mezkûrda nice zamân kemâl-i nezâhet ü istikâmetle hızmet ve Sa'd-ı Ekber gibi feyz-i saâdet-i siyâdet eyleyüp nihâyet 1025 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda da'vet-i Hakk'a icâbet ve meş'ale-i nûr-ı îmânla râh-ı kadîm-i dârü'n-naîm isâbet eyledi. Mevlânâ-yı müşârün ileyh kemâl-i salâbet ile meşhûr istikâmetde ilm-i tenkîh-i hücec ve temessükât-ı sâdâtda müsellem-i asl sâbit-i ırk-ı tâhiri kemâ-yenbağî[54] siyânet ve bahrü'l-ensâbı duhûl-i bîgâneden hirâset üzre olup müteseyyidlerin dakâyık-ı hiyeli ma'lûmu olmağın bir şecere ihdâs idüp kırk şâhid ve her biri ricâl-i erbaîn rütbesine mütesâid olmasını iltizâm ve bilâ-nekîr şöhret ü şuyûnı şart-ı ahyer-i husûl-i merâm kılmış idi. Ammâ eyyâm-ı bürûdet-i şitâ gibi hengâm-ı şiddet ve huşûneti güzâr itdikde âyîne-i âlemde aksi nümâyân olup alâmetleri alınan sâdât destâr-ı sebz ile ser-â-ser muallem ve def'aten eşcâr-ı baharî gibi ser-sebz ü hürrem olmuşlar idi. Rahmetullahi aleyh.

---

52. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.582; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.12b-13a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.508.

53. Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.48-67; **Riyâzü'ş-şu'arâ**, v.75a-76a; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.429-431; Rızâ, **Tezkire**, s.46; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.42-43; **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.1, s.272; **Fezleke**, C.1, s.130; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.18-19; **Âlimler ve Sanatkârlar**, s.69-90; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.416-421; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.47-50;Franz BABINGER, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev. Coşkun ÜÇOK, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul 1982, s.137-141. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. *"Hoca Sadeddin Efendi"*, **İA.**, C.4, s.27-32.

54. "kemâ-yenbağı" metinde "kemâl-i yenbağı" şeklinde yazılmıştır.

10. El-Mevlâ Kâsım Gubârî Efendi[55] (ö. 1034)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhin vücûd-ı kesîrü'l-mehâmidi belde-i **Âmid**'den bedîdâr ve hoş-nüvislikde nâdire-i edvâr olup be-tahsîs rikkat-i hatt-ı gubârîyle la'l-i cânân gibi pür-iştihâr olmağın **Gubârî** mahlasıyla şöhret-şiâr olmuş idi. Oradan **Der-i Aliyye**'ye âzim ve **Hâce Efendi Asitânesi**'ne mülâzım olup destyârî-i terakkiyâtla her pâyede tekrîm ve kâm-ı şümârân-ı merâkî-i menâsıba takdîm **/18/** olunup ve birer medâris ile 1019 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Sahn**'a gelüp 21 Şevvâli'nde **Eyyûb** ve 24 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Süleymâniye** medârisinin birine kadem-i himmet koymuşlar idi. 25 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda mansıb-ı celîl-i nikâbetle **Mekke**-i mükerreme pâyesi ile ikrâm ba'dehu **İstanbul** kazâsı i'tibârı ile ihtirâm olunmuş idi. 34 Cemâziyye'l-âhiresi'nde mütevârî-i mevce firâr ve gark-ı rahmet-i Perverdgâr oldu. Civâr-ı Hazret-i **Ebâ Eyyûb Ensârî** -radiyallahu anhü'l-Bârî-de medfûndurlar. Mevlâ-yı müşârün ileyh harîs-i iktinâ-i maârif ü ulûm ve vecîh ü edîb-i hülvü'l-lisân ve lebîb-i müntesib olduğu kibâr mecâlisinde herkes hayr ile yâd ve ihsâna teveccühlerin tebşîr ile nice mahzûnu şâd kılmak mu'tâdı idi. Hilâl-i mutârahada sınâat-ı kelâm ve hurdekârî-i sevâd-ı erkâm ile üstâd her sanâyi'-i diyârî ve çâbük-süvârân-ı kümeyt-i aklâm ile müsâhim ü mübâdî belki demm-i mübâhât-ı mû-şikâfîde lâ-yeşükk **Gubârî** diyü da'vâ itse ratbü'l-lisân-ı senâ olanlar hâme gibi tasdîke cârî olmak mukarrer imiş. Merhûmun nesebi medhûl ve rahîk-i tahkîk-i ma'lûl olup mervîdir ki pederi **İstanbul**'a gelüp kendüleriyle ol mülâkâtında taaccüb-künân hâşâ ki bu sultân benim oğlum ola dir imiş. **Sultân Ahmed Han-ı Evvel Câmi'-i Şerîfi** derûnunda olan celî hatlar bunlarındır. **Gubârî** tesmiye olunduğuna sebeb bir pirinç dânesine İhlâs-ı Şerîf yazdığıdır. Rahmetullahi aleyhimâ.

---

55. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.693; **Tuhfe-i Hattâtîn**, s.354; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.13a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.48-49.

11. El-Mevlâ'l-Fâzıl Ve Sadrü'l-Kâmil Es-Seyyid Mehmed Efendi[56] (960 - 1040)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh vilâyet-i **Hamîd** dâhilinde kâin **Eğridir** nâm kasabada medfûn **Tarîk-i Zeyniyye**'den **Eş-Şeyh Bürhâneddin** Hazretleri' (ö. 970)[57]nin necl-i necîbi ve zümre-i kuzâtdan **Şerîfî Mehmed Efendi**'[58]nin ferzend-i hasîbidir. 960 hudûdunda çeşmesâr-ı vücûda vürûd ve istifâze-i mâü'l-hayât-ı vücûd olup hengâm-ı tefrîk-i sefîd ü siyâhda tahsîl-i sevâd ve meş'al-i nûr-ı şuûr ile seyr-i safahât-ı istihâl ü isti'dâd idüp sadrü'l-ulemâi'l-a'lâm **Zekeriyyâ Efendi** (920-12 Şevvâl 1001)[59]'nin 990 târîhinde **Anadolu** sadrı olduklarında tezkirecilik hızmetlerinde istihdâm ve şeref-i mulâzemetle îsâl-i merâm buyurmuşlar idi. Alâ hasebi'l-merâtib devr-i menâzil-i menâsıb idüp 13 Saferi'nde **Haleb** ve 14 Zi'l-hiccesi'nde **/19/ Galata** ve 17 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Şâm**-ı Şerîf kazâlarında mütesaddî-i ahkâm olup yârân-ı kuzâtdan **Şerîf Sabrî** (ö. 1055)[60]. Mısrâ':

Zihî Hâkim-i Şâm-ı Şerîf (1017)

mısrâını târîh düşürmüş idi. 1019 Saferi'nde **Mekke**-i mükerreme'ye nakl olunup 20 Cemâziyye'l-âhiresi'nde ba'de edâ-i menâsikü'd-dîn veche-i azîmet-i cânib-i **Rûm**'a tahvîl eylemiş idi. 1024 Rebîü'l-âhiri'nde **Edirne** kazâsıyla mükzıyyü'l-merâm ve 25 Saferi'nde mısr-ı **Kâhire**'ye nakl ve 27 Cemâziyye'l-âhiresi'nde kazâ-i **Darü's-saltana** ile mazhar-ı ikrâm olmuşlar idi. Sene tamamında ma'zûl olup 29 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Anadolu** sadrına şeref-efzâ ve 31 evâilinde **Ruscuk** kazâsı arpalık ta'yîn olunarak 32 Şa'bânı'nda hurûc ale's-sultân

---

56. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.742-744; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.516-517; Beyânî, **Tezkire**, v.45b; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.13b-14a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.141.

57. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.77-78; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.15.

58. Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.515-516; Beyânî, **Tezkire**, v.45a-45b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.141.

59. **Hadâiku'l-Hakâyık**, s.322-324; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.947-951; Beyânî, **Tezkire**, v.88b; **Riyâzü'ş-şu'arâ**, v.120b-121a; Rızâ, **Tezkire**, s.89-90; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.35-36; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.428; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2416; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.321; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.412-414; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.45-46.

60. **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.138; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.172-173; Rızâ, **Tezkire**, s.59-60; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.90-95; Safâyî, Tezkire, s.188-189; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.221; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.281-282; **Edirne Şairleri**, s.280-283.

töhmeti ile nefy olunan ba'zı ulemâ ile maan **Burusa**'ya nefy ü iclâ olunmuş idi. Cülûs-ı **Sultân Murâd Han-ı Râbi**'den sonraca afv u ıtlâk olunup 33 Zilka'desi'nde tekrâr **Anadolu** sadrı olmuşlar idi. 34 Cemâziyye'l-âhiresi'nde nakîbüleşrâf ve reşk-endâz-ı eslâf olup sene-i mezbûre Şevvâli'nde sadr-ı sadâret-i **Rûm**'a nakl birle tekmîl-i merâtib-i ilmiyye eylediler. 39 hilâlinde mansıb-ı celîl-i nikâbeti ammi-zâdeleri olan **Şeyhî Efendi**' (ö. 1044)[61]ye ferâgat ve te'kîd-i alâka-i mahabbet içün akd-ı peyvend-i musâhiret eyleyüp kendüler tebettülü ilellah azîmet itmişler idi. 1040 Zi'l-ka'desi'nin sekizinci günü yevm-i ahadda müteveccih-i dergâh-ı ahad ve rû-nihâde-i hâk-i lahd olmuşlardır. Civâr-ı **Türbe-i Ebâ Eyyûb**'da i'dâd ettikleri mezâr-ı ıtırnâkde mütevârî-i hâk-ı pâkdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh hâiz-i kasabü's-sebak-i ilm ü irfân şerîfü'n-nefs âlî-himmet kerîmü'l-asl sâfî-taviyyet ulûm-ı Arabiyyede mâhir fünûn-ı edebiyyede hall-bend-i ukûdü'l-cevâhir şi'r ü inşâda yegâne efrâd-ı maârifde müfred-i zamâne sehî vü kerîm müşfîk ü rahîm hasîb ü nesîb idi. **Kasîde-i Bürde**'ye tahmîs ve kasâid-i bedîiyyesi vardır. Arabî inşâları ve takrîzleri mahsûd-ı üdebâ ve reşk-endâz-ı Arab-ı Urbâdır. **Şerîfî** mahlası ile eş'âr-ı şerîfeleri tezkirelerde mestûr ve yârân-ı sühen-şinâs meyânında meşhûrdur[62]. Bu ebyât müntehab-ı eş'âr-ı belâgat-simâtıdır. Beyt:

Gerçi dirler va'deye eyler vefâ ol nâzenîn
Bana ammâ çekmeyince sîneye gelmez yakîn

ve lehu

Varmadın mekteb-i hüsn içre dahi üstâda
Ezber itmiş sebak-ı şîveyi Hâfız-zâde

ve lehu

Germ-âbe içre var gör o dellâk-i âfeti
Soydu cihânı eyledi dervîş-i Halvetî[63]

Rahmetullahi aleyh.

---

61. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed ibni Es-Seyyid Mehmed maddesi".

62. Burada mahlasının "Şerîfî" olarak gösterilmesine rağmen yukarıda ismi geçen iki tezkirede şairin mahlası "Şerîf"tir. "Şerîfî", şairin babasının mahlasıdır.

63. Sondaki tamlama metne aldığımız şekliyle "dervîş-i Halvetî", yani "Halvetî dervişi" okunabileceği gibi "derviş yalnızlığı; dervişin halvete çekilmesi" mânâsında "dervîş halveti" şeklinde de okunabilir. Şair burada söz oyunu yaparak ibareyi tevriyeli kullanmaktadır.

/20/ 12. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İbni Es-Seyyid Mehmed[64] (ö. Ramazân 1044)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh nahl-i ser-sebz-i çemenzâr-ı siyâdet serv-i sâbit-kadem-i bûstân-ı saâdet hâiz-i haseb ü neseb ve fâiz-i mehâsin-i mevrûs u mükteseb **Mevlânâ Mehmed Efendi**'dir ki âfitâb-ı vücûd-ı pür-cûdu vilâyet-i **Hamîd**'de **Eğridir** nâm kasabadan bürûz u zuhûr ve **Allâme Şeyhî Efendi** dimekle tanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhûr ve silsile-i nesebleri **Seyyid Şeyh Bürhaneddin Efendi** Hazretleri' (ö. 970)[65]ne-vâbeste ve mevsûldur. Evâil-i hâlinde fezâil-i ilm ü irfânı tahsîl ve sahâyif-i dil ü cânı unvân-ı maârifi bî-kerân ile tekmîl itdikde **Şeyhülislâm Yahyâ Efendi** (960-8 Zi'l-hicce 1053[66])[67] hızmetlerinde mülâzım ve medârise müdâvim olup kırk akçe medreseden ma'zûl oldukda 1019 Ramazânı'nda **Nâib Mehmed Efendi** (ö. 1094)[68] yerine **Fethiye Sinân Paşa Medresesi**'ne hâric ve elli akçe ile âric oldular ba'dehu **Zâl Paşa** ve **Şâh Sultân** ve **Sahn** ve **Hâseki Medreseleri**'ne ta'zîm ve 31 Şa'bânı'nda **Sultân Selîm-i Kadîm Medresesi**'yle tekrîm olunup 32 Muharremi'nde **Kuds**-i Şerîf kazâsı ihsân ve 35 Zi'l-ka'desi'nde **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla nâil-i lutf-ı firâvân olup **Cem'î Çelebî** (ö. 1070)[69] bu gûne târîh dimişdir. Mısrâ':

---

64. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.18-20; **Zübdetü'l-eş'âr**, v.178a; Rızâ, **Tezkire**, s.52; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.87; **Rîyâzü'n-nukabâ**, v.14b-15a. Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde ayrı bir şair olarak gösterilerek "Seyid Burhâneddîn-zâde diye tanındı." açıklaması verilen Şeyhî'nin de aslında bu şair olduğu anlaşılmaktadır.

65. **Sicill-i Osmanî**, C.2, s.15.

66. Sicill-i Osmânî'ye göre 18 Zi'l-hicce 1053 (C.4, s.636).

67. Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.1077-1081; Beyânî, **Tezkire**, v.105a; **Riyâzü'ş-şu'arâ**, v.154b-156a; **Zübdetü'l-eş'âr**, v.173b; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.110-114; Rızâ, **Tezkire**, s.107-108; **Enîsü'l-müsâmirîn** s,100-102; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.46-48; **Esâmî**, s.344; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4793; GIBB, **A History of Ottoman Poetry**, C.3, 273-288; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.498-499; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.636; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.441-446; Şeyhülislâm Yahyâ Efendi, **Dîvân-ı Yahyâ**, İstanbul 1334; **Âlimler ve Sanakârlar**, s.127-142; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.174-175; Murat URAZ, **Şeyhülislâm Yahyâ**, İstanbul 1944; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.60-63. Bibliyografya için bkz. Lütfi BAYRAKTUTAN, **Şeyhülislâm Yahya Divanı'ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.

68. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.120; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.186.

69. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.661-663; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.53-57; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.339.

Vâlî-i Ka'be oldı bir allâme-i Haydar-siyer

Lakîn gitmemekle ol mansıb-ı şerîf ile **Kara Çelebi-zâde Azîz Efendi** (1000-Rebîü'l-âhir 1068)[70] teşrîf olundu. 36 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Galata** kadılığıyla ikrâm ve ba'de'l-azl **Anadolu** pâyesiyle ihtirâm olunarak hânelerinde uzlet-nişîn iken 39 hilâlinde amm-i büzürgvârları **Nakîbüleşrâf Şerîf Efendi**[71] mansıb-ı celîl-i nikâbeti bunlara ferâgat ve te'kîd-i alâka-i mahabbet içün akd-i peyvend-i musâhiret ettiler. **Cem'î Çelebî**[72] mansıb-ı nikâbete târîh demiştir. Mısrâ':

A'lem-i âl-i 'abâ oldı nakîb-i şürefâ

63 Zi'l-ka'desi'nde selefleri rû-nihâde-i hâk-i mezâr oldukda mutasarrıf oldukları vazîfe ve sahîha-i rivâyetleri olan **Dimetoka** arpalığı verilüp 43 Zi'l-ka'desi'nde ol vakt şeyhülislâm bulunan **Ahî-zâde Hüseyin Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi** (ö. Receb 1044)[73]'nin ziyâfetlerine duhûl töhmetiyle hüssâd-ı bed-nihâdın gamz u ifsâdıyla deryâdan kazâ-yı **Mekke**-i mükerreme nâmıyla **İstanbul**'dan tard u ib'âd olunup 44 Ramazânı'nda **Cidde İskelesi**'ne karîb varıldıkda mütevârî-i emvâc-ı bahr-i rahmet-i cenâb-ı melik-i gafûr olmağla hâk-i pâk-i **Cidde**-i **/21/** Ma'mûre'de mestûr olmuşdur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh maârif ü kemâlâtla meşhûn ve sandûka-i derûnunda nukûd-ı envâ'-ı fezâil mahzûn envâr-ı kelâm-ı mu'cez-nizâmı mişkât-ı encümen-i ehl-i irfân ve asâr-ı aklâm-ı müşgîn-erkâmı mânend-i çemenzâr-ı cinân safâ-bahş-ı ehl-i ezhân nâzm u nesrde mâhir mecmûa-i fezâil ü nevâdir idi. Âsârından

---

70. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.252-254; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.341-343; **Güldeste-i Riyâz-ı İrfân**, s.317-319; Safâyî, Tezkire, s.217-218; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.57-62; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.274-275; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.339; **Âlimler ve Sanatkârlar**, s.107-126; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.461-462; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.224-227 (Babinger burada Abdülazîz Efendi'nin Abdî mahlasıyla şiirler yazdığını belirtmektedir. Tezkirelerde ise şairin Azîzî'nin yanısıra Abdülazîz mahlasını kullandığı belirtilmektedir.); **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.5, s.245; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.76-79.

71. Bibl. yukarıda verildi.

72. Bibl. yukarıda verildi.

73. Ahi-zâde Hüseyin Efendi (Cemâziyye'l-evvel 980-ö. Receb 1043) için bkz. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.755-757; Rızâ, **Tezkire**, s. 29-30; Mucîb, **Tezkire**, s.9; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.48-50; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.128; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.189-190; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.446-449; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.64-66. Oğlu Seyyid Mehmed Efendi için bkz. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.13-14; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.157.

Şeyhî mahlası ile **Türkî** ve **Arabî** eş'ârı ve **Sâkînâme**'si vardır. **Türkî**sinden bu iki beyt nümûnedir. Nazm:

Peykân-ı tîr-i gamzene vâbestedir gönül
Ednâ nazarla hâsıl olur ârzû-yı dil

* * *

Gamzesinden bir işâret besdür ana Şeyhiyâ
Ol şeh-i hüsnün nedîm-i bî-zebânıdur gönül

Alîlü'l-mizâc olmağla müdâvât-ı ilâca iştigâli ziyâde ve me'kûlât ü meşrûbâta i'tinâsı fevka'l-âde idi. Kahve bedeli kışve peydâ idüp tabh u terkîbi bâbında mahsûs risâle yazmıştır. Eş'âr-ı Arabiyyelerinden **Kuds-i şerîf** kadısı iken **Seciyye** nâm bir kasîde-i belîga nazm u inşâ idüp her gece **Sahratullah**'da kırâat olunmak şartıyla bir mikdâr mâl vakfeylemiştir. İle'l-ân eseri bâkî ve sevâbı câridir. Hilâf-ı âde taraf-ı saltanatdan taleb ile duhân hürmetine mufassal ve meşrûh fetvâ yazmışdır. Rahmetullahi aleyh.

13. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Emîr Efendi[74] (ö. 10 Muharrem 1057)

Mevlânâ-yı müşârün ileyhin nukre-i vücûdı hâk-i pâk-i **Ankara**'dan bedîdâr olmağla **Ankaravî Emîr Efendi** dimekle şöhret-şiâr olmuşdur. Nukûd-ı ilm ü irfân ile kesb-i vicâhet ü şân ve kemâ-yenbağî tahsîl-i unvân itdikden sonra tarîk-i kazâya âzim olup arâzî-i mukaddesede nice bilâda hâkim ve revnak-efrûz-ı mehâkim olarak vatan-ı aslîleri olan **Ankara**'ya dahi iki defa kadı olmuşlar idi. Sâlisen mevleviyyetle mansıb-ı mezbûr inâyet ve 39 Zi'l-hiccesi'nde **Sâdık-zâde Hısmı Abdullah Efendi** (ö. 1055)[75] yerine **Medîne**-i münevverekazâsıyla tekrîm ve 43 Zi'l-ka'desi'nde[76] **Allâme Şeyhî Efendi**[77] yerine mansıb-ı celîl-i nikâbetle ta'zîm olundular. Ol mansıb-ı celîlü'ş-şânda 14 sene mekîn olup 1057 Muharremi'nin yevm-i âşûrâsında tecerru'-ı câm-ı fenâ ve hazret-i şehîd-i **Kerbelâ** neseb-i âlîlerin isbât-ı hüccet-i da'vâ-yı intimâ eyledi. **Dâvûd Paşa Câmi'-i Şerîfi** harem-i İrem-nişânında medfûndur.

---

74. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.135 (bu eserde ismi Mehmed Saîd Efendi olarak geçmektedir.); **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.131; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.16a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.162.
75. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.125-126.
76. Sicill-i Osmânî'ye göre 1042 Muharremi'nde (C.4, s.162).
77. Bibl. yukarıda verildi.

Mevlânâ-yı müşârün ileyh salâh u diyânetle mevsûm nahl-i ser- sebz-i edeb seyyid-i sahihü'n-nesab bir zât-ı latîf vücûd-ı şerîf pîr-i nûrânî ve rüteb-i /22/ âlîyeye erzânî idi. Rahmetullah.

14. El-Mevlâ Seyrek-zâde Yûnus Efendi* [78] (ö. Safer 1062)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh tabaka-i **Sultân Mehmed Han-ı Sâlis**'de zîver-i **Zeyl-i Şakâyık** ve nûr-ı nev-nehâr-ı hadâik olan **Seyrek-zâde Emrullah Efendi**'(5 Zi'l-ka'de945-15 Şa'bân 1008)[79]nin [mahdûm]-ı kihteridir. Unfuvân-ı şebâbında tahsîl-i sermâye-i ulûm ve iz'ân-ı mantûk u mefhûm idüp **Ganî-zâde Efendi** (ö. Cemâziyelâhir 1036)[80] hızmetlerinden mülâzemetle be-kâm ve hızmet-i müdârisesi tamam olup **İmâm-ı Sultân Murâd Han-ı Sânî Evliyâ Efendi**'ye damâd olmağın riâyeten li-hâtıra **Revân Seferi**'ne revân ve **Pazarcık** nâm menzilde darb-ı hiyâm olundukda **Muîd Ahmed Efendi** (ö. Rebîü'levvel 1057)[81] yerine **Edirne** kazâsıyla mukzıyyü'l-merâm olmuş iken 1045 Ramazânı'nda nâibi **Dramalı Yahyâ Efendi**'nin **İstanbul**'a kürekçi götürürken töhmet-i tekâsül ile salbine ve kendülerinin **Gümülcine** kazâsına nefy ü iclâlarına fermân-ı pâdişâhî sâdır olup ba'de zamân saâdethânelerine ruhsat-i yafta-i azîmet oldu. 57 Muharremi'nde **Ankaravî Seyyid Mehmed Efendi**[82] yerine **Anadolu** pâyesiyle hızmet-i nikâbet-i eşrâf ile mazhar-ı eltâf oldular. Sene-i mezbûre Zi'l-hiccesi'nde **Uzunköprü** arpalığıyla ma'zûl ve yerlerine selefleri mahdûmu mevsûl oldu. Ba'dehu pâye-i sadâret-i **Rûmili** ihsânıyla vâsıl-ı müntehâ-yı merdüm olmuşlar idi. Ol hâl üzere küşe-nişîn-i uzlet ü inzivâ ve âbid-i mülk-i bî intihâ iken 1062 Saferi'nde

---

78. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.201-202; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.111; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.16b-17b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.677.
79. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.432-433; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.400; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.96 (2.dipnot).
80. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.702-703; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.2, s.766-767; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.102; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.156-159; Rızâ, **Tezkire**, s.93-94; **Tuhfe-i Hattâtîn**, s.421; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.152; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4542. Bibliyografya için bkz. Numan KÜLEKÇİ, **Ganî-zâde Mehmet Nâdirî, Hayatı, Edebî kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâme'sinin Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1985 ve Mustafa UZUN, *"Ganî-zâde Mehmed Nâdirî"*, **TDVİA.**, C.13, s.355-356.
81. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.137-138; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.504.
82. Bibl. yukarıda verildi.

âzim-i deryâ-yı rahmet-i nâ-mütenâhi olarak **Emîr Buhârî** -kuddise sırrahü'l-Bârî- Hazretleri **Câmi'-i Şerîfi** hizâsında medfûn ve hedef-i sihâm-ı ed'iyye-i ehl-i derûndur. Mevlânâ-yı merhûm mahdûm-ı fütüvvet-rüsûm güldeste-i bend-i ilm-i nâfi' ve amel-i sâlih âbid ü zâhid ve müflih hâfız-ı kelâm-ı melik-i allâm seyyid-i sahîhü'n-neseb-i meşhûr-ı enâm idi. Âsâr-ı hayriyyesinden **Mehmed Ağa Câmi'-i Şerîfi** kurbunda mektebleri vardır. Rahmetullahi aleyh.

15. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Bin Es-Seyyid Mehmed[83] (ö. Zi'l-ka'de 1078)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh tercemesi bâlâda sebk eden nakîb-i sâdât-ı kirâm **Ankaravî Seyyid Mehmed /23/ Efendi**'[84]nin ferzend-i dilbendi ve mahdûm-ı hır[ed]mendidir. Maskat-ı re'si olan **Ankara**'da tahsîl-i neşv ü nemâ ve gerden-gûş-ı isti'dâdın pür-zeyn ü girân-bahâ idüp ulemânın birinden ahz-ı mülâzemet ile tarîka sülûk ve sebîke-i i'tibârın sikke-i erbâb-ı rüsûm ile meskûk itdikden sonra 1050 Muharremi'nde **Mehmed Efendi** yerine vilâyete kadı ve üç seneden mütecâviz ol beldede hâkim ve vâli olup 1054 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda ma'zûl ve 55 Recebi'nde **Kuds**-i Dârü'l-üns kazâsı tefvîz ve 56 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Medînetü'r-resûl** kazâsına mevsûl ve sene-i mezbûre Zi'l-hiccesi'nde **Zeyrek-zâde Yûnus Efendi**[85] yerine hızmet-i celîl-i nikâbet-i sâdât ile nâil-i aksâ'l-gâye-i me'mûl ve 58 senesi Şa'bânı'nda ma'zûl olup 1060 Zi'l-ka'desi'nde **Atronus** kazâsı arpalığı verilmiş idi. 66 Cemâziyye'l-âhiresi'nde sâniyen nikâbet-i eşrâf ile tebcîl ve 67 Cemâziyye'l-ûlâsında yine ma'zûl olup **Gemlik** ve **Harmancık** kazâsı arpalığı ihsânıyla güzârende-i eyyâm u leyâlî iken 1078 evâhirinde âzim-i gülşen-serâ-yı bekâ olarak **Dâvûdpaşa**'da vâlidi cenbinde defîn-i hâk-i ıtırnâk olmuşlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh mekârim-i ahlâk ile mezkûr ve dâhil-i idâd-ı erbâb-ı rüsûm sime-i salâh ile mevsûm idi. Rahmetullahi aleyh.

---

83. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.347-348; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.17b-18a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.178.

84. Bibl. yukarıda verildi.

85. Bibl. yukarıda verildi. Bu isim hem Seyrek-zâde, hem de Zeyrek-zâde şeklinde geçmektedir. Nitekim Şeyhî Mehmed Efendi, eserinin bir derkenârında bu zâtın aslen Şakâyıku'n-nu'mâniyye'de zikredilen Seyrek Muhyiddîn Efendi'nin sülbünden olduğu ancak "beyne'n-nâs Zeyrek-zâde Efendi unvânıyla meşhûr" olduğunu ifade etmektedir. Bkz. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.413, derkenâr.

16. El-Mevlâ Abdurrahman Bin Ahmed Bin Emrullah[86] (ö. 15 Şa'bân 1085)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Seyrek-zâde Emrullah Efendi**'[87]nin nebîreleri **Es-Seyyid Ahmed Efendi**'[88]nin mahdûm-ı mükerremleridir. Evâil-i hâlinde amm-i büzürgvârı nakîb-i sâlifü'z-zikr **Yûnus Efendi**[89] hücr-i terbiyyesinde tahsîl-i sermâye-i ulûm ve hızmetleriyle tekmîl-i âdâb-ı rüsûm itdikde **Hâce Ömer Efendi** (962-Cemâziyye'l-âhire 1039)[90] nazar-ı inâyetlerine mazhar olup müstakillen mülâzım ve tarîk-i tevfîk-refîk-i ilme âzim olup kırk akçe medreseden ma'zûl iken 42 Ramazânı'nda **Mesîh Paşa** hâriciyle nâil-i me'mûl ve bu sûretle devr-i medâris idüp 1053 Saferi'nde **Bağdâd**-ı Dârü's-selâm kazâsına mevsûl olmuş idi. 57 Rebi'ü'-evveli'nde **Medîne**-i münevvereve 58 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda bi'l-azl sene-i mezbûre Şa'bânı'nda hil'at-i nikâbet-i eşrâf ile muazzez ve rütbe-i sadâret-i **Anadolu** ile muttarraz olup arpalık bedeli olarak **Ayasofya** ve **Süleymâniye** ve **Sultân Mahmûd Vakıfları**'ndan ellişer akçe ta'yîn ile tekrîm olunmuş idi. Ba'dehu **Mudanya** kazâsı arpalığıyla dahi ta'zîm olunup 63'de **/24/ Rûmili** sadareti pâyesin hâiz ve gâyetü'l-gâyât metâlibe fâiz oldular. 66 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **İbşir Paşa Vak'ası**'nda ma'zûlen arpalıkları olan **Mudanya**'ya nefy ü iclâ olunup henüz nîm celse-i istirâhat olmadan sâniyen **Medîne**-i münevverekazâsıyla mesrûr ve 67 Muharremi'nde ma'zûl olup sene-i mezbûre Şevvâli'nde kendülere **Ayntâb** kazâsı arpalığı inâyet buyrulmuş idi. 67 Muharremi'nde **Yanbolu** kazâsına tebdîl ve 72 Recebi'nde **Gümülcine** arpalığına tahvîl olunup 80 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda sadr-ı **Rûm**'a nakl ve sene-i mezbûre Recebi'nde zuhûr eden **Beyşehirli Turhan Bey-zâde Da'vâsı** sebeb-i zâhir olup cürm-i nâ-kerdeleriyle mücâzât olunup azl ile telh-kâm oldular. Sâniyen **Gelibolu** kazâsı arpalığıyla kûşe-nişîn-i hamûl iken 85 Şabanı'nın on beşinci günü tulû'-ı âfitâbdan üç sâat mürûrunda âfitâb-ı ömr-i azîzi ufûl ve me'men-i e[r]vâh-ı mü'minîn mevkiine kufûl eyledi. Saâdethâneleri

---

86. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.3, s.413-414; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.18a-19a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.315.
87. Bibl. yukarıda verildi.
88. Başka bir kaynakta ismini bulamadığımız Ahmed Efendi'yle ilgili olarak Sicill-i Osmânî'de sadece gençliğinde öldüğü bilgisi mevcuttur. Bkz. **Sicill-i Osmânî**, "Emrullah Mehmed Efendi" maddesi, C.1, s.400.
89. Bibl. yukarıda verildi.
90. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.585.

kurbunda **Debbâğ-zâde Mescid-i Şerîfi** sâhasında mütevârî-i hâk-i ıtırnâkdirler.

Rûh-ı Zeyrek–zâde içün ola ihdâ Fâtiha

târîh-i vefâtlarıdır. F[â]zıl-ı müşârün ileyh hânedân-ı **Hâşimiyye**'ye mîrâs olan fezâil ü irfâna fâiz ve ol hazerât-ı âliyâta alâmât ü âdât olan semâhat u sehâveti hâiz âsâr-ı mecd ü meâl ve envâr-ı saadet ü ikbâl levh-i cebînninde sâti' ve lâyıh olup mansıb-ı nikâbet dokuz sene ale't-tevâlî zât-ı şerîfleriyle kesb-i şeref-i taze ve izhâr-ı nezâhet-i bî-endâze idüp isbat-ı neseb içün ancak üç hüccet vermişlerdir. Hatt-ı neshî ile üç mushaf-ı şerîf ve hatt-ı ta'lik ile dahi **Kadı** ve **Mülteka** ve **Hidâye** ve emsâli kütüb tahrîr ü tashîh ve mübâhese-i gâmizelerin tahşiyye ile tenvîr ve telvîh itmişlerdir. Rahmetullahi aleyh.

Tezyîl

Müşarün ileyhin **Mudanya**'ya sebeb-i nefyleri beyân olunur. Şöyle ki **İbşîr Paşa** (ö. Receb 1065)[91] katlinde bir takım erâzil eşhâs şeyhülislâm-ı vakt bulunan **Ebû Saîd Efendi**' (1003-Rebîü'l-evvel 1073[92])[93]nin dahi katli hakkında dûr u dırâz-ı bî-mâ'nâ sözlere âgâz eylediklerinde sâhib-i terceme **Abdurrahman Efendi** cümleye itiraz idüp katl olunmasında fesâd-ı azîm vardır. Şeyhülislâm nâmına olan âdem sâir ehl-i cerâim gibi râygân katl olunmak ne mertebe kabâyıhdır. Artık nâmûs-ı ulemâ berbâd olur. Yarın bir gün birer bahâne ile her **/25/** birimizi katl iderler. Bu muhâldir. Fesâd-ı azîme sebebdir. Ahkâm-ı şer'iyyede bile ta'zîrât herkesin hâl ü şânına göre olur. Avâma olan ta'zîr ulemâya icrâ olunmak câiz değildir. Zevî'l-ukûldan olan bu kâra ruhsat vermez. Cümlemiz katl olunmayınca müftî katl olunmaz diyü ayak basup hakkâ ki aceb cür'et ve tedbîr idüb mukaddemât-ı ma'kûle-i muvahhişe bast itmekle müşârün ileyh **Ebû Saîd Efendi**'[94] nin katlinden halâsına sebep olmuş idi. Ancak kendülerinin **Ocakağaları Vak'ası**'nda dâhil-i **Cem'iyyet-i Bektaşiyân** olmuş iken müstenid olduğu müşârün ileyh **Ebû**

---

91. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s. 601; **Vefeyât**, s.12; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.166.

92. Vakâiü'l-fuzalâ (C.3, s.297) ve Sicill-i Osmânî'ye (C.1, s.187) göre 1073 Rebiyyü'l-evveli'nde, aşağıda gösterilen diğer kaynaklara göre 1072 Zi'l-ka'desi'nde vefat etmiştir.

93. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.295-297; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.1, s.723; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.187; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.50-52; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.450-453; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.67-68.

94. Bibl. yukarıda verildi.

Saîd Efendi'nin imdâdıyla cürmü **Azîz Efendi**'ye tahmîl olunup kendü mansıbında karâr ve iltifât-ı cânib-i cenâb-ı saltanat ile merci'-i sıgâr u kibâr olmuş idi. **Çınar Vak'ası**'nda dahi askerin murâdı devlete nâfi'dir matlûbları olan ağalar virülsün diyu bir kaç def'a pâdişâh-ı âlem-penâh **Sultân Mehmed Han-ı Rabi'** Hazretleri'ne söylediği ecilden hâtır-ı âtır-ı sultânî kendüden mütekeddir olup **Enderûn-ı Hümâyûn** câyını dahi müteneffir olmuşlar idi. Fitne sükûn bulduğu gibi bâlâda bast u beyân olunduğu vechle arpalığı olan mezkûr **Mudanya**'ya nefy ü iclâ kılınmış idi.

17. El-Mevlâ Şeyh Mehmed Bin El-Meylâ Mehmed Kudsî İbni Ahmed Efendi[95] (1009-Cemâziyye'l-âhire 1085)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sudûr-ı asr-ı **Sultân Osmân Han-ı Sânî** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-megâzî- den **Kudsî Mehmed Efendi**' (982-Şevvâl 1030)[96] nin mahdûmu ve **Emîr Buhârî** -aleyhi rahmete'l-Bârî- Hazretleri' (ö. Cemâziyye'l-âhir922)[97]nin dâmâdı ve halîfe-i irşâdî **Eş-Şeyh Mahmûd Efendi** (ö.938)[98]'nin kerîme-zâdesi **Nişâncı-zâde Ahmed Efendi**' (934-ö.Safer 986)[99]nin nebîre-i nezâhet-rüsûmudur. Vilâdetleri 1009 senesinde vâki' olup bâliğ-i sinn-i şuûr oldukdan sonra hasbe'l-istitâa vâlidi terbiyyeleriyle tahsîl-i maârif ü fezâile sâî ve tekmîl-i âdâb u rüsûma murâî olup **Hâce-i Padişâhî Ömer Efendi**'[100]den vâsıl-ı rütbe-i mülâzemet ve devr-i mu'tâde-i medâris ile 1039 Zi'l-ka'desi'nde

---

95. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.409-411; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.113; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.88; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.247-248; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.19a-21b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.181-182.

96. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.642-643; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.409 ("Kudsî-zâde Şeyh Mehmed Efendi" maddesi); **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.57.

97. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.358-361; **Hadâyıkü'ş-Şakâyık**, s.362-365; **Nefahâtü'l-üns**, s.465-470; **Mecmua-i Tevârîh**, s.231; Abdürrezzâk Efendi, **Menâkıb-ı Emîr Buhârî**, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'âd Efendi Nu.3622; **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.1, s.42-47; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.195-196; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1041; **Esâmî**, s.71; . Geniş bilgi ve bibliyografya . Mustafa KARA, *"Emîr Buhârî"* , **TDVİA.**, C.11, s.125-126. Her ikisi de Buhara'dan gelmiş olmakla beraber yukarıda ismi geçen Emîr Buhârî ile bu zât ayrı kimselerdir.

98. **Şakâyıku'n-nu'mâniye**, s.534-535; **Hadâyıkü'ş-şakâyık**, s.518-519; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.310-311.

99. **Hadâyıkü'l-hakâyık**, s.251-252; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.201.

100. Bibl. yukarıda verildi.

Kuds-i şerîf kazâsıyla teşrîf 43 Saferi'nde **Filibe** ve 49 Şevvali'nde **Selânik** ve 54 Rebîü'l-evveli'nde mahrûse-i **Burusa** ve sene-i mezbûre Zi'l-ka'desi'nde **Edirne Kazâları**'yla şâdân ve ba'de'l-infisâl 57 Rebîü'l-âhiri'nde **Güzelhisâr** maâ **Pervâdî** arpalığı ihsân ve sene-i mezbûre Şevvâli'nde **İstanbul** kazâsıyla şâdân ve 60 Şevvâli'nde **Anadolu** kadıaskeri ve 61 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda sadr-ı **Rûm**'a nakl ve sene-i mezbûre **/26/** Ramazânı'nda azl ve **Boğazhisârı**'na irsâl olunup 62 Recebi'nde avdete me'zûn oldukda **Tokad** kazâsı arpalığıyla cebr-i hâtır-ı mahzûn buyruldukda kabûlden ibâ ve arz-ı istiğnâ eylemişler idi. 63 Saferi'nde **Pervâdî** ve **Yenipazar** arpalıklarıyla **Süleymâniye Vakfı**'ndan yevmiyye yirmi beş akçe ilâve-i rütbe kılındı. 64 Zi'l-ka'desi'nde sâniyen mesned-nişîn-i sadâret-i **Rûm** 67 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda **Koca Nakîb-zâde Efendi**[101] yerine mansıb-ı nikâbet-i sâdât-ı kirâm ile tekrîm ve **Filibe** kazâsı arpalığıyla ta'zîm olundukda **Beyânî Efendi**[102] bu mısrâı târîh dimişdir. Mısra':

Necl-i Kudsî oldun eşrâfa nakîb (1067)

85 Cemâziyye'l-âhiresi'nde maraz-ı istiskâ sebebiyle şecere-i müsmirü'l-berere-i vücûdu sarsar-ı kûh-endâz-ı fenâdan fütâde ve gül-berg-i hazân-dîde gibi hâk-i siyâha rû-nihâde oldukda **Hânkâh-ı Emîrü'l-Buhârî** civârında hânelerine muttasıl sâhada defîn-i zîr-i zemîn ve nakş-ı seng-i mezârı cedd-i büzürgvârı zâviyesi şeyhi **Feyzî** mahlas **Hasan Efendi'** (ö. 1102)[103] nin didiği târîh-i güzîn oldu

Menzili adn ola Kudsî-zâde'nin el-fâtiha (1085)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh mahdûm-ı celîlü'ş-şân sabbet aleyhi sicâlü'l-gufrân umde-i mehâdîm-i ulemâ-i **Rûm** hâne-zâd-ı hânedân-ı ulûm hüsnü'l-ahlâk tayyibü'l-ağrâk afîfü'z-zât latîfü's-simât halîm ü selîm muhsîn ü kerîm idi. Âsârından **Şeyhî** mahlasla eş'ârı vardır.

Gûş it ne güzel medhin okur ey gül-i ra'nâ
Şeyhî gibi bir bülbül-i nâzük-nagam olmaz

Eş'âr-ı dürer-bârlarındandır. Rahmetullahi aleyh.

---

101. Bkz. "Es-Seyid Mehmed bin Es-Seyyid Mehmed" maddesi.

102. Aynı dönemde yaşamış birden çok Beyânî mahlaslı şair olduğu için bu mısraın sahibinin hangisi olduğuru tespit edemedik.

103. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.37-42; Safâyî, **Tezkire**, s.310; Sâlim, **Tezkire**, s.559-560; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.430-432; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.139; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.292-294.

18. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd İbni El-Mevlâ Mehmed Es'ad Efendi[104] (1028 -12 Zi'l-hicce 1098[105])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1066 Zi'l-ka'desi'nde azm-i huld-ı berîn iden **Ankaravî Es'ad Efendi**' (ö. Zi'l-ka'de 1066)[106]nin mahdûm-ı sa'd-ahteri ve **Burusa**'dan ma'zûl **Ebussuûd Efendi**' (Ramazân 1042-4 Rebîü'l-âhir 1093)[107]nin zû'-mihteridir. 1028 Muharremü'l-harâmında serhadd-i ademden kufûl ve şehristân-ı vücûda nüzûl eyleyüp a'mâl-i melek-i Hudâ-dâd ile tahsîl-i ulûma bezl-i ictihâd iderek **Şeyhülislâm Abdurrahîm Efendi** (ö. 12 Rebîü'l-âhir 1066[108])[109] hızmetlerinde iştigâl ile iktisâb-ı îlm ü edeb ve cem'-i sermâye-i mevrûs u mükteseb kılup şeyhülislâm ibni **Şeyhülislâm Yahyâ Efendi**[110] merhumdan nâil-i şeref-i mülâzemet ve medâris-i ilmiyyede mütesaddî-i hızmet olup 40 [akçe] medreseden ma'zûl ve bu suretle devr-i medâris iderek 1072 Şevvâli'nde def'aten **Mısır** kazâsına mevsûl ve 77 **/27/** Recebi'nde **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla nâil-i me'mûl olmuşlar idi. 79 Saferi'nde **İstanbul** kazâsıyla ta'zîm ve 80 Şevvâli'nde ma'zûl olup 81 Recebi'nde tekrâr ol mesned-i âlî ile tekrîm olundular. Müteaddid arpalıklar ihsân olunduğu gibi 84 Rebîü'l-evveli'nde **Anadolu** sadâret-i celîlesiyle âlî-kadr ve 85 Recebi'nde riyâset-i sâdât-ı kirâm mansıb-ı celîliyle ikrâm ve 91 Cemâziyye'l-ûlâsı'nda büyük oğlunun hızmetkârlarından ba'zılarının vukûa getirmiş oldukları harekât-ı nâ-be-câdan dolayı mahdûm-ı mûmâ ileyhin ihzârı fermân olundukda taallül ve behâne eyledi diyü hilâf-ı inhâ olunmağla evvelâ mahdûm-ı mûmâ ileyh tarîkinden ihrâc sâniyen sâhib-i

---

104. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.541-543; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.27; Sâlim, **Tezkire**, s.351-352; **Âdâb-ı Zurefâ**, s.187 (Râmiz, eserinde şairin mahlasını Safhî gösterdiğine göre Safhî mahlasıyla da şiir yazdığı anlaşılmaktadır.); **Devhatü'l-meşâyîh**, s.50-52; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.21b-22b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.1, s.763; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.450-453; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.67-68.

105. Ölüm tarihi Sicill-i Osmânî'ye göre 16 Zi'l-hicce 1098 (C.3, s.27).

106. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.241-242; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.331.

107. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.493-494; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.170. Not: Bu Ebussuûd Efendi, Şeyhülislâm değildir.

108. Sicill-i Osmânî'ye göre Şa'bân 1066. (C.3, s.330).

109. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.54; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3074; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.330; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.455-457; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.71-72.

110. Bibl. yukarıda verildi.

terceme-i müşârün ileyh dahi bi'l-azl **Burusa**'ya nefy ü idrâc kılınmış idi. 95 Zi'l-hiccesi'nde **Rûmili** sadâreti paye-i celîlesiyle **Sakız** kazâsı arpalığı ihsân ve 97 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on dokuzuncu günü halefi yerine sâniyen nakîb-i sâdât-ı kirâm ve 98 Zi'l-hiccesi'nin on dokuzuncu yevm-i ahad âdet-i me'lûfeleri üzere salât-ı subhu **Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi**'nde edâ eyleyüp hânelerinde ta'mîr eyledikleri hamâm müheyyâ olmağın doğru hamâma duhûl itmişler idi. İbtidâ harâretden hâsıl olan ebhire-i reddiyye dimâğlarına suûd itdükde infiâl-i mâ ihsâsıyla câmekâna hurûc ve bir sâat-i zamâniyye mürûr itmeden rûh-ı revânı a'lâ-yı illiyyîne urûc idüp **Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî** -radiya anhü'l-Bârî- **Türbe-i Şerîfeleri** civârına defn olundu. Mahdûmları **Kâşif Efendi**' (ö. 19 Rebîü'l-âhir 1111)[111]nin vefâtlarına söylediği târîhdir.

Rıhlet itdükde bekâ mülkine didi târîh
Kâyıd-ı rahmet ola Es'ad Efendi-zâde (1098)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü maârif ile meşhûr pür-şevk u pür-gû dâima hande-rû sıddîk-ı sadûk murâî-i hukûk idi. Asârından **Saîdî**[112] mahlası ile haylice eş'ârı vardır. bu matla' güftâr-ı dürer-bârlarındır.

Pençe-i zülfine dil murgı ol[a]mazsa Saîd
Evc-i rif'atde hümâyı ana hem-pâ gördüm

Rahmetullahi aleyh.

19. El-Mevlâ Es-Seyyid Ca'fer Efendi[113] (ö. Zi'l-hicce 1108)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh seyyid-i sahîhü'n-neseb zâdegân-ı âlî-ka'bdan olup evâil-i hâlinde tahsîl-i ilm ü kemâl ile iştigâl ve asrının ulemâ-yı zevî'l-ihtirâmına ittisâl ile kendülerinden mülâzım ve tarîk-i feyz-refîk-i **/28/** tedrîse câzim olarak şîme-i kadîme-i ulemâ üzre devr-i medâris ve kat'-ı merâtib idüp **Süleymâniye** râddesine vâsıl olmuş idi. 1091 Cemâziyye'l-ûlâsında nakîb-i sâlifü'z-zikr **Es'ad-zâde Seyyid Mehmed Efendi**'[114]nin vukû'-ı infisâlinden bâ-pâye-i **Burusa** nikâbet-i

111. Safâyî, **Tezkire**, s.295-296; Sâlim, **Tezkire**, s.569-573; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.440-444; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.66.
112. Mahlası burada Sa'îdî olarak gösterilmekle beraber Sâlim Tezkiresi'nde Sa'dî'dir (s.351-352).
113. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.135-136; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.22b-23a; **Sicill-i Osmânî**, C.2 s.74.
114. Bibl. yukarıda verildi.

eşrâf mansıb-ı celîli izâfe-i rütbe-i izz ü şânı olmuş idi. Sekiz sene mikdârı mansıb-ı mezkûrda karâr ve rü'yet-i mesâlih-i sâdâtda bezl-i celî vü iştihâr idüp 97 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on dokuzuncu günü azl ve inzivâ ve yerlerine sâniyen müşârün ileyh **Es'ad-zâde Efendi** kâmrevâ olmuşlar idi. 1099 hilâlinde mısr-ı **Kâhire** kadısı olup ba'de'l-azl kûşe-nişîn-i inzivâ iken 1108 senesi terk-i hayâtı müsteâr ve tâir-i rûhu mele-i a'lâ-i illiyînde karâr eyledi. **Edirne Kapusu** hâricinde defîn-i hâk-ı ıtırnâkdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh fazl u ilm ile ârâste ve hânedân-ı **Hâşimî**'ye mahsûs olan cûd u sehâ vü kerem ile pîrâste halîm ü selîm ulemâ-yı zî-şândan idi. Rahmetullahi aleyh.

20. El-Mevlâ Es-Seyyid Feyzullah Efendi[115] (1040-20 Rebîü'l-evvel 1115)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh câmiü'r-riyâseteyn ve sâhib-i fetvâ **Erzurûmî Es-Seyyid Feyzullah Efendi** Hazretleri'dir ki nakîbü's-sâlifü'z-zikr **Es'ad-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi**'[116]nin hulûl-i ecel müsemmâsıyla dâr-ı bekâya urûc eylediği 1098 senesi Zi'l-hiccesi'nde bi'l-istihkâk şeref-i mansıb-ı nikâbetle ta'zîm ve 1099 senesi Rebîü'l-evveli'nde evvelâ ve 1106 senesi Şevvâli'nde sâniyen makâm-ı celîl-i fetvâ ile tekrîm olunup 1115 târîhinde vâki'-i zuhûr u hudûs iden **Edirne Vak'a-i Müteellimesi**'nde şehîden âzim-i dâr-ı bekâ olmuşdur. Terceme-i hâli **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin terceme-i hâl ve menâkıb-ı celîleleri sırasında ber-vech-i tafsîl tahrîr ve terkîm kılınmış olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılınmışdır. Rahmetullahi aleyh.

---

115. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.247-249; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.74-76; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.283; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.23a-25a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.33-34; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3464; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.393-394; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.491-493; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.98-101. Daha geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. *"Feyzullah Efendi, Seyyid"* , **TDVİA.**, C.12, s.527-528.

116. Bibl. yukarıda verildi.

21. El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahman Efendi[117] (ö. Ramazân 1107[118])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Ankara**'da bir hatîb-i ercümendin sülbünden zuhûr ve **Nefes-zâde** dimekle meşhûrdur. **/29/** Evâil-i hâlinde **İstanbul**'a gelüp **Minkârî-zâde Yahyâ Efendi**' (1018-Zi'l-ka'de 1088)[119] nin oğluna hâce olarak tarîk-i tedrîse dâhil ve refte refte kat'-ı merâtib ve tayy-ı merâhil iderek rütbesi **Dârü'l-hadîs-i Süleymâniye**'ye geldikde **Burusa** pâyesi ve arpalıkla mesrûr ve nakîbü's-sâlifü'z-zikr **Es-Seyyid Feyzullah Efendi**'[120]nin 1099 senesi Rebîü'l-evveli'nde makâm-ı iftâyı teşrîflerinde mansıb-ı celîl-i nikâbet ile vâsıl-ı ser-menzil-i hubûr olmuşlar idi. Ba'dehu **İstanbul** ve **Rûmili** pâyelerini ihrâz idüp 1101 senesi Ramazânı'nın yirmi yedinci günü sebeb-i nâ-ma'lûm ile ma'zûl olarak 1107 senesi Ramazânı'nda çerağ-ı enfâs-ı hayâtı püf-kerde-i fenâ ve vâsıl-ı rahmet-i Hudâ olmuşlardır. **Edirne Kapusu** hâricinde **La'lî-zâde Çeşmesi** karşusundaki merkadine defn olundu. Müşârün ileyh ilm ü kemâl ve hüsn-i hisâl sâhibi bir zât idi. Ta'lîkâtı ve elsine-i selâsede **Vâlî** mahlası ile eş'ârı vardır. Bu beyt eş'âr-ı dürer-bârlarındandır. **Beyt:**

Sakın seni kurt yer sözümi tut hazer eyle
Gel koynuma kuzucağım yatma yabânda

Rahmetullahi aleyh.

---

117. Safâyî, **Tezkire**, Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi, Nu.935, v.256a-b; Sâlim, **Tezkire**, s.291-294; **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.125; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.651-652; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.25a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4671-4672; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.316; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.480-481.

118. Sicill-i Osmânî'ye göre Şevvâl 1107 (C.3, s.316).

119. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.439-441; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.70-71; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.533; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.637; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.55; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4452; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.473-474; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.13, s.216; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.94.

120. Bibl. yukarıda verildi.

22. El-Mevlâ Başmakçı-zâde Es-Seyyid Ali Efendi[121] (Zi'l-hicce 1048-Muharrem 1124[122])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1101 senesi Ramazânı'nın yirmi yedinci günü mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa zîb-efzâ ve 1115 senesi Ramazânı'nda makâm-ı âlî-i meşîhata şeref-bahşâ oldukdan sonra 1124 Muharremi'nin dördüncü hâmis günü terk-i hayât-ı müsteâr ve vâsıl-ı rahmet-i Rabb-i gaffâr olmuşdur. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin menâkıb-ı celîleleri sırasında tafsîlen arâyiş-i silk-i beyân kılınmakla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar olundu. Rahmetullahi aleyh.

23. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi[123] (ö. Rebîü'l-evvel 1108)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Fenâri-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi** Hazretleri'dir ki evâil-i hâlinde tahsîl-i ulûm u maârifle tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve giderek **Hânkâh-ı Ebü'l-vefâ** müderrisi iken **Kuds-i şerîf** mevleviyyetine vâsıl olmuş idi. 86'da **Şâm**-ı Şerîf pâyesiyle **İzmir** ve 92'de **Edirne /30/** ve 1098 Ramazânı'nın beşinci günü kazâ-i **Dârü's-Saltana** ile tekrîm ve sene-i merkûme Zi'l-hiccesi'nin yirmi ikisinde azl olunup 1105 Şevvâli'nde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu** ile ta'zîm olunmuş idi. 1106 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı'nın dokuzuncu günü mansıb-ı celîl-i nikâbete nakl ve sene-i merkûme Recebi selhinde hasbe'l-kader ol mas'ad-ı a'lâ-yı ikbâlden azl ü tenzîl kılınmış idi. 1108 hilâlinde âzim-i dâr-ı bekâ ve vâsıl-ı rahmet-i Hudâ olmuşlardır. **Edirne Kapusu** hâricinde vâki' kabr-i mahsûslarında medfûndurlar. Rahmetullahi aleyh.

---

121. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.336-340; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.79-80; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.167-168; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.25b-27a; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1470; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.196-197; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.496-498; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.107-108.

122. Sicill-i Osmânî'ye göre 4 Muharrem 1122 (C.4, s.197).

123. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.128-130; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.27a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.196-197.

24. El-Mevlâ Es-Seyyid Osmân Efendi[124] (ö. 17 Cemâziyye'l-evvel 1112)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Sultân Osmân Han-ı Gâzî**'nin hâcesi olup zamân-ı saltanatlarında atabek-i devlet mertebesine resîde olmuş ve pâdişâh-ı mağfûr şehâdetinde istifâ idüp katlden halâs olmağla **Mekke**-i mükerreme şeyhü'l-haremliği ile der-i devletden ib'âd kılınmış olan **Hâce Ömer Efendi**'[125]nin mahdûmu sudûr-ı ızâmdan **Abdullah Efendi**' (992-Zilka'de 1045)[126]nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir . Sinn-i şebâbı ba'de't-tekmîl tahsîl-i ilm ü kemâle sa'y-i mevfûr ile beyne'l-akrân kesb-i fezâil ile şöhret-gîr oldukdan sonra tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyeye dâhil ve giderek rütbe-i mevleviyyete vâsıl olmuş idi. Ba'de kat'ü'l-merâtib 1096 Cemâziyye'l-ûlâsı gurresinde **İstanbul** kadılığına ve 1103 Muharremi'nde sadr-ı vâlâ-yı sadâret-i **Anadolu**'ya revnak-efzâ ve 1106 senesi Recebi selhinde[127] nakîbüleşrâf mansıb-ı celîline şeref-pîrâ olup 1110 Şa'bânı evâsıtında sâniyen sadr-ı **Anadolu**'ya nakl ve mansıb-ı nikâbet-i eşrâfdan azl olunmuş idi. Sadâret-i mezkûreden ba'de'l-azl kûşe-i inzivâda uzlet-güzîn iken talebleriyle **Medîne** kadısı olup cânib-i **Hicâz**-ı mağfiret-tırâza azîmet itmişler idi. Bir sene mürûrunda ya'ni 112 hilâlinde ol arz-ı mübârekede hayât-ı müsteârdan nefret ve likâ-yı zindegânî-i câvidânîye cân-fedâ-yı rağbet idüp medfûn-ı türâb-ı rahmet oldular. Revvehellahu rûhahu ve a'lâ futûhahu.

25. El-Mevlâ Es-Seyyid Fethullah Efendi[128] (ö. 16 Cemâziyye'l-evvel 1115[129])

Mevlânâ-yı **/31/** müşârün ileyh iki def'a şeyhülislâm olup 1115 târîhinde zuhûr u hudûs iden **Edirne Vak'a-i müteellimesi**'nde eşkıyâ hucûmuyla şehîden âzim-i dârü'n-naîm olan câmiü'r-riyâseteyn **Seyyid**

---

124. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.173-174; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.27b-28a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.422.
125. Bibl. yukarıda verildi.
126. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.25-28; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.366.
127. Vakâyi'ü'l-fuzalâ (C.4, s.173) ve Riyâzü'n-nukabâ'da (v.27b) aynı sene Şa'bân'ında nakib olduğu bildirilmektedir.
128. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.249-250; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.28a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.8.
129. Ölümü Sicill-i Osmânî'ye göre 1116 (C.4, s.8).

Feyzullah Efendi'[130]nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbi ve meşhûr **Şeyh Vanî Efendi**' (ö. 13 Zi'l-ka'de 1096)[131]nin kerîme-zâdesidir. Peder-i müşârün ileyh **Feyzullah Efendi**'nin himmet-i fevka'l-âdesiyle tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyede az müddet zarfında kat'-ı merâtib ve tayy-i menâsıb iderek 1109 Şa'bânı'nda bi'l-fi'l **Anadolu** kadıaskerliğine sâye-bahş-ı ikbâl ve 1110 Şa'bânı evâsıtında mansıb-ı valâ-yı nikâbet-i eşrâf ile îbcâl olunmuşlar idi. Zikr olunan vak'a-i müteellimede pederi müşârün ileyhle berâber vatan-ı asliyyeleri olan **Erzurûm**'a gitmek üzre **Edirne**'den **Varna** havâlisine çıkarılmış iken erbâb-ı fesâd u tuğyânın âteş-i kîneleri henüz sükûn bulmadığından tekrâr **Edirne**'ye celb ve **Ağakapusu Mahbesi**'nde habs olunmuşlar idi. Ba'dehu pederleri müşârün ileyh şehîden âzim-i ravza-i cinân ve bunlar sâir akrabâ ve taallukâtlarıyla **İstanbul**'a irsâl olunup bir müddet **Yedikule Mahbesi**'nde habs olunduklarından sonra zikr olunan 1115 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı'nın on altıncı günü kendüleri dahi maktûlen âzim-i dâr-ı cinân olmuşlardır. **Râşid Târîhi**'nde mestûr olduğu üzre sudûrdan olduğu halde pâye-i âlî-i fetvâyı hâiz olanların ibtidâsıdır. Pederi müşârün ileyhle kendülerinin az vakt içinde merâtib-i ilmiyyenin nihâyeti olan rütbelere vâsıl ve gitdikce kâffe-i mehâmm-ı saltanat-ı seniyye ve belki tevcîh-i menâsıb-ı vüzerâ ve me'mûrîn yed-i kudretlerine tefvîz olunup nihâyet zikr olunan **Edirne Vak'ası**'nın zuhûruyla şehîden semt-i bekâya âzim ve cesedleri deryâya ilkâ olunarak sebbâh-ı bahr-i rahmet-i Rabb-i rahîm olmuşlardır. Rahmetullahi aleyh.

---

130. Bibl. yukarıda verildi.
131. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.580-581.

26. El-Mevlâ Seyfî-zâde İbrâhim Efendi[132] (1049[133]-9 Zi'l-hicce 1122[134])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh beyne'l-ulemâ **Seyfî-zâde**[135] dimekle meşhûr tarîk-i tedrîse dâhil ve tekmîl-i devr-i medâris ile rütbe-i mevleviyyete vâsıl ve **Şâm**-ı Şerîf kazâsıyla şeref-i meziyyet hâsıl eylemiş idi. 1115 târîhinde vâki **Edirne Vak'a-i müellimesi**nde zorbalar tarafından tevcîh-i nikâbet-i **/32/** eşrâf ile istişrâf idüp hasbe'l-vakt taraf-ı saltanatdan dahi ba'de'l-kabûl kürk ilbâsıyla ibkâ ve nâil-i asâyiş-i bî-intihâ olmuşlar iken 1116 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on beşinci günü bi'l-azl Burusa'ya nefy ü iclâ olunup orada kûşe-nişîn-i inzivâ oldukları halde 1122 Zi'l-hiccesi'nin dokuzuncu günü füceten âzim-i dâr-ı bekâ olmuşdur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilmde kadr-i müşterek ve maârifden hissedâr idi. Rahmetullahi aleyh.

27. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Efendi[136] (ö.1050-Rebîü'l-âhir 1129)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Sofya** kadısı iken vefât iden **Sahhâf Şeyh-zâde** dimekle şehîr **Abdülbâkî Efendi** (1030-Receb 1082)[137] merhûmun sülbünden 1050 senesi târîhinde diyâr-ı ademden âlem-i vücûda vaz'-ı kadem idüp sinn-i şebâbı tekmîl ve mukaddemât-ı ulûmu tahsîl itdükden sonra şeyhülislâm-ı sâmî-makâm **Minkârî-zâde Yahyâ Efendi**[138] huzûrunda ba'de'l-imtihân hâric medresesi rüûsun tahsîl ve devre-i tedrîsi tekmîl idüp **Darü'l-hadîs-i Süleymâniye**'den **Yenişehir** ve ba'dehu **Edirne** kazâsına nâil ve 1116 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on

---

132. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.324-325; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.28b-29a; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.117.

133. Vakâyi'ü'l-fuzalâ'da (C.4, s.324) doğum tarihi 1049, Sicill-i Osmânî'de 1094'dür. Bu nakîbin hayatıyla ilgili olarak Vakâyi'ü'l-fuzalâ'daki çok ayrıntılı bilgilere istinaden onu doğru kabul ettik.

134. Ölüm tarihinde de aynı sebeple Vakâyi'ü'l-fuzalâ'yı (C.4, s.325) esas aldık. Riyâzü'n-nukabâ'da da aynı tarih vardır. Sicill-i Osmânî'deki ölüm tarihi ise 1144'dür.

135. Babası, Kayseri kadısı Seyyid Seyfullah Efendi'dir (**Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.99).

136. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.397-399; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.29a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.212.

137. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.382-383.

138. Bibl. yukarıda verildi.

beşinci günü mansıb-ı vâlâ-yı nikâbet-i eşrâfa nakl ile ser-bülend-i emâsil olmuş idi. 123 senesi Zi'l-ka'desi'ne gelince nakîbüleşrâf olup vakt-i nikâbetinde **Mekke**-i mükerreme ve **İstanbul** pâyeleriyle i'zâz olundukdan sonra nikâbet ile maan zabt itmek üzre bi'l-fi'l **İstanbul** kazâsın ihrâz idüp on beş ay icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyyeye bezl-i iktidâr ve ba'de'l-azl mansıb-ı nikâbet dahi **Uşşâkî-zâde Efendi**'[139]ye tevcih olunup bir aya varmadan sadr-ı **Anadolu**'da karâr ve on beş ay imtidâd-ı vakt ve mâ-beynehu azli çâr sâle tahallülden sonra 1128 Rebîü'l-âhiri'nde mevkib-i hümâyûn **Edirne**'de bulunmak münâsebetiyle orada sadr-ı **Rûmili** ile nâil-i merâm olup müddet-i mu'tâdesi tamâmında ma'zûl ve **Edirne**'den **İstanbul**'a avdete me'zûn olmuşlar ise de esnâ-yı azlinde sâhib-i firâş ve bir hatve harekete iktidârı olmayacak mertebe bî-tâb maraz-ı cân-hırâş oldukları hâlde etbâı ba'zı mutâlebât-ı nâs telâşıyla bilâ mûceb firâşından kaldırup koçuya tahmîl ve İstanbul tarafına azîmete isti'câl eylemişler idi. Mübtelâ olduğu **/33/** illet-i hâileye meşâkk-ı nakl ü hareket gâilesi dahi munzam olmağla **Silivri**'de vâki' büyük **Yeni Hân**'a nüzûlünde ecel-i mev'ûd hulûl idüp dâr-ı bekâya irtihâl itmekle etbâı vefâtını halkdan ketm birle **İstanbul**'a devşirmeğe isti'câl ve ertesi günü akşama karîb hânesine îsâl olundukdan sonra ferdâsı mu'tâd üzre Ebü'l-feth **Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi**'nde salâ okunarak vefâtı i'lân ve **Zencîrli Kuyu** kurbunda vâki' eniştesi merhûm **İdrîs Efendi** (ö. 10 Receb 1117)[140] kabri civârında defn olundular. Rahmetullahi aleyh.

Sahhâf-zâde Efendi kıla cenneti makâm

târîh-i vefâtlarıdır.

28. El-Mevlâ Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi[141] (1068-29 Muharrem 1139)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh fuzalâ-yı ızâmdan **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla ihrâm-bend-i ziyâret-i **Beytü'l-harâm** olmuş iken vefât iden

---

139. Bkz. "El-Mevlâ Uşşâkî-zâde Seyyid Abdullah Efendi" maddesi.
140. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.271-272; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.310-311.
141. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.618-621; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.151-152; Sâlim, **Tezkire**, s.666-668; **Nuhbetü'l-âsâr**, s. 582-583; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.29b-31a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.373-374.

Abdülbâkî Efendi (ö. 1090)[142] merhûmun ferzend-i âzâde ve nakîb-i sâlifü'z-zikr **Zeyrek-zâde Abdurrahman Efendi**' (ö. 15 Şa'bân 1085)[143] nin hemşîre-zâdesidir. 1068'de pâ-nihâde-i gehvâre-i kevn-i şühûd olup evâil-i hâlinde vâlid-i mâcidlerinden ahz-i cevâhir-i ulûm ve **Ders-i Âm Sâlih Efendi** (ö. 14 Receb 1092)[144] ve **Karabekir Efendi** (ö. 26 Şa'bân 1117)[145] emsâli fuhûl-i ricâldan tahsîl-i nevâdir-i mantûk u mefhûm itdikden sonra ibrîz-i hâlis isti'dâdı **Şeyhülislâm Ali Efendi** (1041-2 Şa'bân 1103)[146] merhûmun mehekk-i imtihânında tâmmü'l-ıyâr ve 1090 târîhinde evvelîn pâye-i tarîk-i selem olan rütbe-i hârice kadem-nihâdelikle bülend-i'tibâr olup refte refte nice medârî-i aliyyede medâris ve müntehâ-yı medâris-tarîk olan **Süleymâniye** müderrisi iken baş müsevvidlik ile **Müftî Seyyid Feyzullah Efendi**[147] merhûmun şebistân-ı sohbet-i hâssında pervâne-i meclis oldukdan sonra 1114 târîhinde **Selânik** kazâsıyla mukzıyyü'l-merâm ve ba'dehu **Mısır** ve 1123 senesi Zi'l-hiccesi'nin on ikinci günü nikâbet-i eşrâf[148] ve bir sene mürûrunda **Mekke**-i mükerreme ve **İstanbul** kazâlarıyla şâd-kâm ve **Anadolu** kadıaskerliği ile dahi nâil-i matlab u merâm olmuşlar idi. 1130 Zi'l-ka'desi'nin yirmi altıncı günü nikâbetden ma'zûl ve bir sene mürûrunda **Rûmili** sadâretine mevsûl olup 32'de munfasıl ve 38 Şevvâli'nde tekerrürleri mukadder ve şehd-i şîrîn-güvâr-ı mansıbları çâşnîdâr-ı kand-i mükerrer olmuş idi. 1139 senesi bi-kazâillahi Teâlâ hummâ-i vebâiyyeden hasta ve ol hâlet ile dîvâna **/34/** gitmeğe şedd-i nitâk-ı gayret idüp **Ayasofya**'da namâz-ı fecri edâ esnâsında tak-ı tâkati şikeste olmağla hânesine avdet ve sene-i merkûme Muharremü'l-harâmı'nın dokuzuncu günü tekmîl-i enfâs-ı ma'dûde iderek nüzhet-serâ-yı riyâz-ı rıdvâna rıhlet itmeğin namâzı **Câmi'-i Sultân Mehmed Han-ı Gâzî**'de edâ olundukdan sonra **Keskin Dede Mezâristânı**'nda

---

142. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.462-463; Safâyî, **Tezkire**, s.40; Sâlim, **Tezkire**, s.156-157; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.33; **Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr**, s.51; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.296
143. Bibl. yukarıda verildi.
144. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.482-483.
145. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.277-278; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.175.
146. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.67-69; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.71-72; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3179; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.519-520; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.485-486; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.94-95.
147. Bibl. yukarıda verildi.
148. Vakâyi'ü'l-fuzalâ'ya (C.4, s.619) göre bir gün önce, yani 11 Zi'l-hicce 1123, Sicill-i Osmânî'ye (C.3, s.373) göre ise 11 Ramazân 1123 tarihinde nakib olmuştur.

defn olundu. Mevlânâ-yı müşârün ileyh fünûn-ı edebiyyede mânend-i kadı-i fâzıl ve ulûm-ı akliyye ve Arabiyye'de mehâreti müsellem efâzil-i hükûmetlerinde muhikk-i muhâkemâtında muhakkık-i iffet ü nezâheti müsellem tevâzu'-pîşe dervîş-nihâd bir zât-ı şerîf-i mükerrem olup ancak zîver-i ricâl olan maârif ü kemâlât ile iktifâ ve melbûsât u me'kûlâtda âsâr-ı ulemâ-i selefe iktizâ itmeleri ricâl-i tarîk meyânında hest ve imsâkinden neş'et itmek töhmeti ile medhûl ve evâhir-i hâllerinde umûr-ı cüz'iyyede müşâhede olunan ifrât-ı hazm ve ihtiyâtları bî-şübhe vesveseye mahmûl idi. **Nesîb** mahlası ile eş'ârı vardır. Rahmetullahi aleyh.

29. El-Mevlâ Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi[149] (1091-1145)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh hazretleri 1130 senesi Zi'l-ka'desi'nin yirmi altıncı günü mansıb-ı nikâbete şeref-efzâ olup ba'de'l-azl 1143'de makâm-ı vâlâ-yı **Meşîhat-i İslâmiyye**'ye revnak-bahşâ ve 1145 târîhinde âzim-i dâr-ı bekâ ve vâsıl-i rahmet-i cenâb-ı Hudâ olmuşlardır. İbtidâ-yı hâllerinden intihâ-yı ömrüne değin geçen eyyâmı **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin terceme-i hâlleri sırasında tafsîlen yazılmış olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh.

30. El-Mevlâ Ak Mahmûd Efendi-zâde Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi[150] (19 Cemâziyye'l-evvel 1078-Zi'l-ka'de 1164)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1132 senesi Cemâziyye'l-ûlâ gurresinde **Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi**[151] azlinden evvelâ[152] ve 1145 târîhinde **Hâce-zâde Ömer Efendi**[153] infisâlinden sâniyen ve 1157 Zi'l-

149. **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.52-53; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.89; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.30b-31a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.375; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1470; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.511-512; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.120.

150. **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.186-190; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.95-96; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.31a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.433-434; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4212; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.522-523; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.131.

151. Bibl. yukarıda verildi.

152. Tekmiletü'ş-şakâyık'a göre 1134'de (s.166).

153. Bkz. "El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi" maddesi.

hiccesi'nde **Feyzullah Efendi**[154] dâmâdı **Seyyid Mahmûd Efendi**[155] irtihâlinden sâlisen mansıb-ı vâlâ-yı nikâbetle be-kâm ve **Anadolu** ve **Rûmili** mansıblarına dahi mükerreren /35/ sâye-bahş-i izz ü ihtirâm oldukdan sonra 1159 târîhinde mansıb-ı **Meşîhat-i İslâmiyye**'ye şeref-pîrâ olmuş ve 1164 senesi Zi'l-ka'desi selhinde nidâ-yı irciî[ye] lebbeyk-gûyân ve alâyık-ı fenâdan kat'-ı alâka ile âzim-i gülşen-zâ-yı cinân olmuşlardır. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında tafsîlen yazılmış olmağla işbu mahalde tahrîr olunmadı. Rahmetullahi aleyh.

31. El-Mevlâ Aftas Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi[156] (ö. Rebîü'l-evvel 1157)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sadr-ı **Rûmili**'nden **Erzincanî Seyyid Ali Efendi**' (ö. 27 Cemâziyye'l-âhire 1112)[157] nin mahdûm-ı mükerremleridir. Evâil-i hâlinde tarîk-i saâdet-refîk-i ilmiyyeye dâhil ve şîme-i kadîm-i ulemâ üzre kat'-ı merâtib [ve] devr-i medâris iderek rütbe-i mevleviyyete vâsıl olmuşlar idi. **Bilâd-ı Hamse**'yi güzâr ve 1137'de bi'l-fi'l **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla çeşm-i fazîleti pür-envâr olmuş idi. 1140 senesi Rebîü's-sânîsi selhinde kazâ-i **Dârü's-saltana** ile be-kâm ve hulûs-ı niyyet ü iffet ve nezâheti berekâtiyle zamân-ı kazâsında me'kûlât ve r eşrûbâtda firâvânlık ve kıymetlerinde râygânlık olmağla hükûmetleri memdûh-ı havâs u avâm olduğu hâlde sene-i kâmileyi tamâm idüp 41 senesi Rebîü's-sânîsi'nde yirmi sekizinci günü **Sakız** arpalığıyla ma'zûl ve sene-i merkûme Cemâziyye'l-ûlâsı'nın onuncu günü[158] mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa mevsûl olup 43 senesi Rebîü'l-evveli'nin on yedinci günü azilleri nümâyân ve 44 Saferi'nde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya mütesâid ve huzûr-ı sadr-ı a'zâmî'de ilbâs-ı ferve-i semmûr ile mazhar-ı lutf-ı firâvân olmuşlar idi. Ba'de'l-azl 49 senesi Muharremü'l-harâmı'nın yirmi altıncı günü sadâret-i **Rûmili** ile mazhar-ı ikrâm ve iltifât-ı pâdişâh-ı adâlet-âyîn ile nâil-i izz u ihtişâm oldular. 50 senesi Muharremi'nin üçüncü günü ma'zûl ve hâne-i bî-minnetlerinde kûşe-nişîn-i hamûl iken 1155 senesi Şevvali'nde sâniyen sadr-ı **Rûm**'a

---

154. Bibl. yukarıda verildi.
155. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mahmûd Dede" maddesi.
156. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.32a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.433. Sicill-i Osmânî'de ismi "Aktas" olarak geçmektedir.
157. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.174-175; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.524.
158. Riyâzü'n-nukabâ'ya göre aynı sene Cemâziyye'l-âhiresi'nde (v.32a).

revnak-efzâ ve 1156 Muharremi'nde ma'zûl olup 1157 Rebîü'l-evveli'nde âzim-i dâr-ı bekâ olmuşlardır.

Eyle Zeynelâbidîn'e cennetin yâ Rab makâm

târîh-i vefâtlarıdır. Merhûm **Keskin Dede Makberesi** civârında **Nişâncı Paşa-yı Cedîd Câmi'-i Şerîfi** kurbunda vâlidleri merkadi **/36/** cenbinde defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Rahmetullahi aleyh.

32. El-Mevlâ İmâd-zâde Seyyid Ebû Saîd Efendi[159] (ö. 1145[160])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **İmâd-zâde** dimekle ma'rûfdur[161]. Âvân-ı şebâbında tahsîl-i ilm ü kemâl ile tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve sırasıyla devr-i medâris eyledikden sonra **Süleymâniye**'den 1140'da **Mahrec Mollalığı**'yla be-kâm ve 1142 târîhinde **Selânik**'den ma'zûl iken 1143'de nâ-gehân zuhûr iden **Dâmâd İbrâhîm Paşa Vak'ası**'nda huzûr-ı **Sultân Ahmed Hanî**'ye da'vet olunan ulemâ ile beraber **Sarây-ı Hümâyûn**'a varmış ve orada gürûh-ı eşkıyânın hâsekî ağa yediyle gönderdikleri haberden mâadâ ba'zı ulemâ ve küttâb ve vüzerânın katl u i'dâmları murâdları olduğunu ta'dâd u takrîr ve unvânına **Başkapu Kethudâsı Kara Mustafâ** (ö. Zilhicce 1169)[162] ve a'vânından **İbrâhîm** nâm kimesnenin ismini tahrîr ve taraflarından bir âdem ile irsâl eyledikleri defterin cevâbları kiminle irsâl olunmak münâsib idüği meşveret olundukda ulemâdan bir âdem ile gönderilmesi tasvîb ve tahsîn olunup lâkin sudûr-ı erkân-ı mevâlîden bir kimesne irsâlinde ba'zı hüccet-i melhûz olmağın sahib-i terceme ile meşâyîh-i selâtînden **Yeni Câmi' Şeyhi Seyyid Mehmed Efendi** (ö. Cemâziyye'l-âhire 1147)'[163]nin irsâli istihsân anlar dahi bir mikdâr i'tizârdan sonra bîm-i cân ile azîmete dâmen der-meyân itmişler idi. Meydâna varup **Orta Câmi**'de rüesâ-yı eşkıyâya taraf-i hümâyûndan merâmlarının ekserine

159. **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.75-77; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.33a; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.228.

160. Tekmiletü'ş-şakâyık'da ölüm tarihi gün ve ay da belirtilerek 29 Rebiyyü'l-âhir 1147 olarak gösterilmektedir (s.77). Nitekim Sicill-i Osmânî'de de verilen tarıh 1147'dir (C.4, s.228).

161. Ankara mollası iken vefat eden Seyyid İmâd-zâde Mehmed Saîd'in oğludur. İstanbul'da doğmuştur (**Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.75).

162. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.433.

163. **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.401-402.

müsâadeyi mutazammın teblîğ-i peyâm idüp bir sâat mikdârı nush u pend yolundan beyân-ı envâ'-ı va'd-ı vaîd itdikden sonra gürûh-ı eşkıyânın i'lâm-ı mâ-fî'z-zamîri içün **Sarây-ı Hümâyûn**'a avdet itmiş idi. Muâyene ve istimâ' itdüğü ahvâl-i pür-ehvâli pâye-i serîr-i **Sultân Ahmed Hanî**'ye nihânî nakl ü hikâye ve takrîr ü ifâde ile edâ-yı hızmet-i sefâret itmekle mekârim-i pâdişâhîden mazhar-ı nazar-ı inâyet ü ikrâm ve ol gün ya'ni 1143 senesi Rebîü'l-evveli evâsıtında nikâbet-i eşrâf ile mesrûr u şâd-kâm kılınmış idi. 1144 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin onüçüncü yevm-i Pençşenbe mansıb-ı âlî-rüteb-i nikâbet-i sâdât-ı kirâmdan kûşe-nişîn-i azl ü **/37/** infisâl ve ol makam-ı levâzimü'l-ihtirâma vusûl ile **Bolevî-zâde Seyyid Mehmed Efendi**[164] bâ-pâye-i **İstanbul** mukzıyyü'l-merâm olmuş idi. 45 târîhinde **Edirne** kadısı iken vefât idüp orada medfûnlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Selânik** kazâsından infisâl ile tengnâ-yı azl ü hamûlde kûşe-gîr-i inzivâ iken esnâ-yı vak'a-i müdhişede ber-muktezâ-yı **Hâşimiyyet** cesâret ve salâbeti ihrâz-ı eşrâf-ı nikâbet ile meydân-ı emelde çevgân-zen-i gûy-ı murâd olmuş ise de rütbe-i ilmiyyenin derece-i nihâyeti olan **Anadolu** ve **Rûmili** pâyelerine değil **Mekke**-i mükerreme pâyesine dahi vâsıl olamayarak yalnız **Edirne** kazâsına kadı olduğu hâlde vefât eylemişdir. Hilye-i ulûm u fezâil ile ârâste ve zîver-i kemâlât ile pîrâste idi. Rahmetullahi aleyh.

33. El-Mevlâ Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi[165] (ö. Şa'bân 1162[166])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Şeyhülislâm Bolevî Mustafâ Efendi**' (1000-Cemâziyye'l-âhire 1086[167])[168]nin mahdûmlarıdır[169]. Sinn-i

164. Bkz. "El-Mevlâ Bolevî-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi" maddesi.

165. **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.207; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.33a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.406.

166. Sicill-i Osmânî'ye göre 1161 Şa'bânı'nda (C.1, s.406).

167. Osmanlı Müellifleri'ne göre 1084 senesinde (C.2, s.23).

168. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.3, s.421-423; **Enîsü'l-müsâmirîn**, s.113; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.68-69; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.275; **Esmâü'l-müellifîn**, C.2, s.441; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.400-401; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4305; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.23; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.474-476; **Mu'cemü'l-müellifîn**, C.12, s.241; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.88-89.

169. Sicill-i Osmânî'de Şeyhülislâm Bolevî Efendi'nin kardeşi Bolevî Ali Efendi'nin oğlu olduğu kayıtlıdır (C.1, s.406).

şebâbı tekmîl ile vâsıl-ı hadd-i bülûğ oldukdan sonra tahsîl-i ulûm u fünûna câzim ve tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ü âzim olup sırasıyla tekmîl-i devr-i medâris ile 1128 senesi Ramazânı gurresinde **Süleymâniye**'den **Kuds-i şerîf** tevcîh olundukdan sonra **Şâm**-ı Şerîf kadısı olan **Denizuğrusu-zâde**[170] merhûm olmağla kazâ-i **Şâm-ı Şerîf**'e nakl ve tahvîl olunmuş idi. 1136 senesi **Mekke**-i mükerreme kadısı olup 1143'de munfasılan avdet ve 1144 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on beşinci Pençşenbe günü bâ-pâye-i **İstanbul** mansıb-ı nikâbet-i eşrâfa ıs'âd ve se mâh müddet şerefmend-i câh-ı nikâbet oldukdan sonra sene-i merkûme Ramazânı yirmi birinci günü azl ve şân-ı devlete nâ-çespân itâle-i lisân itmek töhmetiyle arpalıkları olan **Aydıncık** kazâsına tard u ib'âd olunmuşlar idi. 1146 senesi Zi'l-hiccesi'nde **Kadıköyü**'nde ikâmete me'mûr olup muahheren akd u ıtlâklarıyla hânelerinde mukîm ve meşgûl-i duâ-yı devâm-ı şehriyâr-ı heft iklîm oldular. 1155 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı gurresinde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya ik'âd olunup 1158 hilâlinde **Rûmili** pâyesiyle ta'zîm ve 1159 senesi Şevvâli'nin on birinci günü nakîbüleşrâf bulunan **Z[eyn]elâbidîn Efendi**'[171]nin **/38/** câh-ı vâlâ-yı fetvâyı teşrîflerinde sâniyen mansıb-ı vâlâ-yı nikâbetle tekrîm olunmuşlar idi. Ancak pîr ü ihtiyâr ve sinleri akd-i sâbi'i güzâr ile ba'zı illete dûçâr olmalarıyla 1162 senesi şehr-i Şa'bânı selhinde da'vet-i irciîye icâbet ve zâmile-bend-i râh-ı âhiret oldular. Mevlânâ-yı müşârün ileyh hasîb-i fezâil-âr[â] nesîb-i mehâsin-pîrâ idiler. Rahmetullahi aleyh

34. El-Mevlâ Es-Seyyid Mahmûd Dede Efendi[172] (ö. 28 Zi'l-ka'de 1157[173])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh iki def'a şeyhülislâm-ı sâmî-makâm olan **Es-Seyyid Feyzullah Efendi**'[174]nin dâmâdıdır. Tarîk-i tedrîse duhûlünden iki sene içinde mülâzemet ve devr-i medârisden sonra **Selânik** ve andan **Edirne** ve 1114 senesi Zi'l-ka'desi'nin yirmi birinci günü **Darü's-saltanati's-seniyye** kadılığına şeref-pîrâ olup **Dersaâdet**'de icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyye itmekde iken nâ-gehân 1115 târîhinde zuhûr iden vak'a-i müdhişede **Sarây-ı Hümâyûn**'a ictimâ' içün neşr olunan

170. Görebildiğimiz kaynaklarda bu isme rastlayamadık.
171. Bibl. yukarıda verildi.
172. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.33b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.325.
173. Sicill-i Osmânî'ye göre 8 Zi'l-ka'de 1155 (C.4, s.325).
174. Bibl. yukarıda verildi.

haber-i da'vete icâbet üzre mizâclarında nev'an inhırâf olmak bahânesiyle takdîm-i ma'zeret-i insırâf idüp ancak gürûh-ı eşkıyâ a'yân ve ekâbir i devletin hâne ve meskenlerin yağmâ vü gârât eyledikleri sırada içlerinden bir fırka dahi bayrakların kapup yolda temâşâlarına cem' olan sıbyân ile sâhib-i tercemenin menziline kazâ-i âsmân gibi nâzil olup baîd-i asrda mevlânâ-yı müşârün ileyhi hâh na-hâh dâbbesine irkâb ve meydâna getürmekde iz'âc ve it'âb itmeleriyle ol gice sekbân-başı ağa ile âteş-i belâdan kebâb ve bu cem'iyyet-i hevlnâk ne hâldir diyü âh u vâh iderek şeb-zindedâr-ı dehşet ü ıztırâb olmuşlar idi. Mansıblarıyla bâ-re'y-i cumhûr **Beyler Hâcesi Ahmed Efendi** mesrûr oldukdan sonra güç belâ ile dest-i taaddîlerinden halâs bulup tekrâr ellerine giriftâr olmak havfıyla hânesinde ihtifâ itmiş idi. Müftî-i şehîd-i müşârün ileyh damâdı olmak töhmetiyle cürm-i âhiri yoğ iken sâir evlâd ve etbâı gibi mevlânâ-yı müşârün ileyh **Burusa**'ya iclâ ve tağrîb olunarak ahibbâ ve akrabâlarından dûr u mehcûr oldukları hâlde tam 28 sene **Burusa**'da ikâmet itmişler idi. Cülûs-ı **Sultân Mahmûd Han-ı Evvel**'i müteâkib ya'ni 1143 senesi bâ-işâret-i aliyye şeyhülislâmı **/39/ Astâne-i Saâdet**'e da'vetlerin mutazammın yazılan hatt-ı hümâyûn-ı inâyet-makrûn mûcebince emr-i şerîf tahrîr ve ol vechle **Dersaâdet**'e avd u kufûl eylemiş idi. 1144 senesi Ramazânı'nın yirmi birinci günü mansıb-ı nikâbet-i eşrâf ile tebcîl ve yine sene-i merkûme içinde bi'l-azl yerlerine **Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi**[175] mevsûl olmuş idi 1147 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin dördüncü günü sadâret-i **Rûmili** ile kâmyâb olarak 1148 Recebi gurresinde hasbe'l-usûl ma'zûl ve yerlerine **Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi** (Cemâziyye'l-âhire 1099-1156) [176] mevsûl oldular. 1156 senesi[177] tekrâren mansıb-ı nikâbet-i sâdât ile tekrîm olunup 1157 senesi Zi'l-ka'desi'nin yirmi sekizinci günü nidâ-yı irciîye lebbeyk-zen-i gûyân ve âzim-i dâr-ı cinân olmuş ve nikâbet-i eşrâf mansıb-ı celîline dahi sadâret-i **Anadolu**ma'zûllerinden **Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi**[178] tekrâr teşrîf itmiş idi. Mevlânâ-yı müşârün ileyh nesl-i tâhir ve fezâil-i bâhiresi müsellem erbâb-ı besâir-i fazl u takvâ ile

---

175. Bkz. "El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi" maddesi.

176. Safâyî, **Tezkire**, s.156-157; Sâlim, **Tezkire**, s.337-344; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.177-178; **Tuhfe-i Hattâtîn**, s.454; **Nuhbetü'l-âsâr**, 179-180; **Âdâb-ı Zurafâ**, s.152-154; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.177-178; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2494; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.3; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.235; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.298-299.

177. İkinci nikâbeti, Riyâzü'n-nukabâ'ya (v.33b) göre 1146 hilâlinde Sicill-i Osmânî'ye (C.4, s.325) göre 27 Cemâziyye'l-âhire 1155'dedir.

178. Bibl. yukarıda verildi.

müşârün bi'l-benân idi. **Feyziyye Medresesi Hazîresi**'nde defn-i türâb-ı rahmet-i Perverdgâr'dır. Rahmetullahi aleyh. **Anadolu Hisârı**'nda **Sinân Mescidi**'ne minber vaz' eylemişdir.

35. El-Mevlâ Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi[179] (ö.1158)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1106 senesinde nakîb-i sâdât olan **Hâce-zâde Seyyid Osmân Efendi**'[180]nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. Tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyeye dâhil ve sırasıyla devr-i medâris eyledikden sonra **Galata** kazâsından **Selânik** mevleviyyetine nâil ve ba'de'l-azl **Bilâd-ı Hamse**'den **Edirne** pâyesine vâsıl olup 1141 Muharremi'nden i'tibâren zabt itmek üzre **Medîne**-i münevverekazâsıyla mazhar-ı ikrâm ve 1144 senesi şehr-i Cemâziyye'l-âhiresi'nin on üçüncü Pençşenbe günü kazâ-i **Dârü's-saltana** ile mesrûr u şâdkâm kılınmış iken çok geçmeksizin azl ile mükedder olup zamân-ı kalîlde azli bî-hengâm olduğundan şân-ı devlete nâ-çespân itâle-i lisân itmek töhmeti ile **Burusa**'ya nefy ü tekdîr ve zımnen sâire irâet-i tarîk-i ta'zîr kılınmış idi. Bir müddet sonraca kendü hânelerinde mukîm ve meşgûl-i duâ-yı devâm-ı şehriyâr-ı heft iklîm olmak üzre **/40/** avdete ruhsat erzân buyrularak ol vech ile avdet itmişler idi. 1144 senesi içinde **Seyyid Mahmûd Efendi** azlinden sâdâta nakîb ve 45 senesi içinde[181] yine azl-i nâ-be-hengâm ile mükedder ve yerlerine[182] **Ak Mahmûd Efendi-zâde Zeynelâbidîn Efendi**[183] mübeccel olmuşlar idi. Menfâsı olan **Yalakabâd** kazâsında olduğu hâlde 1158 târîhinde âzim-i dâr-ı cinân olmuşlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh sâhib-i fazl u şuûr ve kemâlât ü insâniyyet ile ma'rûf umeşhûr idi. Rahmetullahi aleyh.

---

179. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.34a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.591.
180. Bibl. yukarıda verildi.
181. 1145 senesi Safer'inde (**Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.188).
182. Metinde "yerleriyle".
183. Bibl. yukarıda verildi.

36. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi[184] (ö. Şevvâl 1165)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh vâsıl-ı hadd-i bülûğ oldukdan sonra tahsîl-i ilm ü kemâle âzim ve tarîk-i feyz-refîk-i ilmiyyeye câzim olmuş idi. Sırasıyla devr-i medâris iderek **Kuds-i şerîf** mevleviyyetine nâil ve ba'de'l-azl muntazır-ı lutf iken 1162 senesi Ramazânı'nın yirmi ikinci günü bâ-pâye-i **Burusa** mansıb-ı nikâbet-i eşrâfla kâm-revâ olmuşlar ise de bâ-emr-i Hudâ ahd-i karîbde vücûd-ı fezâil-nümûduna istîlâ iden ilel ve eskâmın devâsından etbâ me'yûs ve mütemâdiyyen sâhib-i firâş olmağla temşiyyet-i umûrda acz u kusûru mu'âyene ve mahsûs olup hızmet-i celîle-i nikâbet ta'tîl ve buna dâir rü'yeti muktezî umûr-ı vaktinden tahvîl olunmakdan nâşî bi'l-iktizâ 65 senesi Şevvâli'nin sekizinci günü azl ve yerine **Diyârbekir** mevleviyyetinden munfasıl **Rızâ Efendi**[185] vasl olunmuş idi. Çend rûz mürûrunda nidâ-yı irciîye lebbeyk-zen-i gûyân ve âzim-ı ravza-i cinân olarak **Otakcılar**'da defîn-i hâk-i mağfiretdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh fazl u takvâda müsellem-i akrân hasîb-i iffet-nişân idi. Rahmetullahi aleyh.

37. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi[186] (ö. 13 Zi'l-hicce 1169)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Kırımî-zâde** dimekle meşhûr **Mehmed Rızâ Efendi**'dir ki evâil-i hâlinde tahsîl-i fünûn u ulûm ve tekmîl-i mantûk u mefhûm eyledikden sonra tarîk-i tedrîse dâhil ve giderek **Diyârbekir** kazâsına vâsıl olmuş idi. 1165 senesi Şevvâli'nin sekizinci günü[187] mansıb-ı celîl-i nikâbete ıs'âd ve biraz müddet karâr ve devâm eyledikden sonra 1169 sâlinde infisâl ile mukaddeme-i **/41/** mevti olan maraz-ı hâile mübtelâ ve tîrdân-ı ecelden perîde olan nâvek-i kazâya havâle-i hedef-i rızâ idüp sene-i merkûme Zi'l-hiccesi evâilinde terk-i âlem-i fânî ve tekmîl-i ömr-i câvidânî eylemişdir. **Edirne Kapusu**

---

184. **Tekmiletü'ş-şakâyık**, s.207-208; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.34a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.28.
185. Bkz. "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Rızâ" maddesi.
186. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.34b-35a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.397-398.
187. Riyâzü'n-nukabâ'ya göre 1163 Şevvâli'nde (v.34b).

hâricinde **Bâkî Efendi**[188] merhûmun yanında medfûndur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh arîkü'l-asl sâhibü'l-fazl bir zât olup **Dûdmân-ı Cengiziyye**'ye kudûm-ı ihtisâs olduğuna binâen **Târîh-i Gazan** nâm kitâbı terceme idüp ibârât-ı nefîse ve kemâlât-ı selîse ile ahvâl-i hânân-ı **Kırım**'ı icmâl idüp inşâsına sihr-i helâl ve güftârına ahsen-i makâl dinse sezâdır. Rahmetullahi aleyh.

38. El-Mevlâ Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi[189] (1115-16 Zi'l-hicce 1193)

Mevlânâ–yı müşârün ileyh asr-ı **Sultân Mustafâ Han-ı Sâlis**'de ya'ni 1187 Cemâziyye'l-âhiresi'nde şeyhülislâm olan **Şerîf-zâde Seyyid Mehmed Şerîf Efendi** Hazretleri'dir ki 1169 senesinde evvelâ ve 1186 târîhinde sâniyen nakîb-i sâdât dahi olmuşlardır. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında tafsîlen keşîde-i silk-i sütûr olunmuş olmağla işbu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh.

39. El-Mevlâ İdrîs-zâde Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi[190] (ö.1175)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh nakîb-i sâlifü'z-zikr **Sahhâflar Şeyhi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi**'[191]nin enistesi **Şeyhülislâm Müfettişi İdrîs Efendi**' (ö. 1172'den sonra)[192] nin ferzend-i fürûzende-ahteridir. **Âstâne-i Aliyye**'den zuhûr ve âfitâb-ı feyz-i ezelîden iktibâs-ı nûr-ı şuûr idüp tahsîl-i ilm ü kemâl eyledikden sonra tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse

---

188. Latîfî, **Tezkire**, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, Nu. 1160, v.50b; **Gülşen-i Şu'arâ**, v.29b-30b; **Meşâirü'ş-şu'arâ**, v.53a-54b; Kınalı-zâde, **Tezkire**, C.1, s.199-209; Beyânî, **Tezkire**, v.16b; Hadâyıkü'l-hakâyık, s.434-440;; **Zübdetü'l-eş'âr**, İÜ Kütüphanesi TY 1646, v.9a-19a; Rızâ, **Tezkire**, s.16-18; **Esâmî**, s.77-78; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.1203-1204; GIBB, **A History of Ottoman Poetry**, C.3, s.133-159; **Türk Şairleri**, C.2, s.697-721. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Harun TOLASA, *"Bâkî"*, **Dergâh Yayınları Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C.1, s.300-303 ve Mehmet ÇAVUŞOĞLU, *"Bâkî"*, **TDVİA.**, C.4, s.537-540.

189. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.104-105; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.35a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4186; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.257-258; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.541; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.147.

190. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.35b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.246.

191. Bibl. yukarıda verildi.

192. **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.311.

duhûl ve hasbe'l-âde hareketle **Süleymâniye**'den rütbe-i mevleviyyete mevsûl olmuş idi. 1172 târîhinde nakîb-i sâdât bulunan **Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi**'[193]nin azlinden mesned-i celîl-i nikâbetle ser-efrâz olup üç sene evvel mansıb-ı âlîde karâr ile 1175 senesi Muharremi evâilinde azl ve yerlerine **Mîrzâ-zâde Mehmed Saîd Efendi**[194] ta'zîz olunmuş idi. Çok geçmeksizin tâir-i rûhu aşiyâne-i bedenden hurûc ve sû-yı semâya urûc eyledi. Rahmetullahi aleyh. **/42/**

40. El-Mevlâ Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi[195] (1122-18 Zi'l-ka'de 1188)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh 1126 senesinde ya'ni asr-ı bâhirü'n-nasr **Sultân Ahmed Han-i Sâlis**'de şeyhülislâm olan **Mîrzâ Mustafâ Efendi**' (1040-3 Safer 1135)[196] nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. 1175 Muharremi evâilinde evvela ve 1181 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı evâhirinde sâniyen nakîbüleşrâf olup 83 senesi Zi'l-ka'desi'nin altıncı günü dahi şeyhülislâm ve hallâl-i müşkilât-ı hâss u âmm olmuşlar idi. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin tertîb ve tahrîr kılınan terceme-i hâlleri sırasında ber-vech-i tafsîl tahrîr kılınmış olmağla bu mahalde tekrârından sarf-ı nazar kılındı. Rahmetullahi aleyh.

41. El-Mevlâ Seyyid Abdullah Efendi[197] (ö. 28 Rebîü'l-evvel 1184)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh câmi'ü'r-riyâseteyn şeyhülislâm-ı sâmî-makâm şehîd-i saîd **Es-Seyyid Feyzullah Efendi**'[198]nin mahdûm-ı mükerremleri ya'nî

Mübârek bâd hâlâ sadra nûr-ı Mustafâ geldi

---

193. Bibl. yukarıda verildi.
194. Bkz. "El-Mevlâ Mîrzâ-zâde Es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi" maddesi.
195. **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.2, s.9-10; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.103-104; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.36a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4510; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.31-32; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.538-540; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.146.
196. **Vakâyi'ü'l-fuzalâ**, C.4, s.533-537; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.83-84; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.419-420; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.503-504; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.113-114.
197. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.36b-37a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.385.
198. Bibl. yukarıda verildi.

târîh-i garrâsı üzre 1148 senesinde şeyhülislâm olan **Es-Seyyid Mustafâ Efendi**' (1090-Muharrem 1158)[199]nin mahdûm-ı mükerremleridir*. Tarîk-i tedrîse dâhil ve tekmîl-i medârisle rütbe-i mevleviyyete vâsıl oldukdan sonra 1176 Muharremi'nin yirminci günü sadr-ı **Anadolu**'ya revnak-efzâ ve 1178 Zi'l-hiccesi'nde[200] mansıb-ı nikâbet-i sâdâta dahi sâye-pîrâ olmuş idi. 1181 târîhinde sadr-ı sadâret-i **Rûmili**'ye nakl ile ahlâfına eslâf ve mansıb-ı nikâbetle **Mîrzâ-zâde Saîd Efendi**[201] sâniyen [nakîbül]eşrâf olarak 1184 Rebîü'l-âhiri'nin yirmi sekizinci günü mat'ûnen nidâ-yı irciîye lebbeyk-zen-i dâi-i ecel ve vâsıl-ı rahmet-i Azze ve Celle olup **Üsküdâr**'da **Eski Menzilhâne** kurbunda vâlidleri yanında defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Rahmetullahi aleyh.

42. El-Mevlâ Karahisârî Es-Seyyid İbrâhîm Efendi[202] (1113 - 17 Cemâziyye'l-âhire 1197)

/43/ Mevlânâ-yı müşârün ileyh eşrâf-ı kuzâtdan **Karahisârî Osmân Efendi** nâm zâtın mahdûm-ı mükerremleridir. 1113 târîhinde encümen-ârây-ı vücûd ve pertev-endâz-ı âlem-i şühûd olmuşlardır. Terbiyyet-i üstâdân-ı asr ile mertebe-i kemâle vâsıl ve tarîk-i feyz-refîk-i ilme mülâzım oldukdan sonra 1143 senesinde müderris ve tekmîl-i devre-i mu'tâde ile 68'de rütbe-i mevleviyyete nâil olmuş idi. 1183'de nakibüleşrâf iken **Anadolu** pâyesiyle sâniyen **İstanbul**'a kadı ve 84'de **Anadolu** kadıaskeri ve 87'de sâniyen nakîbüleşrâf ve 90 ile 93 târîhlerinde mükerreren **Rûmili** kadıaskerliğiyle reîsü'l-ulemâi'l-a'lâm olup 1196 Şevvâli'nin beşinci günü mesned-i vâlâ-yı âfitâba şeref-efzâ olmuşlar ise de sinni doksanı mütecâviz bir pîr-i sâl-hurde olduğundan 1197 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on yedinci günü mebtûnen vefât

---

199. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.92-93; **Hadîkatü'l-cevâmî**, C.1, s.283; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4305; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.427, 428; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.518; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.127.

*. Müşârün ileyhin fahrü'l-müslimîn 1181 senesi Cemâziyye'l-ulâsı evâhirinde vefât itmiş olması Hadîkatü'l-Cevâmi'de mutâlaa-güzâr-i âcizî olmuşdur. Ba'zı Risâlede 1082'de sâniyen câh-ı nikâbetle muhterem oldukları görülmüş ise de selefleri kim olduğu bulunamadığından ve tarihlerde dahi görülemediğinden def'a-i sâniyye nikâbetleri yazılmışdır.

200. Riyâzü'n-nukabâ'ya göre 1179'da (v.36b).

201. Bibl. yukarıda verildi.

202. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.108; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.37a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.1, s.534; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.138; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.549-550; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.153.

idüp **Sultân Selîm** civârında vâki' **Beyceyiz Mahallesi**'nde kâin hazîre-i mahsûsalarında defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Tafsîl-i terceme-i hâli **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin terceme-i hâlleri sırasında yazılmışdır. Rahmetullahi aleyh.

43. El-Mevlâ Dürrî-zâde Es-Seyyid Mehmed Ârîf Efendi[203] (1153-19 Cemâziyye'l-evvel 1215[204])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı sâmî-makâm **Dürrî-zâde Mustafâ Efendi**' (1114-7 Zi'l-hicce 1188[205])[206] nin mahdûm-ı maârif-rüsûmlarıdır. Hâricden mahrece varınca terakkiyât-ı mirkât-ı medârisi ba'de't-te'sîs 1188'de mahrûse-i **Burusa**'ya ve 1194'de **İstanbul** kazâlarına kadı oldukdan sonra 1196 Şevvâli'nin beşinci günü nakîbüleşrâf olup mansıb-ı nikâbet uhdesinde olduğu hâlde 97 Zi'l-hiccesi gurresinde sadr-ı **Anadolu**'ya ve 1198 Şevvâlı yirmi yedisinde sadr-ı sadâret-i **Rûmili**'ye nakl ile ahlâfına eslâf olmuşlar idi. 1199 Şevvâli'nin on sekizinci [günü] makâm-ı âlî-i meşîhata revnak-efzâ olup 1215 sâlinde tekmîl-i hayât-ı müsteâr eylemişlerdir. Terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye**'nin menâkıb-ı celîleleri sırasında ber-vech-i **/44/** tafsîl arâyiş-i silk-i tahrîr kılınmışdır. Rahmetullahi aleyh.

---

203. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.109-110; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.38a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.267; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.62; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.2140; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.553-554; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.156-157.

204. Ölümü, Sicill-i Osmânî'de gün ve ay da belirtilerek 19 Cemâziyye'l-evvel 1215, İlmiye Sâl-nâmesi ve Osmanlı Şeyhülislâmları'nda ise 1225 olarak gösterilmiştir. Bkz. **Sicill-i Osmânî**, aynı yer **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.554; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.157.

205. Osmanlı Müellifleri'ne göre 1175'de ölmüştür (C.1, s.308).

206. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.100; **Hadîkatü'l-cevâmi**, C.1, s.237; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.444-445; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.2140; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.308; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.529-531; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.139-140.

44. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Derviş Efendi[207] (ö. 16 Cemâziyye'l-âhir 1204[208])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh âl-i feyzden şeyhülislâm-i sâmî-makâm **Seyyid Mustafâ Efendi**'[209]nin mahdûmu ve nakîb-i sâlifü'z-zikr **Seyyid Abdullah Efendi**'[210]nin halef-i sâlihidir. Tahsîl-i bizâa-i isti'dâd ü istîhâl itdikden sonra âheng-i tarîk-i erbâb-ı fazl u kemâl eyleyüp hasbe'l-âde hareket ve ba'zı ulemânın asitânesin mesned-i izz ü devlet kılup ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ba'zı kat'ü'l-merâtib vâsıl-ı rütbe-i behiyye-i mevleviyyet olmuş idi. **Bilâd-ı Erbaa** ve **Mekke** pâyelerini güzâr ve bi'l-fi'l **İstanbul** kadılığı ve 1199 Şevvâli'nin on dokuzuncu günü[211] mansıb-ı celîl-i nikâbetle dahi karîn-i i'zâz buyrulduğu hâlde mazbûtü'l-lisân olmadıklarından ittifâk-ârâ ile karâr-gîr olan ba'zı mevâda i'tirâz ile erkân-ı devlete harf-endâz-ı dahl ü taarruz olduğu sem'-i hümâyûna ilkâ olunmağla 1200 senesi Şa'bânı'nın on dokuzuncu günü müddet-i nâkısa ile **İstanbul** kadılığı ve nikâbetden azl ile **Gelibolu**'ya nefy ü iclâ ve yerlerine **İstanbul** pâyelülerinden **Seyyid Mehmed Kâmil Efendi**[212] ta'yîn buyrulmuş idi. Çok geçmeden mazhar-ı afv-i âlî olarak **Dersaâdet**'e avdet ve 1202 senesi Recebi'nde bi'l-fi'l **Rûmili** kadıaskerliği ve sâniyen mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf ile mazhar-ı tekrîm olup eyyâm-ı mu'tâdesin ba'de't-tekmîl sadâretden azl ile hânelerinde ikâmet ve meşgûl-i duâyı devâm-ı pâdişâh-ı meâlî-menkibet bulundukları hâlde 1204 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on altıncı günü âzim-i gülşen-serâ-yı âhiret olmuşlardır. **Üsküdâr**'da **Eski Menzilhâne** civârında medfûndur. Mevlânâ-yı müşârün ileyh erbâb-ı fazl u kemâlden mütekellim ü cesûr ve mehâm-şinâs u vakûr bir zât idi. Rahmetullahi aleyh.

---

207. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.38b-39a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.334.
208. Sicill-i Osmânî'ye göre 27 Cemâziyye'l-evvel 1204 (C.2, s.334).
209. Bibl. yukarıda verildi.
210. Bibl. yukarıda verildi.
211. Riyâzü'n-nukabâ'ya (v.38b) göre 19 , Sicill-i Osmânî'ye (C.2, s.234) göre 17. günü.
212. Bkz. "Es-Seyyid Mehmed Kâmil Efendi" maddesi.

45. El-Mevlâ Seyyid Mehmed Kâmil Efendi[213] (1141[214]-9 Zi'l-hicce 1215)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh sudûr-ı **Rûm**'dan **Osmân Efendi'** (ö. 1181)[215]nin necl-i necîbi ve şeyhülislâm-ı esbak şehîd-i **/45/** saîd **Feyzullah Efendi'**[216]nin sibt-i reşîdidir. 1200 senesi Şa'bânı'nın on dokuzuncu günü nikâbet-i eşrâf ile tebcîl ve 201 Cemâziyye'l-âhiresi'nin on dördüncü gününde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu** ile ta'zîm ve 202 senesi **Rûmili** pâye-i celîlesi'yle tekrîm olunup sene-i merkûme Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirmi altıncı günü **Mekkî Mehmed Efendi** (1126-22 Cemâziyye'l-evvel 1212[217])[218] infisâlinden mesned-i âlî-i meşîhata zînet -efzâ olmuşlardır. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında arâyiş-i zîb-i sütûr olmağla işbu mahalde tekrâr olunmadı. Rahmetullahi aleyh.

46. El-Mevlâ Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi[219] (1127[220]-22 Receb 1205)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh müderrisîn-i kirâmdan **Eyyûb Efendi'** (ö. 1157)[221] nin ferzend-i dil-pezîridir. Ba'de kat'ü'l-merâtib-i ilmiyye 1202 senesi Rebîü'l-evveli'nde evvelen ve 1203 senesi Recebi'nde

---

213. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.113-114; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.39a-b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3815-3816; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.67-68; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.560-562; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.161.

214. Sicill-i Osmânî'ye göre 1142 (C.4, s.68).

215. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.34.

216. Bibl. yukarıda verildi.

217. Sicill-i Osmânî'ye göre 1116 senesinde doğmuş ve 19 Cemâziyye'l-evvel 1212'de vefat etmiştir (C.4, s.508).

218. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.111-113; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.6, s.4387-4388; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.508; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.557-559; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.159-160.

219. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.115-116; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.39b-40a; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1691; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.642-643; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.563-564; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.163-164.

220. Devhatü'l-meşâyîh'da doğum tarihi olarak 1119'un da söylendiği ifade edilmektedir. Diğer kaynaklardaki tarih de 1127'dir. Yahyâ Tevfîk Efendi'nin ölümüyle ilgili olarak Sicill-i Osmânî yukarıdaki tarihi gösterirken Devhatü'l-meşâyîh'da şeyhülislâm olduktan, yani, 21 Receb 1205'den 13 gün sonra öldüğü ifade edilmektedir ki, bu da 4 Şa'bân 1205'e tekâbül etmektedir. Bkz. s.115-116.

221. **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.450.

sâniyen sadr-ı sadâret-i **Rûm**'a revnak-efzâ ve 1204 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin yirmi sekizinci günü mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâfa şeref-pîrâ ve 1205 senesi Recebi'nin yirmi birinci günü mesned-i âlî-i meşîhata şeref-bahşâ oldukdan sonra on üç gün mürûruyla nidâ-yı irciîye lebbeyk-zen-i dâî-i ecel ve vâsıl-ı rahmet-i Azze ve Celle olmuşlardır. **Fâtih** civârındaki çeşme pîşgâhında medreseleri hazîresinde medfûndurlar. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında keşîde-i silk-i sütûr u imlâ kılınmış olmakla tekrâr olunmadı. Rahmetullahi aleyh.

47. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi[222] (ö. 4 Şevvâl 1208)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Bıçakçılar İmâmı Hafîdi** dimekle meşhûr ulemâ-yı maârif-rüsûmdandır. 1160 târîhinde rüûsa nâil ve hasbe'l-âde devr-i medâris iderek tam 30 yılda ya'ni 1190 târîhinde bâ-pâye i **Kuds Üsküdâr** mevleviyyetine nâil olmuşlar idi. 1199 târîhinde **Edirne** ve 1203 sâlinde **Medîne**-i münevverekadılıklarıyla be-kâm ve 205 senesi Recebi'nin yirmi birinci günü mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf ve 206 senesi kazâ-i **Dârü's-saltana** ile mukzıyyü'l-merâm **/46/** olup 1208 senesi Şevvâli'nin dördüncü günü âzim-i dârü's-selâm olarak **Tersâne Bahçesi** verâsında defîn-i mezâr-ı mağfiret ve garîk-i deryâ-yı rahmet-i Rabb-i izzet olmuşlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ulemâ-yı a'lâmdan ve mazanne-i kirâmdan bir zât-ı sütûde- simât olup **Safhî** mahlası ile şi'r-i bî-nazîri vardır[223]. Rahmetullahi aleyh rahmeten vâsiaten.

---

222. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.40b; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.2.

223. Riyâzü'n-nukabâ'da bu nakibin anlatıldığı sayfanın derkenârında Safhî mahlasıyla şiirleri bulunduğu kayıtlıdır. Şu'arâ tezkirelerinde yer alan Safhî mahlaslı 4 şair de bu Safhî değildir. Sadece Râmiz'de Mehmed Saîd adlı ve Nakîbüleşrâf olan bir şairden bahsedilmektedir ki o da yukarıda "El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Sa'îd ibni El-Mevlâ Mehmed Es'ad Efendi" maddesinde biyografisi verilen nakibüleşrâftır.

48. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi[224] (Cemâziyye'l-evvel 1173[225]-26 Ramazân 1226[226])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı cennet-makâm **Es'ad Efendizâde Mehmed Şerîf Efendi**' (6 Muharrem 1130-9 Ramazân 1204)[227] nin mahdûm-ı mükerremleridir. Dâhil-i i'dâd-ı müderrisîn-i kirâm oldukdan sonra sırasıyla devr-i medâris ve kat'-ı merâtib idüp 208 senesi Şevvâli'nde kazâ-i **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye** ilâvesiyle hızmet-i müstevcibü'l-mağfiret-i nikâbete mevsûl ve 215 senesi **Rûmili** sadâreti pâye-i mu'teberesi tevcîh ve 219 senesi bi'l-fi'l sadâret-i **Rûmili** ile nâil-i me'mûl olup 221 senesi şehr-i Receb gurresinde lâbis-i libâs-ı ferve-i fetvâ ve 222 senesi şehr-i Cemâziyye'l-ûlâsı'nda ma'zûl ve ertesi günü yine makâmlarında ibkâ kılınup 223 senesi şehr-i Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirmi yedinci günü yine azle mübtelâ ve arpalıkları olan medîne-i **Güzelhisâr**'a iclâ olunarak orada ârâm üzre iken 226 senesi şehr-i Ramazân-ı mağfiret-nişânında irtihâl-i dâr-ı bekâ ve âzim-i kurbgâh-ı cenâb-ı Mevlâ olmuşlardır. Mahall-i mezbûrda **Câmi'-i Atîk** sâhasında medfûndurlar. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında ârâyiş-i silk-i beyândır. Rahmetullâhi aleyh. Târîh:

El-hak isti'dâd ile oldı Atâ Molla nakîb

---

224. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.120; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.299-300; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.40b-42b; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3159; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.479; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.571-573; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.171-172

225. Doğumu Devhatü'l-meşayıhda yazıyla, İlmiye Sâl-nâmesi'nde rakamla 1273'dür ki, başka hiç bir kaynakta geçmeyen ve de mümkün olmayan bu tarih Devhatü'l-meşâyîh'a sehven yazılmış ve muhtemelen oradan söz konusu Sâl-nâme'ye aynı şekilde nakledilmiş olmalıdır. Bu sehiv o kadar barizdir ki aynı eserlerde ölüm tarihi 1226 olarak gösterilmiştir.

226. Sicill-i Osmânî'ye göre 26 Ramazân 1236 (C.3, s.479).

227. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.108; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2857; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.142; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.547-548; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.152.

49. El-Mevlâ El-Fazıl Râif İsmail Paşa-zâde Es-Seyyid İbrahim İsmet Bey Efendi[228] (17 Muharrem 1164-Ö.17 Muharrem 1222)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh terceme-i hâli **Süleymân Fâik Efendi***, (1198-10 Muharrem 1254[229])[230]nin tertîb eylediği **Zeyl-i Sefînetür'r-Rüesâ**'da mestûr olan münşî-i vassâf-kalem ve debîr-i utârid-rakam ve hüsn-i ahlâk ve etvâr-ı müsellem-i âlem olan **Râif İsmâîl Paşa** (1138-1192[231])[232] merhûmun sülbünden 1164 senesi **/47/** Muharremi'nin on yedinci günü encümen-ârâ-yı vücûd ve pertev-endâz-ı âlem-i şühûd olmuşlardır. Şem'-i efrûhte-i şebistân-ı tahsîl-i sevâd ve serv-i efrâhte-i sıhhat-i bustân-ı isti'dâd oldukda ilm-i şerîfe iştigâl ve tahsîl-i gâyetü'l-gâyât-ı fazl u kemâl idüp rüûsa nâil ve hasbe'l-âde devr-i medârisle 202 târîhinde **Hâmise-i Süleymâniye**'den **Halebü'ş-şehbâ** mevleviyyetine vâsıl olmuşlar idi. 205 senesi Muharremi'nde pâye-i **Mekke**-i mükerreme ihsân ve sene-i merkûme Cemâziyye'l-âhiresi'nde **Ordu** kadılığı tevcîhle **Ordu-yı Hümâyûn** cânibine revân olmuşlar idi. **Rusya Musâlahası**'nda zuhûra gelen hızmetleri mukâbili **İstanbul** pâye-i refîasıyla be-kâm ve 207 Zi'l-hiccesi'nde bi'l-fi'l kazâ-i **Dârü's-saltana** ile mukzıyyü'l-merâm olup hubûbât ihdâsı husûsunda sebât-ı adem-i kabûlleri **Burusa**'ya nefy ü iclâların netîce virüp iki buçuk sene müddet orada ikâmetle giriftâr-ı mihen ve ekdâr-ı gurbet ü kürbet oldukdan sonra afv u ıtlâk buyrularak **Dersaâdet**'e avdet eylemişler idi. 1212 Muharremi'nde sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya suûd ve 13 Cemâziyye'l-âhiresi evâsıtında **Rûmili** pâyesi ihsânıyla sûzân-ı kalb-i hasûd idüp 1214 Recebi'nde bi'l-fi'l sadr-ı vâlâ-yı **Rûmili**'ye revnak-efzâ ve ba'de'l-azl 18 Şa'bânı'nda sâniyen revnak-bahşâ olarak 1221 Receb-i Şerîfi'nin üçüncü günü mansıb-ı nikâbet-i celîlü'ş-şerâfete şeref-pîrâ olmuşlar idi. 1222 senesi Muharremi'nin on yedinci günü ba'de'l-asr terk-i dağdağa-i cihân ve azm-i bustân-serâ-yı cinân eylediler. **Üsküdâr**'da makbere-i mahsûsalarında medfûn-ı dahme-i fenâ ve mütevârî-i hâk-i pâk-i anber-

---

228. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.42b-45b; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.472.

*. Yevm-i vilâdetleri rûz-ı vefâtlarına tesâdüfü ittifâkât-ı garîbedendir. .

229. Osmanlı Müellifleri'ne göre 1253 (C.3, s.70).

230. **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.316-317; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.98; **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.70-71; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.383-384.

231. Kâmûsü'l-a'lâm'a göre 1199'da idam edilmiştir (C.3, s.2263).

232. **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.2263; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.370-371.

sâdırlar. "Mâte allâmetü'd-dehr" târîh-i vef^tlarıdır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh hissemend-i envâ'-ı ulûm safha-i cebîninde envâr-ı siyâdet âyân ve habbât-ı ahvâlinde şüccâ'-i necâbet berîkü'l-lem'ân seyyid-i eyyid-i meâlî-güster neyyir-i hayr-ı mekârim-perver olup âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri **Fârisî Dîvân**-ı mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etrâf-ı ketebe ta'lîkâtı ve **Zemahşerî**'nin **Esâsü'l-Belâga** nâm kitâbdan **Mücâzât**'ını **Tecrîd** ile **İ'câzü'l-îcâz** kitâbı ve 900[233] mikdârı müdevven inşâsı ve sâir tekârîz-i belîgası ve gâyetle hûb hattı vardıRebîü'l-âhir vaktinde **Selîmiyye Tekyesi** şeyhi **Şeyh Ni'metullah Efendi**[234]'den ahz-i inâbetle dâimâ zikr ü fikr ile meşgûl idiler. Rahmetullahi aleyh. **/48/**

50. El-Mevlâ Dürri-zâde Es-Seyyid Abdullah Efendi[235] (ö. 23 Cemâziyye'l-evvel 1244[236])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh asr-ı **Sultân Selîm Han-ı Sâlis**'de altı seneden mütecâviz revnak-efzâ-yı makâm-ı fetvâ olan **Dürrî-zâde Mevlânâ Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi**'[237]nin ferzend-i fürûzende-ahteridir. Âlem-i ademden sahrâ-yı vücûda pâ-nihâde-i vürûd ve dâye-i cevdet ü zekâvet âgûşunda meblağ-ı kemâle suûd eyledikden sonra tahsîl-i ilm ü maârife sâlik ve şîme-i ulemâ üzre müderrislik rüûsuna nâil ü mâlik olmuşlar idi. Devr-i medâris ve tafarât-ı pey-der-pey ile mahrec mevleviyyetlerinden **İzmir** ve ba'dehu **Bilâd-ı Erbaa**'ya uğramaksızın **Mekke**-i mükerreme ve **İstanbul** kazâlarıyla nâil-i merâm ve 1220 senesi mâh-ı Saferi'nin sekizinci günü sadr-ı **Anadolu**'ya zînet-efzâ ve 222 senesi Muharremi'nin on sekizinci günü **Râif İsmâîl Paşa-zâde İbrâhîm İsmet Bey**[238] vefâtından mansıb-ı nikâbet-i sâdât-ı kirâma şeref-bahşâ olmuşlar idi. 23 senesi mâh-ı Şevvali'nin ikinci günü evvelâ ve ba'de'l-

233. Devha'da yazıyla "dört yüz" olan bu ibare, Riyâz'da (v.45a) "dört cüz" şeklindedir.
234. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.45a.
235. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.122-123; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.45b-47a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.396; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.575-577; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.175-176.
236. Doğum tarihi kaynaklarda bildirilmeyen Dürrî-zâde Abdullah Efendi'nin Devhatü'l-meşâyîh'da yukarıdaki gibi olan ölüm tarihi, Sicill-i Osmânî'ye (C.3, s.396) göre 3 Cemâziyye'l-evvel 1244, İlmiye Sâl-nâmesi (s.575) ve Osmanlı Şeyhülislâmları'na (s.176) göre ise 1238 de İstanbul'a dönüşünden bir kaç gün sonradır.
237. Bibl. yukarıda verildi.
238. Bibl. yukarıda verildi.

azl 27 senesi gurre-i garrâ-yı Cemâziyye'l-âhiresi'nde sâniyen makâm-ı vâlâ-yı fetvâya revnak-dih-i âtıfet olup 30 senesi Rebîü'l-âhiri'nin on sekizinci günü azl ve 36 senesi Recebi'nde ba'zı hüssâdın gamz u nifâklarıyla **Mağnisa**'ya nefy ü iclâ olunup iki seneden mütecâviz orada ikâmetle giriftâr-ı envâ'-ı elem ü mihen oldukları hâlde 38 senesi şehr-i Şa'bân-ı Şerîfi'nin on dördüncü cum'a günü ki **Hüdâvendgâr-ı Gâzi Abdülmecîd Han** Hazretleri'nin vilâdet-i[239] hümâyûnlarının semere-i hasenesi olarak afv u ıtlâk olunarak **Dersaâdet**'e avdetle hâne ve sâhil-hânelerinde ikâmet üzre iken 244 senesi şehr-i Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirmi üçüncü günü lezzet-bahş-ı hân-ı amîmü'n-nevâl-i memât ve târik-i meş'ale-i kâinât olup **Üsküdâr**'da **Karaca Ahmed** civârında kâin kabr-i mahsûsasında defîn-i hâk-i mezâr oldu. Tafsîl-i terceme-i hâli **Meşâyî-i İslâmiyye** sırasında yazılmışdır. Rahmetullahi aleyh. **/49/**

51. El-Mevlâ'l-Fâzıl Es-Seyyid Zeynelâbıdîn Efendi[240] (1163-14 Receb 1239[241]-)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm' -sellemehü's-selâm- dan **Çelebi-zâde İsmâîl Âsım Efendi**' (ö. 28 Cemâziyye'l-âhir 1173)[242] nin hafîd-i rû-sefîdi ve **Surre Emîni-zâde Mehmed Saîd Efendi**'(ö.1190)[243]nin mahdûm-ı saîdidir. 1163 târîhinde tırâz-ı gehvâre-i vücûd olup 1187 senesinde re'sen rüûsa nâil ve tarîk-i ilmiyye-i resmiyyenin merâsimine mâil olarak devre-i mu'tâdeyi ba'de't-tekmîl **Dârü'l-hadîs-i Süleymâniye**'de re'sü'l-müderrisîn ve **Bilâd-ı Selâse**-i ma'lûmenin biriyle mahrece rasad-bîn iken 15 senesi **Üsküdâr** mevleviyyeti tevcîh olunmağla mağmûm ve 221 senesi **Edirne** ve 22'de

239. Metinde "vilâyet-i" şeklinde.

240. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.123-124; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.47a-49a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.435; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2445-2446; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.578-579; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.177-178.

241. Zeynelâbidîn Efendi'nin doğum tarihi olarak diğer kaynaklarda 1163 senesi bildirilmesine rağmen Sicill-i Osmânî'de ay da belirtilerek 1167 Rebiyyülâhiri tarihi gösterilmektedir. Kezâ vefat tarihi de Sicill-i Osmânî'ye göre 15 Receb 1236'dır (C.2, s.435).

242. Sâlim, **Tezkire**, s.452-454; **Nuhbetü'l-âsâr**, s.326-327; **Âdâb-ı Zurafâ**, s.203-206; **Devhatü'l-meşâyîh**, s.101; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.265-266; **A History of Ottoman Poetry**, C.4, s.74-78; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.266; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.944; **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.43-45; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.532-533; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.320-321; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.142.

243. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.32.

Mekke-i mükerreme ve **İstanbul** pâye-i refîalarıyla müşerref ve 1223 Şevvâli'nin dördüncü günü **Dürrî-zâde Abdullah Efendi**'[244]nin makâm-ı meşîhatı teşrîflerinde câh-ı celîl-i nikâbet ile hâiz-i ikbâl ü şeref olup 28 Cemâziyye'l-âhiresi gurresinde azl ahlâfına eslâf ve defter-i ulemâda ma'zûlîn nakîbüleşrâf yazılup 29'da **Anadolu** pâyesiyle refîü'ş-şân ve 30 senesi Rebîü'l-âhiri'nin otuzuncu günü makâm-ı bülend-ihtirâm-ı şeyhülislâmî ile kâm-rân oldılar 33 senesi Rebîü'l-âhiri'nin dokuzuncu günü azle mübtelâ ve **Burusa**'ya iclâ olunmuşlar idi. 34 Muharremi'nde karîn-i ıtlâk olarak **Üsküdâr**'da zîbende-i bâlâ-hâne-i ikâmet ve güzârende-i eyyâm-ı râhat iken 39 senesi Recebi'nin on dördüncü gecesi bu köhne sarây-ı fânîden intikâl ü rıhlet ve azm-i dâr-ı naîm-i cennet olmuşlar. **Molla Gürânî Câmii** karşusunda ceddi **Çelebi-zâde** merkadi çenbinde mütevârî-i hâk-i pâk-i mağfiret oldı. Tafsîl-i terceme-i hâli **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında zîbâyiş-i silk-i sütûr olmağla burada bu kadarcık ile iktifâ olundu. Rahmetullahi aleyh.

52. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi[245] (ö. Rebîü'l-âhir 1233)

/50/ Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm -sellemehü's-selâm'- dan şehîd-i saîd **Es-Seyyid Feyzullah Efendi-zâde** şeyhülislâm-ı esbak **Es-Seyyid Mustafâ Efendi**'[246]nin mahdûmı sadâret-i **Rûm**'dan ma'zûl iken 1181 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı evâhirinde vefât iden nakîbü's-sâlifü'z-zikr **Abdullah Efendi**'[247]nin semere-i vücûdu ve halef-i sâlihleridir. 1183 senesi Muharremi'nin yirmi sekizinde tarîk-i tedrîse duhûl idüp ve devr-i medâris-i mu'tâdeden sonra 1211 senesi Ramazân-ı şerîfi gurresinde zabt itmek üzre **Yenişehir** mevleviyyeti ve 1219 Muharremi gurresinden i'tibâren **Burusa Hükûmeti** ve 222 Rebîü'l-âhiri'nin on beşinde **Mekke**-i mükerreme pâyesi ihsân olunmuş idi. 227 senesi Zi'l-ka'desi'nin on beşinde **İstanbul** kazâsı ile be-kâm oldukdan sonra 228 senesi Cemâziyye'l-âhiresi gurresinde[248] Çelebi-zâde[249] hafîdi nakîb-i

---

244. Bibl. yukarıda verildi.
245. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.49a-b; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.423.
246. Bibl. yukarıda verildi.
247. Bibl. yukarıda verildi.
248. Sicîll-i Osmânî'ye göre 1228 Ramazânı'nda (C.1, s.423).
249. Bibl. yukarıda verildi.

sâlifü'z-zikr Es-Seyyid Mehmed Zeyne'l-abîdin Efendi[250] yerine nakîbüleşrâf olup 231 Rebîü'l-evveli'nin on üçünde azl ü nefy olunmuşlar idi. Ba'de'l-ıtlâk 232 Muharremi gurresinde **Anadolu** pâyesiyle tekrîm olunmuş iken 233 senesi rıhlet-i dâr-ı bekâ iderek Üsküdâr'da ecdâd ve pederleri makberesinde medfûnlardır. Rahmetullahi aleyh.

53. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Sıddîk Efendi[251] (Ramazân 1177-28 Şevvâl 1241)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı esbak **Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi**[252] merhûmun hafîdi olup 1177 senesi Ramazânı'nda kadem-nihâde-i gehvâre-i şühûd ve sinn-i temyîze vâsıl oldukda tahsîl-i ulûm u maârife bezl-i mechûd iderek 1196 senesi Muharremi'nin onuncu günü tarîk-i feyz-refîk-i tedrîse dâhil ve devr-i merâtib-i mu'tâdeden sonra **1018** senesi[253] Cemâziyye'l-ûlâ gurresinde **Üsküdâr** ve 1223 senesi Şa'bânı'nda **Edirne** pâyesi ve 25 senesinde mısr-ı **Kâhire** ve 28 Muharremi'nde **Mekke**-i mükerreme pâyesi ve sene-i mezbûre Receb'i'nde 18 mâh müddet zabt itmek üzre bi'l-fi'l **Mekke**-i mükerreme kazâsıyla **/51/** kâm-bîn ve müddet-i hükûmetlerinde **Vehhâbî** ve **Havâric**'in **Beytullah** ve **Harem-i Şerîf**'e sû-i kast ve ihâneti esnâsında vukûa gelen hüsn-i hızmetlerinden dolayı **Dersaâdet**'e avdetlerinde ya'ni 1231 senesi şehr-i Rebîü'l-evvel'inin onüçüncü günü nikâbet-i sâdât-ı kirâm ve **İstanbul** pâye-i refîasıyla rehîn-i ihtirâm ve 33'de hızmet-i celîle-i nikâbetden ma'zûl ve 36'da tekrâr hızmet-i mezkûr ile muhterem oldukdan sonra 37 Zi'l-ka'desi'nin onuncu günü azl ile hasbe'l-kader **Merzifon**'a iclâ ve 38 selh-i Saferi'nde afv-i âlîye mazhariyyetle sene-i mezbûre Receb-i Şerîfi'nin onuncu günü sâlisen mesned-i nikâbet-i eşrâfa şeref-pîrâ 1240 Zi'l-ka'desi'nde sadr-ı âlî-kadr-i **Rûmili**'ye revnak-fermâ olup 41 Şevvâli'nin yirmi sekizinci günü terk-i hayât-ı câvidânî ve vâsıl-ı rahmet-i Rabb-i Perverdgâri olarak **Fâtih** civârında kâin **Yeni Çeşme** kurbunda ecdâdları medresesi hazîresi'nde defîn-i hâk-i ıtırnâk olmuşdurlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh âlim ü âkil ve

250. Bibl. yukarıda verildi.
251. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.49b-51a.
252. Bibl. yukarıda verildi.
253. Metinde yazıyla "bin on sekiz senesi" yazmakla beraber bu tarihin 1218 olması gerektiği açıktır.

fatîn ü kâmil ve funûn-ı şettâyı ârif ahvâl-i âlemi vâkıf muhibb-i ulemâ vü fuzelâ iffet ve semâhatle fâikü'l-akrân hüsn-i tabîat ve cevdet-i hat ve cerbeze-i nutkda nâdir-i zamân idi. Nakdîne-i ömr-i azîzini sarf ile iddihâr u cem' eyledikleri kütüb ü âsârı medrese-i mezkûre derûnunda müceddeden inşâsına muvaffak oldukları kütübhâne-i zîbâya vaz' u vakf iderek defter-i a'mâlini nâm-ı sâhibü'l-hayr ile mutarraz ve muanven eyledi. Rahmetullahi aleyh.

54. El-Mevlâ Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi[254] (1172-10 Ramazân 1249[255])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh **Sinob**'da defîn-i hâk-i ıtırnâk olan **Seyyid Bilâl**[256] -kuddise sırruhü'l-müte'âl- hazretinin sülâle-i tâhirelerinden **Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi**'nde Yâsîn-hân olan **Es-Seyyid Mustafâ Efendi**'nin mahdûmu ulemâ-i asr-ı Selîmiyye'den **Osmân Efendi** (ö. Şa'bân 1187) [257]'nin necl-i necîb ve ferzend-i edîbidir. Tarîk-i tedrîse duhûlünden i'tibaren 1233 senesine gelinceye değin devr-i medâris ve kat'-ı merâtible mahrec mevleviyyetlerinden **Selânik** kazâsıyla nâil ve **Bilâd-ı rbaa** pâyesine vâsıl **/52/** olarak bir aralık da sefâretle **Îrân**'a revân ve îfâ-yı levâzım-ı me'mûriyyetle **Dersaâdet**'e avdet ü puyân oldukları âvânda **Mekke**-i mükerreme pâyesi ihsân ve çok geçmeksizin **İstanbul** pâye-i refîası teveccühle kesb-i şeref ü izz-i şân itmiş ve 31 senesi Zi'l-hiccesi gurresinde **Sıdkî-zâde Ahmed Reşîd Efendi** (2 Zi'l-hicce1171-16 Cemâziyye'l-evvel1250[258])[259] infisâlinden sadr-ı sadâret-i **Anadolu** ile şâdân olmuşlar idi. Mezkûr 33 senesi Rebîü'l-âhiri'nin yirmi ikinci günü **Tevfîk Efendi**[260] hafîdi **Sıddîk Efendi**[261] infisâlinden nikâbet-i sâdât mansıb-ı refîine revnak-efzâ ve ba'dehu **Rûmili** pâye-i

254. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.126-127; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.51a-53a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.405; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.57; **İlmiye Sâlnâmesi**, s.584-585; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.183-184.

255. Ölümü Sicill-i Osmânî'ye (C.3, s.405) göre 27 Ramazân 1249'dur. Osmanlı Şeyhülislâmları'nda da (s.184) 1249 senesi Kadir Gecesi ibadet esnasındayken öldüğü yazılmaktadır.

256. Evliyâdan bu zâtın türbesi hâlen Sinop'ta bulunmaktadır.

257. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.432.

258. Sicill-i Osmânî'ye göre 10 Cemâziyye'l-evvel 1250'de (C.2, s.392).

259. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.127-128; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.392; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.586-587; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.185.

260. Bibl. yukarıda verildi.

261. Bibl. yukarıda verildi.

celîlesine dahi pâ-nihâde olup 36 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin yirmi dördüncü günü makâm-ı meşîhata intihâb ve taraf-ı saltanatdan dûş-ı fezâil-pûş-ı liyâkatlarına iksâ-yı hil'at-i beyzâ ve tevcîh-i makâm-ı vâlâ-yı fetvâ ile kadr-i ulyâları dü bâlâ olunmuş idi. 38 senesi Saferi'nin yirmi beşinci günü ma'zûl ve dokuz ay mikdârı müddet **İzmid**'de ikâmetle avdet ve hânelerinde ibâdet ve duâ-yı devâm-ı ömr ü ikbâl-i pâdişâhî ile meşgûl iken 43 senesi Şevvâl-i Şerîfi'nin yirmi ikinci günü sâniyen cây-ı vâlâ-yı fetvâ ile taltîf ve kadr-i kâmet-i istikâmetleri hil'at-i beyzâ-yı semmûr ile teşrîf buyrulmuş idi. Bu kerre dahi dört sene on ay yirmi altı gün kemâl-i izz ü ihtirâm ile makâm-ı vâlâ-yı meşîhate müttekâ-pirâ olup bi'l-cümle ulemâ ve sulehâ haklarında fevka'l-gâye hüsn-i muâmele ve nevâziş-i îfâya i'tinâ ve temşiyyet-i mesâlih-i şer'iyye ve mühâm-ı mühimde kemâ-yenbağı bezl-i cell-i evfâ buyrmuşlar ise de muktezâ-yı herem [ü] pîrî bedenlerine târî olan za'f hasebiyle 48 Ramazânı'nın on yedinci günü li-ecli'l-istirâhe afv buyrularak hâne ve sâhil-hânelerinde meşgûl-i ibâdet ü tâât iken 49 senesi Ramazân-ı mağfiret-nişânının aşr-i âhirinde rıhlet ve leyle-i kadrde beytûtet-i lahd-i mağfiret oldu. İbtidâ-yı neş'etlerinden intihâ-yı zamânlarına değin geçen eyyâmı **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında ber-vech-i tafsîl zikr ü beyân kılınmışdır. Rahmetullahi aleyh.

55. El-Mevlâ Es-Seyyid El-Hâc Mehmed Ebülhayr Efendi[262] (1188-Cemâziyye'l-âhir1238[263])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh şeyhülislâm-ı sâmî-makâmdan **Mehmed Şerîf Efendi**'[264]nin şâh-ı şecere-i vücûdu ve pertev-i **/53/** necm-i mes'ûdudur. Hâl-i şebâbı güzâr ile debistân-ı tahsîlde bezl-i ictihâd ve ebyârî-i feyz-i Hudâ-dâd ile tekmîl-i meleke-i isti'dâd eyledikden sonra 1187 senesi hâric rüûsuyla tarîk-i tedrîse âzim olup nesîm-i tevfîk-i rabbânî ile hareket ve mevâlî-i asrı mecâlisinde idâre-i kûs-ı fazl u hikmet kılarak **Selânik** ve **Şâm**-ı Şerîf mollalığıyla kevkeb-i ikbâli pertev-efzûn-ı burc-i mes'adet olmuş idi. 1232 târîhinde bi'l-fi'l **Medîne**-i Münevvere'ye kadı olarak **Harem-i Şerîf-i Nebevî**'nin ta'mirâtında bi'n-nefs hızmeti bâisü'l-feyz ve'l-mağfireye muvaffak oldukları ve edâ-yı hac ve ifâ-yı levâzım-ı acc u secc eyledikleri hâlde tekmîl-i müddetle

---

262. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.53a-54b; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.168-169.
263. Sicill-i Osmânî'ye göre 2 Receb 1238'de (C.1, s.169).
264. Bibl. yukarıda verildi.

Dersaâdet'e avdet ve 1235 Cemâziyye'l-âhiresi'nde **İstanbul** kadılığı ile be-kâm ve ba'de'l-azl 1237 Rebîü'l-evveli'nin onuncu günü nikâbet-i eşrâf mansıb-ı celîli ile mukzıyyü'l-merâm olmuşlar idi. Bir müddet sonraca ya'ni 38 Cemâziyye'l-âhiresi evâhirinde vefât idüp **Ebâ Eyyûb Ensâri** -radiyallahu anhü'l-Bârî- **Türbe-i Şerîfi** civârında defîn-i hâk-i mağfiret oldular. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü fazilet ü ma'rifetle yegâne afîf ü zarîf ü fakîh ve her fenne vâkıf müddet-i ömründe şübehât kendüsünden sudûr itmemiş pâk-sîret ve bir gevher-i girân-kıymet vâhid ü ferdâne idi. Bir gice âlem-i ma'nâda **Hazret-i Seyyidü'l-Mürselîn** müşâhede idüp hızmeti makbûl olduğunu tebşîrle mübeşşir olduğundan tahdîsen li'n-niam hayâtlarında nakl eyledikleri mevsûkun-bih ve mu'temedün aleyh bir zâtın lisânından mesmû' ve asâr-ı kalemiyyesinden manzûr olduğu ba'zı risâlede görülmüşdür. Neverallahu merkadehu ve celle'l-cennete mesvâhu.

56. El-Mevlâ Es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi[265] (10 Zi'l-hicce 1175-Şa'bân 1255[266])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh ulemâ-i sudûr-ı **Rûm**'dan **Tatarcık-zâde Abdullah Efendi** (1143-9 Zi'l-ka'de1211)[267]'nin şâh-ı devha-i vücûdu ve semere-i şecere-i nesl-i mes'ûdudur. 1175 senesi Zi'l-hiccesi'nin onuncu günü perde-serâ-yı ademden zuhûr ve encümen-i vücûda feyz-i nûr itmiş idi. Pederi müşârün ileyhin hazîre-i terbiyyesinde kâmet-keşîde olup misâl-i nahl-i ser-efrâz-ı çemen berg ü bâr-ı maârif ile müzeyyen **/54/** oldukda tarîk-i saâdet-refîk-i ilmiyye ile cilve-nümâ-yı hareket ve 1195 Muharremi'nin yirmi üçüncü günü mahrec rüûsuna nâiliyyetle iktibâs-ı şeref ü meziyyet idüp 1216 senesi Muharremi'nde **Kuds**-i Şerîf kazâsıyla ser-efrâz ve 1222 Şa'bânı'nında **Kâhire**-i tâhire hükûmeti ile i'zâz olunmuş idi. 1228 senesi Muharremi'inin yedinci günü **Mekke**-i mükerreme pâyesiyle be-kâm ve 231 senesi Rebîü'l-evveli'nin on dokuzuncu günü **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye** pâyesi ile mukzıyyü'l-merâm olmuş idi. 1235 Ramazânı'nın on birinci günü **Anadolu** pâyesi ihsân ve 37 senesi Rebîü'l-âhiri'nin beşinci günü bi'l-fi'l **Anadolu** sadr-ı vâlâsıyla şâdân olup ve 38 târîhinde ma'zûl ve 241 senesi Şa'bânı'nın

---

265. **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.138-139; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.54b-56a; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.392.
266. Sicill-i Osmânî'ye göre 1256'da tekâüd olmuş, sonra vefat etmiştir. C.2, s.392.
267. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.390-391.

yirmi birinci günü **Rûmili** pâye-i celîlesine mevsûl olmuşlar idi. Sene-i merkûme Şevvali'nin yirmi dokuzuncu günü mansıb-ı celîl-i nikâbet ile ihtirâm olundular. 42 senesi Zi'l-ka'desi'nin gurresinde sadr-ı vâlâ-yı **Rûmili**'de **Halîl Hamîd Paşa-zâde Mîr Ârif**'i (ö. 19 Cemâziyye'l-evvel1255)[268] ta'kîb idüp 44 senesi Muharremi gurresinde ma'zûl ve yerlerine **Çerkes Bey-zâde Mîr Mehmed Rahmî Efendi** (ö. Zi'l-ka'de1247)[269] mevsûl oldu. 47 senesi Zi'l-hiccesi'nde nikâbetden dahi afv buyrularak nikâbet-i mezkûre ile **İsmet Bey-zâde Ârif Hikmet Beyefendi**[270] tebcîl olundular. Sâhib-i terceme müşârün ileyh hâne ve sâhil-hânelerinde duâ[-yı] şümârân-ı devâm-ı ömr ü devlet-i pâdişâhî oldukları hâlde 255 senesi Şa'bânı'nın on altıncı günü reîsü'l-ulemâ olduğu hâlde "mâte reîsü'l-ulemâ : 1255*" rahmetü'l-mevlâ târîhi hisâbınca âzim-i gülzâr-ı cinân olmuşlardır. Mevlânâ-yı müşârün ileyh âlim ü fâzıl hasîb [ü] nesîb bir zât-ı şerîf [idi]. Müsvedde olarak **Dîvânçe** olacak mikdârı eş'ârı vardır. Rahmetullahi aleyh. Bu gazel eş'âr-ı dürer-bârlarındandır.

GAZEL

Yâri tenhâda bulup ifşâ-yı râz itmek de güç
Halk içinde ol mehe arz-ı niyâz itmek de güç

Çille-i aşka tahammül eylemek emr-i asîr
Tîr-i cevr-i dilrübâdan ihtirâz itmek de güç

/55/Çeşm-i mestin süzerek bin dürlü nâz îcâd ider
Her nigâhın birbirinden imtiyâz itmek de güç

Kıble-i hâcât-ı dil mihrâb-ı ebrûsundadır
Bu cihetle âşıka terk-i namâz itmek de güç

Derd-i aşka sabr u tâkat hayli müşkil ey Reşîd
Gerçi terk-i nazenîn-i dil-nevâz itmek de güç

---

268. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.272.
269. **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.376.
270. Bkz. "El-Mevlâ El-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet" maddesi.
*. Tanzîmât-ı Hayriyye Fermân-ı âlîsi Gülhâne'de kırâat olunduğu gündür.

57. El-Mevlâ El-Fâzılü'l-Kâmil Es-Seyyid El-Hâc Ârif Hikmet Beyefendi[271] (25 Muharrem 1201-15 Şa'bân 1275)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh nakîbü's-sâlifü'z-zikr **Râif İsmâîl Paşazâde İbrâhîm İsmet Beyefendi**'[272]nin mahdûm-ı fezâil-mersûmudur. 1201 senesi hilâlinde mânend-i mâh mes'ûd zîyâ-güster-i âlem-i vücûd olup 211 târîhinde nâm-ı feyz-ittisâmı defter-i tedrîse revnakda i'tilâ ve medâris-i mu'tâdeye sırasıyla revnak-bahşâ oldukdan sonra neyyir-i a'zam-ı ikbâli 231 senesi **Kuds**-i Şerîf ve 236 senesi mısr-ı **Kâhire** ve 239 senesi **Medîne**-i münevveremevleviyyetlerinde tâli' ve 42 senesi **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye** kazâsı pâye-i mu'teberesini hâiz ve 247 senesi Zi'l-hiccesi'nde nikâbet-i hıdmet-i müstevcibü'l-mefhariyyetle mütemâyiz buyrulup 48 senesi Muharremü'l-harâmı'nda sadr-ı **Anadolu** pâye-i celîlesi zât-ı bî-müdânîleriyle iktibâs-ı şeref ü meziyyet ve 50 senesi Saferi'nin altıncı günü mansıb-ı nikâbetden infisâl ve ihtiyâr-ı istirâhatle 54'de **Rûmili** pâye-i refîasını dahi bi'l-ihrâz ibtidâ **Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye** ve muahheren **Dâr-ı Şürâ-yı Askeriyye** a'zâsı sınıfında lâmi' olmuş ve 262 Zi'l-hiccesi'nin ikinci sebt günü mesned-i vâlâ-yı **Meşîhat-i İslâmiyye**'ye revnak-efzâ olup 270 senesi Cemâziyye'l-ûlâsı'nın yirminci salı günü bi'l-infisâl **Rûmili Hisârı**'nda kâin sâhil-hâne-i saâdet-âşiyânelerinde ibâdât ü tâat-ı Îzid-i kirdgâr ve müzâvele-i kütüb ü esfâr ve müdâvele-i safâyih-i safâyif-i âsâr ile imrâr-ı eyyâm u leyâl eylemekde iken 75 senesi Şa'bân-ı Şerîfi'nın on beşinci ahad gecesi tayy-kerde-i berât-ı infâs ve müteveccih-i dergâh-ı hâlikü'n-nâs olup **Üsküdâr**'da **Nûh Kapusu** civârında kâin makbere-i mahsûsada mütevârî-i hâk-i anber-sâ oldular. Tafsîl-i terceme-i hâlleri **Meşâyîh-i İslâmiyye** sırasında keşîde-i silk-i imlâ kılınmışdır. Rahmetullahi aleyh. Bu gazel eş'âr-ı dürer-bârlarındandır. **/56/**

---

271. **Devhatü'l-meşâyîh**, s.129-131; **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.70-71; **Riyâzü'n-nukabâ**, v.56a-58a; **A History of Ottoman Poetry**, C.4, s.350-355; **Osmanlı Şairleri**, s.114-117; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.274-275; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.3041-3042; **Osmanlı Müellifleri**, C.2, s.327-328; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.190-191; **Son Asır Türk Şairleri**, C.2, s.620-630; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.188-189. Ayrıntılı bilgi ve bibliyografya için bkz. Aydın MAHİR, *"Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyefendi"*, **TTK Belleten**, C.LIV, S.209 (Nisan 1990), s.245-260.Mustafa L. BİLGE, *"Ârif Hikmet Bey, Şeyhülislâm"* , **TDVİA.**, C.3, s.365-366.

272. Bibl. yukarıda verildi.

GAZEL
Gülşen ki feyz-i nûr ile sîrâbdır bu şeb
Her gonca bir kelepçe-i mehtâbdır bu şeb

Peydâ ider mi bâng-i niyâzım sipîde-dem
Baht-i siyâh rûz-ı girân hâbdır bu şeb

Mest itdi hûşı bezm-i çerâğân-ı mâh-tâb
Kim zîḅ-i dûşı ferve-i sincâbdır bu şeb

Âyîne-i cemâl-i hüner baht-ı tîredir
Zulmet-medâr-ı tâbiş-i şebtâbdır bu şeb

Hikmet bu âteşîn sühen-i dilfürûz ile
Rûşen-çerâğ-ı meclis-i ahbâbdır bu şeb

58. El-Mevlâ Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi[273] (ö. 17 Cemâziyye'l-âhir1267[274])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh burc-ı ashâb-ı fazl u irfân olan mahrûse-i **Burusa** hânedân-ı ulemâsından ve mevâlî-i devriyyeden olup ahd-i **Sultân Selîm Han-ı Sâlîs** -aleyhi rahmeti ve'l-bâis- de intikâl-i dâr-ı bekâ iden **Selîm Molla** (ö. 10 Cemâziyye'l-evvel1201)[275] merhûmun ferzendidir. Peder-i âlî-güherleri eserine iktizâ ve ifâze-i terbiyyetleriyle tahsîl-i maârif ü ulûma sa'y-i sarf-i bî-hemtâ iderek 203 senesi hilâlinde tarîk-i tedrîs-i devriyyeye dâhil ve gurer-i kemâl ü hünerleri şeyhülislâm-ı esbak **Dürrî-zâde Abdullah Efendi**'[276]nin muntazam-ı silk-i i'tibârı olarak teveccüh ü himmetlerine nâil ve mümtâz-ı emâsil olmuşlar idi. Devre-i medâris-i tarîk-i devriyyeyi tekmîl eyledikleri esnâda 25 senesi **Bosna** ve 28'de **Sofya** mevleviyyetleriyle be-kâm ve kazâeyn-i mezkûreynde nısfet ü iffetle müddet-i mu'tâdelerin hüsn-i ihtitâm eylemeleri pesendîde-i ekâbir-i a'lâm ve mergûb-ı enâm olup husûsen **Sofya** mevleviyyeti avânında dahi ba'zı umûrda re'y ü tedbîr-i isâbet-ârâsı haklarında mahrec-i i'tibâr buyrulmasına müsted'â ve ol hilâlde me'mûren ol

---

273. **Riyâzü'n-nukabâ**, v.58a-60a; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.334-335.
274. **Sicill-i Osmânî**'ye göre 5. Cemâziyye'l-âhir 1267'de (C.4, s.335).
275. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.58-59.
276. Bibl. yukarıda verildi.

tarafda bulunan ricâl-i **Devlet-i Aliyye**'den **Çelebi Efendi** merhûmun siyemmâ **Hurşîd Ahmed Paşa**' (ö. 5 R.evvel 1238)[277]nın hüsn-i şehâdetleri bürhân-ı müddeî olmuş idi. Ba'dehu 36 sâlinde dârü'l-meymene-i **Edirne** ve 38 hilâlinde **Medîne**-i münevverekazâsına bast-ı seccâde-i ahkâm-ı şerîat ve ol belde-i mübârekede umûr-ı şer'-i peygamberîyi ber-vech-i hakkâniyyet rü'yet eyledikleri bâis-i saâdet olup ba'de'l-avde 46'da mansıb-ı refî'-i kazâ-i **Dârü'l-hilâfe** ile avâtıf-ı şâhâneden taltîf ve kadr u i'tibârları tezâyüd ve taz'îf kılınmışdı. **/57/** İffet ve rikkatleri cümle indinde ve siyemmâ pâdişâh-ı adâlet-karîn **Sultân Mahmûd Han-ı Sânî-i Adlî** -aleyhi rahmetî ve'l-Bârî- de meşhûr u âşikâr olmağla halef-i ni'me's-seleflerine halef ya'nî 48 senesi mansıb-ı mezkûrda mükerreren bahşende-i zîb ü şeref oldular. 49 Muharremi'nin beşinci günü **Anadolu** pâyesiyle be-kâm ve 50 senesi Saferi'nin altıncı günü **Ârif Hikmet Beyefendi** Hazretleri[278] yerine câh-ı şeref-penâh-ı nikâbet-i celîle ile mazhar-ı tevkîr ü ihtirâm ve nâil-i eltâf-ı şehriyâr-ı enâm olmuşlar idi. 52 senesi Şevval-i Şerîfi gurresinde bi'l-fi'l sadr-ı vâlâ-yı **Anadolu**'ya zînet-efzâ ve 54 senesi azlleri rû-nümâ olup muahheren sadr-ı **Rûmili** pâye-i celîlesini dahi hâiz olarak güzârende-i eyyâm u şühûr iken 257 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nin on yedinci günü irtihâl-i dâr-ı bekâ idüp **Çarşanba Pazarı**'nda **Vardarî Şeyh Mehmed Efendi Kabristanı**'nda defîn-i hâk-i ıtırnâkdirler. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü fazl ile ârâste ve cûd u sehâ vümekremet ü iffet ü istikâmetle pîrâste bir zât-ı şerîf-i semâhet-redîf idiler. Rahmetullahi aleyh.

59. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi[279] (1201[280]-3 Safer 1264[281])

Mevlânâ-yı müşârün ileyh ahd-i **Selîm-Hân-ı Sâlis** -aleyhi rahmeti'l-meliki'l-bâis- ulemâsından olup muvakkaten **Medîne**-i münevverekadısı

277. **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.311
278. Bibl. yukarıda verildi.
279. **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.13; **Kâfile-i Şu'arâ**, s.41; **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.24-26; **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.339-340; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.2, s.909; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.384-386; **Son Asır Türk Şairleri**, C.1, s.321-325; **Türk Şairleri**, C.3, s.1335-1339. Geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. Ziya YILMAZER, *"Esad Efendi, Sahaflar Şeyhizâde"*, **TDVİA.**, C.11 (İstanbul 1995), s.341-345.
280. Doğum tarihi Babinger'e göre 18 R.evvel 1204 (s.384).
281. Ölüm tarihi Kâmûsü'l-a'lâm'da 1263'dür (C.2, s.909).

olup esnâ-yı tarîkde garîken irtihâl-i dâr-ı bekâ iden **Sahhâflar Şeyhi El-Hâc Ahmed Efendi** (ö. 1258)[282] merhûmun sülbünden 1201 hilâlinde zîb-i mehd-i vücûd olup sinni temyîze resîde oldukda vâlidi merhûm-ı müşârün ileyhden ve ba'zı ulemâdan mukaddemât-ı ulûm-ı Arabiyye'ye şurû' idüp ol hilâlde ya'ni 213 târîhinde vâlidi **Kuds**-i Şerîf kadısı oldukda bir sene diyâr-ı mukaddesede ikâmet ve tekmîl-i müddetle **Dersaâdet**'e avdet idüp iki üç sene mürûrunda **Mısır** kadısı olup yine istishâb ve bir sene müddeti hitâmında **Medîne**-i münevverekazâsı tevcîh olunmağın cânib-i **Hicâz**-ı mağfiret-tırâza âzim iken **Bahr-i Süveyş**'de râkib oldukları sefîne telef olup içinde bulunan nufûsdan sâhib-i terceme ile birâder-zâdesi ve hem-sinni **Dîvân-ı Hümâyûn** kalemi ketebe-i maârifmendânından olup bundan 30 sene mukaddem **Boğaziçi**'nde **İstinye** nâm mahalde garîkan vefât idüp **İstinye Makberesi**'nde medfûn olan **Abdurrahman Efendi**[283] nâm edîb bîm-i cânla **/58/** bir sütûna yapuşup hıfz-ı melikü'l-müte'âl ile bir gece deryâda kaldıklarından sonra sâhil-i selâmete çıkdıklarında uryân giryân bir karyeye vusûllerinde ittifâken ol tarîkde **Mısır**'da vâlî-i vâlâ-şân vezîr-i dilîr sadr-ı esbak **Hurşîd Paşa** (ö. 5 Rebî'ü'l-evvel 1238) [284] merhûmun dâiresi etbâından bir merd-i gayûr-ı Hızrâsâ zuhûr idüp ol iki nihâl-i bâğ-ı fazîleti iksâ vü irkâb ile istishâb ve vâlî-i müşârün ileyh huzûruna getürdükde haklarında ikrâm u hürmet ve semt-i vatanlarına müfrezen i'âde ve irsâle himmet eyleyüp fikdân-ı vâlid ile bî-servet ü sâmân **Dersaâdet**'e vusûllerinde sâhib-i terceme rüûs-ı tedrîs ve maîşet-i müdderrisîne nâil ve semt-i tahsîl-i maârife hasr-ı evkât ile mâil olup meşhûr **Hâce Emîn Efendi**'nin müddet-i vefîre halka-i bezm-i ifâdesinde hâzır ve her fenn-i ma'rifete mücidd-i gayr-ı kâsır olup fart-i zekâ ve kûşiş-i bî hemtâ ile sebk-i akrân eylemiş idi. Lakin infâk-ı ıyâl zımnında iktisâb-ı maâş ile iştigâli neşr-i ulûma mâni' olup **Rûmili** ve **Anadolu**'da ba'zı kazâlara niyâbet ve **Dersaâdet**'de hıdemât-ı şer'iyyede istihdâm ve kâbiliyyeti meşhûr-ı hâss u âmm olarak 39 hilâlinde vak'anüvîs **Şânî-zâde** (ö. 20 Şevvâl

---

282. **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.276.

283. Kaynaklarda, Es'ad Efendi'nin yeğeni olan Abdurrahîm Efendi'nin dîvân-ı hümâyûn kâtiplerinden olduğu ve burada da belirtildiği gib İstinye Makberesi'nde gömülü olduğundan başka bilgi mevcut değildir. Bkz. **Son Asır Türk Şairleri**, C.1, s.321; **Türk Şairleri**, C.3, s.1335.

284. **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.311.

1238[285])[286] merhûmun hasbe'l-kader infisâlinde vak'a-nüvîs-i devlet ve kevkeb-i ikbâli nazar-ı şehriyârî ile rahşende-i matla'-ı saâdet olmuş idi. Çok geçmeden **Vak'a-i Hayriyye** netîce-i hasen zuhûr ve medâr-ı ikbâl ü surûr oldukda muvakkaten **Üsküdâr** mevleviyyetiyle şâdân ve **Ordu-yı Hümâyûn** kadılığı tevcîh ve ihsân buyrulup çok geçmeden **Dersaâdet**'e celb buyrulmağın mansıbı olan **Üsküdâr** kazâsını bi'l-fi'l zabt ve tekmîlinde **Mekke**-i mükerreme pâyesiyle mecbûl ve bir sene mürûrunda **Sofya** ve **Şehr** köyü taraflarına tahrîr-i nufûsa me'mûr ve avdetinde **Takvîm-i Vekâyi'** îcâdında nezâreti uhdesine tevcîh ve **Dâru't-Tıbâa Nezâreti** dahi ilâve-i me'mûriyyeti buyrulup 48 hilâlinde **İstanbul** pâyesi ve ba'de bürhetin mine'z-zamân bi'l-fi'l **İstanbul** kadılığı tevcîh ve altı yedi mâh mürûrunda nezâret-i mezkûre uhdesinde olduğu hâlde bâ-pâye-i **Anadolu Sefâret-i Seniyye** ile cânib-i **Îrân**'a revân ve bir seneden sonra tekmîl-i me'mûriyyetle **Dersaâdet**'e vusûl ve iltifât-ı şâhâneye mevsûl olup tevkîr-i kadr ü şân eylemiş idi. Ba'de'l-vusûl imtidâd-ı inhirâf-ı mizâc ile nezâret-i mezkûreden ma'zûl iken **Karantina Nezâreti**'nde bir müddet istihdâm ve ba'dehu bi'l-azl **/59/ Rûmili** pâyesiyle ikrâm olunmuş idi. Bidâyet-i **Tanzimât-ı Hayriyye**'de **Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye** a'zâlığıyla iki sene kadar îfâ-yı me'mûriyyet ve kesb-i şân u mefharet idüp ba'dehu meclis-i mezkûrdan ma'zûl olduğu esnâda 57 senesi Cemâziyye'l-âhiresi'nde nakîbüleşrâf **Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi**'[287]nin irtihâlinde hıdmet-i celîle-i nikâbet ve 60 târîhinde bi'l-fi'l **Rûmili** sadâretiyle mübeccel ve müstaid olup on yedi mâh sadâret-i mezkûrda icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i münîfe dikkat ve ba'de'l-infisâl **Meclis-i Muvakkat**'a me'mûr oldu. 62 evâhirinde **Mekâtib-i Umûmiyye Nezâreti** uhdesine tevcîh ve kadr ü şânı tenvîh buyruldu. Tehâfüt-i vücûd ve imtidâd-ı inhirâf-ı mizâcı sebebiyle **Mekâtib-i Umûmiyye Nezâreti** 64 Saferi'nin ibtidâsında **Mecâlis-i Maârif-i Umûmiyye Nezâreti**'ne tebdîl olunup lâkin bu kerre inhirâf-ı mizâcı kâbil-i devâ olmamağla şehr-i mezkûrun üçüncü salı gecesi sâat sekiz buçuk râddelerinde murg-ı rûh-ı pür-fütûhı kafes-i cisminden âlem-i ukbâya pervâz itmekle irtesi günü **Sultân Ahmed Han Câmi'-i Şerîfi** musallâsında namâzını cemâat-i kesîre

---

285. Sicill-i Osmânî'nin (C.4, s.517) gün ve ay da belirterek verdiği bu ölüm tarihi, Hâtimetü'l-eş'âr'a (s.383) göre de 1238 senesi içinde, aşağıda gösterilen diğer kaynaklara göre ise 1242'dir.

286. **Hâtimetü'l-eş'âr**, s.382-383, **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.517; **Esâmî**, s.181; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.4, s.2834; **Osmanlı Müellifleri**, C.3, s.221; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s.375-377.

287. Bibl. yukarıda verildi.

ile hâzırîn olan ulemâ vü sulehâ ve siyyemâ müftî-i zamân ve sudûr ve ba'zı müşîrân ve erkân-ı saltanat bi'l-edâ kütüphânesi hazîresinde i'dad eylediği lahd-i mağfirete nihâde olundu. Raḥmetullahi aleyh. Mevlânâ-yı müşârün ileyh ilm ü fazl ile ârâste ve şi'ir ü inşa ile pîrâste olmağla meşâhir-i âsârından **Terceme-i Mustazraf** ve **Üss-i Zafer** ve **Zîbâ-yı Tevârîh** ve **Bağçe-i Safâ-endûz** ve resâil-i kesîre ve müretteb **Divân**-ı eş'âr ve **Müdevven Münşeât**-ı nâmdârı ve sâir âsârı ser-meşk-i üdebâ ve kütübhânesinde mevcûd u müheyyâdır.

60. El-Mevlâ Es-Seyyid El-Hac Hasan Tahsîn Beyefendi[288] (ö. 11 Safer 1278)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh -sebbet sicâlü'r-rahmeti aleyh- **Şâm**-ı cennet-meşâmda beyne'l-ahâli **Beytü'ş-Şürefâ** dinmekle ma'rûf hâne-i âlînin fi'l-asl sahibi **Sâdât-ı Hüseyniyye**'den **Kıbrıs Cezîresi** muhassıl-ı esbakı merhûm **El-Hâc Mehmed Ağa**' (ö. 1262)[289]nın necl-i siyâdet-menâkıbıdır. Cevher-i tâbdâr-ı vücûdu cezîre-i mezkûreden ma'den-i ricâl-i ahrâr olan **Lefkoşe**'de 1215 senesinde nümûdâr olarak terbiyyet-i peder-i âlî-himmet ile tefehhüm-i kelâma miknet geldikde ibtidâ mekseb-i edeb olan mektebde **/60/** Kur'ân-ı Kerîm ba'dehu sırasıyla fenn-i tecvîd ve vucûhen kırâatı muallim-i kâmilden taallüm ü telemmüz ve mukaddemât-ı fünûn-ı âliyeyi ba'zı efâzilden ahz u telezzüzden sonra câzibe-i zimmet ile vâlid-i mâcidleri **Dersaâdet**'e rıhlet eyledikde "el-veledü'l-hürre yektedî bi-ebâihi'l-izze" me'âlince müşârün ileyh dahi beraberce azîmet ve ba'zı fuhûl-i be-nâm ve fuzelâ-yı kirâmdan ulûm-ı âliyeyi tahsîl ve erbâbıyla devâvîn ü kütüb-i bedîiyyât ve nusah-ı nâdire-i muhâzerât muzâkeresine bezl-i kudret ü kemâlât-ı beşeriyyeden ma'dûd olan hüsn-i hatta dahi bir aralık meyl ve taaşşuk ve ol târîhlerde beyne'l-hattâtîn mümtâz olan **Laz Ömer Efendi** (ö.1824)[290]'den sülüs ve nesh temeşşük iderek nüsha-i zât-ı fezâil-simâtın ber-vech-i tekmîl tehzîb ve tezhîb eylediği hâlde kemâ-cereti'l-âde **Edirne** rüûsuyla ser-halka-i ehl-i ifâde olarak ba'dehu **Bilâd-ı Devriyye**'den **Sofya** kazâsına sakk-ı sahîh-i istihkâkı sâhib-i hil'at-i beyzâ cânib-i âlîsinden imzâ ba'dehu bâ-i'tibâr mahrec-i **Üsküdâr** rütbesine nakl ile mağbût-ı emsâl ve bir müddet

---

288. **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.3, s.1629; **Sicill-i Osmânî**, C.2, s.49-50.
289. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.291.
290. İbnülemin Mahmud Kemâl, İNAL, **Son Hattatlar**. MEB Yayını, İstanbul 1970, s.263.

sonraca ya'nî 50 senesi Saferi'nin on dokuzuncu gününden zabt itmek üzre **Mekke**-i mükerreme pâye-i refîasıyla âric-i meâric-i ikbâl buyrulup edâ-yı farîza-i hacc ve ifâ-yı vecibe-i acc u sec ve ziyâret-i **Ravza-i Hazret-i Seyyidü'l-beşer** -aleyhi'salâtu ve's-selâmu mâ talaa'ş-şemsü ve'l-kamer- niyyet-i hâlisesiyle ceınmâzet-rân-ı semt-i **Hicâz** ve

Key boved yâ Rab ki çâder Yesrib ü Bathâ konem

mısrâını zemzeme-sâz olarak kıble-i enâm olan **Beytullahü'l-harâm**'a vusûl ile mahsûlü'l-merâm oldukdan sonra çend mâh mücâveret ve seccâde-nişîn-i irşâd u kerâmet olan **Şeyh Mehmed Cân Efendi** Hazretleri'nden ahz-i usûl-i **Tarîkat-i Aliyye-i Nakşbendiyye** ve enfâs-ı kudsiyyelerinden kesb-i fuyûzât-ı hafiyye vü celiyye ve ihtiyâr-ı mücehedât ile derûnunu tasfiye kılarak ba'dehu **Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye**'ye avdet itdikde **İstanbul** pâye-i vâlâsıyla kudûmları teşrîf ve bu tevcîh-i münâsible def'-i zâyidleri taz'îf buyrulmuş idi. Kemâl-i iffet üzre biraz müddet arâm ve tekrâr şevk-i tâm ile cânib-i mağfiret câlib-i tayyibe-i **Taybe**'ye âzim ve bu yolda çekilecek zahmetin gâyeti ayn-ı rahmet olacağın câzim olup yaverî-i inâyet-i mülk-i ma'bûd ile **Ka'be**-i maksûda vâsıl ve işbu def'a-i sâniyede murâdı **/61/** hâsıl olarak azîz-i müşârün ileyh hazretlerinin işâret-i lâzimü'l-icâbetleriyle itmâm-ı sülûk ü terakkî ve esrâr-ı tarîkati yoluyla telakkî iderek lâbis-i hırka-ı hilâfet ve muhtâr-ı avd-i ric'at olarak nice fukarâ-i müstefîzî yek nazar-ı kimyâ-eserle gınâ-i kalbe mâlik ve tarîka müsteid olanları birer tevecçühle sâlik itmişler idi. "Alâ kaderi ehli'l-garami te'ti'l-garâim" me'vâsınca uluvv-ı himmetleri zâhir ve bâtın riyâsetlerini cem' ile **Anadolu** ve **Rûmili** pâyelerini ve 64 senesi Saferü'l-hayr'ın sekizinci gününden zabt itmek üzere nikâbet-i eşrâf hıdmet-i celîlesini ve mükerreren bi'l-fi'l **Rûmili** sadâretini ihrâz iderek hilâf-ı şer'-i şerîf-i hükm ü kazâ ve huzûr-ı cenâb-ı ahkemü'l-hâkimînde mes'uliyyete hüccet olmamak içün olur olmaz da'vâ-yı müzevvirî istimâ' ve imzâdan ihtirâz üzre müddet-i örfiyyelerini itmâm ve ömrleri altmış üçe resîde olarak revnak-efzâ-yı dest-i riyâset-i ulemâ ve müttekâ-pîrâ-yı mesned-i vâlâ-yı nikâbet-i eşrâf oldukları hâlde 78 senesi şehr-i Saferi'nin on birinci pazar günü ale's-sabah irtihâl-i dârü's-selâm idüp **Hazret-i Hâlid** -radiyallahu anhu rabbi'l-vâhid- **Türbe-i Şerîfesi** civârında **Vâlide Sultân Türbe**-i latîfesi hazîre-i cennet-nazîresinde defîn-i hâk-i ıtırnâk olmuşlardır. Rahmetullahi aleyh. Mevlânâ-yı müşârün ileyh servet ü yesâr ve nezâhet ü vakâr ile hâce-i ahrâr gibi şöhret-şi'âr ve menhiyyâtdan perhîzkâr olup derece-i belâgatleri ve kuvvet-i ihâta-i ilmiyyeleri zâde-i tab'-ı nakkâdları olan

eş'ârdan ve cevdet-i hıtta-ı melekeleri asâr-ı kalem-i müşgîn-rakamları olan levhalardan celî vü bedîdârdır. 63 yaşında tekmîl-i enfâs-ı ma'dûde buyurmaları dahi ittifâkât-ı haseneden ve zât-ı sütûde-sıfâtları **Sâdât-ı Hüseyniyye**'den olmağla şu iki nisbetle mazhar-ı mağfiret olmaları eltâf-ı amîme-i rahmâniyyeden müsteb'ad değildir.

61. El-Mevlâ Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi[291] (25 Receb 1236- 18 Cemâziyye'l-âhir1289)

Mevlânâ-yı müşârün ileyh menâkıb-ı cemîleleri muktezâ-yı makâm üzre mesned-i ulyâ-yı meşîhat-ı İslâmiyye'ye şeref-bahşâ olan ulemâ-yı ızâm ve fuzelâ-yı bâhirü'l-ittisâm sırasında beyân **/62/** u tibyân olunan şeyhülislâm-ı sâmî-makâm **Yâsînci-zâde Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi**'[292]nin mahdûm-ı ferruh-nijâdıdır. 1236 senesi Receb-i Şerîfi'nin yirmi beşinci günü **Dersaâdet**'de **Fincancılar Yokuşu**'nda kâin **Köse Kethüdâ Konağı** dimekle ma'rûf hâne-i saâdet-âşiyânede encümen-ârâ-yı vücûd ve pertev-endâz-ı âlem-i şühûd olmuşdur. **Kadı-zâde Tâhir Efendi** (1160-27 Receb 1254)[293] merhûmun meşîhatlerinde ya'ni 1243 senesi Şa'bân-ı Şerîfi'nin yirminci günü müderrislik rüûsuna nâil ve şîme-i ulemâ üzre devr-i medâris idüp bu sırada **Gümülcineli Mehmed Efendi** ve ders vekili esbak **Hacı Ömer Efendi** (ö. 3 Cemâziyye'l-âhir1267)[294] ve **Kara Harmanlı Mustafâ Efendi** ve **Sadr-ı A'zam Hâce** dimekle ma'rûf **Zencineli** merhûm **İbrâhîm Efendi**'den tahsîl-i ulûm-ı Arabiyye ve funûn-ı şer'iyye eyledikleri gibi hâlâ **Mekke-i mükerreme Müdîri Mehmed Efendi** (ö. 1291'den sonra) [295] ve **Evkâf-ı Hümâyûn** nâzır-ı esbakı **Kânî Bey** (ö. Cemâziyye'l-âhir1266)[296] merhûmun hatt-ı nesh ve sülüsü ve sudûr-ı ızâmdan **Emîn Bey-zâde Abdülkâdir Bey** (ö. 1262)[297] merhûmdan dahi ta'lîk hattını taallüm ve temeşşük ile izn ü icâzet almış ve tafarât-ı münâsibiyye ile 61 senesi Saferi gurresinde **Yenişehir Fenâr** mevleviyyetine vâsıl olmuşlar idi. Terfî'-i **Bilâd-ı Erbaa**

---

291. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.491.
292. Bibl. yukarıda verildi.
293. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.246; **Kâmûsü'l-a'lâm**, C.5, s.3540; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.350; **İlmiye Sâl-nâmesi**, s.587-589; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, s.186-187.
294. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.600-601.
295. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.302.
296. **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.74.
297. **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.349.

ile 1263 târîhinde **Mekke**-i mükerreme pâyesiyle tekrîm ve 64 senesi Ramazân-ı Şerîfi'nin yirmi beşinci günü **Dârü's-saltanati's-seniyye** pâye-i refîasıyla ta'zîm olunup 68 senesi Şevvâl-i Şerîfi gurresinde bi'l-fi'l **İstanbul** kadılığıyla be-kâm ve eyyâm-ı mu'tâdeyi tekmîl ve hıdemât-ı aliyyeleri meşkûr olmağla 69 senesi Şa'bân-ı Şerîfi'nin yirmi birinci günü **Anadolu** pâye-i celîlesiyle mukzıyyü'l-merâm ve 72 senesi Zi'l-ka'desi gurresi'nde bi'l-fi'l câh-ı vâlâ-yı sadr-ı **Anadolu** ile tebcîl ü ikrâm olunup müddet-i mu'tâdeyi ba'de't-tekmîl 74 senesi Rebîü'l-âhiri'nin yedinci günü Rûmili Pâye-i celîlesi'ne is'âd olunmuşlar idi. 75 senesi Receb-i Şerîfi'nde **Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye** ve muahheren **Meclis-i Âlî-i Tanzîmât**'a a'zâ ve 77 senesinin Receb-i Şerîfi'nin gurresinde sadrü'l-ulemâ-i **Rûm** ve nâil-i gâyetü'l-gâyât-ı merdüm olup sene-i kâmile kemâl-i **/63/** nezâhatle te'âtî-i umûr ve nihâyet-i sedâd u istikâmetle tesviyye-i ahvâl-i cumhûr ile müddetlerin tekmîl ü tetmîm eylemişler idi. 1278 senesi Rebîü'l-evveli'nin altıncı günü reîsü'l-ulemâ **Hasan Tahsîn Bey**'in vefâtından mansıb-ı celîl-i nikâbet-i eşrâf ile nâil-i matlab olarak hâlâ ol mansıb-ı âlîde karâr ve duâ-yı vâcibü'l-edâ-yı şehin-şâhî ile evkât-güzârdırlar. Mevlânâ-yı müşârün ileyh sıhhat-i neseb ve şeref-i haseble meşhûr hüsnü'l-ahlâk tayyibü'l-ağrâk halîmü't-tab' selîmü'n-nefs müteverri' vü müteberri' [ve] müttekî ve müteşerri' mebzûlu'n-niam hânedân-ı kesîrü'l-ihsândandırlar. Tavvallahu ömrehu. Âmîn.

62. Mefhar-ı Sâdât Ve Menba-ı Siyâdât Şecere-İ Şâh-ı Ahmedî Semere-İ Bâğ-ı Muhammedî Muzafferü'd-Dünya Ve'd-Dîn A'nî Es-Seyyid Nizâmüddîn İbni Es-Seyyid Şihâbüddîn Hazretleri [298] (ö. 955[299])

Müşârün ileyh **Bağdâdî**'dir Vilâyet-i **Irak**'da sâdâta nakîb oldukları hâlde **Sultân Selîm Han** -aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân- **İstanbul**'a celb idüp küllî riâyet buyurdukları misüllü vefâtlarından sonra **Sultân Süleymân Hazretleri** cülûsunda **İbrâhîm Paşa** (ö. 9 Muharrem 1011)[300] vezir-i a'zam iken nakîbüleşrâf ta'yîn olundukları ve ba'dehu ferâgat idüp **Silivri Kapusu** hâricinde defîn-i hâk-i ıtırnâk **/64/** oldukları

298. **Mecmûa-i Tevârîh**, s.230; **Sicill-i Osmânî**, C.4, s.559.
299. Mecmûa-i Tevârîh'deki bir tarih beytinde ölümü 1009 (s.230), Sicill-i Osmânî'de ise 975 Muharremi olarakgösterilmektedir (C.4, s.559).
300. **Sicill-i Osmânî**, C.1, s.97.

mahalde zâviye binâ itmek murâd idüp nezd-i padişâhîye celb ile ba'zı musâhebetle nice in'âm-ı tâmdan sonra zâviyenin kurbunda her kim mütemekkin olur ise 100 hâneye varıncaya kadar tekâlif-i örfiyyeden berî olup muâf ve müsellem olmaları hakkında bir emr-i şerîf dahi i'tâ buyurdukları ve hicret-i nebeviyyenin 955'inde müddet-i ömrleri 63'e resîde olduğu hâlde vefât eyledikleri ba'zı risâlede görülmüş ve sâhib-i divân **Seyyid Seyfullah** Hazretleri (ö. 1010[301])[302] dahi bunların mahdûmları olup bâb-ı mezkûr dâhilinde zâviye-i mahsûsalarında medfûndurlar. Her ne kadar bunların ol târîhlerde nakîb olduklarına dâir tevârîhde bir gûne sarâhat ve işâret görülememiş ise de ber-minvâl-i muharrer ba'zı risâlede manzûr-ı âcizî olmasıyla teberrüken ve teyemmünen işbu nüshada zeyle mücâseret olmuşdur. Kaddesellahu esrârehumâ.

İşbu **Devhatü'n-nukabâ** 83 senesi Şehr-i Rebîü'l-âhiri'nin evâhirinde **Karahisârî Es'ad Efendi'nin Litoğrafya Destgâh'ı**nda **Mahmûd Rıf'at Efendi** hattıyla tab' ve tenısîl olmuşdur. Afâ anhumâ. Amîn bi-hürmeti'n-nebiyyi'l-mürselîn.

---

301. Sicill-i Osmânî'ye göre 1026 (C.3, s.123).

302. **Mecmûa-i Tevârîh**, s.222; **Sicill-i Osmânî**, C.3, s.122-123; **Osmanlı Müellifleri**, C.1, s.81-82.

D İ Z İ N

Abbasî 16, 17, 28
Abbasî alem 19
Abbasî imame 19
Abbasîler 16, 19
Abdulbâkî Efendi 26, 104
Abdullah Efendi 100, 124
Abdullah-ı Berzeş-âbâdî 52, 75
Abdurrahman Efendi 92, 133
Abdülaziz Han bin Es-Sultân El-Gâzî Mahmûd Han-ı Adlî 71
Abdülvâsi' Efendi Medresesi 76
Acem 32, 71, 73
Ağakapusu Mahbesi 101
Ağrı 18
Ahî-zâde Hüseyin Efendi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 87
Ahmet Yesevî 18
Ak Mahmûd Efendi-zâde Zeynelâbidîn Efendi 111
Akdağ 35
Akdağ Madeni 23
Akmescit 29
Alevî 18, 19
Ali 22
Ali b. Ebu Talib 16
Ali Efendi 22
Allâme Şeyhî Efendi 86, 88
Âmid 79, 82, 83
Anadolu 17, 18, 19, 24, 25, 29, 31, 39, 84, 85, 87, 89, 91, 94, 95, 99, 100, 101, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 115, 116, 118, 121, 124, 125, 126, 128, 130, 132, 133, 134, 136, 138
Anadolu Hisârı 111
Ankara 38, 88, 90, 98
Ankaravî Emîr Efendi 88
Ankaravî Es'ad Efendi 95
Ankaravî Seyyid Mehmed Efendi 89, 90
Antalya 22
Antep (Bkz. Ayntâb) 21, 23, 27
Arab 71
Arab Ahmed Türbesi 80
Arabî 87
Arabistan 32
Arap 17, 32
Araplar 17
Ârif Hikmet Beyefendi 132
Assâr 80
Astâne 110, 113
Âşık Çelebi 32
Atâ Molla 120
Atâyî 32
Atronus 90
Ayasofya 75, 91, 104
Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi 126
Aydıncık 109
Ayntâb 91
Azerbaycan 18
Azîz Efendi 92
Badanşah 29
Bağçe-i Safâ-endûz 39, 135
Bağdâd (Bkz. Bağdat) 70, 79, 91, 138
Bağdâd Kadısı Yûsuf Efendi 76
Bağdat 32, 38
Bahâeddin-zâde Efendi 80
Bahr-i Süveyş 133
Bâkî Efendi 113
Başkapu Kethudâsı Kara Mustafâ 107
Başmakçı-zâde Seyyid Abdullah Efendi 105
Batman 21
Bâyezid-i Velî Han-ı Gâzî Hazretleri 71
Behrampaşa 23
Behramşah 35
Belh 29
Belviran 35
Benî Abbas 16
Benî Haşim 16

Berber Bedirî 16
Beyânî Efendi 94
Beyceyiz Mahallesi 116
Beyler Hâcesi Ahmed Efendi 110
Beyşehirli Turhan Bey-zâde Da'vâsı 91
Beytullah 125, 136
Beytü'ş-şürefâ 135
Bıçakçılar İmâmı Hafîdi 119
Bilâd-ı Devriyye 135
Bilâd-ı Erbaa 117, 122, 126
Bilâd-ı Hamse 106, 111
Bilâd-ı Selâse 123
Birgivî-zâde 73
Birinci Dünya Savaşı 17
Boğazhisârı 94
Boğaziçi 133
Bolevî-zâde Seyyid Mehmed Efendi 108
Bolu 38
Bosna 131
Budist 14
Buhara 29, 31
Bursa 32, 38
Burusa (Bkz. Bursa) 70, 77, 81, 82, 85, 93, 95, 96, 98, 110, 111, 112,116, 121, 124, 131
Burusevî Seyyid Ahmed Çelebi 81
Ca'fer Efendi Tekyesi 80
Câmi'-i Sultân Mehmed Han-ı Gâzî 104
Cem'î Çelebî 86, 87
Cem'iyyet-i Bektaşiyân 92
Cidde 87
Cidde İskelesi 87
Cizre 17
Çarşanba Pazarı 132
Çelebi Efendi 132
Çelebi Sultan Mehmed 32
Çelebi-zâde 124
Çelebi-zâde İsmâîl Âsım Efendi 123
Çerkes Bey-zâde Mîr Mehmed Rahmî Efendi 129
Çınar Vak'ası 93
Çivi-zâde Efendi 78
Dâmâd İbrâhîm Paşa Vak'ası 107
Dâr-ı Şürâ-yı Askeriyye 130
Dâru't-Tıbâa Nezâreti 134
Dârü'l-hadîs-i Süleymâniye 98, 102, 123
Dârü'l-hilâfe 132
Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye 120, 128, 130, 136
Dârü's-saltana 84, 99, 106, 111, 119, 121
Dârü's-saltanat-ı Seniyye 79
Dârü's-saltanati's-seniyye 109,138
Davraz 29
Dâvûd Paşa 90
Dâvûd Paşa Câmi'-i Şerîfi 88
Debbâğ-zâde Mescid-i Şerîfi 92
Der-i Aliyye 83
Ders-i Âm Sâlih Efendi 104
Dersaâdet 75, 78, 79, 81, 109, 110, 121, 123, 125, 126, 128, 133, 134, 135, 137
Derviş Çelebi ibni Gazi Çelebi 19
Devhatü'n-nukabâ 37, 72, 139
Devlet-i Aliyye 72, 132
Dımışk 26, 27
Dîvân-ı Hümâyûn 133
Dimetoka 76, 87
Diyarbakır 38, 39
Diyârbekir (Bkz. Diyarbakır) 112
Doğu Anadolu 28
Doğu Anadolu 38
Dramalı Yahyâ Efendi 89
Dûdmân-ı Cengiziyye 113
Dürrî-zâde Abdullah Efendi 124, 131
Dürrî-zâde Mevlânâ Es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi 122
Dürrî-zâde Mustafâ Efendi 116
Düşenbe 29
Ebâ Eyyûb Ensârî 83
Ebâ Eyyûb Ensârî Türbe-i Şerîfi 128
Ebu İshak Tekkesi 32
Ebû İshak Zâviyesi 70
Ebû Saîd Efendi 92
Ebussuûd Efendi 14, 22, 95
Edirne 80, 89, 99, 101, 102, 103, 108, 111, 119, 125, 132, 135
Edirne Kapusu 97, 98, 99, 112
Edirne Vak'a-i müellimesi 97, 100, 102
Edirne Vak'ası 101
Eflâk 76
Eğridir 84, 86

El-Hâc Mehmed Ağa 135
Elazığ 18
Emevî 20, 28
Emîn Bey-zâde Abdülkâdir Bey 137
Emîr Buhârî 90, 93
Emîr Efendi 77
Emîr Sultân 30, 70
Emîr Sultân Medresesi 81
Emîr Şa'bân 76
Emîrî 71
Emir Buharî 32
Enderûn-ı Hümâyûn 93
Ereğli 24
Erzincan 18, 38
Erzincanî Seyyid Ali Efendi 106
Erzurûm 38, 101
Erzurûmî Es-Seyyïd Feyzullah Efendi Hazretleri 97
Es'ad Efendi 39
Es'ad Efendi-zâde 96
Es'ad Efendi-zâde Mehmed Şerîf Efendi 120
Es'ad-zâde Efendi 97
Es'ad-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 97
Es'ad-zâde Seyyid Mehmed Efendi 96
Es-Seyyid Abdurrahîm Efendi 134
Es-Seyyid Ahmed Efendi 91
Es-Seyyid Ahmed Rıf'at 72
Es-Seyyid Feyzullah Efendi 98, 114
Es-Seyyid Feyzullah Efendi-zâde Şeyhülislâm-ı esbak Es-Seyyid Mustafâ Efendi 124
Es-Seyyid Mehmed Efendi 81
Es-Seyyid Mehmed İlmî Efendi 72
Es-Seyyid Mustafâ Efendi 115, 126
Es-Seyyid Yahyâ Tevfîk Efendi 125
Es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi 110
Esâsü'l-Belâga 122
Esat Paşa 28
Eski Menzilhâne 115, 117
Eskiil 35
Eş-Şeyh Abdullah El-Mencekî 29
Eş-Şeyh Bürhâneddin 84
Eş-Şeyh Mahmûd Efendi 93
Evliya Ata 29
Evliya Çelebi 25
Eyyûb 81, 83
Eyyûb Efendi 118
Fârisî 122
Farukîler 16
Fas 29
Fatıma 16
Fatımatü'z-Zehra 15
Fâtih 32, 119, 125
Fatimîler 16
Fenâri-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 99
Fergana 29
Fethiye Sinân Paşa Medresesi 86
Feyzî 94
Feyziyye Medresesi Hazîresi 110
Feyzullah Efendi 26, 101, 106
Fındıklı Çarşusu 80
Filibe 93, 94
Fincancılar Yokuşu 137
Fuzûlî 20
Galata 80, 84, 87, 111
Ganî-zâde Efendi 89
Gelibolu 91, 117
Gelmüfad 23, 35
Gemlik 90
Gınaî Efendi 25
Gubârî 83
Gulamî Efendi 25
Gülistân 18
Gümülcine 89, 91
Gümülcineli Mehmed Efendi 137
Gümüşhane 17
Güneydoğu Anadolu 21
Gürgan 29
Gürgantepe 29
Güzelhisâr 94, 120
Hâce Efendi Asitânesi 83
Hâce Emîn Efendi 133
Hâce Ömer Efendi 91, 100
Hâce Sa'deddin Efendi 82
Hâce-i Padişâhî Ömer Efendi 93
Hâce-zâde Ömer Efendi 105
Hâce-zâde Seyyid Osmân Efendi 111
Hâce-zâde Seyyid Ömer Efendi 110
Hâcı Ömer Efendi 137
Hâfız-ı Acem 76
Hakkari 21

Haleb 84, 121
Halep (Bkz. Haleb) 27
Halîl Hamîd Paşa-zâde Mîr Ârif 129
Hamîd 86
Hamîd Efendi 77
Hamid Sancağı 22
Hâmise-i Süleymâniye 121
Hammer 32
Han-ı Cedid 23, 35
Hanifler 14
Hânkâh-ı Ebü'l-vefâ 99
Hânkâh-ı Emîrü'l-Buhârî 94
Harem-i Şerîf 125
Harem-i Şerîf-i Nebevî 127
Harmancık 90
Hasan 15, 16
Hasan Beyefendi 80
Hasan Efendi 94
Hasan Tahsîn Bey 138
Hasanî 18
Hasanîler 18
Hâseki Medreseleri 86
Haşim 16
Hâşimî 17, 22, 97
Haşimîler 16
Hâşimiyye 71, 92
Hâşimiyyet 108
Havâric 125
Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî Türbe-i Şerîfeleri 96
Hazret-i Hâlid Türbe-i Şerîfesi 136
Hazret-i İmâm Hasan 77
Hazret-i Seyyidü'l-Mürselîn 128
Hazret-i Süleymân Han 52, 75
Hicâz 100, 133, 136
Hidâye 81, 92
Hindistan 14
Hive 29
Hoca 18
Hoca Ahmet Yesevi 20
Hocend 29
Horasan 28
Hotin 25
Hurşîd Ahmed Paşa 132
Hurşîd Paşa 133
Hüdâvendgâr-ı Gâzi Abdülmecîd Han 123
Hüseyin 15, 16
Hüseynî 18
Hz. Abbas 17
Hz. Ali 15, 16, 19, 20, 22, 28
Hz. Ebubekir 16, 17
Hz. Fatıma 15, 16
Hz. Hasan 16, 18, 19, 28
Hz. Hüseyin 16, 18, 28
Hz. Nuh 14
Hz. Ömer 16
Hz. Peygamber 14, 15, 16, 17, 18, 24, 30
Iğdır 18, 21, 37
II. Bayezid 32
II. Mehmet 32
Irak 138
Isparta 38
Îsâ Bey Medresesi 82
İ'câzü'l-îcâz 122
İbrâhîm 107
İbrâhîm İsmet Bey (Râif İsmâîl Paşa-zâde) 122
İbrâhîm Paşa 138
İbşîr Paşa 92
İbşir Paşa Vak'ası 91
İç ve Batı Anadolu 38
İdrîs Efendi 103
İdrîsîler 29
İlbeyli 23, 35
İlhanlı 33
İmâd-zâde 107
İmam Ali 16
İmam Hasan 15, 16
İmam Hüseyin 15, 16
İmâm-ı Sultân Murâd Han-ı Sânî Evliyâ Efendi 89
İncipınar 29
İran 29, 38, 78, 126, 134
İslâm 13, 14, 16, 17, 20, 21, 22, 28, 29, 36
İslâm Devleti 28
İsmail Hakkı Uzunçarşılı 18
İsmail Paşa 24
İsmet Bey-zâde Ârif Hikmet Beyefendi 129

İstanbul 21, 32, 38, 39, 83, 94, 95, 98, 100, 103, 104, 108, 109, 115, 116, 117, 121, 122, 124, 125, 126, 128, 134, 136, 138
İstinye Makberesi 133
İzmid 127
İzmir 99, 122
İznik 25
Ka'be 136
Kadı 92
Kadı-i Cihân 78
Kadı-zâde Tâhir Efendi 137
Kadıköyü 109
Kadirî 39
Kadrî 81
Kadrî Efendi Âstânesi 76
Kâhire 84, 97, 125, 128, 130
Kalmuk Tatarı 25
Kânî Bey 137
Kanunî 31, 34
Kara Çelebi-zâde Azîz Efendi 87
Kara Harmanlı Mustafâ Efendi 137
Karabekir Efendi 104
Karaca Ahmed 123
Karahisar 23, 35
Karahisârî Es'ad Efendi'nin Litoğrafya Destgâhı 139
Karahisârî Osmân Efendi 115
Karantina Nezâreti 134
Kars 18
Kâsım 22
Kâsım Gubarî 39
Kâsımpaşa Medresesi 81
Kasîde-i Bürde 85
Kaşgar 29
Kâşif Efendi 96
Kayseri (Bkz. Kayseriyye) 19, 36, 38
Kayseriyye 80
Kazak Türkleri 18
Kâzım Paşa 20
Ken'an 14
Kerbela Vak'ası 20
Kerbelâ 28, 88
Keskin Dede Makberesi (Mezaristanı) 104, 107
Kıbrıs (Cezîresi) 38, 135
Kırım 38, 113
Kırımî-zâde 112
Kırımlı Molla Abdullah 32
Kızılbaş 19
Kızılmurad Mahallesi 29
Kiçi Mîrzâ-zâde 80
Kitâb-ı Cihât 81
Kôca Nakîb-zâde Efendi 94
Konya 35
Kostantınıyye 71
Köse Kethüdâ Konağı 137
Kuds (Kudüs) 86, 90, 93, 119, 128, 130, 133
Kudsî Mehmed Efendi 93
Kudsî-zâde 94
Kureyş 29
Kütahya Sancağı 26
La'lî-zâde Çeşmesi 98
Ladik 35
Laz Ömer Efendi 135
Lefkoşe 38, 135
Mağnisa 123
Mağrib 28
Mahmûd Efendi 72
Mahmûd Rıf'at Efendi 139
Mardin 21
Maveraünnehir 28, 29
Mecâlis-i Maârif-i Umûmiyye Nezâreti 134
Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye 134
Meclis-i Âlî-i Tanzîmât 138
Meclis-i Muvakkat 134
Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye 130, 138
Medîne 17, 79, 88, 91, 100, 111, 119, 127, 130, 132, 133
Mehmed Ağa Câmi'-i Şerîfi 90
Mehmed b. Dehhan 28
Mehmed Efendi (Mekke-i mükerreme müdîri) 137
Mehmed Efendi 86
Mehmed Efendi 90
Mehmed Rızâ Efendi 112
Mehmed Şerîf Efendi 127
Mekâtib-i Umûmiyye Nezâreti 134

Mekke 14, 17, 19, 79, 80, 83, 84, 86, 87, 95, 100, 103, 104, 106, 108, 109, 117, 121, 122, 124, 125, 126, 128, 134, 136, 138
Mekkî Mehmed Efendi 118
Melek Ahmet Paşa 25
Memâlik-i Osmâniye 31
Memlük 33
Merzifon 125
Mesîh Paşa 91
Meşâyîh-i İslâmiyye 77, 97, 99, 105, 106, 113, 114, 116, 118, 119, 120, 123, 124, 127, 130
Meşîhat-i İslâmiyye 105, 106, 130
Mevlâna Celâleddin-i Rumî 20
Mevlânâ Lutfî 73
Mısır 16, 32, 95, 104, 133
Mîr Abdülbâkî 78
Mîr Gıyâseddîn Mansûr 78
Mîrî 80
Mîrzâ Mahdûm 78, 80
Mîrzâ Mustafâ Efendi 114
Mîrzâ-zâde Mehmed Saîd Efendi 114
Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi 110
Mîrzâ-zâde Saîd Efendi 115
Mihâl 76
Mihr ü Müşterî 80
Minkârî-zâde Yahyâ Efendi 98Mirzâ Mahdûm Tebrizî 38
Minkârî-zâde Yahyâ Efendi 102
Molla Fenârî (ö. 834) 70
Molla Gürânî Câmii 124
Mollaoğlu Osman 36
Monlâ Kırımî 71
Mudanya 91, 92, 93
Muhyiddin Efendi 76
Muîd Ahmed Efendi 89
Muînüddîn Eşref 78
Murâd Han 71
Mücâzât 122
Müdevven Münşeât 135
Müftî Seyyid Feyzullah Efendi 104
Mülteka 92
Müslüman 13, 20, 29, 30, 37, 39
Nâib Mehmed Efendi 86
Nakîbüleşrâf Şerîf Efendi 87
Nakibü'l-Abbasîyyin 16
Nakibü't-Talibiyyin 16
Nakibüleşrâflık 16
Nakşibendî 39
Nefes-zâde 98
Nesîb 105
Nişâncı Paşa-yı Cedîd Câmi'-i Şerîfi 107
Nişâncı-zâde Ahmed Efendi 93
Nizâmüddîn İbni Es-Seyyid Şihâbüddîn Hazretleri 138
Nûh Kapusu 130
Ocakağaları Vak'ası 92
Ok Meydanı 79
Ordu 121
Ordu-yı Hümâyûn 121, 134
Orta Asya 29, 38
Orta Câmi 107
Orta Doğu 38
Osmân Efendi 118, 126
Osmân Han-ı Evvel-i Gâzî 69
Osmanlı 13, 14, 15, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40
Osmanlı Devleti 22, 31, 39
Osmanlı İmparatorluğu 26, 36
Osmanlılar 17, 19
Otakcılar 112
Özbek 18
Özbekistan 29
Paul Rycaut 36
Pazarcık 89
Pervâdî 94
Râif İsmâîl Paşa 121
Râşid Târîhi 101
Ravza-i Hazret-i Seyyidü'l-beşer 136
Revân Seferi 89
Rızâ Efendi 112
Riyâzü'n-nukabâ 37
Rûm (sadr-ı Rûm) 70, 71, 73, 77, 84, 85, 91, 94, 106, 118, 119, 124, 128, 138
Rûmili (sadâreti) 78, 89, 91, 96, 98, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 125, 126, 129, 130, 132, 133, 134, 136
Rûmili Hisârı 130
Ruscuk 84

Sa'dî 18
Sâdât 18
Sâdât-ı Hüseyniyye 135, 137
Sâdât-ı Kirâm 19
Sâdık-zâde Hısmı Abdullah Efendi 88
Sadr-ı A'zam Hâce 137
Safhî 119
Sahhâf Şeyh-zâdeAbdülbâkî Efendi 102
Sahhâflar Şeyhi El-Hâc Ahmed Efendi 133
Sahhâflar Şeyhi-zâde Es-Seyyid Mehmed Efendi 113
Sahn 86
Saîd 96
Saîdî 96
Saidili 35
Sakız 96, 106
Sâkînâme 87
Saltuknâme 18, 19
Sarây-ı Hümâyûn 107, 109
Seciyye 88
Selânik 93, 104, 108, 111, 126, 127
Selîm Molla 131
Selîm-Han-ı Sâlis 132
Selîmiyye Tekyesi 122
Semerkant 29
Seyfî Efendi 79
Seyfî-zâde 102
Seyrek-zâde Emrullah Efendi 89, 91
Seyyid Abdullah Efendi 117
Seyyid Ali Nattâ' 70
Seyyid Baba 17
Seyyid Bilâl 126
Seyyid El-Hâc Abdullatif Efendi 35
Seyyid El-Hâc Abdüllatif Efendi 23
Seyyid Feyzullah Efendi 100
Seyyid Hasan 28
Seyyid Hasan Bağdadî 38
Seyyid Mahmûd Efendi 32, 71, 106, 111
Seyyid Mehmed Buhârî 31, 70
Seyyid Mehmed Kâmil Efendi 117
Seyyid Mehmet Bağdadî 32
Seyyid Muhterem Taşkendî 38
Seyyid Mustafâ Efendi 117
Seyyid Nattâ' 32
Seyyid Nurullah Baba 17
Seyyid Pir Mehmet b. Ali 32
Seyyid Seyfullah 139
Seyyid Şerîf Cürcânî 78
Seyyid Şerif 18
Seyyid Şeyh Bürhaneddin Efendi 86
Seyyid Şeyh Cafer 23
Sıddıkîler 17
Sıddîk Efendi 126
Sıdkî-zâde Ahmed Reşîd Efendi 126
Siirt 17, 21
Silivri 103
Silivri Kapusu 138
Sinân Mescidi 111
Sinaniye Mahallesi 28
Sinob 126
Sivas 21, 23, 35
Sivas Şer'iyye Sicili 21
Sofya 102, 131, 134, 135
stanbul 87, 138
Sultan Bayezid 32
Sultan Osmân 25
Sultân Ahmed Han 107, 108
Sultân Ahmed Han Câmi'-i Şerîfi 134
Sultân Ahmed Han-ı Evvel Câmi'-i Şerîfi 83
Sultân Ahmed Han-i Sâlis 114
Sultân Bâyezid Han-ı Gâzî Hazretleri 52, 73
Sultân Mahmûd Han-ı Evvel 110
Sultân Mahmûd Han-ı Sânî-i Adlî 132
Sultân Mahmûd Vakıfları 91
Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi 103
Sultân Mehmed Han Câmi'-i Şerîfi' 96
Sultân Mehmed Han-ı Rabi' 93
Sultân Mehmed Han-ı Sâlis 89
Sultân Murâd Han 69
Sultân Murâd Han-ı Râbi 85
Sultân Murâd Han-ı Sâlis 79
Sultân Mustafâ Han-ı Sâlis 113
Sultân Orhan 69
Sultân Osmân Han-ı Gâzî 100
Sultân Osmân Han-ı Sânî 93
Sultân Selîm 116
Sultân Selîm Han 75
Sultân Selîm Han 138
Sultân Selîm Han-ı Sâlis 122, 131

Sultân Selîm-i Kadîm Medresesi 86
Sultân Süleymân Hazretleri 138
Suriye 16, 32
Surre Emîni-zâde Mehmed Saîd Efendi 123
Süleymân Fâik Efendi 121
Süleymanîler 29
Süleymâniye (Medreseleri) 83, 91, 96, 104, 107, 109, 114
Süleymâniye Vakfı' 94
Şâh İsmâîl-i Sânî 78
Şâh Sultân 86
Şâh Tahmas 78
Şam 26, 28
Şâm (Bkz. Şam) 84, 93, 99, 102, 109, 127, 135
Şânî-zâde 133
Şaş 29
Şehr 134
Şehzâde Sultân Mehmed Han 70
Şehzâde Sultân Mehmed Han 71
Şehzâde Sultân Murâd 76
Şemsî Paşa-zâde Mahmûd Paşa 79
Şerîf-zâde Es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi 114
Şerîf-zâde Seyyid Mehmed Şerîf Efendi 113
Şerîffî 85
Şerîffî Mehmed Efendi 84
Şerif-zâde Mehmet Şerif 39
Şeyh Ebu'l-kasım Gürgânî-zâde Mevlâna Beyce Şeyh Es-Seyyid Abdülgafur 29
Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri (ö. 963) 75
Şeyh Halîl Abdüllatîf-i Buhârî Hazretleri 52
Şeyh Mehmed Cân Efendi 136
Şeyh Mehmed El-Cezerî (25 Ramazân 751-25 Rebîü'l-evvel 833) 70
Şeyh Ni'metullah Efendi 122
Şeyh Umur Karyesi 19
Şeyh Vanî Efendi 101
Şeyh Yusuf bin Şaban 17
Şeyhî 85, 87, 94
Şeyhülislâm Abdurrahîm Efendi 95
Şeyhülislâm Ali Efendi 104
Şeyhülislâm Ârif Hikmet 39
Şeyhülislâm Bolevî Mustafâ Efendi 108
Şeyhülislâm Müfettişi İdrîs Efendi 113
Şeyhülislâm Yahyâ Efendi 86, 95
Şiî 29
Şiran kazasının .i.Aluçlu 17
Şumnu 25
Taberistan 28
Takvîm-i Vekâyi' 134
Talibîler 16
Tanzimât-ı Hayriyye 134
Târîh-i Gazan 113
Tarîk-i Zeyniyye 84
Tarîkat-i Aliyye-i Nakşbendiyye 136
Tarsus 29
Taşkend 75, 76
Taşkent 29, 38
Tatarcık-zâde Abdullah Efendi 128
Taybe 136
Tebrîz 78
Tecrîd 122
Terceme-i Mustazraf 135
Tersâne Bahçesi 119
Tevfîk Efendi 126
Tezkiretü'ş-şuarâ 39, 71, 79, 80
Tillo 17
Timur Vak'ası 70
Tokad (Bkz. Tokat) 94
Tokat 36
Tophâne 80
Trablusşam 79
Türbe-i Ebâ Eyyûb 85
Türk 13, 17, 22, 29, 30, 39
Türkî 74, 87
Türkistan 18, 29
Türkiye 38
Türkler 36
Ulaş 29
Urfa 21
Urgenç 29
Uşşâkî-zâde Efendi 103
Uzunköprü 89
Üsküdâr 80, 115, 117, 119, 121, 123, 124, 125, 130, 134, 135
Üss-i Zafer 135
Vak'a-i Hayriyye 134

Vâlî 98
Vâlide Sultân Türbe-i latîfesi 136
Vardarî Şeyh Mehmed Efendi Kabristanı 132
Varna 101
Veda Haccı 14
Vehhâbî 125
Vezir İshak Paşa 32
Yakacık 23, 35
Yalakabâd 111
Yanbolu 91
Yarkent 29
Yâsînci-zâde Es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi' 137
Yavaş Çelebi 81
Yavuz Çelebi 81
Yedikule Mahbesi 101
Yeğen-zâde Mehmet Ârif Efendi 35
Yemen 28, 29
Yeni Câmi' Şeyhi Seyyid Mehmed Efendi 107
Yeni Çeşme 125
Yeni Hân 103
Yenihan 35
Yenipazar 94
Yenişehir 82
Yenişehir 102, 124
Yenişehir Fenâr 137
Yıldırım Bayezid (Han) 31, 32, 34, 69 70
Yıldızeli 23, 35
Yûnus Efendi 91
Yûsuf-ı Sıddîk 78
Zâl Paşa 86
Zekeriyyâ Efendi 84
Zemahşerî 122
Zencineli İbrâhîm Efendi 137
Zerdüşt 14
Zeydîler 29
Zeyl-i Sefînetür'r-Rüesâ 121
Zeyl-i Şakâyık 76, 89
Zeynelâbidîn 32, 107, 109
Zeyrek-zâde Abdurrahman Efendi 104
Zeyrek-zâde Yûnus Efendi 90
Zîbâ-yı Tevârîh 135

TIPKIBASIM

سایهٔ معارف گستر
حضرت شاهزاده رسول میرزا
محاسب حسبی رفعت افزای یکسان
جمع در شب ایلدرمی جمله منتظر مژده
مقدم بوس در

جدول نقیبای سادات کرام

تاریخ نقیبی			تاریخ عزلی			تاریخ وفاتی			اعداد	حد فناری	اسامی
ایام	شهر	سنه	ایام	شهر	سنه	ایام	شهر	سنه			
..	...	....	..	...	....	..	...	....	..		در عصر بایزید ثانی غازی
..	...	....	..	...	....	..	...	....	..		عاشق حسن با بنیکان جاوی بغدادی سرحلقه نطاع خضرلی در عصر سلطان مراد خان ثالث و ابوالفتح سلطان محمد خان مشار الیهک محذوم زین العابدین افندی
..	...	....	..	...	....	..	...	....	..		
..	...	۹۰۰	..	...	....	..	...	۹۶۴	..		در عصر بایزید خان ولی خواجه پادشاهر عبدالله افندی زاده سید محمود افندی
..	...	۹۶۴	..	...	....	۲۶	صر	۹۸۰	..	در قرب بادنبه	در عصر سلطان سلیمان خان اول تاشکندی محترم افندی
..	...	۹۸۰	..	ر	۹۸۱	..	م	۹۹۶	..	در بروسه	در عصر سلطان سلیم خان ثانی و مراد خان ثالث بغدادی بوسنا فندقزاده السید حسنا افندی
..	ر	۹۸۱	..	...	....	۱۷	م	۹۹۴	..	در قرب قره بورنو	سلول زاده السید محمد افندی
..	م	۹۹۴	..	...	....	۲۰	ذ	۹۹۰	..	در جانب مصر	میرزا مخدوم افندی
..	ذ	۹۹۰	..	...	....	..	ر	۱۰۰۸	..	قبه جعفر تلزی در قونیه	یحیی میرزاده یحیی افندی
..	ر	۱۰۰۸	..	...	....	..	جا	۱۰۱۴	..		در عصر سلطانی احمد خان ثالث قیصر به لی السید عبدالقادر افندی
..	جا	۱۰۱۴	..	...	....	..	ل	۱۰۱۴	..		در عصر سلطان احمد خان اول بروسه وی السید محمد یاور افندی
..	ل	۱۰۱۴	..	...	....	..	جا	۱۰۲۵	..		بروسه وی السید امیر عطا افندی
..	جا	۱۰۲۵	..	...	....	..	ح	۱۰۲۶	..	در قرب بورسا نعاسی	دیاربکری السید قاسم غباری افندی
..	ح	۱۰۲۶	..	...	....	..	زا	۱۰۲۸	..	در جوار حضرت ابا ایوب	در عصر سلطان مراد خان رابع سعیدی السید محمد افندی
..	زا	۱۰۲۹	..	ذ	۱۰۴۲	..	ن	۱۰۴۴	..	در جزیره مصوره	حمیدی السید امین السید محمد افندی
..	نا	۱۰۴۹	..	...	....	۱۰	م	۱۰۵۷	..	در قرب جامع [illegible]	انقروی السید سعد امیری افندی
..	م	۱۰۵۷	..	ذ	۱۰۶۷	..	صر	۱۰۶۲	..	در قرب جامع بیرغلی	در عصر سلطان ابراهیم خان سبرکزاده یونس افندی

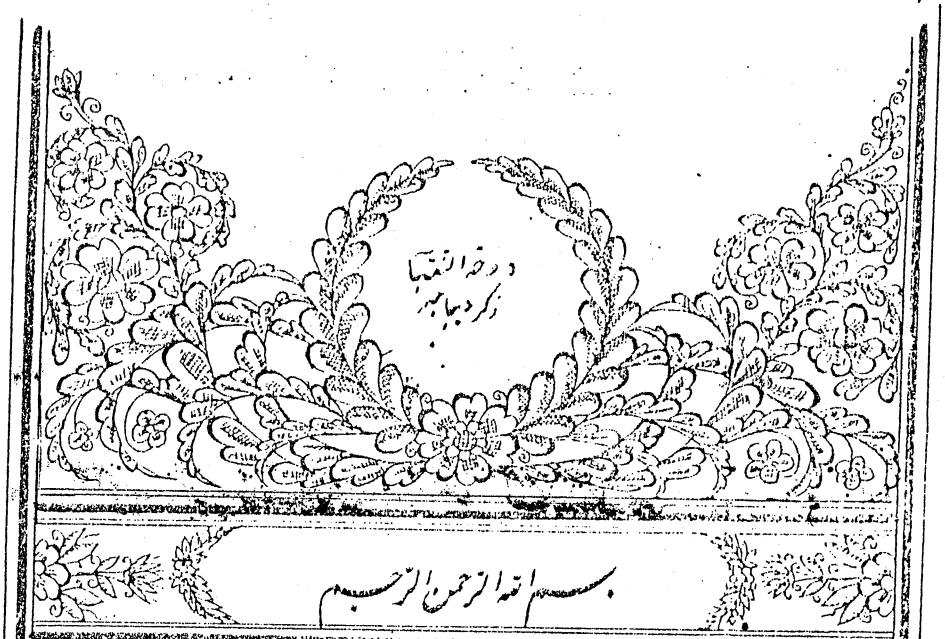
بقیهٔ جدول نقبای سادات

تاریخ انتصاب			تاریخ عزلتری			تاریخ وفاتریها			مدفن خاکی	احفاد	اسامیسی
روز	شهر	سنه	روز	شهر	سنه	روز	شهر	سنه			
۱۵	ج	۱۱۶۶	۲۱	ل	۱۱۶۷	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۶۵	بولوی زاده السید محمد امین افندی
۲۱	ن	۱۱۶۱	۰۰	۰۰۰	۱۱۶۲	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۶۶	سعید فیض الله افندی داماد السید محمود حمدی افندی
۰۰	۰۰۰	۱۱۶۴	۰۰	۰۰۰	۱۱۶۵	۰۰	۰۰۰	۱۱۵۸	در قضای چتالجه	۶۷	خواجه زاده السید عمر افندی
۰۰	۰۰۰	۱۱۶۵	۰۰	۰۰۰	۱۱۶۸	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۰۰	نانیا اسحق محمود افندی زاده السید زینا العابدین افندی
۰۰	۰۰۰	۱۱۵۶	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰	۴۸	ذا	۱۱۵۷	در خطیرهٔ حدود سرخه بنبه	۰۰	نانیا السید محمود حمدی افندی
۰۰	۰۰۰	۱۱۵۷	۱۱	ل	۱۱۵۹	۱۱	ط	۱۱۶۲	در جوار حضرت خالد	۰۰	نانیا اسحق محمود افندی زاده السید زینا العابدین افندی
۱۱	ل	۱۱۵۹	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰	۱۱	ط	۱۱۶۲		۰۰	نانیا بولوی زاده السید محمد امین افندی
۴۴	ن	۱۱۶۰	۰۸	ل	۱۱۶۵	۱۱	ل	۱۱۶۵	در اولاد فتیلر	۶۸	السید محمد سعید افندی
۰۸	ل	۱۱۶۵	۰۰	۰۰۰۰	۱۱۶۹	۰۰	ذا	۱۱۶۹	در خانهٔ باب اورنه	۶۹	قره علی زاده السید محمد رضا افندی
											در عصر سلطان عثمان خان ثالث
۰۰	ذ	۱۱۶۹	۰۰	۰۰۰	۱۱۷۱	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۷۰	شریف زاده السید محمد شریف افندی
											در عصر سلطانی مصطفی خان ثالث
۰۰	۰۰۰	۱۱۷۱	اوئر	م	۱۱۷۵	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۷۱	دریسیز زاده السید محمد امین افندی
۰	م	۱۱۷۵	۰۰	۰۰۰	۱۱۷۸	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۷۲	میرزاده السید محمد سعید افندی
۰۰	ذ	۱۱۷۸	۰۰	جا	۱۱۸۱	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰	.	۷۳	شیخ الاسلام سید مصطفی افندی زاده سید عبد الله افندی
۰۰	جا	۱۱۸۱	۰۶	ذا	۱۱۸۴	۱۸	ذ	۱۱۸۸	در قرب قره احمد	۰۰	نانیا میرزاده السید محمد سعید افندی
۰۶	ذا	۱۱۸۴	۰۰	۰۰۰	۱۱۸۶	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۷۴	قره حصاری السید ابراهیم افندی
۰۰	۰۰۰	۱۱۸۶	۰۰	۰۰۰	۱۱۸۷	۱۶	ذ	۱۱۹۴	در قرب حضرت خالد	۰۰	نانیا شریف زاده السید محمد شریف افندی
۰۰	۰۰۰	۱۱۸۷	۰۰	ل	۱۱۹۶	۱۲	ج	۱۱۹۷	در محلهٔ بکیکز	۰۰	نانیا قره حصاری السید ابراهیم افندی
۰	ل	۱۱۹۶	۱۹	ل	۱۱۹۹	۰۰	۰۰۰	۱۲۱۵	در خانهٔ باب اورنه	۷۵	دری زاده السید محمد عارف افندی
											در عصر سلطان عبد الحمید خان
۱۹	ل	۱۱۹۹	۱۹	ش	۱۲۰۰	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰		۷۶	سعید عبد الله فوزی زاده السید محمد دروبش افندی
۱۹	ش	۱۲۰۰	۰۶	جا	۱۲۰۲	۱۰	ذ	۱۲۱۵	در اسکدار	۷۷	السید محمد کامل افندی
۰۷	جا	۱۲۰۲	۰۰	۰۰۰	۰۰۰۰	۱۶	ج	۱۲۰۶	در اسکدار	۰۰	عبد الله فوزی زاده السید محمد دروبش افندی
											در عصر سلطانی مسلیم خان ثالث
۰۸	ج	۱۲۰۶	۰۱	ب	۱۲۰۵	۰۰	ش	۱۲۰۵	خارج قره احمد مدرسه سی	۷۸	السید یحیی توفیق افندی

اسامیسی

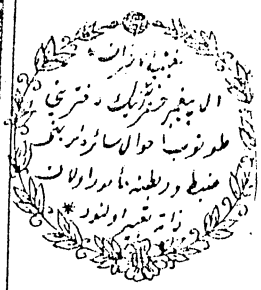
بقیهٔ جدول نقیبای سادات

تاریخ نصبلری			قدر وتوغ، عزلری			تاریخ وفاتلری		اعداد	معرفتلری	اسمای سنیه
ایام	شهر	سنه	ایام	شهر	سنه	شهر	سنه			
٢١	ب	١٤٠٥	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	ل	١٤٠٨	١٩	ترسانه عجرسی ودرآلتی	بجا قجیلر ایشیك زاده سید محمد فائز افندی
٠٠	ل	١٤٠٨	فوت	ب	١٤٢١	ن	١٤٠١	٥٠	در مرتبهٔ کوزلمه	اسعد زاده محمد شریف زاده السید محمد وطائف افندی
٠٤	ب	١٤٠١	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	م	١٤٠٠	٥١	اوسکدار	رائف اسماعیل تاشاچی زاده السید عصمت بك افندی
١٨	م	١٤٠٠	٠٠	٠٠٠	١٤٢٤	٠٠٠	١٤٠٤	٥٢	در قره جه احمد	دوغانجی زاده السید عبدالله افندی
										در عصر سلطان محمود خان غازی
٤	ل	١٤٠٤	فوت	ج	١٤٠٨	ب	١٤٠٩	٥٣	در قرب شلاکوان	چلبی زاده حفیدی السید زین العابدین افندی
٠٠	جا	١٤٠٩	٠٠	٠٠٠	١٤٢١	٠٠٠	١٤٢٤	٥٤	در اسکدار	فیضوللهٔ افندی اخفاد زادهٔ السید محمد امین افندی
٠٠	٠٠٠	١٤٢١	٠٠	٠٠٠	١٤٢٦	٠٠٠	٠٠٠٠	٥٥		یحیی توفیق افندی حفیدی محمد صدیق افندی
٠٠	٠٠٠	١٤٢٦	بلغ	ج	١٤٢٦	ن	١٤٦٩	٥٦	در خارج طوپخانه	بسنجی زاده عبدالوهاب افندی
٠٠	٠٠٠	١٤٢٦	١٠	ذا	١٤٤٢	٠٠٠	٠٠٠٠	٥٠		ثانیاً محمد صدیق افندی
٠٠	٠٠٠	١٤٤٢	٠٠	٠٠٠	١٤٤٨	ب	١٤٤٨	٥٧	در جامع اسماعیل آغا	شریف زاده ابوالخیر افندی
٠٠	٠٠٠	١٤٤٩	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	ل	١٤٦١	٥٨	در خطیرهٔ مدرسهٔ تکیه	ثالثاً محمد صدیق افندی
٠٠	٠٠٠	١٤٦١	١١	ذا	١٤٦٧	ش	١٤٧٥	٥٨	در خارج ایبارته	عبدالله افندی زاده السید احمد رشید افندی
١١	ذا	١٤٦٧	٠٦	ص	١٤٥٠	ش	١٤٧٥	٥٩	در نوروز قیوسی	عصمت بك افندی زاده السید عارف حکمت بك افندی
٠٦	ص	١٤٥٠	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	ج	١٤٥٧	٦٠	در قرب بهار بستانی بازاری	سلیم عطاء زاده السید عبدالرحیم افندی
										در عصر غازی سلطان عبدالمجید خان
١٧	ج	١٤٥٧	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	ص	١٤٦٤	٦١	در قرب یاصوفیه	صحی علیر بسنجی زاده السید محمد اسعد افندی
٠٤	ص	١٤٦٤	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	ص	١٤٧٨	٦٢	در قرب پوپ بالغه‌ای	قبر لیسی زاده السید حسن قسیم افندی
										در عصر همایون
٠٦	ذا	١٤٧٨	٠٠	٠٠٠	٠٠٠٠	٠٠٠٠	٠٠٠٠	٦٣		بسنجی زاده السید محمد علمی افندی

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد و ثنای بیشمار اول خالق بیچون و بیهز والله سزاوار درکه جملهٔ مخلوقاتند نوع بنوعی
جوهر عقل و حکمت و شرف علم و سیادتله مستثنا و بهکم و کاست و قابع روزکاره اطلاع و ادراک
ایچون احسان فوق قابلیت و ملکه ایله سرافراز بیورمشدر * و صلوات زاکیات و تسلیمات
وافیات اول سید المرسلینه اجرا درکه دیباچهٔ طراز جریدهٔ رسل و انبیا
و شفیع مشفع روز جزادر * و تحیات بی حساب اول اشرف کائنات آل و اصحاب کرام
و خلفای بنامنه رواد درکه هر برخاشجوهٔ ثابت الاصل و بنا مبین احمد تیک برفرع سعادت
اثری و منهاج هدایتبخش تیک بنم از هر بدر * اما بعد * اشنایان کتب تواریخ و اثار
و دیباچه بندان و قایع روزکاره پوشیده دکلدرکه دیوان ابوان ازلده نام نامیلرعلیه
نشر یلنب * انا جعلناک خلیفة فی الارض * ابدا سعاد اولنان خاندان عالیشان سلاطین عثمانیه دن
پدرم بایزید خان علیه الرحمة والغفران حضرلرینک عهد خلافتلرینه دکین سادات کرام ایچون
نائل وضابط تعیین اولنمامشدی ایکی مضمون بیمون * ان الارض لله یورثها من یشاء *
عنوان منشور اجلالری و نوقیع رفیع * نوع الملک من یشاء * بیانیله غالبای اولان
دودمان جلیل الشان عثمانیلرک اقدم کرامائه سجیهٔ سلطنت و طرز تمکن بنیان

انکن بنیان شوکت شهریار صاحب مکنت عثمان خان اول غازی علیه رحمة والغفران
حضرتلری تاسیس مبانی خلافت بیورد قلرندن صکره بخر نجیلری سلطان اورخان
وبعده سلطان مراد خان علیهما الرحمة والرضوان حضرتلری دخی بریاندن توسیع دائره
سلطنت وشهریارلری دنکبیرا اسباب مکنت وجهانداری به همت دریکه جاپندن دخی تشیید
ایوان حکمت ودیانت وتأیید ارکان شریعت نبت خیریه سیله زیده علما وصلحا وسیما
سادات کرام ومشایخ عظام فضائلنمایی عواطف لطائف خسروانه ومنصب مناصب دیوانیه
وعطایای سنیه ملوکانه لریله تلطیف واحیا به لطف وعاطفت بیورد قلرندن اطراف واکنافدن
بنجه اساطین علم وعرفان وبنجه سادات ومشایخ کرامت نشان * شعر * تا ابد پاینده
باد دولت عثمانیان * تا قیامت باد قائم عزت آن خاندان * دعاسنی کویان وموطن
اصلیلرینی ترک ایتمیوب شرفنما ورود هجرت وملازمت شتابان اولدقلری سایه همایونده
اهل پرور پیرزه مستظرانه وحضورا ولدقلرندن بشقه هربرلری مناصب عالیه ایله توقیر
وتلطیف وتشریفات سنیه وعطایای ملوکانه لریله تشریف بیورد قلرندن ممالک عثمانیه علما
وفضلا وسادات کرام سعادت انتمایه طوملشرایدی بوکرده سعادت تنکو هیدن اولوب
بروسه ده متواری خاک عطرناک اولان امیر سلطان یعنی سید محمد بخاری حضرتلری
دخی مرحوم ومغفورله بلدرم بایزید خان عصرلرنده دارالملک بخارادن اماسیه روم ایلینه
اشنای راهده بغداد بهشت آباده عطفت شرف قدوم هیبت ملزم بنه مهمان اولدقده جازبه مجتبائیه
عثمانیکبر غریبت وبروسه به خط رحلاتلریدن سید علی نطاع که جداعلالری سید محمد دارالسلام
بغداد ده بغداد اولنلرینی اشراقدن ایدی منظور نظر پادشاه مکارم اکتناه اولدقده طائفه علیه
سادات نه ضابط ونه ناظر نقیبی برله کندولریچون ابواسحق زاویه سی بنا وتولیتی اولادواحفادینه
شرط قلنوب مقدم اخترامات لازمه وتوقیرات ایجابیه یه ایله بیورمشرایدی تیمورلنکه سندن
متلافناری وشیخ محمد الجزری ایله جمعه متبایلا اولوب بعد الخلاص ادای فریضه
حج وزیارت ایلیوب حین قفوله شهزاده سلطان محمد خان که فاتح قسطنطنیه
جمعیت خنارنی اشاده بساط انبساط کبی خاطر نشیا برسماط ::

منقش رنگین ایشیدب اولنرمانه دکنه نالوف الاستعمال اولمامغله مقبول طبع مراد خان
دربا نوال اولدیرق آخر عمرینه دکین منظور نظر اکرام و مظهر اعزاز و احترام اولدیغی خالده
امرا رایام ایله مکرما ارتحال ایدوب یرلرینه فرزند دلبندی السید زین العابدین افندی
بکام و سلطنت مراد یه وفا ایتمیه ده ناظر سادات کرام اولوب انداخ انتقال
ایلدکدن صکره منصب مزبور پنجه زمان حال قائم مقامیدی عقد تاسع که هجرت بنویه نک
طعقوز یوز بخی سنه سنه و بابزیدولی خان غازی حضرتلرینک عصر شاهانه لریده سید نامزد
ظهور ایدن بعضی مقیدلرک تاریخی لازم کلمکله و شقایق نعمانیه ده مناقبی مسطور
و تذکره الشعراده امیری مخلصی ایله مذکور اولان ملا قربی مرحومک سید محمود افندی
عرب و عجم سیاحتن با لتکمیل اولوقت رومه کلمش بولنمغله اتفاق اعیان و جمهور سلسله
سادات کرامه ناظر یغیبن و دیار عربده ناظر سادات اولان ذات نقیب الاشراف
عنوان دلپذیری ایله شهر تکمیل اولدیغندن مشارالیهک منشور نقابتی دخی عنوان مذکور
ایله تزیین اولنه رق اشبو تقریر جلیل ابتدا کندوزده باعث تحریر و یکرمی بش آیه و ظیفه
و بعده ترقیات ایله اسباب معیشتی تکمیل اولنمغله مشارالیهدن صکره باعث سایر
دین و ملت و سبب افزایش قدر سلطنت اولان پادشاه دادکر و شهنشاه معدلت
گستر مالک البرین والبحرین خادم الحرمین الشریفین الاوهو السلطان بن السلطان السلطان
عبد العزیز خان بن السلطان الغازی محمود خان عدلی جعل الله عمره اطول الاعمار و ابد خلافته
ما تعاقب اللیل والنهار پادشاه همزاد فرمانفرمای حضرتلرینک عصر باهر النصر شاهانه لریده کلنجیه دکین
سادات هاشمیه دن سیمای سیر تبرنده * العلماء ورثة الانبیا * سری نمایان و ناصیه
بیضای فضیلتلرنده سادات الامة الفقهاء شرائف اعیان اولان ابرار فضائل اثار دن
بر ذی فضل و الاحسب و سدید صحیح النسب منصب مذکور له مشرف اولدقده کبی بولنمکله غبطه
احوالی دخی کتب تواریخ [illegible] مذکور اولوب لکن شمه ی یه قدر جمله سنک
احوالنی متکفل صرف سیفه [illegible] مکمل بر مجلده مخصوصه سی اولمغینه و دولت علیه نک بو کبی مناصب
جلیله و مراتب مهمه سنده استخدام اولنان ذوات کرامک ترجمه حال و مناقب جمیله لری

جمیله لری صره سیله سلک تحقیقه چکیلوب اطباق اوراق روزگاره زیور بخش
اولمسنه بناء بو بنده عاجز بی اقتدار السید احمد رفعت کبضاعه و پریشان
کفتار روشن مجرد دولت علیه ابد مدتلک صداقت و استقامت شعارلری
اولان بنده وداعیلرینک حقنده علی الدوام کرم و عنایت و منعام مناقب الوقوع اولدیغنی
اعلان و افهامه دائما عمر و دولت و ازدیادیلرینی و شکوه و سلطنت شهنشاهی
ایچون استجلاب دعوات اجابت اثاره و بونلرده ارکان دار بقا ایدنلرک رحمله
یاد دیر حیات بولنانلرک طول عمره مقارنله همیشه منظر التفات شهریار معدلت آثار له
مسرور القلب اولمرینه برو سیله حسنه اولمق نیت و ارزو سیله مولانای شارالیه محمود
افندیرن هذا ایله حالا نقیب سادات بولنان مولانا السید محمد علی افندی حضرتلرینه
کلنجیه دکین منصب مذکور له مشرف اولان سادات علمای عظام حضرتلرینک ترجمه حال
و مناقب جلیله لرینی صره سیله جمع و تلفیق و قلم پریشان رقمله زیل و تنسیق ایدرکن نامنی
* دوحة النقبا * ایله تاریخ بابین ایلدی اکرچه اشبو نسخه لطائف مصنوعه و ظرائف مطبوعه
هرنقدر کند و اختراعم دکلسه ده اقتدار موجوده یله صرف ایله بو نجه تواریخ و آثار خ
کما ینبغی تحقیق و تدقیق ایله سلک املایه چکمش اولدیغمدن و بو کتاب که هرنقدر شیرین خطاب
اولسه منظور پادشاه معدلت آیین بیورلدقجه ارباب و فضائل و اصحاب عرفان و امانتلک
اکا نظر ایتمدکلری و درکار و کلیات لطائف و معارف اولدیغندن مظهر التفات
خسرو والا جناب اولمدقجه ال ایرزده طومتدقلری بدیدار اولدیغندن بناء علی ذلک التفات
ملوکانه لریلی ارزانی کوردوب ازهار شرف انار خلافتپناهیلریله مأنورا وله رق سائر
کتب و تواریخلک باغات عالمه زیب و زیور ویردیکی کبی بونلک دخی وقایع روزکاره
زینت بخش اولمسی امید به تقدیم عتبه فلکمرتبه خلافت و سلطنت و بارکاه پادشاه بلند
منقبت قلندری جناب منزل الکتاب تقدس ذاته عن الاضداد حضرتلرندن متوقع و منتظر عاد کله
قرین حسن نظر سعادت مقرون و رهین قبول جناب سلطنت مآب اولوب بو میمنت ایله میان سخنوران نظم
و نثر و هنروران فضل و شعر و بیانات و خطاسی دامن عفوایله مستور بلکه رقم مقبول و معتبر اولمایین با معین

المولی الفاضل الکامل سید محمود افندی

مولانای مشارالیه سلطان بایزید خان غازی علیه رحمة والمغازی حضرتلرینک خواجه سی
عبدالله افندی نک فرزند یدرمشارالیه عبدالله افندی بو عالم تکنای کونا و فساد دن نزهت
فرای عالم اعلایه انتقال ایدکده یتیم قالوب بعضر صلحانک حوزهٔ حومهٔ تربیتنده نشو ونما
بولمشیدی زمانه سی علماسندن تلمذ ایتدیکی صدوده مولانا الحلبی و مولانا برکوی زاده نک
خدمتلرنده تحصیل ملکات وتکمیل کمالات ایدکدن صکره مسلک تصوفه سالک اولمشیدی
سیاحت طریقیله عرب وعجمی بالدورعقد تاسع اوائلنده دیار رومه عودت ایدوب اول هنکامده
سید نامیله ظهور ایدن بعضر متبدلرک وقوعه کتوردکلری اوضاع نابجادن طولایی
تربیه لری لازم کلمکله طقوزیوزیر تاریخنده بومی کبرسن بشراجه وظیفه ایله منصب نقابته منشرف
اولوب سادات سیادات اباک تصحیح انساب وتنقیح اصابره حوالهٔ متعلق امور *
ولعن الله اهل الخلاف والمخارج * فهو السنجه دخول وخروج مورث لعنت اولان فصوصه مرتبط
مصالح کندولره تفویض اولنمشیدی * شعر * حسب ونسب است اوزان سبب * شهنشاه عالم
نقابت سپرد * بچوکان رحمت زمیدان فضل * زاقران خودکوی اجلال برد * هجرت نبویه دن
طقوزیوز قرق اوچ سنه سنه دکین منصب نقابتده ثابت قدم اولوب سنهٔ مذکوره ده تکنای
زجایای فنادن حیات ابدی وبقای سرمدی یه متکفل اولان فضای فسحت آباد قدسه روان
اولدیغدن مشارالیهک ذات محمدت سمات ومکرمت صفات زیور سیر شایسته وپیرایهٔ خلق
حمیده بایسته ایله حال اولوب جمیع امورنده طریقهٔ محمودهٔ مسعوده یه وسیرت مرضیهٔ رضیه
سالک ایدی * شعر * نی بابه شرف الاقبال والدول * نی شانه آیة الاخلاق والسیر * حسن
عقیده وصحت اعتقاد ومالک اولوب سلیم الطبع جامع النفس متواضع ومتشرع ومنورخ ذات
فضائل سمات ابدی نبروی بازوی جود وسخا ایله اظهار ید بیضا ایدوب دست لطف و
احسانه فقرا وضعفانک کوکلنی الله اولور ومدت عمرنجه صغار وکبارک حوالهٔ نفوس

ایتمیوب کندی مصلحتلریله مقید ومشغول وافنای مصاحبتده ماهیندن تکلفی طرح ایلیوب حسن

مشارالیه دار عربه
نقیب الاشراف بقابتن
کوردیکده اصحاب دولتدن
عرضحال یدیوب منشور نقابت
نقیب الاشراف بازدیرمق
اولوعنوان جلیسلر اتخاذ
کندولره عادت ایتمیلر
نشیدی *

حسین محاوره و محاضره لطائف لطیفه سوپلرایدی منکوشن قبول اولمغه سزاوار درر
غرا شعار اصدار ایبوب زبان ترکیده قصاید لطیفه ابداع و اختراع ایلدی * سعر *
چو نام کتم وصف کتابت که دور است ورق * چون ذهم شرح ترا چون دو زبانست قلم *
* رحمة الله علیهم *

المولی الفاضل تاشکندی محترم افندی

مولانای مشارالیه عبدالله برزش اباد ی نسلدن سید صحیح النسب در دیار تاشکند بدن ظهور
ایدوب تحصیل علم و کمال ایلدکدن صکره فکر همکلهایکی عزم سیاحت و برکار بای همت ایله روی
زمینی مسافت ایدوب بعد اداء الحج در سعادتده الفاء رحل اقامت ایتمشیدی طفولیتدن بوز
فرقا و وزخ نادرخنده عوالطف خسروانیدن بخش ایمجه و لطیفه ایله نصیب الاشراف و مرصه
جاه و شوکتی بعید الاطراف قیلنوب لکن امر سبحی طبعی موالیدن خالی دکلایکن طبعاً زیوز
التفات ستده شنده اسرار نفشنده بر نمک غواصی بحار شیخ خلیل عبدالله بخاری حضرتلری دیار
روم شرف قدوم ارزانی قیلدقده حضور حضرت سلیمان خانیده مشارالیه عبدالله برزش اباد ی
نسلدن سید صحیح النسب در جو حسن شهادت ایبوب محمد و ممزوج محفوظ الدری زیارت قصد ایله
عزیمت شهریار غربیت اینمشدر بمکله پادشاه قدردان یانده قدری عالی و علوفه سی بالغ رتبه
موالی اولمشیدی اوا خر دولت سلیمانیده نمکراج ایدوب اولوقت لوا دکونا یه پسایه افکن
اجلال و بال کشای اقبال اولان سلطان سلیم کریم حضرتلرینه ملازم اولدقده کندولرین
سلطنت ایله تبشیر و انتقال والدماجدلرینک حسن تغییر لقلرینی ایبوب اولیا نشاده سریر سلطنت
و جولت پادشاه هفت اقلیم مشارالیه سلطان سلیم خان علیه الرحمة والغفران حضرتلرینه
انتقال ایتمیله کندولره حسن اعتقاد و نظم روایت مقرره سنی مشارالیه ایبوب نخل امیدی
ریشه دار و سر رشته وداد زلف حورا کبی کشیده تار اولوب کندولرینک رئیس ال عبای علما
اولان مجوزه و صوف دراز اسنابه مشرف و سر فراز و رخش رخشان صحبتلری عبا یه ایله
ادهم چشم و رشته عنبر سر رشته بروده احداق کبی حریر طراز خلعتلرایدی نروت وافره

وشوکت نهاده صاحب اورلنجر و فرق سنه مقداری منصب نقابتده قرار اینمشدر مدت
عمری انجامه رسیده اولدرق طقوز یوز سکسان صفر نهایت یکرمی التنجی کونی نهار ربعدن قضاة
انتقال ایدوب ایاصوفیه قربنده دارلرعا جوارنده دفین خاک قلدمزاولدی مشارالیه
صحت نسب و عزت نفسایله مشهور دریای ابرار الناسه کمال نظام و یروب دخول بیکانه دن
صاف و محروس الاطراف و تمسکا تنی دستور العمل اشراف اخلاف اینمشدر و منصب نقابتک
اعزازینه بادی سیدا یدکیزالایادی المشیدی شویله که عزت نفسی حدودن زیاده تکبر و تجبر
مرتبه سنه بالغ ایدیکه مجالس و محافلده صدور علمایه بلکه شیخ الاسلام حضرتلرینه تقدمه اهمیت
ویضاعه مزجاتله دعوای فضیلت ایدرایمش اولوز نهایت عدد ذکا ملء العیار و حد و احصادن
بیرون جنس و عقار ترکت ایلیوب بعفر خیرات انشا سنه امیر شعبان نام سید مشهوری
وصی نصب ایدوب امیر مزبور خصلت امساک و نسبت خسته تاشکندی و المغله
مال مرقومی ارباب ایلیوب عشر امثالی اینمشدر لکن اضعافله استغلال طمعنه دوشمکله اولوقت
افلاک ویوده دسیسه بولنان مختال برفقه ازاقلیمشدی بیک ایکی تاریخنده دیوه موت ایله عصیانه
ایلیوب بنجه مسلمانی ایله سید مزبوری دفعة شهید و اموالی اهلرباب کبه مشهد کبی نابدید
ایلیوب مقتضای حرص شوم تمدن محروم ابلدیکی زیر شفا بقده مذکور در رحمة الله علیه * *

المولی الفاضل الکامل سید حسن افندی

مولانای مشارالیه بغداد قاضیسی یوسف افندینک فرزند فروزنده اختر بدر علمای عصردن
حافظه عجم خذ مسلمزده مدت مدیده اشتغال بعده نذری افندی استانه سنه انتقال
ایلیوب روم ایلی صدری ایکن رحمة الدین افندیدن ملازم و طریق تدریسه عازم اولمشدی اولا
بکرباشی قچه ایله دیلتوقه ده عبدالواسع افندی مرحومک سنه مدرسی اولوب بعده ترقیات ایله دورد
مدارس و حطه زیبای التدریسی ذی القعده سنده سکسان اقچه ایله مفتی افندی سنه نرخ دلنمشکن
بتمش رمضانده شهزاده سلطان مراد عرضه ایله عزلا ولنوب بر مدت مرور نده صدر دوم اولان
حمید افندی المنیة التدریس قچه وظیفه نقاعد یقین فلتمش یاشلو حالا ایله محروسه بروسه ده کوشه

گوشه نشین فراغ اولد بنی حالده طوتوز بوز سکسان صفر نده منصب جلیل نقابت ایله احترام
اولندی عاسکسان درت ربیع الاخر نده ضعف پیری و هرم استیلای سبله استعفا ایدوب
بوز سکسان اوچ وظیفه ایله بنه محروسهٔ بروسه ده ساکن کنج خمول و طاعات و عبادته
مشغول ایکن طوتوز بوز سکسان التی محرمنده کبوتر جای تحریک شهبال همت واشیان
قدیمه عودت ایدوب مشار الیه صحت نسب و شرف حسبله مشهور حسن الاخلاق لطیف الاعراق
پیر نورانی معمر و جوان پاک صلاح و نزاهتله مخزا ولوب حتی انتقالندن برقاچ کون مقدم
حضرت امام حسن رضی الله تعالی عنه حضرلرینه واقع اولنجه کوروب کندولرینی دعوت واظهار
محبت ایوب ایدرلرسه ی ادای دیون و وصیت و تهیهٔ اسباب سفر آخرت ایلیوب اول
* افتاده رحلت ایتمشلردر رحمة الله علیه *

المولی الفاضل الکامل السید محمد افندی

مشیخه نقابت مشار الیهه برنجه کره آخر عمرلرینه دکین منصب نقابت عهده لرنده قالمشدر *

مولانای مشار الیه صدور دولت پناهیه دن معلول الجه افتاده نیاز مخدوم مکرملری اولوب طقوز بوز
سکسان درت ربیع الاخر نده منصب جلیل نقابت اشراف خلعت باللای قامت نشری قلنمش و سکسان
سکز ربیع الاخر نده شیخ الاسلام و علمای مشکلات انام اولمشلر ایدی ترجمهٔ حاللری مشایخ اسلامیه
صره سنده تفصیلیله سلک تحریره کتورلمشلر و لمغه اشبو محله تکرارندن صرف نظر قلندی رحمة الله علیه

المولی الفاضل الکامل میرزا مخدوم افندی

* * *
کذولری
جانب حجازه رو عازم
اولدوقده شتر فارلری سید حسنی
یرلرنده نقابت نوکیل
ایتمکله وفاتلرینه دکین امر
نقابتی سو محمد سید حسن
افندی ایفا ایتمشلردر

مولانای مشار الیه معین الدین اشرف حضرتلرینک کریمه لری میرزا مخدوم نصیبه موسومه لرینه والا
گوهری میر عبد الباقی درکه سلسلهٔ نسبی سید شریف جرجانی حضرتلرینه وابسته و طرف مادرندن
تاج فرق جهان و میر غیاث الدین منصور جنابلرینه پیوسته در شهر دلاویز تبریز ده علوم عقلیه و نقلیه یی
تحصیل و فنون مسنونه و ریاضیه یی تکمیل ایدوب ایران شهزاده لرندن شاه اسماعیل ثانی به معلم
و مرشدی طقوز بوز الی اوچ تاریخنده سیر و سیاحت طریقیله ایده رک سعادتله کلوب اول وقت روم ایلی
قاضیعسکری بولنان چوجه زاده افندی حضورلرنده تخلف و ترک طریق تعصب و تعسف ایتمشلر ایدی بعده

مقر سعادت قرینه عودت ایدوب شاه مشار الیهك پر تنه شهزاده سی شاه طهماس خسرو ایران
زمین اولدقده مشار الیهك دائرهٔ شوکتی بعید الاطراف وصدر علما و سید الاشراف اولمشیدی
اول اثناده دیار ایرانده ظاهر اولان تلاطم امواج فتنه و فساد و انتشار شرار شر زندقه و الحاد
سنی الاعتقاد اولانده حضور فتویا مون مشار الیه اول شاه سعیدی شهید و غرق رحمت رب
مجید ایتدکلری افشاده بونلر دخی مبتلای جبر و تعذیب و ایچلرنده ابو یوسف صدیق اولمشلر ایدی
بعد الخلاص اول تاریخده اهل و عیالله شهر زوره واصل بولنان شمسی پاشا زاده محمود پاشانك
سایهٔ رأفتنه التجا ایدوب پاشای مشار الیه نامهٔ مخصوصه ایله والدماجدلرینه ارسال اندکده
دستخط عرفو بایهٔ سریر سلیمان فیاوب پادشاه اهل نواز تشریف مهمان کریمدن اکاه
اولدقده جوائز پادشاهانه لریله اعزاز و التفات قبه و قطیفه و رتبهٔ نقابت علما ایله اکرام ایتمشلر
ایدی طوز پوزیتمز اوج سنه دیده ادای فریضهٔ حج و ایفای لوازم عج و بیخ ایلدکدن
صکره عودت و سلطان مراد خان ثالث حضرتلرینك کمال نعمت و نوالله بهره ور اولوب
منظومهٔ روایت علیه لری مترادفلیدی سکسان التی سنه سنده مولویت ایله مفتخر اولمشلر
و سکسان یدی رجبنده بغداد بهشت آباد و سنهٔ مزبوره ده طرابلس شام قضالری قاضیلغی و سکسان
طقوز شوالنده مدینه منوره و سنه مرقومه ربیع الاولنده مکهٔ مکرمه ایله تکریم و تبجیل اولنمشلر ایدی
طقسان اوچ محرمنده منصب نقابت اشرافه سایه رسا و طقسان درت محرمنك یوم عاشورا سنده
دار السلطنة ثانیه قاهره ملجأ بخشا اولوب اول تاریخده والده لرینك وفات کمال تأثرلرینی
موجب اولمغله ترك منصب و جاه و عزم جانب قبله کاه ایلدکلرنده مکه قاضیسی سیفی
افندینك خبر وفات کلوب روم ایلی صدارتی بایه سی ایله مکرر احاکم بلدهٔ حرام و شیخ الحرم
واجب الاحترام اولمشلر ایدی والده لرینك مبنی دربارهٔ مدینهٔ منوره یه ایصالیله بیوك
کندیلر جانب پرهٔ متوجه اولوب مجاورت ایتمشلر ایدی طقسان بش سنه سی اواخرنده اولا زیور
مقدسه دهٔ اعمال ایتمشلر در مولانای مشار الیه مجموعهٔ فضائل و معارف و جریدهٔ شرائف و لطائف
لطیفه بر مخدوم مکرم ایدی طعام و لباسده تکلفه مائل اولمیوب احترام و رعایت و احترام شفقت دل
نفوذ بشماری اوضاع و اطواری کمی برنشان کاشف کدای بی نوا کاهی پادشاه عالیجاه ایدی

ایدی فن نحو مه مطلع اولدقلرندن طقسان درست تاریخنده حجه کیدوب اول زمین مبارکده
قرار ایده جکلرین کندو خطلرینه ضبط و تحریر ایدکلری تاریخده مسطور و دربارلرندن صدور
ایدن اشعار بلاغت شعارلری تذکرة الشعراده مذکور در مرویدرکه نقیب اولدقدری سنه که
طقسان اوچ محرمنه مصادف اولوب اول غره محط بارلرندن اقشار سعادت صبیقیله رق
استسقا ایچون اوق میدانه چیقدقلرنده کون کندوزینک درسعادته واصل اولدقلری کون
اولوب سادات کرام الیه برابر طوغری اول محلهٔ نازلی واپردیکلرینه واصل اولوب نیازکرده خیرله
برتاب اعاید کلرنده تاشبرانقاس منبرکه لرینی احمال نمایان اولوب عزبالرینی برارانده

* عمارك میراب وربان بیمشد رحمة الله علیه *

المولی الفاضل الکامل یحیی افندی

مولانای مشارالیه یحیی میرزاده ربمکله مشهور نامدار اولان سیدات کرامدن تحصیل سرمایهٔ علوم
وتکمیل پیرایهٔ منطوق ومفهوم ایدوب حسن بک افندی مرحومدن ملازم وطریق تدریسه عازم
اولدقدن دور مدارس وعقد مجالس ایدرك اون نه ده دارالحدیث پایه سنه سایه صاحبشیدی
طقسان بش ذی الحجه سنده میرزا محمد ومك مکه مکرمه وفاتنه خبری سلوب نقیب سادات کرام اولدیغیر
بو صورتله برفاتح مدارس اولمق اوزره نهایت بلك ایکی جمادی الاخره سنده غلطه وبلك
اوچ جمادی الاخره سنده اسکدار قضالرینه قاضی اولوب بلك سکز ربیع الاخره سنده ربیع
حیاتنك آخر منتهاسی صرصر فنا وبرك ریز خزان مرکله پژمرك ونوا ومشاردر طوپخانه ده فندقلی
چارشوسنده جعفر افندی نکیه سنده عرب احمد تربه سنده مدفوندر مولانای مشارالیه
علم ومعارف آلیه مشهور کریم الاخلاق طیب الاعراق نظیف ولطیف بذات شریف
جبری مخلصی آلیه شعاری وتذکرة الشعراده بعض اشعاری وارد در عصارك مهرو

* ترجمه بیمشد رحمة الله علیه *

المولی الفاضل الکامل عبدالقادر افندی

مدینهٔ قیصریه ده صحبت نسب ایله بنام اولان سادات کرامدن بهاء الدین زاده افندیدن احراز شرف ملازمت ایلیوب سالک سمت قضا و مالک ازمهٔ حکم و امضا اولمشیدی بلده سی اولان قیصریه قضاسندن منفصل و کنج عبادنده متوطن ایکن بیلک سکز ربیع الاخرنده با امر شریف درسعادته کلیوب نقابت سادات کرام صوابدیدیله شیخ الاسلام ایله کندولره انعام اولندی اهل مشغلهٔ جلیله ایله سنجه شمارا بام ایکن بیلک اون اوچ جمادی الاولیسنده وفات ایله عالم قدسه ارتحال ایلدیلر مولانای مشارالیه سیدات نژادات رسوم کمال دیانتله یکانه استفاضه ایتدکلری مفرد زمانه اولوب علم و معرفتله شعاری و قدری

* مخلصی ابداشعاری وارد رحمة الله علیه *

المولی النجیب سید محمد نقیب

مولانای مشارالیه بروسه وی سید احمد چلبینک مخدوم کریمیدر * عم بزرکواری میرحسن چلبینک اوغلی السید محمد افندی بواش چلبی لقبیله مشهور اولمغین بونلر دخی باوزچلبی دیمکله زبانزد جمهور ایدی تحصیل شرایف علم و عرفان و تکمیل لطائف تحقیق و ایقان ایلیوب بحسب العاده دور مجالس افاضه ایتدکدن صکره ممالک سمت قضا و بعض بلاد جسیمه ده فرمانروای حکم و امضا اولمشرایدی بعده طریق تدریسه داخل و فرق فخمه و وظیفه ایله بروسه ده امیر سلطان مدرسه سنه واصل اولوب بیلک ربیع الاخرنده حضور صدر بنده هدایه نک کتاب جهانندن امتحان اولنوب سنه مزبوره رجنده قاسم پاشا مدرسه سی عنایت اولنمشیدی بو صورتله دور مدارس ایدرکن بیلک اولی اوچ صفر نده ایوب قضاسیله مقتضی المرام و سنه مزبوره جمادی الاولیسنده نقیب سادات کرام اولمشرایدی سنه مزبوره شوالنده ترک علایق فانیه و عزم حدایق جاویدانیه ایلیه مولانای مشارالیه کلشن سرسبز چمنزار علوم شیرعزان بیشهٔ عرفان بحر جوشان دانشوران عالمان اولوب دامن شاهد جامهٔ زیب و فضل و ادبه غبار نقابعذاران باک ایدی بو اشعار لرینک دانش عرفانلرینی اشعار ایدرع یاوزکوزل دکلیدر

* اول شاه خشمناک * رحمة الله علیه *

المولی

المولی امیر علی افندی

مولانای مشارالیه محروسهٔ بروسه ده پیدا و پیداء شهود ده جلوه نما اولوب اوتلرحالنده طریق سعادت رفیق علم سلوک و قرا شتهار بنا سکه سلطان علما ایله مسکوک ایتدکده خواجه سعدالدین افندی حضرتلرندن ملازم و عازم راه تدریسه جازم اولوب فرق اچه ایله بروسه ده عیسی بیک مدرسه نائلر و بوصورتله دورمدارسرایدوب نهایت بیک اون محرمنده آمد و اون برصفرنده یکیشهر قضاسنه بکام و اون اوچ شوال بیک اوتوزطقوزده نقابت سادات کرام ایله اکرام اولنه رق بر منصب مذکوره بیچه زمان کمال نزاهت و استقامتله خدمت و سعد اکبر کبی فیض سعادت سیادت ایله یوب نهایت بیک یکرمی بش جمادی الاولیده دعوت حقه اجابت و مشعله نورایمانله راه قویم دارالنعیم اصابت ایدی مولانای مشارالیه کمال صلابت ایله مشهور استقامتده علم تنقیح حجج و نکات ساداتده مسلم اصل ثابت عرق طاهری کمال بنیغی صیانت و بحرالانسابه دخول بیکانه دن حراست اوزره اولوب منبدرک دقایق جلیله معلومنه اولمغین برشجره احداث ایدوب فرق اشاب شاهد و هربری رجال ارجمین رتبه سنه متصاعد المعنی التزام و بلانکیر شهرت و شیوعی شرط اجر حصول مرام قلت بیدی اما ایام بروده شتاکبی احکام شدت و خشونتی کذارا یتدکده آینهٔ عالمده عکس نمایان اولوب علامتدری التمای سادات مشارالیه سرا سر معلم و دفعه اشجار بهارکبی سرسبز و مرم و مشمر ایدی رحمة الله علیه * *

المولی قاسم غباری افندی

مولانای مشارالیهنک وجود کنز المحامدی بلدهٔ امدن به یدار و خوشنو سلکده نادرهٔ ادوار اولوب بتخصیص دقت خط غبار ایله لعل جانان کبی هر شتهارا ولمغین غباری مخلصیله شهرت شعارا ولمشدی اوراد ن در علیه به عازم و خواجه غندی استانه سنه ملازم اولوب دستیاری تر تبانامه هرباب ده تکریم و کام شمارا لمراتی مناصبه تقدیم

اولنوب ومدارس ایله بیک اون طقوز جمادی الاولیسنده صحنه کلبوب یکرمی بر
شوالنده ایوب ویکرمی درت جمادی الاولیسنده سلیمانیه مدارسنک برینه
قدم همت قویمشلر ایدی یکرمی بشر جمادی الاولنده منصب جلیل نقابته نکه مکرمه
پایه سنی ایله اکرام بعده استانبول قضاسی اعتباری ایله احترام اولنمشدی اوتوز درت
جمادی الاخره سنده متواری موجه فرار وعزم رحمت پروردکار اولدی جوار حضرت ابا
ایوب انصاری رضی الله عنه البساریده مدفوندر مولانای مشارالیه خربوطلو افندی، معارف وعلوم
وجیه وادیب حلو اللسان ولبیب منتسب اولدیغی کبار رجالسنده هرکسی خبر ایله یاد واحسانه
توجهلری بیان تبشیر ایله بنجه مخزونی شاد قیلمق مسلمانی ایدی خلال معارضه ده صناعت کلام وخرده
کاری سواد ارقام ایله استناد هر صنایع دیاری وجا بکسوارلان کمیت اقلام ایله ساهم ومباهی
بلکه دم مباهات موشکافیده لایشق قلم اری دیو دعوا ایتمه رطب اللسان شناادلاندر فاضه کبی
تصدیقیه جاری اولمق مقرر ایمش مرحومک نسبی مدخول ورسیق تحقیق معلولدر اولوب مرویدرکه پدری
استانبوله کلوب کندولریله اول ملاقاتنده تعجب کنان حاشاکه بوسلطان بنم اوغلم اوله
دیرایمش سلطان احمد خان اول جامع شریفی درونده اولان چلی خطیب بولدرکه رغبانی تسمیه
اولندیغنه سبب بر پرنج دانه سنه اخلاص شریف یازدیغیدر رحمة الله علیهما * * * *

المولی الفاضل وصدر الکامل السید محمد افندی

مولانای مشارالیه ولایت حمیدده خلنده کائن اکرد نام قصبه ده مدفون طریق زینیه ذی
الشیخ برهان الدین حضرتلرینک نجل عجیبی وزمرهٔ قضاتدن شریفی محمد افندینک فرزند
حسیبی درحقوز یوز التمش حدودنده چشم سار وجوده ورود واستفاضه مادر الحبوه وجود
اولوب هنگام تفریق سفید وسیاهده تحصیل سواد ومشعل نور شعوره ایله سیر صفحات استبهاری
واستمداد ایدوب صدر العلماء الاعلام زکریا افندینک طوتوریوطقان تاریخنده اناطولی صدرلغی
اولدقلرنده تذکره جیبلرینک خذ متلرنده استخدام وشرف ملازمتله ایصال مرام بیورمشلر ایدی
سنه حسب المراتب دورمنازل منا مسبا بدوب اونالوچ صفرنده حلب ایالتی [illegible]

ذی الحجه سنده غلطه واون بدی جمادی الاخره سنده شاشریف قضا لرنده منصه‌ئ احکام
اولوب یارانی قضاتدن شریف صبری افندی ع ز ح حاکم ۱۱۱۳ شریف * مصراعنی تاریخ
دوشیر مشیدی بیلک اون طقوز صفرنده مکه مکرمه یه نقل اولوب یکرمی جمادی الاخره سنده
بعداداء مناسک الدینی وجه غریزیتی جانب روضه مطهره یه ایلمشیدی بیلک یکرمی درت ربیع
الاخرنده اورنه قضاسیله مقتضی المرام ویکرمی بش صفرنده مصر قاهره یه نقل ویکرمی بدی
جمادی الاخره سنده قضاء دارالسلطنه ایله مظهر اکرام والمشارالیدی سنه تمامنده معزول
اولوب یکرمی طقوز جمادی الاولیسنده اناطولی صدرینه شرفنزا واولوب براوائلنده روسچوق
قضاسنه لایق تعیین اولنه رق اون توز ایکی شعبانده خروج عن السلطان تهمتیله نفی اولنان
بیستفر علمادن ایله معاروسیه نفی واجلا اولنمشیدی جلوس سلطان مراد خان رابعدن صکره جمله عفو
واطلاق اولنوب اون توز ذی القعده سنده تکرار اناطولی صدرعالیسنه المشارالیه اون توز
درت جمادی الاخره سنده نقیب الاشراف ورتبهٔ اندازسلاف اولوب سنه فریوده شوالنده
صدر صدارت روم تقلد برلتکمیل مراتب علمیه ایله بر اون طقوز طلبنده منصب جلیل نقابتی غلام زاده لری
اولان شیخی افندی یه فراغت ونا کید علاقهٔ محبت ایچون عقد پیوند مصاهرت ایلیوب کذلک
تنبیلرالله عزیمت ایتمشیدی بیلک قرق ذی القعده سنهٔ سکز یوز بوم احده متوجه
درکاه احدیت روانه اولوب خاک لحدی مشارالیه جوار تربت ابا ابوبده اعدا اتبد کلری مزار علمز ناکده
متواری خاک پاک درلر مولانای مشارالیه جامع نقب السبق علم وعرفان شریف النفس عالی همت
کریم الاصل صاحب طبیعت علوم عربیه ده ماهر فنون ادبیه ده حلبند عقود الجواهر شعر وانشاده یکانه
افراد معارفده مفرد زمانه سخی وکریم مشفق ورحیم حسیب ونسیب ابدی قصیده برده یه تخمیس وقصائد
بدیعیه بی واز در عربی انشاری وتقریظلری محسود ادبا ورنک انداز عرب مرباد در شریفی مخلص ایله
اشعار شریفه لری تذکره لرده مسطور ویاران سخن شناسی میانده مشهور در بوابیات منتخب اشعار بلاغت
سمات بندر * بیت * کرچه دیرلر وعده برایفروفا اولماز نین * باکه اما چکینچه سینه یه کلمز بین *
* ولـه * وارحدیثی ملکب حسنایچره دخی سنده * افترا بیتی سوی شیوه یه حافظ زاده *
* ولـه * کرمایه ایچره وارکورا ود لاکه افتی * صویدکا جهانی ایدی درویش خلوتی * رحمة الله علیه

المولی السید محمد ابن السید محمد

مولانای مشارالیه نخل سرسبز چمنزار سیادت و نونهالیت قدم بوستان سعادت
حائز حسب و نسب و فائز محاسن مورث و مکتسب مولانا محمد افندی پدر کرام اکتساب
وجود پر جودی ولایت حمیده اکرده نام قصبه دن بر روز و ظهور و علامه شیخی افندی
دیمکله طنین انداز مسامع جمهور و سلسلهٔ نسبلری شیخ برهان الدین افندی حضرتلرینه
وارسته و موصولدر اوائل حالنده فضائل علم و عرفانله متحصیل و صحائف دل و جانی عنوان معارف
یزدانیه تکمیل ابتدا کرده شیخ الاسلام یحیی افندی خدمتلرنده ملازمه ایله درسه مداومه
اولوب قرق اوچه مدرسه دن معزول اولدقده بیکلرجه اون طقوز رمضانده نائب محمد
افندی برینه فتحیه سنان پاشا مدرسه خارج دارالاوچه ایله روح اولدیلر بعده زال پاشا
وشاه سلطان وصحن و حصکه مدرسه لریله تنظیم و اون طقوز برشعبانده سلطان سلیم قدیم
مدرسه سیله تکریم اولنوب اون طقوز ایکی محرمنده قدس شریف قضاسی و اون طقوز شوالنده
مکهٔ مکرمه قضاسیله تلطف فراوان اولوب جمعی جلبی بوکونه تاریخ دیکه ع والی کعبه اولدی
برعلامهٔ جهد رسیدلکن کمانکله اول منصب شریف ایله قره چلبی زاده عزیز افندی تشریف اولندی
اون طقوز الثی جمادی الاخره سنده غلطه قاضیلغیله اکرام و بعد العزل اناطولی پایه سیله احترام
اولنرق خانه لرنده عزلت نشین ایکن اون طقوز طقوز علالنده عم بزرکواری نقیب الاشراف شریف افندی
منصب جلیل نقابتی بولنمله تزائت و تأکید علاقهٔ محبت ایچون عقد پیوند مصاهرت ایدیلر جمعی چلبی
منصب نقابته تاریخ دیمشدرع اعلم الی یوم اولنی نقیب شریف قرق ایکی ذی القعده سنده سفلدیری
رونهادهٔ خاک فرار اولدقده مدفن اولدقاری وظیفه و نقیمهٔ رواقلری اولان دیمتوقه
اربه لنی و پرپوب قرق اوچ ذی القعده سنده اولوقت شیخ الاسلام بولنان اوچ زاده حسین
افندی زاده السید محمد افندیلک ضیافتلرینه دخول تهنیله حاضر نهاد کک غزوانصاریه بحرا
قضای مکهٔ مکرمه تامیله استانبولدن طردوابعاد اولنوب قرق درت رمضانده جدهٔ سکنه
قریب دارالاقامه منواری امواج بحر رحمت جناب ملک غفورا ولمغله خاک پاک جدهٔ

جدهٔ معموره ده مشهور اولمشدر مولانای مشارالیه معارف وکمالاته مشحون و صنعت وقته
دروننده نقود انواع فضائل مخزون انوار کلام معجز نظامی مشکوة انجمن اهل
عرفان دانارا قلام مشکین ارقامی مانند همزار جنان صفا تجنز اهل از هان نظم و نثرده
ماهر مجموعهٔ فضائل و فنون دراید انارندن شیخی مخلصی ایله ترکی و عربی اشعاری وسائر
نامه سی وارد ر ترکیبندنی بوایکی بیت نمونه در نظم بیکان تیر غمزه که وابسته در کمان *
ابروی نظر له حاصل اولور ارزوی دل * غمزه سندن بر اشارت بسدر اکه شی دیا * اول شه حسنك
ندیم بزبانیدر کوکل * علیل المزاج اولمغله مداواة علما جدا اشتغالی زیاده و ماکولات ومشروباته
اعتنای فوق العاده ایدی قهوه بدل قشوه پیدا ایدوب طبیخ وترکیبی یابنده مخصوص رساله یازمشدر
اشعار عربیه لرندن قدس شریف قاضیسی ایکن فتحیه نام برقصیدهٔ بلیغه نظم وانشا ایدوب هر کیمه
صحیحة اللهجه قرائت اولنمق شرطیله برمقدار مال وقف ایلمشدر الان انری بارچ و نوابی جاریدر
خلاف عاده طرف سلطنتدن طلب ایله دخان حرمته مفصل ومشروح فتوا یازمشدر رحمة الله علیه

المولی السید محمد اسعد افندی

مولانای مشارالیهك نفحهٔ وجودی خاك پاك انقره دن بدیدار المغله انقروی اسعد افندی
دیکله شهرتشعار اولمشدر نقود علم وعرفانیله کسب وجاهت وشان وکمابنبغی تحصیل عنوان
ایتدکدن صکره طریق قضایه عازم اولوب اراضی مقدسه سنده پنجه بلاده حاکم و رونق
ارز محاکم اولمغله وطن اصلیلری اولان انقره یه درج ایکی دفعه قاضی اولمشلر ایدی نائلنا
مولویته منصب مزبور عنایت وا ولوز طفوز ذی الحجه سنده صادق زاده خصمی عبدالله افندی
یرینه مدینهٔ منوره قضاسیله تکریم و فرق اولنوب ذی القعده سنده علامه شیخی افندی یرینه منصب
جلیل نقابته تعظیم اولندیقدا ول منصب جلیل الشانده اون درت سنه مکین اولوب بیك الی
یدی محرمنك یوم عاشورا سنده بحزع جام فنا وحضرت شهید کربلای منتسب عالیلرینه انتساب
حجت و دعوای انتما ایدی وادوداشا جامع شریفی حرم ارمنتنده مدفوندر مولانای مشارالیه صلاح
ودیانتله موسوم فکر سرسبز ادب سدید صحیح النسب پرزات لطیف وجود شریف پیر نورانی ورتب

عالیه برارزانی ابد رحمة الله * * * * *

المولی سیرک زاده یوسف افندی

مولانای مشارالیه طبقهٔ سلطان محمد خان ثالثه زبور دیباچین و نور نوخهان حدایق اولان سیرک زاده امراالله افندیلرك کهتر برادر عنفوان شبابنده تحصیل سرمایهٔ علوم و اکتساب منطوق و مفهوم ایدوب غنی زاده افندی خدمتلرندن ملازمتله بکام و خدمت مدارسه سی نام اولوب امام سلطان مراد خان ثالث اولباافندی یه داماد اولمغین رعایة لی طره روان سفر بنه روان و بازارجق نام منزلده منزب خیام اولندقده معبد احمد افندی یرینه ادرنه قضاسیله منتفی المرام اولمشیکن بیك قرق بش رمضانده نائبی درامدله بحی افندیلك استانبوله کوریلی کتورکن نهمت بکاسیله صلبنه وکندولرینك کوملجنه قضاسنه نفی و جلا لرینه فرمان پادشاهی صادر اولوب بعدزمان سعادتخانه لرینه رخصت یافته عزیمت اولدی الحاصل یدی محرمنده انقروی سید محمد افندی حابرینه انا طولیه پایه سیله خدمت نقابت اشراف ایله مظهر الطاف اولدیسنه مزبوره ذی الحجه سنده اوزنا کپری اریه لیه معزول و برلرینه سلفاری محمد وسیم موصول اولدی بعده پایهٔ صدارت روم ایله احسانیله واصل منهای مرحوم اولمشیدی اول حال اوزره کوشه نشین عزلت و انزوا و عابد ملك بی انتها ایکن بیك التمش ایکی صفرنده عازم دریای رحمت نامتناهی اولدقده امیر بخاری قدس سره الباری حضرتلری جامع شریفی حذاسنده مدفون و هدف سهام ادعیهٔ اهل دوندر مولانای مرحوم مخدوم فتوت رسوم کلدسته بند علم نافع و عمل صالح عابد و زاهد و مفلح حافظ کلام ملك علام سید صحیح النسب مشهور انام ایدی انار الله برهانه سندن محمد انما جامع شریفی

* قربنده مکتبلری واقع در رحمة الله علیه *

المولی السید محمد بن السید محمد

مولانای مشارالیه ترجمه سی بالاده سبق ایدن نقیب سادات کرام انقروی سید محمد

مشارالیه
امراالله افندی سلطان
سلیم خان ثالث معلم اولدی
سرك نمی الدین الحسین افندیلك
ابجلی اولاد اصحاب رسم و طریقه
قری اولمغله جنازه سنی جامع
ن محمدی یه کوتورمیوب
ب نفاق و عاسنه مختار اولمیه
ابوحنیفه مجوزه قومیوب نقدا
لعینتا ایله جلب دعا ایلیه لر
دیو جین
احتضار نزده اولدقده
تعیین ایلیشدر

محمد افندی نیک فرزند دلبندی و مخدوم خردمند پدر مسقط رأسی و امان انقره ده تحصیل نشو و نما
و کردن کوشش استعداد دین پرور زینهار و کرا بنهاد ایدوب علمائک برندن اخذ ملازمت ایله
طریقه سلوک و سبیکه اعتبارین سلکه ارباب رسوم ایله مسلوک ایدکرن صکره بیک اللی
محرمنده محمد افندی پرینه ولایتله قاضی واوج سنه دن صکره اول بلده ده حاکم و والی اولوب
بیک اللی درست جمادی الاولیسنده معزول والی لیکن رجعتده قدسه دارالسلطنه قضاسی تفویض و
اللی التی جمادی الاولیسنده مدینة الرسول قضاسنه موصول و سنه مزبوره ذی الحجه سنده زیرک
زاده یوسف افندی پرینه خدمت جلیل نقابت سادات ایله نائلا قصی الغایه مأمول والی سکز سنه
شعبانده معزول اولوب بیک التمش ذی القعده سنده اطرنوس قضاسی ایله پرلشدی التمش
التی جمادی الاخره سنده نانیا نقابت اشراف ایله تبجیل و التمش یدی جمادی الاولیسنده ینه معزول
اولوب کمليك و حرمنجك قضالری ایله لغی احسانیله کذارنده ایام و لیالی ایکن بیک یتمش سکز
اواخرنده عازم کاشغر ای بقا اولرق داود پاشاده والدی جنبنده دفین خاک عطوفتلك
اولمشلردر مولانای مشارالیه سکارم اخلاقله مذکور و دا خل عداد ارباب رسوم سمط صلاح ایله موسوم ایدی رحمة الله علیه *

المولی عبد الرحمن بن احمد بن امر الله

مولانای مشارالیه سبرک نادره امراسندن بیک نبیره لرندن السید احمد افندی بیک مخدوم مکرملریدر *
اوائل حالنده عم بزرکواری نقیب الاشراف الذکر یوسف افندی چرتریه سنده تحصیل سرمایه علوم
و خدمتلرینه تکمیل اداب رسوم ایدکده خواجه عم افندی نظر عنایتلرینه مظهر اولوب مستقلا ملازم
و طریق توفیق رفیق علیه عازم اولوب قرق اچه مدرسه دن معزول ایکن قرق ایکی رمضانده
مسیح پاشا خارجیله نائل مأمول و بو صورتله دور مدارسا یدوب بیک اللی اوچ صفرده بغداد
دارالسلام قضاسنه موصولا و التمش یدی ربیع الاولنده مدینه منوره والی سکز جمادی الاولیسنده
با لعزل سنه مزبوره شعبانده خلعت نقابت اشراف ایله معزز و رتبه صدارت اناطولی ایله
مطرز اولوب اربه لق بدل اولرق ایاصوفیه و سلیمانیه و سلطان محمد خانی و قصلرندن اللیشر اچه
تعیین ایله کرهم التمش یدی بعده مدانیه قضاسنه اربه لغیله دخی تعظیم اولنوب التمش اوچده روم

رومایه صدارتی پایه سنی حائز و غایت الغایات مطالبه فائز اولدیلر التمش التی جمادی
الاخره سنده ایشلرباشا واقعه سنده معزولا اربه لغاری اولان مدانیه یه لقی واجلا اولنوب هنوز
نیم جلسه استراحت اولمدین قانیا مدنیه منوره قضاسیله مسرور والتمش بدی محرمنده معزول
اولوب سنهٔ مزبوره شوالنده کندولره عینتاب قضاسی اربه لغی عنایت بیورلمش بدی التمش بدی محرمنده بانیولی
قضاسنه تبدیل وتیمز ایکی رجبنده کوملجنه اربه لغنه تحویل اولنوب سکسان جمادی الاولیسنده صدره
رومه نقل وسنهٔ مزبوره رجبنده ظهور ایدن بکیشهرلی ملو رحمان بک زاده دعوا سبب
ظاهر اولوب جرم ناکرده لریله مجازات اولنوب عزل ایله تلکام اولدیلر قانیا کلیبولی
قضاسنه اربه لغیله کوشه نشین حمول ایکن سکسان بش شعبان بکی اون بشنجی کونی طلوع افتاب ایدن
اوج ساعت مرور ایده افتاب عمر عزیزی افول ومامن ارواح مؤمنین موقعنه قفول
ایلدی سعادتخانه لری قریبنده وباغ زاده مسجدی شریفی ساحه سنده متواری خاک
عطرناک درلر * روح پرفتوح زاده ایچون اولما اهدا فاتحه * تاریخ وفاتلریدر فضائل مشارالیه
خاندان هاشمیه یه میراث اولان فضائل وعرفانه فائز واول حضرات عالیشان علامات
وعادات اولان سماحت وسخا ولیه حائز انوار مجد ومعالی وانوار سعادت واقبال لوح
جبینیده ساطع ولایح اولوب منصب نقابت طقوز سنه علی التوالی ذات شریفلریله
کسب شرف تازه واظهار عزت بی اندازه ایدوب انبات نسب ایچون اوج حجت
ویرمشلردر خط نسخی ایله اوج مصحف شریف وخط تعلیق ایله درخ قاضی ومناقب وهدایه اونبش
کتب تحریر وتصحیح ومباحثهٔ غامضه لریله تحشیه ایله تنویر ونلوح اتیمزدر رحمة الله علیه * *

ترجیل

مشارالیهک مدانیه یه سبب تنفیلری بیان اولنور شویله که ایشلرباشا تعلیمنده بر طائفه اراذل
اسنه حاضر بلنج الاسلام رفقه بولنان ابوسعید افندیک درخ خلق حقنده دور ودراز
بی معنا سوزلره اغاز ایلدکلرینده صاحب ترجمه عبدالرحمن افندی جمله یه اعتراض ایدوب قتل
اولنمسنده فساد عظیم وار دیو شیخ الاسلام نامنه اولان ادم سائر اهل جرایم کبی ایکیسنی
قتلرا ولنمق نه مرتبه قبیح اولدیغنی موسی علیه السلام یه اوحی اولونان بر کون بر بهانه ایله اهل

هر برمیزی قتل ایدرلر بو محالده فساد عظیم سبیدر احکام شرعیه ده بیله تغیرات هرکسک
حال و شانه کوره اولور عوامه اولان تغیر علمایه اجرا اولنمق جائز دکلدر ذوی العقولدن
اولان بوکاره رخصت ویرمی جمله مز قتل اولنمایجه مخ قتل اولنمز دیوا یاق باصوب
حقاکه عجب جرأت و تدبیر ایدوب مقدمات معقوله موجبنه بسط ایتمکله مشارالیه ابوسعید
افندیلک قتلدن خلاصنه سبب اولمشیدی ایچق کندولرینک اوجاق اغالری وقعه سنده
داخلر جمعیت بکتاشیان اولمشیکن مستند اولدیغی مشارالیه ابوسعید افندیلک امداد یله
جرح عزیز افندی یه تخییل اولنوب کندو منصبنده قرار ویرلمکله جانب سلطنت ایله مراجع
حصار و کبار اولمشیدی جنار وقعه سنده دخی عسکرک مرادی دولته نا قدر مطلوبلری اولان
اغالرو برلسونه دیو برقاچ وقعه پادشاه عالمپناه سلطان محمد خان رابع حضرتلرینه سویلدیکی اجلدن
خاطر عاطر سلطانی کندودن شکدرا اولوب اندرون همایون جانبی دخی متنفر اولشلر ایدی فتنه سکون
بولدیغی کبی بالاده بسط و بیان اولندیغی وجهله ارتیه لغی اولان مذکور مدانیه یه نفی و اجلا قلنمشیدی *

الملا شیخ محمد بن المولی محمد قدسی ابن احمد افندی

مولانای مشارالیه صدور عصر سلطان عثمان خان ثانی علیه رحمة والغفران قدسی محمد
افندیلک مخدومی و امیر بخاری علیه رحمة الباری حضرتلرینک داماد و خلیفه ارشادی
الشیخ محمود افندیلک کریمه زاده سی نشانجی زاده احمد افندیلک نبیره نتاجت رسومیدر دولاتلری
بیک طوقز یوزنده واقع اولوب بالغ سن شعور اولدقدن صکره حسب الاستطاعه والدی تربیه لریله
تحصیل معارف و فضائله ساعی و تکمیل آداب و رسومه مراعی اولوب خواجه پادشاهی عمر افندیدن اصل
رتبه ملازمت و دورمقاده مدارسدن بیک اوتوز طقوز ذی القعده سنده قدس شریف قضاسیله
تشریف و قرقاوج صفرنده قلبه و قرق طوقوز شوالنده سلانیک والیلکدرت ربیع الاولنده محروسه بروسه
وسنه مزبوره ذی القعده سنده ادرنه قضالریله شاران و بعده الاتفصال الی یدی ربیع الاخرنده
کوزلحصار مع برواری ارتیه لغی احسان و سنه مزبوره شوالنده استانبول قضاسیله شاران
والتمغر شوالنده انا طولی قاضیکری و التمغر برجمادی الاولنده صدر روم نقلو سنه مزبوره

رمضانده عزل و بوفاز حصارینه ارسال اولنوب التمش ایکی رجبنده عود ایدوب اولدقده
توقاد قضاسی ایله لفبله جبر خاطر مخزون بیورلدقده قبولدن ابا و عرض استغنا ایلیوب التمش
اوچ صفرنده پروادی ویرکی بازاریه لقبایله سلیمانیه وقضالرنی یومیه یوز یکرمی بش آقچه
غلاوه رواتب قلندی التمش درت ذی القعده سنده ثانیا مسند شیخ صدارت روم التمش بدی
جمادی الاولیسنده توجه نقیب زاده افندی یرینه منصب نقابت سادات کرام ایله شکرم
وقبله قضاسی ایله لقبله تعظیم اولندقده بیچی افندی بومصرعی تاریخ دیمشدر ع عجل قدسی اولدک
اشرافه نقیب * سکسان بش جمادی الاخره سنده مرضا استعفا سبیله شیخوخ منصب البرره
وجودی صرصر کوه انداز فنادن فتاده وکلبرگ خزان دیده کبی خاک سیاه رو نهاده
اولدقده خانقاه حضرت امیر البخاری جوارنده خانه لریه متصل ساحه ده دفن زیر زمین ونقش سنگ
مزادی جد بزرگواری زاویه سی شیخی فیضی مخلص حسن افندیک دیدوکی تاریخ کزین اولدی * منازل
عدن اولیه قدسی زاد یک الفاتحه * مولانای مشارالیه مخدوم جلیل الشان صبت علیه سحاب الغفران
عمدهٔ نخبهٔ علمای روم خانه زاد خاندان علوم حسن الاخلاق طیب الاعراق عفیف الذات لطیف السمات
حلیم وسلیم محسن وکریم ایدی انارالله تعالی مخلصیله اشعاری وارد * کوشایت نه کوزل مدعا
او قورای کول رعنا * شیخی کبی بریلیر نازک نظم اولماز * اشعاری درد باد لرنه در رحمة الله علیه

المولی السعید محمد سعید ابن المولی محمد اسعد افندی

مولانای مشارالیه بیک التمش التی ذی القعده سنده عزم خلد برین ایدن انقروی اسعد افندیک
مخدوم سعادتفزای و بروسه دن معزول ابو السعود افندیک صنو مهتدی ربایک یکرمی
سکز محرم الحرامنده سر حد عدمدن قفول و شهرستان وجوده نزول ایلیوب اعمال ملکهٔ
خداداد ایله تحصیل علومه بذل اجتهاد ایدرک شیخ الاسلام عبد الرحیم افندی خذلانزده اشتغال ایله
اکتساب علم وادب وجمع سرمایهٔ هنر وفنون ومکتسب قیلوب شیخ الاسلام ابن شیخ الاسلام بحی
افندی مرحومدن نائل شرف ملازمت ومدارس علیه ده متصدی خدمت اولوب فرق مدرسه دن
معزول وبو صورتله دور مدارسه ایدرک بایک بیک یوز ایکی سنه الله دفعهٔ مصر قضاسنه موصول وبیک

وبتشریفدی رجبنده مکهٔ مکرمه قضاسیله نائل مولا واشبو ایدی بتشرطقوز صفرنده استانبول
قضاسیله تعظیم وسکسان طوقوز اولنده معزول اولوب سکسان بر رجبنده تکرار اول مسند علیه ایله تکریم
اولنه بر مقدار یه لقبی اولنه بغی کبی سکسان درت ربیع الاولنده انا طول صدارت
جلیله سیله عالیقدر وسکسان بش رجبنده ریاست سادات کرام منصب جلیلی ایله اکرام وطفان
برجمادی الاولبسنده بیوک اوغلنك :: ختنه تکارلرندن بعضیلرینك وقوعه کتورمش اولدقلری
حرکات نابجارن طولایی مخدوم حوالیلهك احضاری فرمان اولنه ذوات تعلل وبهانه ایله
دیو خلاف انها اولنمغله اولا مخدوم موی الیه طریقندن اخراج ثانیا صاحب ترجمه مشارالیه دخی
باعزل بروسه یه نفی واخراج قلمشدی بشرذی الحجه سنده روم ایلی صدارتی پایهٔ
جلیله سیله سافر قضاسی ایله نفی احسان وطقسان بدی جمادی الاخره سنك اون طقوز بخی کونی
خلعتی پرینه نائبا نقیب سادات کرام وطقسان سکزذی الحجه سنك اون طقوز بخی یوم احدعادت
مألوفه لری اوزره صلاة صبحی سلطان محمد خان جامع شریفنده اداایلوب خانه لرینده تغیر ایلدکلری
حمام مهیا اولمغین طوغری حمامه دخول ایتمشلر ایدی ابتدا احرارندن حاصل اولان اجرهٔ زر ایله
دماغلرینه صعود ایتدکده انفعال مزاجیه جالکانه خروج وبرساعت زمانیه مرور
ایتمدین روح روانی اعلا علیینه عروج ایدوب حضرت ابی ایوب انصاری رضی عنه البارینك
تربهٔ شریفه لری جوارینه دفن اولندی مخدومیلری کاشف اسرار نبك وفاتلرینه سوبلدیکی تاریخدر
* رحلت ابتدکده بقا ملکنه رندی تاریخ * قاید رحمت اولا سعیدا ولدی زاده * مولانای مشارالیه
علم ومعارف ایله مشهور پرشوق وپرکو دائما خدمده رو صدیق صدوق مراعی حقوق ایدی آثارندن
سعیدی مخلص ایله خیلیجه اشعاری وادوریو مطلع کفتاردر دربارلرندر * نیچه زلفنه دل مرغی اولمز سعید
اوج رفعتده همایی اکه همپا کوردم * رحمة الله علیه * * * *

المولی السید جعفر افندی

مولانای مشارالیه صحیح النسب زادکان عالی کبیدن اولوب اوائل حالنده تحصیل علم وکمال
ایله اشتغال وعصرینك علمای ذوی الاحترامنه اتصال ایله کندولرندن ملازم ولهرین فیض زیبق

تدریسه جازم اولدرق شیمهٔ قدیمهٔ علمیه اوزره دو و مدارس و قطع مراتب ایدوب سلیمانیه
یه ده سنه دا صدر اولمشیدی بیک طقسان یدی جمادی الاولیسنده نقیب سالف الذکر اسعدزاده
سید محمد افندیک وقوع انفصالندن بایهٔ بروسه نقابت اشرافی منصب جلیلی اضافهٔ
رتبهٔ عزوشانی اولمشیدی سکرنسه مقداری منصب مذکوره قرار و رویت مصالح دانده
بذل جهد و اشتهار ایدوب طقسان یدی جمادی الاخره سنهسنده اون طقوز نجی کونی عزل و انزوا
و برادر معیه ثانیاً مشارالیه اسعدزاده افندی کامروا اولمشدر ایدی بیک طقسان طقوز جمادی
مصر قاهره قاضیسی اولوب بعد العزل کوشهٔ نشینی انزوا ایکن بیک یوز سکرنسه سی نرک
حیات مستعار و طائر روحی ملاء اعلاء علیینده قرار ایلدی اولدرنه فوسی فارجنده دفاین
خاک عطرناکده دفن مولانای مشارالیه فضل و علم ایله راسته و خانوان هاشمیه یه مخصوص
اولدیغی وجود و سخا و کرم ایله پیراسته حلیم و سلیم علمای ذیشاندن ایدی رحمة الله علیه * *

المولی السید فیض الله افندی

مولانای مشارالیه جامع الرباستین و صاحب فتوای اردو سی السید فیض الله افندی
حضرتلریدرکه نقیب سالف الذکر اسعدزاده السید محمد افندیک حلول اجل مسمای سلیمه دار
بقایه عروج ایلدیکی بیک طقسان سکرنسه سی ذی الحجه سنده بالاستحقاق شرف منصب
نقابت نبلهٔ نعظیم و بیک طقسان طقوز سنه سی ربیع الاولنده اولا و بیک یوز التی سنه سی شوالنده
ثانیاً مقام جلیل فتوای ایله تکریم اولنوب بیک یوز اون بشر تاریخنده واقع ظهور و حدوث ایدن
اردنه وقعهٔ متلاطمه سنده شهیدا عازم داربقا اولمشدر ترجمهٔ حالی مشایخ اسلامیه نک ترجمهٔ حالی
و مناقب جلیله سی عاصره سنده بروجه تفصیل تحریر و ترقیم قلمنمشدر اولمقله اشبو محلده تکرارندن
صرف نظر قلنمشدر رحمة الله علیه * * * *

المولی السید عبد الرحمن افندی

مولانای مشارالیه انقره ده برخطیب ارجمندک اصابتیدن ظهور و نشو نما ایدوب مشهور

مشهور در اوائل حال نموده استانبول کلوب مفتاری زاده یحیی افندی نک اوغلی
خواجه اولدوقدن طریق تدریسه داخل و رفته رفته قطع مراتب و طی مراحل ایدرک رتبه سامی
دار الحدیث سلیمانیه یه کلدکده بروسه پایه سی وارید بالنقله مسرور و نقیب الاشراف اذکر السید فیض الله
افندی نک بهیک طفلی مغفور شهید ربیع الاولنده مقام انتابه تشریف بیورنده منصب جلیل
نقابت ایله واصل سر منزل جبور اولمشلر ایدی بعده استانبول و روم ایلی پایه لرینی
احراز ایدوب بیک یوز هرسنه ی رمضانک بکرمی بدنجی کونی سبب نامعلوم ایله معزول
اولدوقدن چراغ انفاس حیاتی پف کرده فنا و واصل رحمت خدا اولمشلر در اردنه فتوحی
خارجنده لعلی زاده چشمه سی قارشوسنده کی مرقد منیه دفن اولندی مشارالیه علم و کمال
و حسن خصالی صاحبی برذوات ایدی تعلیقاتی والسنه و شمانه ده وارد مخلصی ایله اشعاری وارد
بو بیت اشعار دررا رلرندندر * بیت * صانمک سنی قورد پرسوزیکی طوت حذر ایله *
کل قوینه قوزی چاغم یانمه یباندہ * رحمة الله علیه * * *

بیک یوز بدی سنه سی رمضانک

* صح *

المولی الشهیر زاده السید علی افندی

مولانای مشارالیه بیک یوز هرسنه ی رمضانک بکرمی بدنجی کونی منصب نقابت
اشرافه زیب افزا و بیک یوز اون بش سنه ی رمضانک مقام عالی مشیخه شرفنجا
اولدقدن صکره بیک یوز بکرمی درد سنه ی محرمنک درد نجی خمسی کونی ترک حیات مستعار
و واصل رحمت رب غفار اولمشدر ترجمه حالی مشایخ اسلامیه نک مناقب جلیله لرنی
حصره سنده تفصیلیا ارائه سلک بیان قلنمغله اشبو محله تکرارندن صرف نظر اولندی رحمة الله علیه *

المولی السید محمد افندی

مولانای مشارالیه فناری زاده السید محمد افندی حضرتلری بدایت کره اوائل حالنده تحصیل علوم
و معارفه طریق فیضر رفیق تدریسه داخل و کرک خانقاه ابوالوفا مدرسی ایکن قدس شریف
مولویتنه واصل اولشیدی ساکن السنده شام شریفه یه سیله از میر و طقات ایکیده اردنه

و بیک طقوز سکز رمضانک بشنجی کونی قضای دار السلطنه ایله نکریم دسنه مرقومه
ذی الحجه سنک یکرمی ایکنجی غرا و لنوب بیک یوز بشر شوالنده صدر والای اناطولی ایله
تعظیم و تشریفلری بیک یوز التی سنه سی جمادی الاولیسنک طقوز نجی کونی منصب جلیل
نقابته نقل و سنه مرقومه رجبی سلخنده حسب القدر اول مصعد اعلای اقبالدن عزل و تنزیلر ظلنمشدی
بیک یوز سکز غلالنده عازم داربقا و واصل رحمت خدا اولمشلردر اداره نتوسی
خارجنده واقع قبر مخصوصلرنده مدفونلردر رحمة الله علیه * * * * * *

المولی السید عثمان افندی

مولانای مشارالیه سلطان عثمان خان غازینک خواجه سی اولوب زمان سلطنتنده اقبالک
دولت مرتبه سنه رسیده اولمشدر پادشاه مغفور شهادتنده اختفا ایدوب قتللرندن خلاص
اولمغله مکه مکرمه شیخ الحرملکی ایله دور دولتلرنده ابعاد قلنمش اولان خواجه عمر افندینک محمد وسعید
صدور عظامدن عبد الله افندینک غایت نجیب و فرزانه بیدر سن شبابلرینه بعد التکمیل تحصیل علم و کمالیه
سعی موفور ایله بین الاقران کسب فضائل ایله شهر تکبر اولدقدن صکره طریق تبحر رفیق علمیه یه داخل
و کیدرک رتبهٔ مولویته واصل المشیدی بعد قطع المراتب بیک طقوز الی جمادی الاولیسی
غره سنده استانبول قاضیسلغنه و بیک یوز اون التی محرمنده صدر والای صدارت اناطولی یه
رونق افزا و بیک یوز الی سنه رجبی سلخنده نقیب الاشراف منصب جلیلنه شرفبر اولوب
بیک یوز اون شعبانی اواسطنده ثانیا صدر اناطولی یه نقل و منصب نقابت اشرافدن
عزل و تنزیلی صدارت مذکوره دن بعد العزل کوشه انزوا ده عزلت گزین ایکن طلبلریله
مدینه قاضیسی اولوب جانب حجاز منصفر نظر اولنه عزیمت ایتمشلر ایدی بر سنه مرورنده یعنی یوز
اون ایکی غلالنده اول عرض مبارکه ده حیات مستعارین نقرت و لقای رند کارنی جاودانیه
جان فدای رغبت ایدوب مدفونلری تراب رحمت اولدیلر روحه الله روحا واعلی فتوحه * *

المولی السید فتح الله افندی

مولانای

مولانای مشارالیه ایکی دفعه شیخ الاسلام اولوب بیک یوز اون بش تاریخنده ظهور و حدوث ایدن اون درنه وقعهٔ متناسله سنده اشقیا ایچون میله شهید اعازم دارالنعیم اولان جامع الریاستین سید فیضی افندی بحر نجیب و فرزند ادیبی و مشهور شیخ والی افندی کریمه زاده سیدی پدر مشارالیه فیضی افندی همت فوق العاده سیله طریق فیضی رفیق علمیه ده ازمدت ظرفنده قطع مراتب و طی مناصب ایدرک بیک یوز طقوز شعبانده بالفعل اناطولی قاضیعسکرلکنه سایه بخش اقبال و بیک یوز اون شعبانی اواخرنده منصب والای نقابت اشراف ایله احیا اولنمشلردی ذکر اولنان وقعهٔ متناسله ده پدری مشارالیه مهله برابر وطن اصلیه لری اولان ارضروم ه کمکلک اوزره اون درنه دن وارنه حوالیسنه چیقارلمشکن ارباب فساد و طغیان بیک اشتر کینه لری هنوز سکون بولمدیکندن ناگهان اون درنه یه جلب و اغتیالی محبنده جسارتلرندن مشارالیه پدری بعده شهید اعازم رضوان جنان و بونلر سائر اقربا و متعلقاتلریله استانبوله ارسال اولنوب برمدت یدی قاعله محبنده جسارتلرندن عسکر ذکر اولنان بیک یوز اون بش سنه سنی جمادی الاولیسنک اون التنجی کونی کندولری درخ مقتولا عازم دارجنان اولمشلردر راشد تاریخنده مسطور اولدیغی اوزره صدور دن اولدیغی حالده پایهٔ عالیهٔ فتوایی حائز اولمشلرکن ابتدا سیدی پدری مشارالیهه کندولرینک ازوقتلریدنبری مراتب علمیه نک نهایتی اولان رتبه لره واصل و کندیلرینه مهام سلطنت سنیه و بلکه توجیه مناصب وزرا و مامورین بیدقدر تلمیذینه تفویض اولنوب نهایت ذکر اولنان اون درنه وقعه سنک ظهوریله شهید اعمت بشمایه عازم و جسارتلری دریای الغا اولنه رق سباح بحر رحمت رب رحیم اولمشلردر رحمة الله علیه *

المولی سینی زاده ابراهیم افندی

مولانای مشارالیه بین العلما سینی زاده دیمکله مشهور و در طریق تدریسه داخل و تکمیل دور مدارسه ایله رتبهٔ مولویه یه واصل و شا مشریف قضاسیله شرف مرتبت حاصل ایلمشدی بیک یوز اون بش تاریخنده واقع اون درنه وقعهٔ متوثله سنده زور باللرطرفندن توجیه نقابت

اشراف ایله استشراف ایدوب حسب الوقت طرف سلطنتدن دخی بعد القبول کورک
الباسیله ابقا و نائلر اسنیش ایله انتها الوشلر ایکن بیک یوز اون التی جمادی الاخره سنک
اون بشنجی کونی بالعزل بروسه یه نفی و اجلا اولنوب اوراده کوشه نشین انزوا اولدقدن
عالده بیک یوز یکرمی ایکی ذی الحجه سنک طقوزنجی کونی نجاة عازم دار البقا اولمشدر
مولانای مشارالیه علمده قدر مشترک و معارفده حصه دار ایدی رحمة الله علیه * * *

المولی السید محمد افندی

مولانای مشارالیه صوفیه قاضیسی ایکن وفات ایدن صحاف شیخ زاده دیمکله شهیر عبد البصارف
افندی مرحومک صلبندن بیک الی سنه‌ده دیار علمدن عالم و جوده سن شبابی
تکمیل و مقدمات علومی تحصیل ایتدکدن صکره شیخ الاسلام سابق مقام منقاری زاده یحیی
افندی حضورنده بعد الامتحان خارج مدرسی رؤسدن تحصیل و دوره تدریسی تکمیل
ایدوب دار الحدیث سلیمانیه‌ده بیک یکرمی بشده و بعده اورنه قضاسنه نائلر و بیک یوز اون التی
جمادی الاخره سنک اون بشنجی کونی منصب والای نقابت اشرافه نقبای اشراف اولمشدر اما نائلر
اولمشیدی بیوزیکرمی اوچ سنه‌سی ذی القعده سنه کلنجه نقیب الاشراف اولوب وقت نقابتنده
نکبه مکرمه و استانبول پایه‌لریله اعزاز اولندقدن صکره نقابت ایله معا ضبط اینمک اوزره
بالفعل استانبول قضاسنه احراز ایدوب اون بشای اجرای احکام شرعیه یه بذل اقتدار
و بعد العزل منصب نقابت دخی عاشق زاده افندی یه توجیه اولنوب برآیه وارمدین
صدر اناطولیده قرار داد اولدقده اون بشای امتداد وقت و مابینه عزل چار ساله مخللدن صکره بیک
یوز یکرمی سکز ربیع الاخره موکب همایون اورنه ده بولنمق مناسبتیله اوراده صدر
روم ایلی ایله نائل مرام اولوب مدت معتاده‌سی تمامنده معزول و اورنه دن استانبوله
عودته مأذون اولمشلرایسه‌ده اثنای عزلنده صاحب فراش و برخطوه حرکته اقتداری اولمیه جهتله
مرتبه‌یه تاب مرضر جانخراشی اولدقلرکی حالنده اتباعی بعضر مطالبات ناشی تلاشیله بلا موجب
فراشندن قالدیروب توجهه تحمیل و استانبول طرفنه عزیمته اسنجا ایلمشلر ایدی مبتلای الم نفی

وفات قدوم ایدوب
* صح *

اولدیغی علت هائله به مشاق نقل و حرکت فاتله سی دخی منضم اولمغله سلوریده واقع
بیوکدی یکی خانه تز ولنده اجل موعود حلول ایدوب دار بقایه ارتحال اینمکله ابناء عمی وفاتنی
خاطرلرنه گتیرم برله استانبوله دوشیر مکه استقبال و ایرتسی گونی اخشامه قریب خانه سنه
ایصال اولندقده عسکره فوجا سی مدتا داوزده ابوالفتح سلطان محمد خان جامع شریفنده
صلاة و قونه رفیع و نائح اعلان و تجهیز لری تهو فرمنده واقع انشته سی مرحوم ادریس
افندی قبری جوارنده دفنا و لندیلر رحمه الله علیه صحافزاده اذری فیله جنتی مقام تاریخ وفاتلریدر

المولی عشاقی زاده سید عبدالله افندی

مولانای مشارالیه فضلای موالی عظامدن مکه مکرمه قضاسیله احرام بندز یارت بیت الحرام
اولمشکین وفات ایدن عبدالفتاح افندی مرحومك فرزندازاده و نقیب سالف الذکر برکزاده
عبدالرحمن افندیك همشیره زاده سیدر بابك التمشیکزده پانهاده کهوراده کون شهود اولوب
اوائل حالنده والد ماجدلرندن اخذ جرا هر علوم و درسعام صالح افندی و فره بکراد افندی اشالله
نحول رجالدن تحصیل نوادر منطوق و مفهوم اینکدن صکره ابریز خالص استعدادی شیخ الاسلام
علی افندی مرحومك محك امتحانندن تام العیار و بیك طقوز نارنجیده اولین پایه طریق سلم اولان
رتبه خارجه قدمنهاده کلمه بلند اعتبار اولوب رفته رفته پنجه مداوسلی علیه ده مدرسه و منهای
مدارس طریق اولان سلیمانیه مدرسی ایکن باشمسودلك ایله مفتی سید فیضالله افندی مرحومك
شبستان محبت خاصنده برواسطه مجلس اولدقدن صکره بیك یوز اون درت تاریخنده سلانیك
قضاسیله مقتضی المرام و بعده مصر و بیك یوز یکرمی اوچ سنه سی ذی الحجه سنك اولنجی کونی
نقابت اشراف و برسنه مرور نده مکه مکرمه و استانبول قضالریله دکام و اناطولی قاضیعسکرلکلری
ایله دفعتا نائل مطلب و مرام اولمشلر ابدی بیك یوز اون ذی القعده سنك یکرمی التنجی کونی
نقابتدن معزول و بر سنه مرور نده روم ایلی صدارتنه موصول اولوب اون ذی الحجه سنك منفصل
و اون سکز شوالنده تکمورلری مقدر و شهد شربنکوار منصبلری چاشنی دار قندمکرر اولمشدی
بیك یوز اون طقوز سنه سی بقضاء الله تعالی عمارو باشه دن خسته و اول حالتله ایله دیوانه

کنشکه شد نطاق عبرت ایدوب اباصوفیه ده نماز فجری ادا اتنا سنده طاق طاقی شکسته اولمغله خانه سنده عودت وسنه مرقومه محرم الحرامنك طقوزنجی کونی تکمیل انفاس معدوده ایدرك تربت سرای ریاض رضوانه رحلت اینمکین نمازی جامع سلطان محمد خان غازیده ادا اولندقدن صکره کسکین ده مزارستانده دفن اولندی مولانای مشار الیه فنون ادبیه ده مانند قاضئ فاضل وعلوم عقلیه وعربیه ده مهارتی مسلم افاضل حکومتلرنده تحقق محاکماتنده خلق عفت ونزاهتی مسلم تواضع پیشه درویش نهاد برذات شریف مکرم اولوب انجق زیور رجال اولان معارف وکمالات ایله اکتفا وملبوسات وماکولاتده اثار علما وسلفه اقتفا ایتمکله رجال طریقتدن میانده حرمت واماکندن نشانات اینمکله تهمتی ایله مدخول واواخر حالارنده امور جزئیه ده مشاهده اولنان افراط حضم واحتیاطلری بر شبهه وسوسیه محمول ایدی نسیب مخلص ایله استعاری واردر رحمة الله علیه *

المولی پشمجی زاده سید عبد الله افندی

مولانای مشار الیه حضرتلری بیك یوز اولوز سنه سی ذی القعده سنك یکرمی التنجی کونی منصب نقابته شرف انزا اولوب بعد العزل بیك یوز قرق اوچده مقام والای مشیخت اسلامیه یه رونق بخش وبیك یوز قرق بش تاریخنده عازم دار بقا واصل رحمت جناب خدا اولمشلردر ابتدای حالارندن انتهای عمرینه دکین کچن احوالی مشایخ اسلامیه نك ترجمه حالاری حصره سنده تفصیلیله یازلمشدر اولمغله اشبو محلده تکرارندن صرف نظر قلندی رحمة الله علیه * *

المولی اسحق محمود افندی زاده السید زین العابدین افندی

مولانای مشار الیه بیك یوز اولوز بیك سنه سی جمادی الاولی غره سنده پشمجی زاده سید عبد الله افندی عزلندن اولا وبیك یوز قرق بش تاریخنده خواجه زاده عمر افندی الانفصالندن ثانیا وبیك یوز اللی بدی ذی الحجه سنده نیغزاده افندی والدی سید محمود افندی آرخالندن ثالثا منصب والای نقابته بکام وانا طولی ودوم ایله منصبلرینه دعی مکررا

مکرراً سابه بخشر عزوا حترام اولدقدن صکره بیک یوز الی طقوز تاریخنده منصب مشیخت
اسلامیه یه شرفیاب اولمش و بیک یوز اوتوز درت سنه سی ذی القعده سی سلخنده ندای
ارجعی ربیک کویان وعلایق فنادن قطع علاقه ایله عازم کلشنزای جنان اولمشدر
ترجمهٔ حاللری مشایخ اسلامدن مصرح سنده تفصیلیا یازلمش اولمغله اشبو محلده تحریر اولنمدی رحمة الله علیه

المولی افضل السید زین العابدین افندی

مولانای مشارالیه صدر روم ایلیدن ارزنجانلی سید علی افندیک مخدوم مکرملریدر *
اوائل حالنده طریق سعادت رفیق علمیه یه داخل وشیوهٔ قدیم علما اوزره قطع مراتب
دور مدارس ایدرک رتبهٔ مولویته واصل اولمشلر ایدی بلاد خمسه کذار و بیک یوز اوتوز
یدیده بالفعل مکهٔ مکرمه قضاسنه چشم فضیلتی پرانوار اولمشیدی بیک یوز قرق سنه سی
ربیع الثانیسی سلخنده قضاء دار السلطنه ایله بکام و خلوصرنیت و عفت و نزاهت برکاتیله
زمان قضاسنده ماکولات و مشروباتده فراوانلق و قیمتلرنده رایکانلق اولمغله حکومتداری
ممدوح خواص و عوام اولدیغی حالده سنهٔ کامله یه تمام ایدوب قرق برسنه سی ربیع
الثانیسنده یکرمی سکزنجی کونی سافزاره نقیبلی معزول و سنهٔ مرقومه جمادی الاولیسنک
اون بشنجی کونی منصب نقابت اشرافه موصول اولوب قرق اوچ سنه سی ربیع الاولسنک
اون بشنجی کونی عزالری نمایان و قرق درت صفرنده صدر والای انا طولیه متصاعد
و حضور صدر اعظمیده البسهٔ فروهٔ سمور ایله مظهر لطف فراوان اولمشلر ایدی بعد العزل قرق
طقوز سنه سی محرم الحرامنک یکرمی التنجی کونی صدارت روم ایلی ایله مظهر اکرام والتفات
پادشاه عدالت آیین ابد نائل عز واحترام اولدیغی بالسنه سی محرمنک یکرمی اوچنجی کونی
معزول و خانه نشین منتظرنده کوشه نشین حمول ایکن بیک یوز الی بش سنه سی شوالنده ثانیا
صدر روم رونق افزا و بیک یوز الی التی محرمنده معزول اولوب بیک یوز الی بدی ربیع الاولنده
عازم داربقا اولمشلردر * ایله زین العابدینه جنتنک بارب مقام * تاریخ وفاتلریدر مرحوم
کسکینزاده معمره سی جواردنده نشانجی پاشای بدید جامع شریفی قرنده والدلری مرقدی

جنبنده و فانی خاک عطر ناک در بر رحمة الله علیه * * *

المولی عمادزاده سید ابو سعید قندی

مولانای مشار الیه عمادزاده دیمکله معروفدر اوان شبابنده تحصیل علم و کمال ایله طریق فیضه رفیق ندریسه دا خل و حجره سیله دو رمدارس ایدکدن صکره سلیمانیه دن بیک یوز قرقده مفتی ممالک محروسه مولانا فنیله بکام و بیک یوز قرق ایکی تاریخنده سلانیکدن معزول ایکن بیک یوز قرق اوچده ناکهان ظهور ایدن داماد ابراهیم پاشا وقعه سنده حضور سلطان احمد خانیه دعوت اولنان علمادن ایله برابر سرای همایونه وارمشر واوراده کروه اشقیانک حصکی اغابدیله کوندردکلری خبردن ماعدا بعض علما و کتاب و وزرانک قتلرواعداملری مرادلری اولدیغنی تعداد و تقریر و عنوانه باشلیوب کتخدا سی فره مصطفی داعوا ایتدکدن ابراهیم نامرکب نامک اسمنی تحریر و طرفلرندن برادم ایله ارسال ایلدکلری دفترک جوابلری کیمکله ارسال اولنمق مناسب ایدوکی مشورت اولندقده علمادن برادم ایله کوندرلمسی منصوب و تعیین اولنوب لکن صدور ارکان موالیلرندن برکمسنه ارسالنده بعض هجنت ملحوظ اولمغین صاحب ترجمه ایله مشایخ سلاطینبدن بیکی جامع شیخی سید محمد افندیک ارسالی استحسان اولندوغی برمقدار اعتذار اردن صکره بیم جان ایله عزیمته دامن درمیان ایتمشلر ایدی میدانه واردوب اورته جامعده رؤسای اشقیایه طرف همایوندن مرادلرینک اکثریسنه مساعده یی متضمن تبلیغ پیام ایدوب برساعت مقداری نصح و پند بولندقدن بیان انواع وعد و عید ایندکدن صکره کروه اشقیانک اعلام عالی الضمیرلری اولان سرای همایونه عودت ایتمشلریدی معاینه و استماع ایندیکی احوالی برادهوالی یابه سر بر سلطنت سلطان احمد خانیه نهایتی نقل و حکایه و تقریر و اداده ایله ادای خدمت سفارت ایتمکله مکارم پادشاهیدن مظهر نظر عنایت و اکرام و اول کون یعنی بیک یوز قرق اوچ سنه سی ربیع الاولی اواسطنده نقابت اشراف ایله مسرور و شاد و کام قلمشلریدی بیک یوز قرق درت سنه سی جمادی الاخره سنک اون اوچنجی یوم پنجشنبه منصب عالی رتبت نقابت سادات کرامدن کوشه نشینانه عزل و

وانفصام واولی مقام لوازم الاحترام وصول ایله بولوی زاده سید محمد افندی یا پاپه
استانبول مقتضی المرام اولمشیدی قرق بش تاریخنده اورنه قاضیسی ایکن وفات ایدوب اورادہ
مدفوندر مولانای مشارالیه سلانیک قضاسندن انفصال ایله تشکنای عزل وحمولده کوشه
گیرانزوا ایکن اثنای وقعهٔ مدعشه ده برمقتضای قضاسنیت جسارت وصلابتی احراز شرف
نقابت ایله مبدان اسلامده چوگان زن کوی مراد اولمشرایسه ده رتبهٔ علمیه نک درجهٔ نهایتی
اولان اناطولی وروم پایه لرینه دکل مکهٔ مکرمه پایه سنه دخی واصل اولمیه رق بالکز اورنه قاضیسنه
قاضی اولدیغی حالده وفات ایلمشدر رحمة الله علوم و فضائلی ایله آراسته و زیور کمالات ایله

* پیراسته ایدی رحمة الله علیه *

المولی بولوی زاده السید محمد امین افندی

مولانای مشارالیه شیخ الاسلام بولوی مصطفی افندینک محمد ولدیدر سن شبابنی تکمیل ایله واصل صد
بلوغ اولدقدن صکره تحصیل علوم وفنونه جازم و طریق تبحر وتبقی تدریسه داخل وعازم اولوب
صره سیله تکمیل دورمدارسنا ایله بابک بوزیکری سکزنجی رمضانی غره سنده سلیمانیه دن
قدس شریفه توجیه اولندقدن صکره شامشریف قاضیسی اولان دکزاوغریسی زاده مرحوم المغفله قضاء
شامشریفه نقل و تحویل اولنمشدی بابک بوزاد و نوزالتی سنه سی مکه مکرمه قاضیسی اولوب بابک بوز
قرق اوچده منفصلا عودت و بابک بوز قرق دوت سنه سی جمادی الاخره سنک اون بشنجی پنجشنبه
کونی پایه استانبول منصب نقابت اشرافه اسعاد و سرماه مدتشریفه جاه نقابت اولدقدن
صکره سنه مرقومه رمضانی یکرمی برنجی کونی عزل وعثمانلو دولتنه قاضیسیایکن اطالت ایتمک ایچون
ارباب لقلری اولان ایدنجک قضاسنه طرد وابعاد اولنمشلرایدی بابک بوز قرق التی سنه سی
ذی الحجه سنده قاضی کوینده اقامت ایله مسورا ولوب مدت عمرینی فراغت واخلاد قلبیه خانه لرنده مقیم ومشغول
دعای دوام شهریار هفت اقلیم اولکدلبر بابک بوز التمش بشنجی سنه سی جمادی الاولیسی غره سنده صدر
والای اناطولی یه ارتقا اولنوب بابک بوز التمش سکزنجی سنه سی صفا لنده روم ایلی پایه سیله تعظیم و بابک
بوز التمش طقوزنجی سنه سی شوالنک اون برنجی کونی نقیب الاشراف بولنان زاده العابدین افندینک

جاه والای فتوای شد بفیلرنده نائبا منصب والای نقابتله تکرم و التفات ایدی ایچون بصر
واخشار و سنارای مقدسه سابقین کذا رایله بعضر علیه دوعا رادعلریله بیک یوز التمش ایکی سنه سی
شهر شعبانی سلخنده دعوت ارجعی یه اجابت و زاویله بنده راه اخرت اولدیلر مولانای مشار
الیه حسیب فضائلراو نسیب فاضلین پدر ایدیلر رحمة الله علیه * * * * *

المولی السید محمود مرادی

مولانای مشار الیه ایکی دفعه بشیخ الاسلام مقام اولان السید فیض الله افندینک داماد بدر
طریق تدریسه دخولندن ایکی سنه ایچنده ملازمت و دور مدارسدن صکره سلانیک
واندن ادرنه و بیک یوز اون درت سنه سی ذی القعده سنک یکرمی برنجی کونی
دار السلطنة السنیه قاضیلغنه شرفیاب اولوب درسعاده ده اجرای احکام شرعیه ایتمکده ایکن
ناکهان بیک یوز اون بش تاریخنده ظهور ایدن وقعهٔ مدهشه ده سرای همایونه اجتماع
ایچون تشریف اولنان اخبر دعوته اجابت امرنده مزاحم اولمغله دعا انحراف اولمق بهانه سیله
تقدیم معذرت انصراف ایدوب ایچلرنده کروه اشقیا اعیان و اکابر دونمک خانه و مسکنلرینی
یغما و غارات ایلدکلری صره ده ایچلرندن برفرقه دخی پیرانلرین قاپوب بولدقلرینی تمامیله جمع
اولان مصیبتلی ایله صاحب ترجمه نک منزلنه قصد و اسعان کبی نازل اولوب بعد عصره مولانای
مشار الیهی خواه نا خواه دایه سنه ارکاب و میدانه کتورمکده ازعاج و انقلاب ایتملریله اول
کیجه سکبان باشی اغا ایله اتفاق بلادن کیاب و بو جمعیت هولکشا نخالدن زیاده و واه ایدرک
شب زنده دار و دهشت و اضطراب اولمغله منصبلریله بازای جمهور بکلر خواجه سی احمد
افندی مسرور اولدقدن صکره کوچ بلا ایله دست نقد بلرندن خلاص بولوب فکرا للریه کرفتار
اولمق خوفیله خانه سنده اختفا ایتمشلری مفتی شهید مشار الیه دائما دی اولمق تهمتیله جرم اخری
یوغیکن سائر اولاد و ابنای کبی مولانای مشار الیه بی بروسه یه اجلا و تغریبا دلنه رق مبادا فرباد رس
دور و مهجور اولدقلری حالده تمام یکرمی سکز سنه بروسه ده اقامت ایتمشلر ایدی جلوس
سلطان محمود خان اولنه منصب یعنی بیک یوز قرق اوچ سنه سی با اشارت علیه شیخ الاسلامی

شیخ الاسلامی استانه سعادته دعوتلرینی متضمن بازیلمان خط همایونلری عنایتمقرون موجبنجه
امر شریف محرر اولوجهله درسعادته عود و قفول ایلمشیدی بیک یوز قرق درت
سنه سی رمضانینک یکرمی برنجی کونی منصب نقابت اشراف ایله تجلیل و بو سنه نک مرقومه
ایچنده بالعزل برلرینه خواجه زاده سید عمر افندی موصول اولمشیدی بیک یوز قرق بدی سنه سی
جمادی الاخره سنک درد نجی کونی صدارت روم ایلی ایله کامیاب اولدیغی بیک یوز قرق
سکز وجهی عزه سنده حسب الاصول معزول و برلرینه میرزاده محمد سالم افندی موصول
اولدیلر بیک یوز الملی الفی سنه سی تکرار منصب نقابت سادات ایله تکریم اولنوب بیک یوز
الملی بدی سنه سی ذی القعده سنک یکرمی سکزنجی کونی ندای ارجعی یه لبیک زن و کویان
و عازم دار جنان اولمشدر نقابت اشراف منصب جلیلنده دخی صدارت انا طولی معزولی السید
زین العابدین افندی تکرار تشریف ابتهاج مولانای مشارالیه نسلی الطاهر و فضائلی باهره سی مسلم
ارباب بصائر فضل و تقوی ایله مشاربالبنان ایدی فیضیه مدرسی خطیره سنده دفن تراب رحمت
پروردگاری رحمة الله علیه انا طولی حصارنده سنان مسجدینه مجاور و ضع ایلمشدر *

المولی خواجه زاده سید عمر افندی

مولانای مشارالیه بیک یوز الملی سنه سنده نقیب سادات اولان خواجه زاده سید عثمان
افندینک نجل نجیب و فرزند دلپسند طریق فضل و فنون علمیه به داخل و حصه سیله دورمدارس
ایلمکدن صکره مخالطه قضاسندن سلانیک مولویتنه نائل و بعد العزل چلا دخمه دن اوزره
بو سنه واصل اولوب بیک یوز قرق بر محرمندن اعتبارا ضبط اینمکله اوزره مدینه منوره
قضاسیله مظهر اکرام و بیک یوز قرق درت سنه سی شهر جمادی الاخره سنک اون
اوچنجی پنجشنبه کونی قضاء دارالسلطنه ایله مسرور و شادکام قلنمشیکن چوقدن کمکسزین
عزل ایله مکدر اولوب زمان قلیلده عزل بی هنکام اولدیغندن شان دولته ناجیان
اطالة لسانه اینمکله تهمتی ایله بروسه یه نفی و ترکمد بروضمنده سائره ارائت طریق تعذیر قلنمشیدی
بر مدت عسکره چه کندو خانه لرنده مقیم و مشغول دعای دوام شهریار عفت اطلیم اولمقده اوزره

عودته رخصت ارزان نبوریه رق اولوجهله عودت اینمشلر ایدی بیک یوز قرق درت
سنه‌سی ایچنده سید محمود افندی عزلندن صاکره نقیب و فرق بش سنه‌سی ایچنده بنه عزل
تا بهنگام ایله مکدر و پرلریله ان محمود افندی زاده زین العابدین افندی بجلر اولمشلر ایدی
منقطعی اولان بلاق اباد قضاسنده اولدیغی حالده بیک یوز الی سکز تاریخنده عازم دار
جنان اولمشلر در مولانای مشارالیه صاحب فضل و شعور و کمالات و انسانیت ایله معروف و مشهور ایدی رحمة الله علیه

المولی السید محمد سعید افندی

مولانای مشارالیه دا صلرحد بلوغ اولدقدن صکره تحصیل علم و کماله عازم و طریق فیض رفیق
علمیه یه جازم اولمشلدی صره سیله و زر مدارسدن ایدرکه قدس شریف مولویتنه نائل و بعده عزل
منتظر لطف ایکن بیک یوز التمش ایکی سنه‌سی رمضانیک یکرمی ایکنجی کونی با یا به بروسه
منصب نقابت اشرافیه کامروا اولمشلر ایسه ده با امر خدا عهد قریبده وجود فضائلی
نمود یه استیلا ایدن علل و اسقامک دوا سندن اطبا مأیوس و منها دیا صاحب فراش
اولمغله تمشیت امور ده عجز و قصوری معاینه و محسوس اولوب خدمت جلیله نقابت تعطیل
و بوکا دائر روئسای منقضی امور و قتدن تخویل اولنمقدن ناشی یا لا قتضا التمش بش سنه‌سی
شوالنک سکزنجی کونی عزل و یرینه دیار بکر مولویتندن منفصل رضا افندی وصل اولمشلدی
چندروز مرورنده ندای اجل یه لبیک زمان کویان و عازم روضه جنان اولدقلرندن
دنیان خاک مغفرت دار مولانای مشارالیه فضل و تقوا ده مسلم اقران جناب غفرانمآب ایدی رحمة الله علیه *

المولی السید محمد رضا افندی

مولانای مشارالیه قره‌می زاده و بملکه مشهور محمد رضا افندی در که اوائل حالنده تحصیل فنون
و علوم و تکمیل منطوق و مفهوم ایدکدن صکره طریق تدریسه داخل و کیدرک دیار بکر قضاسنه
وصل اولمشلدی بیک یوز التمش بش سنه‌سی شوالنک سکزنجی کونی منصب جلیل نقابته
اصعاد و براز مدت قرار و دوام ایدکدن صکره بیک یوز التمش طقوز سنه‌سی انفصال ایله مقدمة

مقدمه موقع اولان مرضهائله مبتلا و نهردان اجلدن بریده اولان ناوک قضایه حواله هدف رضا ایدوب سنه مرقومه ذی الحجه سی اوائلنده ترک عالم فانی و تکمیل عمر جاودانی ایلمشدر اورنه قپوسی خارجنده باغچه قندی مرحومک باغنده مدفوندر مولانای مشارالیه عریق الاصل صاحب الفضل بر ذات اولوب دودمان جنکیزیه یه قدم اخصاص اولدیغنه بناء تاریخ غازان نام کتابی ترجمه ایدوب عبارات نفیسه و کمالات سلیمه ایله احوال خانان قریبی اجمالی ایدوب انشاسنه سحر حلال و کفتار رشته احسن مقال ویرمشدر رحمة الله علیه *

المولی شریف زاده السید محمد شریف افندی

مولانای مشارالیه عصر سلطان مصطفی خان ثالثده یعنی بیک یوز سکسان بدی جمادی الاخره سنده شیخ الاسلام اولان شریف زاده سید محمد شریف افندی حضرتلرینک کبار اولادلرندن بیک یوز التمش طقوز سنده اولا و بیک یوز سکسان التی تاریخنده ثانیا نقیب سادات و نخ اولمشلردر ترجمه حالنده مشایخ اسلامیه صره سنده تفصیلا کشیده سلک سطور اولمشلرایدوکندن اعاده سنه محلده کرارندن صرف نظر قلندی رحمة الله علیه * * *

المولی ادریس زاده السید محمد امین افندی

مولانای مشارالیه نقیب سادات الذکر صحافلر شیخی زاده السید محمد افندینک اوشته سی شیخ الاسلام منقشی ادریس افندینک فرزند فروزنده اخترپیرا استانه علیه دن ظهور و انقلاب نیضرا زلیدن اقتباس نور شعور ایدوب تحصیل علم و کمال ایدوکدن صکره طریق فیضرونق تدریسه دخول و حسب العاده حرکتله سلیمانیه دن رتبه مولویه یه موصولا ولشیدی بیک یوز بشنجی ایکی تاریخنده نقیب سادات بولنان شریف زاده السید محمد شریف افندینک عزلندن سنه جلیل نقابتله سرافراز اولوب اوچ سنه اول منصب عالیده قرار ایله بیک یوز بشنجی سنه سی محرمی اوائلنده عزل و برلر یه برزاده محمد سعید افندی تعزیر اولنمشدی چون کیمسه طائر روحی اشیانه بدندن فروج و سموی سماییه عروج ایلدی رحمة الله علیه * *

المولی میرزازاده السید محمد سعید افندی

مولانای مشارالیه بابک بوزکرک الی سنه سنده بقید عصر بابر النصر سلطان احمد خان ثالثده شیخ الاسلام اولان میرزا مصطفی افندینک مخدر نجیب و فرزند دلبندی بابک بوز بش محرری اولمشده اولا و بابک بوز سکسان برسنه سی جمادی الاولیسی اوائلنده نائبا منصب الاشراف اولوب سکسان اوچ سنه سی ذی القعده سنک العشری کورنده شیخ الاسلام وحلال مشکلات خاصو عام ولمشار الیه ترجمهٔ حالنک مشایخ اسلامیه نک ترتیب و تحریرلرنده تفصیلن ترجمهٔ حالنک صدره سنده بروجه تفصیل تحریر قلنمش اولمغله بو محلده تکرار ذکرندن صرف نظر قلندی * رحمة الله علیه * * * *

المولی سید عبدالله افندی

مولانای مشارالیه جامع الرباستین شیخ الاسلام سابق مقام شهید سعید السید فیض الله افندینک محدوم مکرملری یعنی مبارک بادحالا صدره نور مصطفی کلدی تاریخ غرامتی اوزره بابک بوز قرق سکز سنده شیخ الاسلام اولان السید مصطفی افندینک محدوم مکرملریدر * طریق قدریه دا خلوتکبیل بدار سلمه رتبهٔ مولویه و اصلا اولدقدن صکره بابک بوز بش الفی محرمنک یکرمینجی کورنده صدرانا طولی به رونق افزا و بابک یوز بش سکسان الجه سنده منصب نقابت سادات دستی سایه پیرا اولمشدی بابک بوز سکسان برتاریخنده صدر صدارت روم ایلی به نقل ایله خلافت اسلاف و منصب نقابتله میرزازاده سعید افندی نائبا اشراف اولدقدن بابک بوز سکسان درت ربیع الاخر ینک یکرمی سکزنجی کورنده مطعون ندای اجل حتمی به لبیک زن داعی اجل و واصل رحمت عز و جل اولوب اسکدار ده اسکی منزلخانه قربنده والدلری باشنده دفین خاک عطرناک اولدی * رحمة الله علیه * *

المولی فره حصاری السید ابراهیم افندی

مولانای

مشارالیهک
فخر المسلمین سنه سی جمادی
اولیسی اوائلنده وفات ایتش
اولمس حدیقة الجوامعده مدفون
کزار عاجزی اولمشدر

*
بو حضرت بابک سکسان ایکیده
نائبا جاه نقابته محترم
اولدقلرنی کورنجه اشراب دور
سنه لرینی کیم اولدیغی بولنه
مدینه نائبا دنار یخلدود
دخی کورلیه
*
مدینه لی
دفعهٔ ثانیه نقابتلری
یازیلمشدر

مولانای مشارالیه اشراف قصاتدن قره حصارلی عثمان افندی نام ذاتک محدومی
مکرملریدر بیک یوزاون اوچ تاریخلرنده انجمن ازاعای جود و برلوا نداز عالم شهود
اولمشلردر تربیت استادان عصریه مرتبهٔ کمالیه واصل و طریق فیضرریق علمیه
ملازم اولدقدن صکره بیک یوز قرق اوچ سنه سنده مدرس و تکمیل دورهٔ معتاده ایله التمیشر
سکزده رتبهٔ مولویه نائل اولمشدی بیک یوز سکسان اوچده نقیب الاشراف ایکن اناطولی
پایه سیله نائبا استانبوله قاضی و سکسان درتده اناطولی قاضیعسکری و سکسان
بشده ثانیا نقیب الاشراف و طقسان ایله طقسان اوچ تاریخلرنده مکرر اروم ایلی
قاضیعسکر لکیله رئیس العلما و الاعلام اولوب بیک یوز طقسان التی شوالنک بشنجی کونی
سندوالای انتها به شرف افزا اولمشلر ایسه ده سن طقسان منجی و ذی برپیرسالخورده
اولدقلرندن بیک یوز طقسان یدی سنه سی جمادی الاخره سنک اون یدنجی کونی مبطون
وفات ایدوب سلطان سلیم جوارنده واقع یکیجکز محله سنده کائن خطیرهٔ مخصوصه لرنده دفن
خاک عطرناک اولمشدر تفصیل ترجمهٔ حالی مشایخ اسلامیه نک ترجمهٔ حالاری صره سنده یازلمشدر رحمة الله علیه

المولی دری زاده السید محمد عارف افندی

مولانای مشارالیه شیخ الاسلام سابق مقام دری زاده مصطفی افندی بیک مخدومی
معارف رسومله مریدر خارجدن مخرجه دار بخه ترقیات مرقات مدارسین بعد التلمیذ
بیک یوز سکسان سکزده محروسهٔ بروسه به و بیک یوز طقسان درتده استانبولده
قضالرینه قاضی اولدقدن صکره بیک یوز طقسان التی شوالنک بشنجی کونی نقیب الاشراف
اولوب منصب نقابت عهده سنده اولدیغی حالده طقسان یدی ذی الحجه سی غره سنده
صدر اناطولی به و بیک یوز طقسان سکز شوالی یکرمی بدیسنده صدارت روم ایلی به
نقل ایله اخلاف اسلاف اولمشلر ایدی بیک یوز طقسان طقوز شوالنک اون سکزنجی
مقام عالی مشیخته رونق افزا اولوب بیک ایکیوز اون بشر سالنده تکمیل حیات مستعار
ایلمشلردر ترجمهٔ حالاری مشایخ اسلامیه نک مناقب جلیله لری صره سنده بر وجه

تفصیل ارایش سلک تحریر فلنمشدر رحمة الله علیه * * * * * *

المولی السید محمد درویش افندی

مولانای مشارالیه آل فیضدن شیخ الاسلام سابق مقام سید مصطفی افندنیك محمدوسی ونقیب سالف الذکر سید عبدالله افندنیك خلف صالحیدر تحصیل بضاعة استعداد واستیهال ایتدکدن صکره اعتماك طریق ارباب فضل وکمال ایچوب حسب العاده حرکت وبعض علمانك استانه سن سند عزو دولت قبلوب اخوازشرف ملازمت وبعد قطع المراتب واصل رتبهٔ بهیهٔ مولویت اولمشدی بالدارایکن ومکه یه لرینی کذار وبالفعل استانبول قاضیلغی دیمك یوزطقسان طقوزنجی سنه الك اون طقوزنجی کورنه منصب جلیل نقابته دخی قرین اعزاز بیورلدیغی حالده مضبوط الك اولدقلرندن انصاف ارایه قرار کبرا اولانلر بعض موادد اعتراض ایله ارکان دولته حرف انداز دخل وتعرض اولدیغی سمع همایونه القا اولنمغله بیك ایکیوز سنه سی شعبانك اون طقوزنجی کورنه مدینه ناقصه ایله استانبول قاضیلغی ونقابتدن عزل ایله کلیبولی یه نفی واجلا وبرلرینه استانبول یه یه لولرندن سید محمد کامل افندی تعیین بیورلمشدی چون کمدیا مظهر عفو عالی اولمق درسعادته عودت ویك ایکیوز ایکی سنه سی رجبنده بالفعل دردم ایله قاضیعسکرلکی وثانیا منصب جلیل نقابت اشراف ایله مظهر تکریم اولوب ایام معتاده سن بعد التکبیل صدارتدن عزلیله خانه لرنده اقامت ومشغول دعای دوام پادشاه معالی منقبت بولندقلری حالده بیك ایکیوز درت سنه سی جمادی الاخره سنك اون التنجی کورنه غلام کلشنشرای اخرت اولمشلر در اسکدارده اسکی منزلخانه جوارنده مدفوندر مولانای مشارالیه ارباب فضل وکمالدن متکلم وجسور ومهماشناس وفور برذات ایدی رحمة الله علیه * *

المولی السید محمد کامل افندی

مولانای مشارالیه صدور رومدن عثمان افندنیك بحر نجیبی وشیخ الاسلام اسبق شهید

شهید سعید فیض الله افندی نبک سبط رشید بدر بیک ایکیوز سنه سی شهبا نک اون طقوزنجی کون نقابت اشراف ایله تجبیل و ایکیوز بر جمادی الاخره سنک اون دردنجی کون منشده صدر والای اناطولی ایله تعظیم و ایکیوز ایکی سنه سی رومایلی پایه جلیله سیله تکریم اولنوب سنه مرقومه جمادی الاولیسنک یکرمی التنجی کون نبک محمد افندی انتقالنه دائر مسند عالی مشیخته زینت افزا اولمشدر تفصیل ترجمهٔ حالنه مشایخ اسلامیه صره سنده ارائه زیب سطور اولمغله اشبو قلده تکرار اولنمدی رحمة الله علیه *

المولی السید یحیی توفیق افندی

مولانای مشارالیه مدرسین کرامدن ایوب افندی نبک فرزند دلپسند بریدر بعد قطع المراتب علمیه بیک ایکیوز ایکی سنه سی ربیع الاخره سنده اولا و بیک ایکیوز اوچ سنه سی رجبنده ثانیا صدر صدارت رومه رونق افزا و بیک ایکیوز درت سنه سی جمادی الاخره سنک یکرمی سکزنجی کون منصب جلیل نقابت اشراف شرفبخش و بیک ایکیوز بش سنه سی رجبنک یکرمی بر نجی کون مسند عالی مشیخته شرفبخش اولدقدن صکره اون اوچ کون مرور ایله ندای ارجعی به لبیک زن دعوت اجل و واصل رحمت عزوجل اولمشدر رحمة الله جوارنده یکی چشمه پیشکاهنده مدرسه لری خطیره سنده مدفوندر لر تفصیل ترجمهٔ حالنه مشایخ اسلامیه صره سنده کشیدهٔ سلک سطور و املا قلمشر اولمغله تکرار اولنمدی رحمة الله علیه

المولی السید محمد فائز افندی

مولانای مشارالیه بچا چلبی اماسی حفیدی و بکله مشهور علمای معارف رسومدندر بیک یوزالتمش طقوز نجی سنه سی رؤسه نائر و حسب العاده دوردار سرایدرک نام اولوز بیلده یعنی بیک یوز طقسان طقوزنجی سنه سی بابا پاشا قدسرا عسکر مولو بتنه نائر اولمشدر بیک یوز طقسان طقوزنجی سنه سی دفتر دفتر دارلغنه و بیک ایکیوز اوچ سالنده مدینهٔ منوره قاضیلغنه بکام و ایکیوز بش سنه سی رجبنک یکرمی بر نجی کون منصب جلیل نقابت اشراف و ایکیوز الی سنه سی قضاء دارالسلطنه ابنه مقتضی المرام

اولوب بیك ایکیوز سکرن سنه سی شوالنك درد یخی کونی عازم دار السلام اولدرق ترسانه بغچه سی ورا سنده دفین مزار مغفرت و غریق دریای رحمت رب غفرت اولمشلر مولانای مشار الیه علما و اعلامدن و منضمه کرامدن برذات ستوده سمات اولوب صفحی مخلصی ایله شعر بینظیری وارد رحمة الله علیه رحمة واسعة * * * * *

المولی السید محمد عطاء الله افندی

مولانای مشار الیه شیخ الاسلام جنت مقام اسعد افندی زاده محمد شریف افندی نك مخدوم مکرم ملربدر دا خلا عداد مدرسین کرام اولدقدن صکره صره سیله دور مدارسده قطع مراتب ایدوب ایکیوز سکرن سنه سی شوالنده قضاء دار الخلافة العلیه علاوه سیله خدمت مستوجب المغفرت نقابته موصول و ایکیوز اون بش سنه سی روم ایلی صدارتی پایه معتبره سی توجیه و ایکیوز اون طقوز سنه سی ؛ بتعلق صدارت روم ایلیه نائل مامول اولوب ایکیوز یکرمی بر سنه سی شهر رجبی غره سنده لابس لباس فروه فتوی و ایکیوز یکرمی بکی سنه سی شهر جمادی الاولیسنده معزول و ایرتسی کونی بینه مقام ملرنده ارجاع قلنوب ایکیوز یکرمی اوچ سنه سی شهر جمادی الاولیسنك یکرمی یدنجی کونی بینه عزله مبتلا و ارباب تعلقدن اولان مدینه کوزلحصاره اجلا اولنه رق ورا ده ارام اوزره ایکن ایکیوز یکرمی التی سنه سی شهر رمضان مغفرت نشانده ارخالوارباقا و عازم قربکاه جناب مولا اولمشلر در محل مزبوره جامع عتیق ساحه سنده مدفوندر لر تفصیل ترجمه حاللری مشایخ اسلامیه صره سنده ارایش سلك بیاندر رحمة الله علیه * تاریخ * الحق استعداد ایله اولدی عطا

مناقب * المولی الفاضل رائف اسماعیل پاشازاده السید ابراهیم عصمت بك افندی

مولانای مشار الیه ترجمه حالی سیماسان فائق افندینك ترتیب ایلدیکی زبدة سفینة الرؤساده مسطور اولدیغندن مشتی وصاف قلم و دو بیر عطارد رقم و حسن اخلاق و اطوار مسلم عالم اولدیغندن رائف اسماعیل پاشا مرحومك صهلرندن بیك یوز التمش درت سنه سی

سنه سی محرمنك اون یدنجی کونی انجمن ارای وجود و پرتو انداز عالم شهود اولمشدر
شمع افروخته شبستان تحصیل سواد و سرو افراخته صحت بستان استعداد اولدقده
علم شریفه اشتغال و تحصیل غایة الغایات فضل و کمال ایدوب رؤسه نائل و حسب العاده
دور مدارسله ایکیوزایکی تاریخنده خامسه شیخانیه دن حلب الشهبا مولویتنه واصل اولمشدر ایدی
ایکیوزبش سنه سی محرمنده پایه مکه مکرمه احسان رسنه مرقومه جمادی الاخره سنده
ارزوقاضیلغی تشریفیله ارزوملی همایون جانبنه روان اولمشدر ایدی رؤسه معاصرسنده
ظهوره کلان خدمتلری مقابلنده استانبول پایه رفیعه سیله بکام و ایکیوز یدی ذی الحجه سنده
بالفعل قضاء دارالسلطنه ایله مقتضی المرام اولوب جوبات احداثی مخصوصنده بنات عدم قبولدن
بروسه یه نفی و اجلالرینی نتیجه ویروب ایکیوز سنه مدت اوزاده افتقاله کرفتار محسن واکدار
غربت و کربت اولدقدن صکره عفو و اطلاق بیوریلوب رق درسعادته عودت ایلمشلر ایدی
بیك ایکیوز اون ایکی محرمنده صدر والای اناطولویه صعود و اون اوچ جمادی الاخره سی
اوا سطنده روم ایلی پایه سنی حائز سوزان قلب خسرو ایدوب بیك ایکیوز اون درت
رجبنده بالفعل صدر والای روم ایلی به رونق افزا و بعد العزل اون سکز شعبانده ثانیا
رونق بخش اولدرق بیك ایکیوز یکرمی بر رجب شریفنك اوچنجی کونی منصب نقابت جلیل
الشرافه شریفه اولمشلر ایدی بیك ایکیوز یکرمی ایکی سنه سی محرمنك اون یدنجی کونی بعد العصر
ترك دغدغه جهان و عزم بستان سرای جنان ابدلبرا سکدار رده مقبره مخصوصه لرنده
مدفون رحمة الله و متوای خاك پاك عنبر سادلر * مات علامة الدهر * تاریخ وفاتلرینه
مولانای مشارالیه حصه مند انواع علوم صفحه جبینده انوار سیادت عیان و جنات اخلاقده
شعاع نجابت برهان اللمعان سید ابدمعارف کستر نیز خیر مکارم بروردا اولوب اثار رندن وقت
شبابده تکلم اولنمش اکثری فارسی دیوان مرتبی و رسائل متعدده سی واطراف کتبه تعلیقاتی
وار محشر نیك اساس ایلیاغه نام کتابدن مجازا نی جزیدایله اجازا لا بجاز کتابی و درت یوز
مقداری مدون انشاسی و سائر تقاریر بلیغه سی و غایتله خوب خطلی وار در اخر وفقده سلیمیه
نکیه سی شیخی شیخ نعمة الله افندیدن اخذ ایدوب انمازکر و فکرایله مشغول ایدیلر رحمة الله علیه *

یوم ولادتلری
روز وفاتلرینه تصادف
اتفاقات غریبه
دندر

المولی دری زاده السید عبدالله افندی

مولانای مشارالیه عصر سلطان سلیم خان ثالثده الفی سنه دن متجاوز زمانه اقرای
مقام فتوی اولان دری زاده مولانا السید محمد عارف افندینک فرزند فرزندهٔ اخریدر
عالم علم دن صحرای وجوده با نهادهٔ ورود و دایهٔ جودت و ذکاوت اغوشنده
مبلغ کمالیه صعود ایلدکدن نصکره تحصیل علم و معارفه سالک و شیمهٔ علمیه اوزره مدرسلک
روئسنه نائل و مالک اولمشر ایدی دوردار سر و طغرات پیدر پی ایله مخرج مولی دن
ازمیر و بعده بلاد اربعه یه و غرا مقرین مکهٔ مکرمه و استانبول قضالریله نائل مرام
و بیک ایکیوز یکری سنه سی ماه صفر ننک سکزنجی کونی صدر انا طولیه زینت
افزا و ایکیوز یکرمی بک سنه سی محرمنک اون سکزنجی کونی رائف اسماعیل
پاشازاده ابراهیم عصمت بک وفاتندن منصب نقابت سادات کرامه
شرفبخش اولمشر ایدی یکرمی اوچ سنه سی ماه شوالنک ایکنجی کونی اولا و بعد العزل
یکرمی بدی سنه سی غرهٔ غرای جمادی الاخره سنده ثانیا مقام والای فتوایه رونقده
عاطفت اولوب اوتوز سنه سی ربیع الاخرینک اون سکزنجی کونی عزل و اوتوز
الفی سنه سی رجبنده بعض حسادک غمز و نمامتلریله منفیا یه نفی و اجلا اولنوب ایکی
سنه دن متجاوز اورادہ اقامتله کرفتار انواع الم و محن اولدقدن صکره اوتوز
سکز سنه سی شهر شعبان شهریننک اون دردنجی جمعه کونی که خداوندکار غازی عبدالمجید خان
حضرتلرینک ولایتی هما یونلرینک غرهٔ حسنه سی اولمله رق عفو و اطلاق اولنه رق درسعادته
عود تله خانه دسا حلخانه لرینده اقامت اوزره ایکن ایکیوز قرق درت سنه سی
شهر جمادی الاولیسنک یکرمی اوچنجی کونی لذت بخش خوان عمیم الذوال ممات
و تارک مشعلهٔ کائنات اولوب اسکدار ده فرحه جه احمد جوارنده کائن
قبر مخصوصده دفین خاک مزار اولدقدن تفصیل ترجمهٔ حالی مشایخ اسلامیه
صره سنده یازلمشدر * رحمة الله علیه * * * المولی

المولى الفاضل السيد زين العابدين افندى

مولانا ى مشار اليه شيخ الاسلام سلمه الله بن جلبى زاده اسماعيل عاصم افندى نيك حفيد روسفيدى وصهرا بنى زاده محمد سعيد افندى نيك مخدوم سعيد بدر بيك بوز الشر اوج تاريخنده طراز كهواره وجود اولوب بيك بوز سكسان يدى سنه سنده زاسا رؤس نائل و طريقت عليه رسميه نيك مراسمنه مائل اولدقده و دوره مقتضاده بى بعد التكميل دار الحديث سليمانيه ده رئيس المدرسين و بلاد ثلاثه معاونيك برليه مخرجه رصد بعين ايكن اون بش سنه سى اسكدار مولويتى تفويضيه و لمعلله مفوم و ايكيوز يكرمى بر سنه سى ادرنه و يكرمى ايكيده مكه مكرمه و استانبول پايه رفيعه لريله مشرف و بيك ايكيوز يكرمى اوچ شوالنيك دردنجى كونى دارى زاده عبد الله افندى نيك مقام مشيخى تشريفلرنده جاه جليل نقابت ايله حائز اقبال و شرف اولوب يكرمى سكز جمادى الاخره سى غره سنده عزلت الله خلافه اسلاف و دفتر علماده معز و لباس نقيب الاشراف بازيلوب يكرمى طقوزده انا طولى پايه سيله رفيع الشان و اون نوز سنه سى ربيع الاخر نيك اون بنجى كونى مقام بلند احترام شيخ الاسلامى ايله كامران اولدقدن صكره اون نوز اوج سنه سى ربيع الاخر نيك طقوز بنجى كونى عزله مبتلا و بروسه يه اجلا اولنمشدر ايدى اون نوز درت محرمنده فرمان اطلاق اولدقده اسكدار ده زيبنده بالا خانه اقامت وكذا رنده ايام راحت ايكن اون نوز طقوز سنه سى رجبنيك اون دردنجى كيجه سى بدكهنه سراى فانيدن انتقال و رحلت و عزم دار نعيم جنت اولمشدر مثلا كورالر جامعى قارشوسنده جدى جلبى زاده مرقدى جنبنده مثوارى خاك پاك مغفرت اولدى تفصيل ترجمه حالى مشايخ اسلاميه صره سنده زيبا بيش ستك سيطورا ولمغله بورا ده بو قدر رجحق ايله

* اكتفا اولندى رحمة الله عليه *

المولى السيد محمد امين افندى

مولانای مشارالیه شیخ الاسلام سلمه الملک المنان شهید سعید السید فیض الله افندی
زاده شیخ الاسلام السبق السید مصطفی افندی نک مخدومی صدارت رومدن معزول ایکن
بیلک بوز سکسان برسنه سی جمادی الاولیسی اوائلرنده وفات ایدن نقیب السادات
الذاکر عبدالله افندی نک ثمرهٔ وجودی و خلف صالحیدر بیلک یوز سکسان اوچ سنه سی
محرمنک یکرمی سکزنده طریق تدریسه دخول ایدوب دورمدارس معتاده دن صکره
بیلک ایکیوز اون برسنه سی رمضانی شریفی غره سنده ضبط اینمک اوزره یکیشهر مولویتی
و بیلک ایکیوز اون طقوز محرمی غره سندن اعتبارا بروسه حکومتی و ایکیوز یکرمی ایکی
ربیع الاخر نک اون بشنده مکهٔ مکرمه پایه سی احسان اولنمشیدی ایکیوز یکرمی بدی
سنه سی ذی القعده سنک اون بشنده استانبول قضاسی یله بکام اولوقدن صکره
ایکیوز یکرمی سکز سنه سی جمادی الاخره سی غره سنده چلبی زاده حمیدی نقیب سالف
الذکر السید محمد زین العابدین افندی برینه نقیب الاشراف اولوب ایکیوز اوتوز بر ربیع
الاولنک اون اوچنده عزل و نفی و تسفیر بدی بعدالاطلاق ایکیوز اوتوز ایکی محرمی
غره سنده انا طولی پایه سیله تکریم اولنمشیکن ایکیوز اوتوز اوچ سنه سی رحلت دار
بقا ایدرک اسکدارده اجداد و پدرلری مقبره سنده مدفون در رحمة الله علیه *

المولی السید محمد صدیق افندی

مولانای مشارالیه شیخ الاسلام السبق السید یحیی نوری افندی مرحومنک حمیدی
اولوب بیلک یوز یتمش یدی سنه سی رمضانده قدم نهاد ذکهوارهٔ شهود و سن تمیزه
واصل اولدقده تحصیل علوم و معارفه بذل مجهود ایدرک بیلک یوز طقسان التی سنه سی محرمنک
اوچنجی کونی طریق تدریسه داخل و دورهٔ مراتب معتاده دن صکره بیلک اون سکز
سنه سی جمادی الاولی غره سنده اسکدار و بیلک ایکیوز یکرمی اوچ سنه سی شعبانده
اودرنه پایه سی و یکرمی بش سنه سی مصر قاهره و یکرمی سکز محرمنده مکهٔ مکرمه پایه سی
و سنهٔ مزبوره رجبنده اون سکز ماه مدت ضبط اینمک اوزره بالفعل مکه مکرمه قضاسیله

قضاسیله کامیابین و مدت حکومتلرنده دعاییله و خواریجاك بیت الله و حرم شریفه سوء قصد واقعه سنی اتفاق ده و قوعه کلان حسن خدمتلرندن طولایی درسعادته عود تلرنده یعنی بیك ایکیوز اوتوز برسنه سی شهر ربیع الاولنك اونبشنجی کونی نقابت سادات کرام و استانبول بایه رفیعه سیله رتبه یاب احترام و اوتوز اوچ سنه خدمت جلیله نقابتده معزول و اوتوز التیده تکرر خدمت مذکوره ایله محترم اولدقدن صکره اوتوز یدی ذی القعده سنك اونبشنجی کونی عزلا ایله حسب المقدر مرزیفونه اجلا و اوتوز سکز سنه صفرنده عفو عالیه مظهر قیله سنه مزبوره رجب شریفنك اوچنجی کونی نالیا مسند نقابت اشرافه شرفیابی و بیك ایکیوز قرق ذی القعده سنده صدر عالیقدر روم ایلی به رونق فرما اولوب قرق برشوالنك یکرمی سکزنجی کونی ترك حیات جاودانی و واصل رحمت رب پروردکاری اولدقده فاتح جوار نده کائن یکی چشمه قریبنده اجدادی مدارسی خطیره سنده دفین خاك عطرناك اولمشدر المرحوم مولانای مشارالیه عالم و عامل و فطین و کامل و فنون شتایی عارف احوال عالمی واقف محب علما و فضلا عفت و سمات جمله فائق الاقران حسن طبیعت و جودت خط و جربزه نظمده نادره زمان ایدی نقدینه عمر عزیزینی صرف ایله ادخار و جمع ایلدکلری کتب و اثاری مدرسه مذکوره وقف ایدرك دفتر اعمالنی نام صاحب الجزا ایله مطرز و معنون ایلدی رحمة الله علیه * * *

المولی السید عبد الوهاب افندی

مولانای مشارالیه سینوبده دفین خاك عطرناك اولان سید بلال قدس سره المتعال حضرتلرینك سلاله طاهره سندن ایا صوفیه کبیر جامع شریفنده بسنه خوان اولان السید مصطفی افندینك محمدی علمای عصر سلیمیه دن عثمان افندینك نجل نجیب و فرزند ادیبیدر طریق تدریسه قدم نهاد اشتهار بیك ایکیوز اوتوز اوچ سنه کلنجه دکین دو رمدارس و قطع مراتبله مخرج مولویه تلرندن سلانیك قضاسنه نائب و بلاد اربعه بایه سنه واصل

اولہ رق برارالمدہ سفار تلہ ایران روان وابقای لوازم مأموریتلہ درسعادتہ عودت
و بوبان اولدقدہ آوانده مکۂ مکرمہ یہ سی احسان و چوق یکمکسزین استانبول یہ
رفیعہ سی تو جیہیلہ کسب شرف وعزیشان ایتمش واون بر سنہ سی ذی الحجہ سی غرہ سنده
صدرنی زاده احمد رشید افندی انفصالندن صدر صدارت انا طولیہ ایلہ شاندان اولمشدر ایدی
مذکور اون بر اوج سنہ سی ربیع الاخر نلک یکرمی ایکنجی کونی نوبتچی افندی حضرتلری صدیق افندی
انفصالندن نقابت سعادت منصب رفیعنہ برون افزا وبعده روم ایلی یہ پایہ جلیلہ سنہ
دخی یا نہاده اولوب اون بر اوج سنہ سی جمادی الاخره سنلک یکرمی دردنجی کونی مقام
مشیخہ انتخاب وطرف سلطنتدن دوش فضائل پوش لیاقتلرینہ اکرام خلعت بیضی ونوجیہ
مقام والای فتوی ایلہ فورعلیا لرکاده بالا اولنمشدی اون بر سکز سنہ سی صفر نلک
یکرمی بشنجی کونی معزول وطوزای مقداری مدت آز مبدده انا تسلہ عودت وخانہ لرنده
عبادت ودعای دوام عمر واقبال پادشاهی ایلہ مشغول ایکن فرق اوج سنہ سی شوال
شہر نلک یکرمی ایکنجی کونی ثانیا جای والای فتوی ایلہ تلطیف وقدر فامت استقامتلری
خلعت بیضای سمور ایلہ تشریف بیور لمشدی بوکره دخی دردنجی سنہ اون ای یکرمی التی کونی
کمال عز واحترام ایلہ مقام والای مشیخہ منکا پیراولوب باجملہ علما وصلحا حضرنده فوق
الغایہ حسن معامله ونوازش ایلیا اعتلا وتمشیت مصالح شرعیہ ومهام مهمه ده کما ینبغی بذل جهد
اورنی پیور مشلر ایدوب مقتضای هرعصر پیری بدندہ طاری اولان ضعیف جسیلہ فرق سکز
رمضان نلک اون بشنجی کونی لاجل الاستراحه عفو بیوریلوب رفیق خانه وساحلخانه لرنده مشغول
عبادت وطاعات ایکن فرق طوزنجی رمضان منفرق نلک عشرای نده رحلت وسیلہ
قدر ده بیتوتت لحد مغفرت اولدی ابتدای نشاندن انتهای زمانلرینه دکین کچن ایامی
مشایخ اسلامیہ صره سنده برو جه تفصیل ذکر وبیان قلنمشدر * رحمة الله علیه * *

الموحوم السید الحاج محمد ابو الخیر افندی

مولانای مشار الیه الشیخ الاسلام سلکا مقامدن محمد شریف افندی نلک شاخ شجره وجودی ومبدء

و برنو بنجم سعود بدر حال شبابکه اراپله دستان غصیلده بذل اجتهاد و اباری فیض خدادادایله تکمیل ملکهٔ استعدادایدکون عسکره بابک یوزسکن یدی سنه سی خارج رؤسبله طریق تورپسه عازم اولوب نسیم توفیق ربانی ایله حرکت و موالئ عصری مجالسنده ادارهٔ کونس فضل و حکمت قیلیرق سلانیک وشاشریف مثلا تغیله کوکب اقبالی برتوافروز برج سعادت اولمشیدی بابک ایکیوز اوتوز اکی تاریخنده بالفعل مدینهٔ منوره یه قاضی اولیرق حرم شریف نبوینک تعمیر اتشده بالنفس خدمت : غفر الله لهما و للمغفره یه موفق اولدقدن وادای حج وایفای لوازم رجع وبخ ایلدکلری حالده تکمیل مدتله درسعادته عودت و بابک ایکیوز اوتوز بش جمادی الاخره سنده استانبول قاضیلغنی ایله بکام و بعد العزل بابک ایکیوز اوتوز یدی ربیع الاولنک اونبخی کونی نقابت اشراف منصب جلیلی ایله مقتضی المرام اولمشلرایدی. برمدت عسکره جه یعنی اوتوز سکز جمادی الاخره سی اوائلنده وفات ایدوب ابا ایوب انصاری رضی الله عنه البارعا تربهٔ شریفی جوارنده دفین خاک مغفرت اولدیلر مولانای مشارالیه علم وفضیلت و معرفته یکانه عصرنک و فریدنک و نقیه و هر فنه واقف مدت عمرنده شبهات کندوسندن صدور اتمامش پاک سیرت و پرکوهر کرانبهت وحید و فریدانه ایدی برکیمه عالم معتاده حضرت سید المرسلینی مشاهده ایدوب خدمتی مقبول اولدیغنی تبشیر له مبشر اولدیغندن عذبنا للنعم جیاندنده نقل ایلدکلری موثوق به و معتمد علیه برذاتدن لسانندن مسموع و انظار قلمیه سندن منظور اولدیغی بعض رساله ده کورلمشدر نور الله مرقده وجعل الجنة مثواه * * * * * * *

المولی السید احمد رشید افندی

مولانای مشارالیه علماء صدور و رومدن تاتارجق زاده عبد الله افندینک شاخ و وحید و جودی و ثمرهٔ شجرهٔ نسل مسعود پدر بابک یوزبشر شین ذی الحجه سنه اوبخی کونی پرده سرای عدمدن ظهور و بخمن وجوده فیض نور ایتمشیدی پدری مشارالیهک خطبهٔ تربیه سنده قامت کشیده اولوب مثال نخل سرفراز حسن برک و بار معارف ایله خرمن

اولدقده طریق سعادت رفیق علمیه ایله جلوه نمای حرکت و بیک بوز طقسان بش
محرمنك یکرمی اوچنجی کونی مخرج روز سنه ثمانمائه انتیاس شرف وقربت ایدوب
بیك ایکیوز اون التی سنه سی محرمنده قدس شریف فضاسیله سرافراز و بیك ایکیوز
یکرمی ایکی شعبانده قاهره حکومتی ایله اعزاز اولنمشدی بیك ایکیوز یکرمی
سکز سنه سی محرمنك یکرمی بدنجی کونی مکه مکرمه یه سیاه بکلام وایکیوز اون یدی
برسنه سی ربیع الاولنك اون طقوزنجی کونی دار الخلافة العلیه یه سی ایله منقضی المرام
اولمشدی بیك ایکیوز اون طقوز برسنه سی رمضانك اون یدنجی کونی انا طولی یه سی
احسان وایکیوز یدی سنه سی ربیع الاخرنك بشنجی کونی بالفعل انا طولی صدر
والاسیله مشار الیه اولوب اون طقوز سکز تاریخنده معزول وایکیوز قرق برسنه سی
شعبانك یکرمی برنجی کونی روم ایلی یه جلیله سنه موصول اولمشدر ایدی سنه
مرقومه شوالنك یکرمی طقسانوزنجی کونی منصب جلیل نقابت ایله احترام اولندیلر قرق
ایکی سنه سی ذی القعده سنه سنده غره سنده صدر والای روم ایلیده خلیل حمید پاشا
زاده میر عارف نقیب ایدوب قرق درت سنه سی محرمنك غره سنده معزول ویرلرینه
چرکس بیك زاده میر محمد رحمی افندی موصول اولدی قرق یدی سنه سی ذی الحجه سنده
نقابتدن دخی عفو بیورلدقده مشار الیه خانه سنده رحلت ایلیه عصمت بیك زاده عارف حکمت
بیك افندی بنجیلر اولندیلر صاحب ترجمه مشار الیه خانه وسا علیه لرنده دعاشماران
دوام عمر ودولت پادشاهی اولدقدن صکره مات رئیس العلما اولدقده رئیس العلما
کوندی ربیس العلما اولدقده مات رئیس العلما * رحمة الله تاریخی صاحب عازم
کلزار جنان اولمشلردر مولانای مشار الیه عالم وفاضل حسیب نسیب برذات شریف اولوب
مسوده اولدقری دیوانچه اولدقجه متعدد اشعاری واردر رحمة الله علیه بو غزلی اشعار دردار لرندن

غزل

یارب تنها بولوب سافشای رازانیمکده کوزم	خلق اچنده اولدیمه عرض نیازانیمکده کوزم
جلوه فشانه تجلیات اعزازانیمکده کوزم	نیر جور دلربادن احترازانیمکده کوزم

منظمات
به فرمان عالیسی
ده قرائت
لندیغی کوندردر *

چشم مستک سوزه رک بیک درنوازایجاد ایدر — هرنکاهک برندن امتیاز اتمکده کوزج
قبله حاجات دل محراب ابروسنده در — بوجهتله عاشقه ترک نمازاتمکده کوزج
دردعشقه صبروطاقت خیلی مشکلدر ای رشید — کرچه ترک نازبین دلنوازاتمکده کوزج

المولی الفاضل الکامل السید الحاج عارف حکمت بک افندی

مولانای مشارالیه نقیب سالف الذکر رائف اسماعیل پاشازاده ابراهیم عصمت بک افندیک مخدوم فضائلر مرسومیدر بیک ایکیوز برسنه سی خلالنده مانند ماه مسعود ضیاکستر عالم وجود اولوب ایکیوزاون برتاریخنده نام نیض اتصالی دفتر تدریسه رونقده اعلی ومدارس معارفه صدره سلیه رونق بخش اولدقدن صکره پدر اعظم اقبالی ایکیوزاوتوز برسنه سی قدس شریف وایکیوزاوتوزالتی سنه سی مصر قاهره وایکیوزاوتوزدقوز سنه سی مدینه منوره مولویتلرنده طالع وفرق ایکیسنه سی دارالخلافة العلیه قضاسیله پایه معنبر سنی حائز وایکیوز قرق بدی سنه سی ذی الحجه سنده نقابت خدمت مستوجب المفخر قبله متمایز بیورلوب فرق سکرسنه سی محرم الحرامنده صدر اناطولی پایه جلیله سنی ذات همایون پادشاهیدن اقتباس شرف ومزیت والا سنه سی صفر بیک التمچی کولنی منصب نقابتدن انفصال واختیار استراحتله الی درنده رواییله پایه رفیعه سنی دخی بالاجرا بندا مجلس والای احکام عدلیه ومؤخرا داری شورای عسکریه اعضاسی صنفلرنده لایح اولمشر وایکیوز التمش ایکی ذی الحجه سنک ایکنجی سبت کونی سنده والای مشیخت اسلامیه یه رونق افزا اولوب ایکیوز التمش سنه سی جمادی الاولیسنک بکرنجی صالی کونی بالانفصال دردم ایله حصار نده کائن ساحلخانه سعادت آشیانه لرنده عباد ات وطاعات ایله کذار دکار ومزاولهٔ کتب واسفار ومداولهٔ صنایع صحایف افکار ایله اوقات ایام ولیالی ایلمکده ایکن بتقریب شرف شهریاری اون بشنجی احد کیجه سی طی کرده برات انفاسر ومتوجه درکاه خالق الناس اولوب اسکدارده نوح نبوسی جوارنده کائن مقبرهٔ مخصوصه ده منوادیخ خاک عنبر سا اولدیلر تفصیل ترجمهٔ حالاری مشایخ اسلامیه صرنبه کشیده سلک املاقلنمش رحمة الله علیه بو غزل اشعاردر بادلرندر * * * *

غزل

گلشن که نیفروزد از آن سیر ابد بو شب
هر غنچه بر گ پیچه مهتاب در بو شب

بیدار ابد دی با نالک نیازم سپیده دم *
بخت سیاه روزگران خواب در بو شب

مست ابدی هوشی بزم چراغان ماهتاب
کیم زیب دوشیع فروزنده جا بدر بو شب

آئینه جمال هنر بخت نیروزد *
ظلمت مدار نا بشر شب تا بدر بو شب

حکمت بو نشین سخن دلفروز ازلیه
روشن چراغ محفل اجابدر بو شب

المولی السید عبد الرحیم افندی

مولانای مشار الیه بر وج اصحاب فضل و عرفان اولان محروسهٔ بروسه خاندان علمیسندن
و موالی دوریه دن اولوب عهد سلطان سلیم خان ثالث علیه رحمة والباعثده انتقال
دار بقا ایدن سلیم شلا مرحومك فرزند بدر بزرگوارلری اثر بنه اقتفا و اقاضهٔ تربیتلریله
تحصیل معارف و علومه سعی صرف بیهمتا ایدرك ایکیوز اوچ سنه سی خلالنده طریق تدریس
دوریه یه داخل و غرر کمال و هنرلری شیخ الاسلام اسبق دری زاده عبد الله افندیك
منتظم سلك اعتباری اولدقدن توجه و همتلریله نائل و ممتاز اما نلر اولشرایدی دورهٔ مدارس
طریق دوریه یی تکمیل ایلدکلری اثناده بکرمی بش سنه سی بوسنه ویکرمی سکزده صوفیه مولویخانه
بکلکام و قضا تین مذکورینده نصفت و عفتله مدت معتاده لریله حسن اختتام ایلمکری پسندیدهٔ اکابر
اعلام و مرغوب انام اولوب خصوصا صوفیه مولویسنی اوانده دخی بعض امور ده رأی و تدبیر
اصابت اراسی حقلرنده مخرج اعتبار بیورلمسله مسندعی اول خلالده مأموراً اولطرفده بولنان
رجال دولت علیه دن چلبی افندی مرحومك سیما خورشید احمد پاشا نك حسن شهامت و تدبری
برهان مدفع اولمشیدی بعده اونوزالتی سنه سنده دار المعینهٔ ادرنه واونوز سکز خلالنده
مدینهٔ منوره قضاسنه بسط سجادهٔ احکام شریعت واول بلدهٔ مبارکه ده امور شرع پیغمبری یی
بروجه حقانیت رؤیت ایلدکلری باعث سعادت اولوب بعد العوده فرق المنده منصب رفیع
قضا، دار الخلافه ایله عواطف شاهانه دن تلطیف و قدر و اعتبارلری تزاید و تضعیف قلنمشیدی

قلنشیدی عفت و دانشمندی جمله علیه بوده و سیمای پادشاه عدالت قرین سلطان محمد خان ثالث عدل علیه رحمة والیه دیده مشهود واشکارا و لمغله خلف نعم السلف بوده خلف یعنی قرق سکز سنه سی منصب مذکوره مکرر ایجشده زیب و شرف اولدیلر قرق طقوز محرمنک بشنجی کونی اناطولی یا یه سیله بکام والی سنه سی صفرنک البنجی کونی عازم حکمت بک افندی حضرتلری برنبه جاه شریفه نقابت جلیله ایله مظهر نوازش و احترام و نائل الطاف شهریار انام و نشر ایدی الی ایکی سنه سی شوال شریفی غره سنده بالفعل صدر والای اناطولیه زینت افزا والی درست سنه سی غرلری رومانا اولوب موخرا صدر روم ایلی پایه جلیله سنی وخی عائد اولدیغی کذا زنده ایام و شهور ایکن ایکیوز الی بدی بدی سنه سی جمادی الاخرنک اون بدنجی کونی ارتحال دار بقا ایدوب چهار شنبه بازارنده واریاری شیخ محمد افندی قبرستانده دفن خاک عطرناکدر مولانای مشارالیه علم و فضلا ایله آراسته و جود و سخا و مکرمت و عفت و استغنا ایله پیراسته ذات شریف سماحت ردیف ایدیلر رحمة الله علیه *

المولی السنید محمد اسعد افندی

مولانای مشارالیه عهد سلیم خان ثالث علیه رحمة الملک الباعث علمک سندن اولوب موقتا مدینه منوره قضاسی و اولوب اثنای طریقده غریقا ارتحال دار بقا ایدن صحاف زاده شیخ الحاج احمد افندی مرحومنک صلبیندن بک ایکیوز برخلالنده زیب مهد وجود اولوب سن ممیزه رسیده اولدقده والدی مرحوم مشارالیهدن و بعض علمادن مقدمات علوم عربیه یه شروع ایدوب اول خلالده یعنی ایکیوز اون اوچ تاریخنده والدی قدس شریف قاضیسی اولدقده برسنه دیار مقدسه ده اقامت و تکمیل مدنله درسعادته عودت ایدوب ایکی اوچ سنه مرور ایده مصر قاضیسی اولوب مدة استصحاب و برسنه مدنی ختام بوده مدینه منوره قضاسی توجیه اولنه قاین جانب حجاز مغفر نظر افزوده عازم ایکن بحر سوسبشده راکب اولدقلری سفینه تلف اولوب ایجنده بولنان نفوسدن صاحب ترجمه ایله برادرزاده سی وهمشیره لری اصحابیون قلمی کتبه معارف سمات اولوب بوندن اون اوتوز سنه مقدم بوغازایچنده استنبه نام محله غریقا وفات ایدوب استنبه مقبره سنده مدفون اولان عبدالرحمن افندی نام ادیب بیم جانله

برستد نه با پشوب حفظ ملک متعال ایلدیکوبه کیمجه دریاده قالدقلرندن صکره ساحل
سلامته چیقدقلرنده عربانکربانلرنه برقریه یه وصول یافته اقطاقلرنی طوتدقده مصروف والی
والاشان اولوب پیر دلیر سعد راسبق خورشید پیشه مرحوم ملک رانده سی اتباعلرندن برمرد غیور
شفقر اسلاظهور ایدوب اولایکی نهال باغ نضیاغی اکابر ارکاب ایله استصحاب والی
مشارالیه حضورینه کتورلدکده حقارنده اکرام وحرمت وسمت وطنلرینه معززا اعاده
وارسالی همت ایلیوب نقدان والدایله بی فروت وسامان درسعادته وصول یافته
صاحب ترجمه رؤس مدرسین ومعیشت مدرسینه نائل وسمت تحصیل معارفه حصر اوقات ایله
مائل اولوب مشهور رخوا جه ایدن اخذ نیک مدت وغیره خلقه ملزم افاده سنده حاضر
و هرنوع فنه مجد غیر قاصر اولوب فرط زکا وکوشش ایله همنا ایله سبق اقران ایلمشدی
لکن انفاق عیال ضمنده اکتساب معاشرایله اشتغالی منع علومه مانع اولوب روم ایلی
وانا طولیده بعض قضالره نیابت ودرسعادته خدمات شرعیه ده استخدام وقابلیتی
مشهود خاص وعام اولدقده نوبت طقوز خلال یافته وقعه نویسر شانی زاده مرحوم ملک
حسب القدر انقضا یافته وقعه نویسر دولت وکوکبه اقبالی نظر شهریاری ایله رخشنده مطلع
سعادت اولمشیدی چون بکمدین وقعه خبر به نتیجه حسن ظهور ومدار اقبالی سهرورا ولدقده
موقفنا اسکدار مولویتنه شادان وارد وی همایون قاضیلغی توجیه واحسان بیورلوب
چون بکمدین درسعادته جانب بیورلمکین منصبی اولان اسکدار قضاسنی بالفعل ضبط ونکمیلنده
تکمله مکرمه یه سیله مجبول وبرسنه مرورنده صوفیه ومشهر کوبه طرفلرینه تحریر نفوسه مأمور وعودتنده
نفوسم وقایع ایجادنده نظارت عهده سنه توجیه ودارالطباعه نظارتی دخی علاوه مأموریتی بیورلوب
فرق عسکر خلال یافته استانبول یا به سی وبعد برهه من الزمان بالفعل استانبول قاضیلغی
توجیه واثنای مأموریت مرورنده نظارت مذکوره عهده سنده اولدیغی حالده یا به انا طولی سفارت
سنیه ایله جانب ایرانه وروده برسنه زمان عسکر نکمیل مأموریته درسعادته وصول والتفات
شاهانه یه موصول اولوب نوبتی قدروشان ایلمشیدی بعد الوصول امتداد انحراف
مزاج ایله نظارت مذکوره دن معزول ایکن قرنداشی نظارتنده بر مدت استخدام وبعده بالعزل

بالعزل روم ایلی پایه سیدا کرام اولمشیدی برابت تنظیمات خیریه ذوه مجلس احکام
عدلیه اعضا لغبیله ایکی سنه قدر ایفای مأموریت وکسب شان و مفخرت ایدوب بعده مجلس
مذکوردن معزول اولدیغی انشاده الی بدی سنه سی جمادی الاخره سنده نقیب الاشراف
السید عبدالرحیم افندیک ارخالنده خدمت جلیلهٔ نقابت و النشار ایخنده با لفعل روم ایلی صدارتیله
مجلس مستعدا اولوب اولبدی ماه صدارت مذکوره اجرای احکام شرع منیفه دقت و بذل الانفصال
مجلس موفقه مأمورا اولدی النشار ایکی اواخرنده نظارت عمومیه نظارتی عهده سنه توجیه و قدروننی
تنویه بیورلدی نخافت وجود و امتداد انحراف مزاج سببیله مکاتب عمومیه نظارتی
النشار ورت صفر نیک ابتدا سنده مجالس معارف عمومیه نظارتنه تبدیل اولنوب لکن
بوکره انحراف مزاجی قابل دوا اولمایه مغله شهر مذکوره اوچنجی صباح کیجه سی ساعت سکز
بچوق رادهٔ لرزنده مرغ روح پر فتوحی قفس جسمندن عالم عقبا یه پرواز ایتمکله ایرتسی کون
سلطان احمد خان جامعی شریفی مصلاسنده نماز پنجی جماعت کثیره ایله حاضر بنا اولان علما
وصلحا و سیما مشایخ زمان و صدور و بعض مشیران و ارکان سلطنت عالیه حضرتلری خطبره سنده
اعداد ایلدیکی لحد مغفرته نهاده اولندقدن رحمة الله علیه مولانای مشارالیه علم و فضلی ایله ارسته
و شعر و انشا ایله پیرایسته اولمغله مشاهیر انامدن ترجمهٔ مستطرف و اس مظفر و زبدهٔ
تواریخ و عجبهٔ صفا اندوز رسائل کثیره و مرتب دیوان اشعار و مدون منشآت
نامداری و سائر آثار نامداری سرمشق اولوب کتبخانه سنده موجود و مهیا در

المولی السید الحاج حسن حسین بک افندی

مولانای مشارالیه صحبت سبحان الرحمن علیه شام جنت مشامده بین الاهالی بیت الشرفا
و نیمکله معروف خانهٔ عالیلرنده الاصل صاحبی سادات حسینیه دن قبرس جزیره سی
محصلی اسبق مرحوم الحاج محمد اغانک نجل سیادت منا قبیدر جوهر نامدار وجودی جزیرهٔ
مذکوره دن معدن رجال اخراج اولان لفقوشه ده مهبط ایکیوز اون بشنجی سنه سنده نمودار
اولمله رقم تربیت پدر عالی همت ایله تفهم کلامه مکنت کلمکده ابتدا مکتب ادب اولان مکتبده

قرا ان کریم بعده حصره سیله فن بخوبد و وجوه قرائتی معلم کا ملدن تعلم و تلمذ و مقدمات
فنون آلیه یی بعضرا فاضلدن اخذ و تلمذ دن صکره جاز به سمت ایله والدماجدلری
درسعادته رحلت ایلدکده الولد الحریفندی آبا به الغرا تحجه مشارالیه دخی برابرجه
عزیمت و بعضر فحول بنام و فضلای کرامدن علوم عالیه یی تحصیل و ربا یله دواوین و کتب
بدیعیات و نسخ نادره یی محاضرات مذاکره سنه بذل قدرت و کمالات بشریه دن معدود
اولان حسن خطه دخی برابر الق میل و تعشق و اول تاریخلرده بالخاصه طاین ممتاز اولان
لاز عمر افندیدن نلث و نسخ تشق ایدرک نسخه ذات فضائلمآبی برجه تکمیل
تهذیب و تذهیب ایلدیکی حالده کما جرت العاده اورته روم سیله سر خلقه اعلا افاده
اولدرق بعده بلاد روم یه دن صوفیه قضاسنه صحیح استخفاف صاحب خلعت
بیضا جانب عالیلرندن امضا بعده باعتبار مخرج اسکدار رتبه سنه نقلا یله مغبوط
امثال و برمدت حکمره جه بعض الی سنه سی صفر نهایتلرنده طعون زبخی کوشندن
ضبط اینمکله اوزره مکه مکرمه یه رفع یله عارج معارج اقبال هیولر یلوب
ادای فریضهٔ حج و ایفای وجیبهٔ عج و زیارت روضهٔ حضرت سید البشر
علیه الصلوة والسلام ما طلعت الشمس والقمرین غالصه سیله حجاز زان سمت حجاز
دکل بود یار که چادر بشرب و بطحا کنم * مصرعنی زمزمه سازاولدرق قبلهٔ انام اولان
بیت الحرامه وصول ایله محصول المرام اولدقدن صکره چندماه مجاورت و سجاده
نشین ارشاد و کرامت اولان شیخ محمد جان افندی حضرتلرندن اخذ اصول طریقت
علیه نقشبندیه و انفاس قدسیه لرندن اکتساب فیوضات خفیه و جلیه و اختیار مجاهدات
ایله درونی مصفیه قلدرق بعده دار الخلافة العلیه یه عودت ایتدکده استانبول پایه
والاسیله قدوملری تشریف و بو توجیه مناسبله وقع ذا بنلری تضعیف بیور المشیدی
کمال عفت اوزره برازمدت آرام و تکمرار شوق تام ایله جانب منغفر مخالب طیبهٔ
طیبه یه عازم و بو بولده بیکیله جلک زحمتلک غایتی عین رحمت اولمغین حجازدن اولدقجه
یاوری عنایت ملک معبود ایله کعبهٔ مقصوده واصل و اشبو دفعهٔ ثانیه ده مرادی

مرادی حاصل اولدرق عزیز مشارالیه حضرتلرینک اشارت لازمه لاجابه بسلسله
اتمام سلوک و ترتیب اوراد طریقتی پولیه قلمی ایدرک لابسخرقهٔ خلافت و مختار
اولدیغی جهتله اولدرق پنجه فقرا و مستفیضی بابک نظر کیمیا اثرله غنای قلبیه مالک و طریقته
مستعد اولانلرک هر بریندن جهلهٔ سالک ایتمشلر ایدی عطا قدر راهلر الغرض مئات الفرائض
مؤاسنجه علوهمتلری ظاهر و باطن ریاستلرینی جمع ایله انا طوری و روم ایلی پایه لرینی
و مکرراً بالمفصل روم ایلی صدارتی احراز ایدرک خلاف شرعشریف حکم و قضاء حضرت
جناب احکم الحاکمینده مسؤلیته حجت اولمامق ایچون اولوالعزم اولمازدن دعوای مزوری
استماع و امضادن احتراز اولنوره مدت عمریه لریی اتمام و عمرلری النشراحه
رسیده اولدرق روش نفس افزای دست ریاست علما و فقها پیرای مسند والای نقابت
اشراف اولدقلری حالده بتمشر سکز سنه سی شهر صفر نهایت اون بر بجی پازار کونی علی
الصباح ارتحال دار السلام ایدوب حضرت خالد رضی الله عنه ربع الواحد حدیقهٔ شریفه سی
جوارنده والده سلطان تربهٔ لطیفه سی خطیرهٔ جنت نظیره سنده دفین خاک عطرناک
اولمشلردر رحمة الله علیه مولانای مشارالیه فتوت و یسار و نزاهت و وقار
ایله خواجه احرار کبی شهرتشعار و مشهور اقران هر هنرکارا و لوب زحمهٔ بلاغتلری
و قوت حافظهٔ علمیه لری زادهٔ طبع نقادلری اولان اشعاردن و جودت خط ملکه لری
افکار قلم مشکین رقملری اولان لوحه لردن جلی و بدیدار النشراوج یافته
تکمیل انفاس معدوده بیورملرکله نیچه انفاس قدسیه دن و ذات ستوده صفاتلری
سادات حسنیه دن اولمقله شعرای یکدسته منظور منظرت اولمری الطاف
علیهٔ رحمانیه دن مستبعد دکلدر * * * * * *

المولی السید محمد علمی افندی

مولانای مشارالیه مناقب جمیله لری مقتضای مقام اولزره مسند علیای مشیخت
اسلامیه یه شرفبخش اولان علمای عظام و فضلای فخام حضرتلرینک تراجم صوره سنده بیان

و بنیان اولنان شیخ الاسلام ثانی مقام بشنجی زاده السید عبد الوهاب
افندیک مخدوم فرح نژاد و بدر مبارک ایکیوز اوتوز التی سنه سی رجب شریفنک
یکرمی بشنجی کونی درسعادتده فنجانجیلر یوقوشنده کائن کوشه کنخدا قونا غی
دیمکله معروف خانه سعادت اشیانه ده ایمن ارای وجود و پرتو انداز عالم شهود
اولمشدر قاضی زاده طاهر افندی مرحومک مشتجر نده یعنی بیک ایکیوز قرق اوچ
سنه سی شعبان شریفنک یکرمنجی کونی مدرسه رؤسنه نائل و شیمه علما اوزره
دور مدارس ایوب بوصره ده کوملجنه لی محمد افندی و دیرسر وکیلی اسبق حاجی عمر افندی
و فره حرمتلی مصطفی افندی وصدر اعظم خواجه دیمکله معروف زنجنه لی مرحوم ابراهیم
افندیدن تحصیل علوم عربیه و فنون شرعیه ایدوکلری کبی حالا مکه مکرمه مدیری محمد افندی
واوقاف همایون ناظری اسبق کاتبی بیک مرحومدن خط نسخ و تعلیق و صدور
عطا مدن امین بیک زاده عبد القادر بیک مرحومدن دخی تعلیق خطنی تعلم
و تسنق ایله اذن و اجازت المشر و طغرات مناسبه ایله التمش بر سنه سی صفر
غره سنده یکیشهر فارمولوبنده واصل المشر ایدی ترفیع بلاد اربعه ایله بیک
ایکیوز التمش اوچ تاریخنده مکه مکرمه پایه سیله نکزم و التمش درت سنه سی رمضان
شریفنک یکرمی بشنجی کونی دار السلطنة السنیه پایه رفیعه سیله تنظیم اولنوب
التمش سکز سنه سی شوال شریفی غره سنده بالفعل استانبول قاضیلغیله بکام و ایام
معتاده یه تکمیل و خدمات علیه لری مشکور و المفله التمش طقوز سنه سی شعبان شریفنک
یکرمی بر نجی کونی اناطولی پایه جلیله سیله مقتضی المرام و بتمش بیک سنه سی ذی القعده سی
غره سنده بالفعل جاه والای صدارته طولی ایله بتجیل و اکرام اولنوب مدت معتاده یه
بعد التکمیل بتمش درت سنه سی ربیع الاخر نیک بدنجی کونی روم ایلی پایه جلیله سنه
اصعاد و التمشار ایدی بتمش بش سنه سی رجب شریفنده مجلس والای احکام
عدلیه و موقع فرا مجلس عالی تنظیماته اعضا و بتمش یدی سنه سی شعبان رجب شریفنک
غره سنده صدر العلماء روم و نائل غایت الغایات مرحوم اولوب سنه کامله کمال

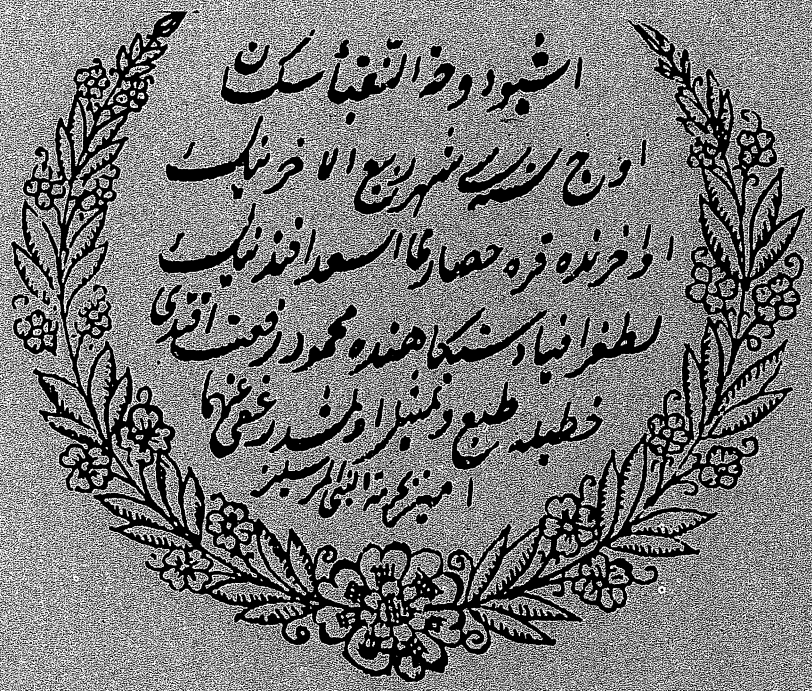
کمال نزاهتله قاطبهٔ امورده نهایت سداد و استقامتله مسلک سنویه و احوال جمهوره بلده
مدتلرین تکمیل و تتمیم ایلمشلر ایدی جلبک ایکبوز یتمش اسکر سنه سی ربیع الاولنک
التاسعی کونی رئیس العلما حسن عنایتلو بکلک وفاتندن منصب جلیل نقابت اشراف ایله
نائل مطلب اولمق حالا اولمنصب عالیده قرار و دعای واجب الادای
شهنشاهی ایله اوقات کذارلر مولانای مشارالیه
صحیح نسب و شرف حسبله مشهور حسن الاخلاق
طیب الاعراق جلیم الطبع سلیم النفس متورع
و متبرع متقی و منشرع مبذول النعم
خاندان کثیر الاحسانلرندن
طول الله عمره
آمین

مفخر سادات *
و منبع سیادات * شجرهٔ
شاه احمدی * ثمرهٔ باغ محمدی *
مظفر الدنیا والدین * اعنی السید
نظام الدین * ابن السید *
شهاب الدین * خضری *

مشارالیه بغداد بدر ولایت عراقده ساداته نقیب اولمق قدری حالده سلطان سلیم خان
علیه الرحمة والغفران استانبوله جلب ایدوب کلی رعایت بیورولدقدن صکره سلطان سلیمان خان حضرتلری جلوسنده ابراهیم پاشا وزیر اعظم ایکن نقیب الاشراف
بغدادیان اولمق قدری دخی بعده فراغتله ایدوب سلورکن قونیوی خارجنده دفین خاک عطرناک

اولدقلری محلده زاویه بنا اینمک مراد ایدوب نزد پادشاهی به جلب ایله بعضر
مصالحه جمله بیچه انعام تامدن حسکزه زاویه بنا قرنده هرکیم ممکن اولورایسه یوز
خانه به وارنجه بنا قلدیکا لیف عرفیه دن بری اولوب معاف و مسلم اولدقلری حقنده برامر
شریف دخی اعطا بیورلدقلری و هجرت بنو به نک طفوز یوزالتی شنده مدت
عمرلری التمش اوجه رسیده اولدیغی حالده وفات ایلدکلری بعضر رساله ده کورلمش و صاحب
دیوان سید سیف الله حضرتلری دخی بو نلرک محمد و ملری اولوب باب مذکوره داخل شده
زاویه مخصوصه لرنده مدفون اولدقلری هرنقدر بو نلرک
اوشبو تاریخلرده نقیب اولدقلرینه دائر تواریخده
برکونه صراحت و اشارت کورلمیه مانع ذکر اولدی
برمنوال محرر بعضر رساله منظور عاجزی
اولسبله خبر کا و تیمنا اسود شحه
زیله مجاورت اولندر
تدسراسه اهرارهما

اشبو دوحه التقبا سکن
اوج شنبه سی شهر ربیع الاخر نیک
اوخرنده قره حصاری السعد افندینک
لطفرافیاد ستکاهنده محمود رفعت افندی
خطبه طبع و تحبیر اولندی رغمی عنها
امین مکتبة النبی الرسیلیز

ISBN : 975-96154-3-6